

T. C
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİNEMA-TV ANASANAT DALI
SİNEMA-TV PROGRAMI

**BİR SİNEMA ADAMI OLARAK
PROFESÖR SAMİ ŞEKEROĞLU**

(Yüksek Lisans Tezi)

Hazırlayan:
Kâmil ENGİN
20046021

Danışman:
Prof. Alev İDRİSOĞLU

İSTANBUL - 2007

T. C
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİNEMA-TV ANASANAT DALI
SİNEMA-TV PROGRAMI

**BİR SİNEMA ADAMI OLARAK
PROFESÖR SAMİ ŞEKEROĞLU**

(Yüksek Lisans Tezi)

Hazırlayan:
Kâmil ENGİN
20046021

Danışman:
Prof. Alev İDRİSOĞLU

İSTANBUL - 2007

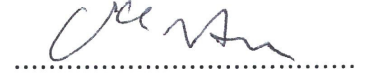
Kamil ENGİN tarafından hazırlanan Bir Sinema Adamı Olarak Profesör Sami Şekeroğlu adlı bu çalışma jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak Kabul Edilmiştir.

Kabul (Sınav) Tarihi : 10 / 09 / 2007

(Jüri Üyesinin Ünvanı , Adı , Soyadı ve Kurumu) :

İmzası :

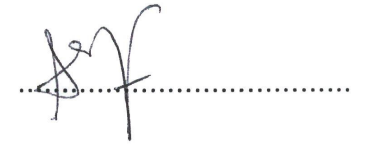
Jüri Üyesi : Prof. Cem ODMAN

Jüri Üyesi : Prof.Alev İDRİSOĞLU (Danışman)

Jüri Üyesi : Prof. Asiye KORKMAZ

Jüri Üyesi : Prof. Bengi BUGAY (MSGSÜ.Sahne Dek.ve Kos.)

Jüri Üyesi : Prof.Tevfik İSMAİLOV

“Yurdumuzun ilk sinema kulübü ‘KULÜP SİNEMA 7’,
İlk kaliteli sinema dergisi ‘FİLM’ oldu.
Yarının güçlü sinemacısı ile sinema okulu yine
KULÜP SİNEMA 7’nin, dolayısıyla
GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ’nin malı olacaktır.
Onu koruyun.”

(Film Dergisi-1965)

“Her kim ki,
Kurumumun çalışmalarını değerlendirir,
O’nu görüp beni anarsa;
başta eşim olmak üzere
1962’den günümüze kadarki zaman diliminde
çalışmalarına katkıda bulunmuş, zor günlerde bana tahammül etmiş,
destek olmuş, benimle omuz omuza savaşmış,
bugünkü Sinema-TV Enstitüsü’nü oluşturmuş
dostlarımla beraber ansın.”

Prof. Sami ŞEKEROĞLU

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ.....	III
ÖZET.....	VIII
SUMMARY.....	XI
1. GİRİŞ.....	1
2. PROF. SAMİ ŞEKEROĞLU'NUN HAYAT ÖYKÜSÜ VE KİŞİLİĞİ	
2.1. Doğumu, Aile Çevresi ve Çocukluk Yılları.....	4
2.2. İlköğrenimi.....	8
2.3. Ortaöğrenimi.....	9
3. AKADEMİ YILLARI.....	19
3. 1. Köklü Bir Sanat Eğitim Kurumu:	
Güzel Sanatlar Akademisi.....	20
3. 2. Prof. Sami Şekeroğlu Güzel Sanatlar Akademisi'nde.....	26
3. 3. Türkiye'nin İlk Sinema Kültür Kurumları	
3.3.1. Kulüp Sinema 7.....	32
3.3.2. Kulüp Sinema 7'nin Çalışmaları Hız Kazanıyor.....	47
3. 4. Türkiye'nin İlk Sinema Arşivinin Kuruluşu:	
Türk Film Arşivi.....	53
3.4.1. FIAF'la İlişkiler.....	67
3.5. Türk Film Arşivi Devlet Kurumu Haline Geliyor:	
İDGSA FİLM ARŞİVİ.....	71
3. 5.1. İDGSA Film Arşivi'nden Sinema-Televizyon Enstitüsü'ne....	84
3. 5.2. Prof. Sami Şekeroğlu ve Sinema Eğitimi	
Konusundaki İlk Çalışmalar.....	87
3. 6. Bir Bilim-Sanat ve Kültür Kurumu:	
Sinema-Televizyon Enstitüsü.....	92

3. 6.1. Türkiye’de Akademik Sinema ve Televizyon Eğitiminin Başlangıcı.....	99
3. 6.2. Dünyada İlk Kez Uygulanan Özgün Bir Sistem “Eğitim İçinde Üretim, Üretim İçinde Eğitim”.....	102
4. MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ DÖNEMİ.....	108
4. 1. Televizyon Yayıncılığı Alanındaki Çalışmalara Hız Veriliyor.....	112
4. 2. Prof. Sami Şekeroğlu’nun Diğer Çalışma ve Etkinlik Alanları...	117
4.3. Birbiriyle Bağlantılı İki Ünite: Sinema-TV Merkezi ve Sinema-TV Bölümü.....	122
5. SONUÇ.....	135
6. KAYNAKLAR.....	141
7. ÖZGEÇMİŞ.....	148

ÖNSÖZ

Sayın Prof. Sami Şekeroğlu'nun adını sinemayla ilgilenmeye başladığım tarihlerde pek çok defa duymuş, ancak kendisini şahsen tanıma imkânı bulamamıştım. Prof. Sami Şekeroğlu'nu ilk defa 1996 yılında görme ve konuşmalarını dinleme imkânı elde ettim. Bu tarihlerde İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü'nde lisans öğrenimi görüyordum. Bu dönemde, MSÜ Sinema-TV Bölümü öğretim üyelerinden Prof. Tevfik İsmailov, Başkanlığını Prof. Sami Şekeroğlu'nun yaptığı Türk Güzel Sanatlar Vakfı adına "Türk Cumhuriyetleri Sinema Tarihi" adlı üç ciltlik bir kitap hazırlıyordu. Ben de bu çalışmanın yayına hazırlanmasında görev almıştım. Bu çalışma, yaklaşık 5 yıllık bir süre sonunda, 2001 yılında basıldı. Prof. Sami Şekeroğlu bu tarihlerde kurucusu olduğu MSÜ Sinema-TV Merkezi Müdürlüğü ve Sinema-TV Bölüm Başkanlığı'nın yanı sıra MSÜ Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanı olarak da görev yapıyordu.

İstanbul Üniversitesi'nden mezun olduğumda tek düşüncem sinema-televizyon alanında akademik kariyer yapmak ve MSÜ Sinema-TV Bölümü'nde yüksek lisans eğitime başlamak. Bu düşüncemi 2004 yılında gerçekleştirebildim. Yüksek Lisans eğitimim sırasında Prof. Sami Şekeroğlu'nun "Türk Sinema Tarihi Araştırma Atölyesi" dersini alıyordum. Böylelikle önce eğitimci kimliği ile karşılaştım. Prof. Sami Şekeroğlu Hoca'yı daha yakından tanıma fırsatı buldum. Derslerde Türk sinemasına bilimsel ve tarihsel bir perspektifle yaklaşıyor, bu alandaki engin bilgi ve birikimini kişisel deneyim ve görüşleriyle harmanlayarak bize adeta 'hazır paketler' halinde sunuyordu. Bu dönemde Prof. Sami Şekeroğlu'nun lisansüstü derslerinin yanı sıra lisans kademesinde verdiği bazı derslerini de takip ettim.

Anlattığı konuyu ana hatlarıyla vermekle birlikte, çarpıcı, ilgi çekici fikir ve düşüncelerle besliyor, bu yolla öğrencilerini geniş bir çerçevede düşünmeye, bilgilenmeye ve araştırmaya zorluyordu. Derslerde öğrencilerine verdiği öneme, eğitim konusundaki duyarlılığına ve bilge eğitimciliğine yakından tanık oldum. Zengin kültürü ve güçlü kişiliği ile etrafında saygı uyandıran bir insandı. Güçlü kişiliği Kurum yöneticiliğindeki ustalığı ile birleştğinde düşünce ve isteklerini fazla zorlanmadan gerçekleştirebiliyordu.

Prof. Sami Şekeroğlu bizim için Türk sinema tarihinin en önemli tanıklarından biriydi. Çünkü uzun yıllar boyunca bu tarihi oluşturan, çağdaş Türk sinemasını yaratan Lütfi Akad, Metin Erksan, İlhan Arakon, Halit Refiğ, Nedim Otyam, Memduh Ün, Duygu Sağıroğlu, Atıf Yılmaz ve daha bir çok sanatçıyla sanatçıyla birlikteydi, onlarla dostluk ilişkisi kurmuştu. Uzun yıllar boyunca onların sanat hayatlarına, yaratıcılık deneyimlerine ve bütün problemlerine şahit olmuştu. Bu önemli sinema adamlarına sahip çıkmış, onları bir aile büyüğü gibi biraraya toplayarak bilgi ve deneyimlerini öğrencilere aktarmasını sağlamıştı. Aynı zamanda Prof. S. Şekeroğlu çocukluğundan bu yana Türk kültürüne ve onun bir parçası olan ulusal sinemamıza büyük bir tutkuyla bağlıydı. İlk öğrencilik yıllarından bu yana Türk sinema ürünlerini topluyor, gelecek kuşaklara aktarılması adına koruma altına alıyordu. 1950 öncesi Türk sinemasının arkeolojik dönemi olarak ele alınırsa, Prof. Sami Şekeroğlu 1950 sonrası Türk sinema tarihinin yaşayan en önemli uzmanlarından biriydi. Ülkemizde sinema-televizyon alanında yüksek düzeyde ilk akademik eğitimi başlatmıştı. Türk sinemasını geleceğe taşımak amacıyla Türkiye’de ilk film arşivini yaratmış, ilk sinema müzesini kurmuştu. Üstelik bütün bunları İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi’nde bir öğrenci iken tasarlamış, kişisel çıkarlarını gözetmeksizin ömrünü bu uğurda çalışmaya adanmıştı. Türk kültürünün önemli bir parçası olan Türk sinemasının tarihsel sürekliliğini gerçekleştirmiş, Türk sinemasının karanlık dönemlerine ışıklar salmıştı. Bu yolla çağdaş sinema sanatımızın yeniden dirilmesine de katkı sağlamıştı. Şair-yazar Enis Batur’un da belirttiği gibi, “Gelecek yüzyılın sinemaseveri, sinema öğrencisi, sinemacısı; ‘Susuz Yaz’ın

sağlıklı bir kopyasını izlemek, Muhsin Ertuğrul'un bir dekorunu, Lütfi Akad'ın kamerasını görmek, yazılı sinema arşivinin bir kaynağına ulaşmak istediğinde Sami Şekeroğlu'na borçlandığını bilecektir.”* Koruma altına aldığı Türk sinema ürünleriyle, yabancı film hayranlığından silkinip, yeryüzünde Türk sinema sanatının da var olduğunun farkına varılmasını sağlayan Prof. Sami Şekeroğlu için ileride Türk sinema tarihi yazıldığı zaman herhalde çok geniş kapsamlı bir yer ayrılacaktır.

Prof. Sami Şekeroğlu bugün kırkaltı yılı aşan sinema hayatında gerek film arşivcisi, gerek sinema eğitimcisi, gerek idareci, gerek bir bilim ve sanat adamı olarak, insanı şaşırtan ve benzeri olmayan hayat çizgisini kişiliğine, tecrübesine, sezgilerine, ileriye öngörebilme yeteneğine ve bitmez tükenmez enerjisine, inanılmaz merakına ve çocukluğundan süregelen sinema tutkusuna güvenerek oluşturmuştu. Onun hayatında gördüğüm bazı özellikler, süreklilik, zorluklar karşısında yılmayan bir mücadele azmi, erişilen dayanıklılık gibi unsurlar, Prof. Sami Şekeroğlu'nu ele alan bir tez çalışmasına başlamamdaki başlıca etkenler oldu. Tek bir insanın kendisine yapılan inanılmaz engellemelere rağmen ne kadar çok şeyi başarabileceği Prof. S. Şekeroğlu'nun kişiliğinde ve hayatında görülecektir.

Prof. Sami Şekeroğlu'na kendisi ile ilgili bir tez hazırlamak istediğimi söylediğimde bana *“Benimle niye ilgileniyorsun, yaptığım işlere bak, onları araştır.”* dedi.

Bana onur ve heyecan veren bu çalışmaya başlamadan önce Prof. Şekeroğlu'nun doğup ilk gençlik yıllarını geçirdiği Elazığ-Harput'a gittim. Geçen zaman içinde değişen bu şehirde 70 yıl öncesinin izlerini bulmaya çalıştım, Hocamın geçtiği yollarda yürüdüm. Daha sonra uzun bir kaynak araştırması yaptım. 50 yıl öncesinin İstanbul'unu, Akademi tarihini inceledim. Prof. Sami Şekeroğlu ile ilgili her tür yazılı, görsel belgeye ulaşmaya çalıştım.

* Enis BATUR, **Cumhuriyet Gazetesi**, 18 Nisan 1998

Bu konuda en büyük kaynağım MSGSÜ Sinema-TV Merkezi arşivi oldu. Prof. Sami Şekeroğlu'nun yaptığı tüm çalışmalar, Kurumun tarihçesi günü gününe kayda alınmıştı. Tutulan günlüklerde neler yapıldığına, kimlerin gidip geldiğine kadar tüm bilgiler eksiksiz olarak büyük bir düzen içinde yazılmıştı. Ayrıca Kurumun tarihine ilişkin yazılı ve görsel belgeler, fotoğraflar, filimlerden oluşan müthiş bir birikim olduğunu gördüm. Bu beni daha da heyecanlandırdı. Prof. Sami Şekeroğlu'nun farklı zamanlarda birlikte çalıştığı insanlar ve onu tanıyan kişilerden alınan bilgi ve görüşler ise tezimin diğer kaynaklarını oluşturdu. Onun önce öğrencisi sonra asistanı olmuş, yakınında bulunmuş, uzun yıllar çalışmalarına katılmış danışmanım Prof. Alev İdrisoğlu ile yaptığım saptamalar, çıkardığım sonuçlar üzerine değerlendirmelerimiz oldu. Bütün bu araştırma ve çalışmalar tezimin genel yapısını oluşturmakla birlikte ruhunu da belirledi. Prof. Sami Şekeroğlu Hocam'ın bizlere derslerde ya da sohbetlerinde anlattıklarını daha iyi kavramaya, anlamaya başladım.

Bütün bu çalışmalardan sonra Prof. Sami ŞEKEROĞLU Hocam'la görüşmeler yapma imkânını buldum. Tezimin çeşitli safhalarında hazırladığım tüm sorulara samimiyetle ve cömertçe cevaplar veren Hocam'a sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum, tezimdeki eksiklikler ve kusurlar dolayısıyla onun engin hoşgörü kanatlarının altına sığınıyorum.

Bu çalışma sırasında sürekli beni teşvik eden Sinema-TV Bölüm Başkanı ve Danışman Hocam Sayın Prof. Alev İDRİSOĞLU'na ne kadar teşekkür etsem azdır. Ayrıca, Kurumun tüm imkânlarını bana sunan ve Prof. Sami ŞEKEROĞLU'na ait sıcak bilgi ve belgelere ulaşmamı sağlayan Sinema-TV Merkezi Müdürü Prof. Asiye KORKMAZ'a teşekkürlerimi sunuyorum. Bunun yanı sıra Sinema-TV Bölümü öğretim üyesi Sayın Prof. Tevfik İSMAİLOV'a ayrıca minnettarlığımı bildirmek istiyorum. Çünkü beni bu çalışmayı yapmam konusunda yüreklendiren biraz da kendisi olmuştur. On yılı aşkın bir süredir bütün çalışmalarında yanında yer aldığım kıymetli Hocam Prof. Tevfik İSMAİLOV'dan çok yararlandım.

Çalışmam süresince göstermiş oldukları ilgiden dolayı MSGSÜ Sinema-TV Bölümü öğretim üyesi Sayın Prof. Cem ODMAN'a; Sayın Yard. Doç. Yüksel AKTAŞ'a; çalışmama ilgi göstererek bana vakit ayıran Türk sinema tarihçisi Sayın Giovanni SCOGNAMILLO'ya; ilgi ve yardımlarını esirgemeyen Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Merkez ve Sinema-TV Merkezi kütüphane memurlarına ve elemanlarına teşekkür ederim. Son olarak bu çalışmamın yazılma aşamasındaki bütün sıkıntılarımı paylaşan sevgili eşime ve aileme göstermiş oldukları anlayış ve destekten ötürü teşekkür ederim.

1. GİRİŞ

Bu çalışma bir hayat öyküsü değil, bir sinema adamı olarak Prof. Sami Şekeroğlu hakkında yapılan bir monografi çalışması niteliğindedir. Aynı zamanda Prof. Sami Şekeroğlu'nun Türk film arşivciliği, sinema ve televizyon eğitimi alanlarındaki tutkusunun ve mücadelesinin anlatımıdır. Bunların yanında bu çalışma Prof. Şekeroğlu'nun Türkiye'de profesyonel düzeyde ilk akademik sinema ve televizyon eğitimi başlatması dolayısıyla ülkemizde akademik sinema-televizyon eğitiminin tarihsel geçmişini de kapsamaktadır.

Prof. Sami Şekeroğlu, bir sinema uzmanı, eğitimci, film arşivcisi, araştırmacı, bilim adamı, film yönetmeni, yapımcı kısaca ünlü bir sinema adamıdır. Günümüzden geriye doğru bakıp Türk sinemasının hangi unsurlar üzerinde yükseldiği incelendiğinde, bu yapının harcına önemli katkıda bulunanların içinde Prof. S. Şekeroğlu'nu da görürüz. Türkiye'de sinema kültürünün gelişmesinde ve uluslararası sinemanın tanınmasında büyük katkıları olan Prof. Şekeroğlu, sinema tarihinin önemli eserlerinin ve çağdaş sinemanın seçkin örneklerinin Türkiye'de ilk kez gösterilmesini sağlamış, bunun yanı sıra açık oturum ve tartışmalar düzenleyerek, yabancı sinemacıları davet ederek Türkiye'de sinema kültürünün gelişmesine öncü olmuştur.

Ülkemizde ilk kez üniversite düzeyinde örgün sinema eğitimi başlatan Prof. Sami Şekeroğlu, Türk sinemasının ilk kültür kurumu olan Kulüp Sinema 7'nin, daha sonraki yıllarda bu oluşumun meyveleri, ilk Türk film arşivi/ilk sinema müzesi olan Türk Film Arşivi, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Film Arşivi, yüksek düzeyde ilk Türk sinema-televizyon okulu olan İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Sinema-TV Enstitüsü ile, onun uzantıları MSGSÜ Güzel Sanatlar Fakültesi Sinema-TV Bölümü ve MSGSÜ Sinema-TV Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin kurucusudur.

Halkın ilgisine rağmen devlet katında itibar kazanamayan Türk sinemasında imkânsız mümkün kılmak isteyen bir gayretin ürünü olarak Sinema-TV Enstitüsü'nü yaratmış ve Sinema-TV Enstitüsü'nün dünyanın önde gelen sinema okulları niteliğinde çağdaş bir sanat ve teknik eğitim kurumu olmasını sağlamıştır. Bu Kurum'un, birikimi ve teknik donanımıyla dünyada bir benzeri bulunmamaktadır.

1959 yılında henüz Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Resim Bölümü öğrencisi iken başlattığı sinema etkinlikleri ve 1962'de kurduğu Kulüp Sinema 7 ile film arşivi, sinema müzesi gibi çalışmalarıyla Türk sinemasına katkı ve destek sağlayan Prof. Sami Şekeroğlu, düzenlediği film gösterileri ve açık oturum programlarıyla Türkiye'de yeni bir sinema-kültür ortamı yaratarak, sinemanın bir güzel sanat dalı olarak algılanmasını sağlamış, zaman içinde dünya standartlarında teknolojik alt yapıyı ülkemize getirmiş, sinema kurumlarını oluşturarak bu alanda ilk kez akademik ve profesyonel eğitim-öğretimi başlatmış, bu eğitim-öğretim sayesinde Türk sinema ve televizyonuna yaratıcı kadrolar ve sanat adamları yetiştirmiştir. Onun Türkiye'de yerleştirdiği bilimsel araştırma ortamı incelenmesi gereken özel bir emek ve çabanın ürünüdür. Prof. Şekeroğlu önemli bir başarıyı getiren bütün bu çalışmalarına paralel olarak sürdürdüğü kurum yöneticiliği, mesleki ve sanatsal çalışmalarıyla da ayrı ayrı incelenmesi gereken bir kişiliktir.

Çağdaş Türk sinema sanatının gelişimini yakından -yaratıcılarıyla kurduğu ilişki sonucunda- gözlemleyen Prof. Sami Şekeroğlu, yirmili yaşlarında iken, 1950'li yılların sonunda girdiği Güzel Sanatlar Akademisi'nin en parlak dönemlerine ve onun devamı olan Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'ne dönüşmesine tanıklık etmiştir. Prof. Şekeroğlu, sinema eğitimi alanında gerçekleştirdiği etkinliklerle Türkiye'de film yapımında gerek teknik gerekse sanatsal standartların yükselmesine katkıda bulunmuştur. Onun yarattığı Kurum sayesinde Türkiye'de artık sinema sanatının bilimsel yöntemlerle incelenecek bir disiplin olduğu konusunda kimsenin bir kuşkusu kalmamıştır. Sinema tutkusu, sıkı çalışma disiplini, dış dünyayla

entegrasyonu ve Türk sinemasına duyduğu saygı nedeniyle Türk sinema sanatı tarihi ve araştırmaları Prof. Sami şekeroğlu'suz anılamaz.

Onun "Türk Sinema Tarihi" adlı mesleki ve belgesel alışması Türk sinema tarihinin temellerine ait, kaynak eser değerinde önemli ürünlerdir. Bu belgesel eserlerde ortaya koyduğu görüş ve yaklaşımlarla Türk sinema araştırmacılığında derin izler bırakmıştır. Günümüzde sinema ve televizyon eğitimi yapan bütün üniversitelerin lisans ve lisansüstü kademelerinde bu eser ders malzemesi olarak kullanılmaktadır.

Türk sinema ürünlerinin korunması, gelecek nesillere aktarılması gerektiği anlayışını kazandıran, ülkemizin ilk sinema kulübünü, ilk film arşivini ve sinema müzesini kuran, ilk sinema eğitimini başlatan Sayın Prof. Sami şekeroğlu Hocamız ile ilgili bu çalışma onun unutulmazlığına bir vefa borcu olarak gerçekleştirilmek amacını taşımaktadır.

2. PROF. SAMİ ŞEKEROĞLU'NUN HAYAT ÖYKÜSÜ VE KİŞİLİĞİ

2.1. Doğumu, Aile Çevresi ve Çocukluk Yılları

Prof. Sami Şekeroğlu, resmi kayıtlara göre 26 Şubat 1937 tarihinde Elazığ-Harput'ta, merkeze bağlı köylerden Ulukent'te (eski adıyla Hüseyinik) doğdu. Babası Harputlu Ali Feyzi Efendi, annesi Bedriye Hanım'dır.

Harput, 19. yüzyıla kadar Doğu Anadolu'nun en eski ve gözde şehirlerinden ve başlıca kültür merkezlerinden biriydi. Bugünkü Elazığ'ın tarihi geçmişi çok yeni olmakla birlikte Harput'un tarihi oldukça eskidir. Coğrafi konumu itibariyle Harput yöresi tarihin çok eski dönemlerinden bu yana birçok toplumun yerleştiği ve farklı kültürlerin geliştiği bir yer olmuştur. 1515'te Osmanlı topraklarına katılan Harput'un 1530'daki tahrirde 14 Müslüman ve 4 Ermeni mahallesinde toplam 964 haneden oluşan kalabalık bir nüfusu vardı. 1243'teki Köseadağı Harbi¹, Çin ve Hint kervan yollarının güzergâhlarının değişmesi, Celali Ayaklanmaları, şehircilik anlayışının değişmesi sonucu bir iç kale konumundaki Harput Kalesi'nin önemini yitirmesi gibi etkenler kentin gerilemesine neden oldu. 1856'da çok şiddetli bir depremin yaşandığı bölgede birçok köy yerle bir oldu. Bu durum Harput'un iyice gerilemesine yol açtı. 1834 yılında Doğu eyaletlerinin ıslahı için görevlendirilen Reşit Mehmet Paşa, halk arasında 'Mezra' denilen güneydeki Uluova'ya yeni yapılar yaptırarak Harput'taki vilâyet merkezini buraya taşıdı. Bu yeni merkeze Sultan Abdülaziz döneminde Diyarbakır vilâyetine bağlı bir

¹ Prof. Dr. M. Akdağ, Harput'u, Moğollar'ın zaferiyle sonuçlanan Köseadağı Savaşı'ndan sonra, bir daha doğrulamayan ve harabelerini zamanımıza kadar intikal ettirmek üzere sönüp giden Selçuklu medeniyet merkezleri arasında saymaktadır. Bkz. Prof. Dr. Mustafa AKDAĞ, **Türkiye'nin İktisadi ve İctimai Tarihi**, C. 1, 360

sancak olarak, “Mamuretü'l-Aziz”² adı verildi. Zamanla yerli halk da yeni şehre inmeye ve Harput nüfus yitirmeye başladı. Uluova'daki yerleşimin artmasıyla burası 1871'de bağımsız sancak, 1877'de ise bir eyalet (büyük il) haline getirildi. O tarihlerde Harput, yerinin sapalığından, kışlarının sert oluşundan ve yakıt bulma güçlüğünden dolayı da zarar görüyordu. Öte yandan, bölgedeki Ermeniler arasında Protestanlığı yaymaya çalışan Amerikan misyonierleri, bu dönemde Harput'a yerleşerek burada Doğu Türkiye Misyonu'nun merkezini kurdular ve Harput Amerikan Konsolosluğu'nu açtılar.³ 1878'de eğitim vermeye başlayan Amerikan (Fırat) Koleji'nden sonra, Fransız, İspanyol ve İtalyan papazları tarafından yönlendirilen Lâtin okulları da açıldı ve Harput üç misyonun mücadele ettiği bir şehir haline geldi. Harput'ta kültürel hayat çok canlıydı. Şehirde pek çok el yazması kitaplardan oluşan medrese kitaplıkları vardı.

1880'deki Mamuretü'l-Aziz salnâmesine göre, Harput'ta 3896'sı Müslüman, 1567'si Ermeni, 270'i Protestan, 194'ü Süryani ve 40'ı Lâtin olmak üzere toplam 5697 kişi yaşamaktaydı.⁴ Şehirde 10 cami, 4 kilise, 8 kütüphane, 9'u azınlıklara ait olmak üzere 22 okul ve 10 medrese vardı.⁵ Birinci Dünya Savaşı sırasında Harput halkı Uluova'daki yeni il merkezine göçtü, Ermeni nüfusu ise başka yerlere nakledildi. Böylece Harput büsbütün bakımsız kalarak zamanla bir 'harabe şehir' haline dönüşürken, yeni kurulmakta olan Elazığ ise planlı ve bayındır bir şehir haline geldi.

² 1871'de “Mamuretü'l-Aziz”(=Sultan Aziz'in imar ettiği şehir) adıyla kurulan kente, zamanla halk arasında “El-Aziz” denildi. Cumhuriyet devrinde 17 Kasım 1937'de Atatürk'ün Elazığ'ı ziyaretinden sonra onun tarafından ‘azık ili, bolluk memleketi’ anlamına gelen “El’azık” adı verildi, ancak zamanla Türkçe ses uyumuna uygunluğu ve telaffuz kolaylığı bakımından ilin adı “Elazığ” olarak değiştirildi. Bkz. Mehmet TOPAL, **Atatürk Elazığ'da**, 44

³ Bu misyonierlere göre Harput, İncil'deki tarihi bilgilerde yer alan Fırat Nehri ile Dicle Nehri arasındaki Cennet Bahçesi ve uygarlığın bahçesi olarak tasavvur edilen yer olmalıydı. Bkz. Erdal AÇIKSES, **Amerikalıların Harput'taki Misyonierlik Faaliyetleri**, 60

⁴ İshak SUNGURUĞLU, **Harput Yollarında**, C. 1, 190 Ayrıca İshak Sunguroğlu, kitabında, Elazığ, Malatya ve Dersim sancaklarıyla 17 kaza, 14 nahiye, 2282 köy ve 12 kasabanın bağlı olduğu Mamuret'ül-Aziz vilâyetinin ikinci salnâmesine göre, 463.340 İslâm, 105.381 Hristiyan olmak üzere, toplam nüfusunun 568.721 kişiden oluştuğunu belirtiyor.

⁵ **AnaBritannica** Genel Kültür Ansiklopedisi, C.15, 6

Köklü bir tarih ve kültür mirasına sahip olan ve şu anda Elazığ il merkezi içinde bir mahalle olan Harput, bugün neredeyse terkedilmiş bir şehir görünümündedir. Harput, günümüzde tarihsel kalıntıları ve tabii güzellikleri açısından önem taşımaktadır. Elazığ kentinde tarihsel yapı yoktur; Harput (veya Süt) Kalesi, Ulucami, Arslaniye Külliyesi, Arslan Baba Mescidi ve Türbesi, Süryani Meryem Ana Kilisesi, Alacamescit, Sara Hatun Camii ve birçok medrese, hamam, türbe gibi yapılar Harput'ta toplanmıştır.

Bilim adamlarınca yer değiştiren şehirler arasında sayılan Elazığ kenti, Elazığ Ovası'nın kuzeyinde engebeli bir alanda kuruludur. 1877'den bu yana idari bir merkez olmasının yanı sıra, birçok kamu kuruluşunun bölge yönetimlerinin de burada toplanması Elazığ'ı canlı ve hareketli bir merkez konumuna getirmiştir. 1950'lere kadar önemli bir sosyo-ekonomik varlık gösteremeyen ve tümüyle tarıma dayalı olan şehrin yapısı, bu tarihlerden sonra gerçekleştirilen kamu yatırımları ve genişleyen ulaşım imkânlarıyla çevre illerden göç almaya ve büyümeye başlamıştır.⁶

Prof. Sami Şekeroğlu, Ali Feyzi ve Bedriye Şekeroğlu⁷'nin altıncı ve sonuncu çocukları olarak 26 Şubat 1937 tarihinde dünyaya geldi.

Şekeroğlu ailesinin Elazığ merkezinde, eski Harput'un yamaçlarına kurulan Hüseyinik⁸ köyünde evleri, Yedi Göz bağlarında çok sayıda hizmetkârları, büyükbaş, küçükbaş hayvanları, üzüm bağları ve çok çeşitli meyve ağaçlarının bulunduğu büyük bir çiftlikleri vardı. Aile yaz aylarını

⁶ Kara yoluyla Ankara'ya 770 km uzaklıkta olan Elazığ'da, alanında Bakırköy'den sonra Türkiye'de ikinci olan Doğu Bölgesi Akıl ve Ruh Hastalıkları Hastanesi(1926), Çocuk Esirgeme Kurumu Elazığ Şubesi(1926), Halkevi(1934), Elazığ Ticaret Borsası(1936), Elazığ Havaalanı(1940), Doğumevi(1940), Etibank Şark Kromları İşletmesi(1940), Türkiye'nin en büyük cüzam hastanesi olan Elazığ Cüzam Hastanesi(1941), Elazığ Devlet Hastanesi(1944), Tekel Şarap Fabrikası(1946), Şeker Fabrikası(1956) ve daha sonraki yıllarda Keban Barajı'nın yapımı yakın geçmişte şehrin sosyal ve ekonomik yapısını değiştiren önemli olaylardır.

⁷ Ali Feyzi Şekeroğlu 1963 yılında, Bedriye Şekeroğlu ise 1983'te vefat etmiştir.

⁸ Bugün Elazığ'ın merkez mahallelerinden biri olan köyün adı, Cumhuriyet devrinde "Ulukent" olarak değiştirilmiştir. I. Dünya Savaşı sırasında 102. Alay'ın üslendiği Hüseyinik köyü, "Hüseyinik'ten çıktım yola" sözleriyle başlayan bir türküyü de ün kazanmıştır. Bkz. **Yurt Ansiklopedisi**, C. 4, 2503

Ulukent köyünde ve genellikle Yedi Göz bağlarındaki çiftlikte geçirmekte, kışın çok soğuk günlerde ise Elazığ il merkezindeki evlerine gitmekteydi.

Ali Feyzi Efendi yörenin tanınan, sözüne güvenilir, itibarlı kişilerindendi. Osmanlı devrinde uzun süre askerlik yapmış, bunun bir kısmını da Rusya'da esir kampında geçirmişti. Cumhuriyet devrinde Soyadı Kanunu çıkınca, babası Abdullah Efendi şekercilik yaptığı için Şekeroğlu soyadını alan Ali Feyzi Efendi, güzel sesiyle ve okuduğu gazellerle de tanınan ve Harput'un önde gelen şahsiyetlerinden biriydi. Ünlü folklor araştırmacısı İshak Sunguroğlu (1888-1977), "Harput Yollarında" adlı kitabında Harput'un güzel seslileri ve ses sanatkârları arasında Ali Feyzi Efendi'den de söz etmektedir:

"Feyzinin sesi de çok güzel ve gürdü. Harputda hiç bir dağ veya kayabaşı yoktur ki, Feyzinin sesini içine çekmiş olmasın... Bununla beraber Feyzi, çok tipik, neş'eli, hovardameşrep hoş bir yiğittir, herkesle dost, herkesle samimî olduğundan önüne gelen her hemşehrinin işine koşar, onlara yardım eder, çeşit çeşit meclislerde bulunur, hulâsa iyi kalpli bir hemşehrimizdir. Havuzbaşlarında, düğünlerde kendine teklif edilmeden elini kulağına atar, okur, okur, susmak ve yorulmak bilmezdi, hele bilhassa cılgalı mayasıyla şöhret almıştı."⁹

Prof. Sami Şekeroğlu'nun üç ağabeyi ve iki ablası vardı. En büyük ağabey Ankara'da harita müteahhidi olarak çalışan Rahmi Şekeroğlu idi. Çiftlikte bir süre Şadiye ve Mürüvvet ablalarıyla, Cevdet ve Turgut ağabeyleri ile büyüdü. Kardeşler arasında önemli ölçüde yaş farkı vardı. Onlar da evlenip gidince yalnız bir çocukluk geçirdi.

Turgut ağabeyi sanat okulundan mezun olduktan sonra, Adana'da bulunan İncirlik Askeri Hava Üssü'ne gitmiş, Amerikalılarla çalışmaya başlamıştı. Prof. Sami Şekeroğlu, bu yılları anlatırken kendisiyle ağabey ve ablaları arasındaki yaş farkından dolayı ailede yalnız bir çocuk olarak büyüdüğünü belirtmektedir:

⁹ Bkz. (4), SUNGUROĞLU, C. 3, 39

“Ben ailenin en küçük çocuğuydum. Ağabeyle ablalarım benden yaşça çok büyüklerdi. Ömrüm boyunca kalabalıklar içinde de yalnız oldum. 1958’de ‘Yalnızlık’ adlı bir şiir bile yazmıştım.”¹⁰

2. 2. İlköğrenimi

Prof. Sami Şekeroğlu, ilköğrenimine Ulukent İlkokulu’nda başladı. Köy okulu tam gün eğitim veriyordu. İlk öğretmeni Tefik Yüksel’di. Köyde herkes tarafından çok sevilen ve saygı duyulan bir öğretmen olan Tefik Yüksel¹¹, bir süre sonra Elazığ il merkezindeki başka bir okula tayin edildi ve yerine Köy Enstitüsü mezunu eğitimci Hasan Fırat geldi. Bunun üzerine babası onu, Tefik Yüksel’in öğretmenlik yaptığı Elazığ’daki ilkokula kaydettirdi. Elazığ’ın girişinde bulunan bu okulla Ulukent köyü arası mesafe yaklaşık 7 km idi.

Genellikle yaşlıların bulunduğu, gençlerin çalışmak için büyük şehirlere gittiği Yedi Göz bağlarında evlerin arası oldukça uzaktı. Prof. Sami Şekeroğlu, hafta sonlarında ve yaz aylarında Elazığ’a gider, buradaki Sümer sinemasında peşpeşe film seyredirdi. O tarihlerde Elazığ’da genellikle Türk filmleri ile Amerikan westernleri ve bazen de İtalyan komedi filmleri gösterilirdi. Ailesi Elazığ’a temelli taşındıktan sonra daha sık sinemaya gitmeye başlamıştı.

Prof. Sami Şekeroğlu’nun çocukluk yıllarını geçirdiği ortamda bir çocuğun hayal dünyasını geliştirebilecek her türden etkinlik ve çekicilik mevcuttu: Geniş, ferah bir kırsal çevre, bu çevrenin toplumsal hayatı belirlediği köy yaşantısı, mütevazı ama mücadeleci köy insanları, çiftlikteki hayvanlar, hizmetkârlar, efsanevi Harput şehrinden arta kalan eserler, büyüleyici güzellikteki ama son derece bakımsız kalan Süt (Harput) Kalesi ve diğer harabeler... vd. Prof. Sami Şekeroğlu, ilk çocukluk yıllarında ağırlıklı

¹⁰ 09.06.2005 tarihinde Prof. Sami Şekeroğlu ile yapılan görüşme.

¹¹ Tefik Yüksel, yazar Turhan Yüksel’in babasıdır.

olarak Harput kültürünün ve yerel geleneklerin etkin olduğu bir sosyal çevre içinde yetişmişti.

“Elazığ son derece ileri bir yerd. Ailemiz müslüman bir aileydi ama tutucu değildi, yeniliklere açıktı. Zaten Elazığ’da kaçgöç âdeti yoktu. O zamanlar evimize ‘Karagöz’ gazetesi gelirdi. Fakat evde yeni yazıyı bilen olmadığı için genellikle gazeteyi ben okurdum...”¹²

2.3. Ortaöğrenimi

Prof. Sami Şekeroğlu ilkokuldan mezun olduktan sonra Ankara’ya Rahmi Ağabeyi’nin yanına gitti ve Atatürk Lisesi’nin ortaokul kısmına yazıldı. Ancak Ankara’ya alışamadığı için yarıda bırakıp geri döndü ve Elazığ Lisesi’nin ortaokul kısmına yazıldı. Ortaokuldan sonra aynı lisede eğitimine devam etti. Ortaokul ve lise öğrenimini sürdürdüğü 1950’li yıllar Türkiye’de çok partili siyasal rejimin yerleşmeye başladığı, demokrasiye yönelik çalışmaların belirli bir hız kazandığı, Türkiye’nin dışa açılma ve serbest pazar ekonomisine geçiş süreçlerini yaşadığı bir dönemdi. Elazığ Lisesi’nde son derece ileri düzeyde bir lise eğitimi gören Prof. Şekeroğlu’nun hayatında lise yıllarının önemli bir yeri vardır.

Kuruluşu 1890 yılına dek uzanan Elazığ Lisesi¹³, 1960’lara kadar il merkezinde klasik lise olarak faaliyet gösteren tek okuldu. Elazığ Lisesi o

¹² 09.06.2005 tarihinde Prof. Sami Şekeroğlu ile yapılan görüşme.

¹³ II. Abdülhamit devrinde 1890’da Elazığ-Arslanpınarı’nda “Mamuret’ül Aziz İdadiye-i Hamidiye Mülkiye-i Şahane” adıyla liseye denk olarak yedi sınıflı kurulan okulun adı, 1906’da “sultani” oldu ve öğretim süresi 6 yıla indirildi. 1914’te askeri hizmette kullanılan okul, şehir merkezindeki bir eve nakledildi. 1915’te öğretmen bulunamadığı için lise kısmı kaldırılarak yalnız ortaokul düzeyinde faaliyet göstermeye başladı. Cumhuriyet’ten sonra, 1940-1941 öğretim yılından itibaren Elazığ Lisesi olarak faaliyetine devam eden okul, 1947’de istasyon yakınında yeni yapılan binada öğretim vermeye başladı. 1964 yılında ise müstakil lise olarak yapılan binasına taşındı. Aynı kaynakta 1964’te Elazığ Lisesi’nin yerinde kurulan Atatürk Ortaokulu ile ilgili fiziksel bilgiler de veriliyor: “Okula ait 1 bina var, 4 katlıdır. Bahçesiyle birlikte 17.850 m²’lik bir alana sahip bulunan okulun yalnız bahçesi 17.000 m²’dir. Kalorifer tesisatı yoktur.” Bu bilgiler Sayın Prof. Sami Şekeroğlu’nun öğrenim gördüğü Elazığ Lisesi’nden yaklaşık 8-9 yıl sonraya aittir. Bkz. Necip Güngör KISAPARMAK, **Milli Eğitim Cephesiyle Elazığ**, 20

yıllarda aydın ve ilerici hocaların gönderildiği (bu hocalar dönemin yönetimi tarafından solcu olarak nitelendirilerek Elazığ'da görevlendirilmişti) adeta bir “sürgün okul” olarak ün kazanmıştı. Önceki tarihlerde ünlü düşünür-yazar Cemil Meriç'in¹⁴ (1916-1987) öğretmenlik yaptığı, edebiyat tarihçisi Ahmet Kabaklı'nın (1924-2001), şair-yazar Şemsettin Ünlü'nün (1928) mezun olduğu Elazığ Lisesi'nde, o yıllarda Prof. Dr. Muhibbe Darga¹⁵, Prof. Dr. Memnune Bildik¹⁶, Vecihi Timuroğlu¹⁷, Vahap Kışoğlu¹⁸, Mehmet Hücümenoğlu¹⁹, Şükrü Kapucu²⁰, İlhami Bey²¹, Fatma Artungal²², Halil Ayhan²³, Tarık Bey²⁴, Ayhan Eyikan²⁵, Cahide Dalokay²⁶... vd. gibi öğretmenler tarafından, özgür eğitim, kadın-erkek arasında saygılı olmak, toplumsal ahlâk anlayışı gibi konularda hoşgörölü, o devrin Elazığ şehri ve genel olarak Türk toplumu bakımından üstün düzeyde, genel kültür seviyesi yüksek bir eğitim verilmekteydi.

¹⁴ Cemil Meriç, Prof. Sami Şekeroğlu'nun eğitim gördüğü tarihte Elazığ Lisesi'nden ayrılmıştı.

¹⁵ 1950'li yıllarda henüz genç bir üniversite mezunu olan ünlü arkeologlarımızdan Prof. Dr. Muhibbe Darga(1921), Elazığ Lisesi'nde sanat tarihi, tarih ve Fransızca öğretmenliği yapmıştır.

¹⁶ O yıllarda kimya öğretmeni olarak Elazığ Lisesi'nde görev yapan Prof. Dr. Memnune Bildik, daha sonraki yıllarda Ankara ve Fırat Üniversitelerinin kimya bölümünde öğretim üyesi olarak çalışmıştır.

¹⁷ Vecihi TİMURÖĞLU(1927) Şair, yazar, eğitimci ve araştırmacı. Sivas -Kangal'da doğdu. Ankara Üni. Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi'ni bitirdi. Çeşitli okullarda lise öğretmenliği ve müdürlüğü yaptı. Türkiye Yazıları, Adam Sanat, Dost, Sanat Rehberi, Türkçe, Yarın, Yeditepe, Yücel, Varlık, Damar gibi dergilerde ve Cumhuriyet gazetesinde eserlerini yayımladı. “Göz Göz Olmak”(1976) adlı ilk kitabında denemelerinden bir kısmını derledi. Edebiyatçılar Derneği'nin “Onur Ödülü”(1998) sahibi olan Vecihi Timuroğlu'nun “Ahmet Kutsi Tecer”(1980), “Kurtuluş Savaşısı Atatürk”(1981), “Simavne Kadısıoğlu Şeyh Bedrettin ve Varidat”(1982), “Cahit Külebi, Yazınımızdan Portreler”(1991), “Dersim Tarihi”(1991), “İnançları Uğruna Öldürülenler”(1992), “Hırçın ve Lirik”(1994), “Melih Cevdet Bilge ve Duyarlı”(1994), “İslam'ın Akla Bakışı Üzerine Bir Deneme”(1996), “Dursun Akçam'ı Anmak”(2004) adlı inceleme kitapları, “Bura Yemendir”(1978), “Tut Beni Sevda Çağırır”(1980), “Bir Sürgünün Ezgileri”(1983), “Kardaşım Oğul”(1988), “Merhaba Oğlum”(1993), “Bülbülleri Ne Yaptılar”(1994), “Siyah Bir Güldür Ölüm”(1996), “Büyü”(1999) adlı şiir kitapları ve “Minnacık Kadın”(1984) adlı bir hikâye kitabı vardır.

¹⁸ O yıllarda Elazığ Lisesi Müdürü ve tarih öğretmeni olan Vahap Kışoğlu, sonraki yıllarda Tunceli Milletvekili olarak da görev yapmıştır.

¹⁹ Matematik öğretmeni olan Mehmet Hücümenoğlu, Elazığ Lisesi 1964 yılında yeni binasına taşındığında yerine kurulan Atatürk Ortaokulu'nda (yeni adı Mustafa Kemal İlköğretim Okulu) uzun yıllar Müdürlük yapmıştır.

²⁰ Fizik öğretmeni. Şükrü Kapucu, daha sonra Ankara Yüksek Öğretmen Okulu'nda fizik öğretmeni olarak görev yapmıştır.

²¹ Resim öğretmeni

²² Edebiyat öğretmeni

²³ Felsefe öğretmeni

²⁴ Coğrafya öğretmeni

²⁵ İngilizce ve Resim öğretmeni

²⁶ Edebiyat öğretmeni. Cahide Dalokay (Özdemir), ünlü mimarlarımızdan ve Ankara Belediye Başkanlarından Vedat Dalokay'ın kızkardeşidir.

1958 yılında Elazığ Lisesi'nde öğretmen olarak görev alan ünlü arkeolog Prof. Dr. Muhibbe Darga, bu yıllara ilişkin anılarının bulunduğu kitabında, Sami Şekeroğlu'nun diğer öğrencilerden ayrılan bazı özellikleri olduğunu belirtmektedir:

“Öğrencilerim çok iyi çocuklardı. Müzik hocaları çok yetenekliydi. İlk olarak Yunus Emre oratoryosunu ben Elazığ Halkevi'nde dinledim. Sonra resim sevdiğim için, çocukların resim kabiliyeti beni ilgilendiriyordu. O dönemde bazı sergiler de düzenledik. Jüriyle birlikte girdiğimiz, yakışıklı bir genç vardı. Son sınıf öğrencisiydi. Sonradan dost olduğum bu genç adam, Prof. Sami Şekeroğlu'ydu. Sinemayla ilgilenenlerin adını çok iyi bileceği Sami Şekeroğlu, Elazığ Lisesi'nden 1959'da mezun olmuştu. Sami Şekeroğlu'nu Elazığ'da 18 yaşındaki haliyle biliyorum.”²⁷

Prof. Sami Şekeroğlu'nun yakın arkadaşı, Elazığ Lisesi'nde eğitim gören, daha sonra İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi (İDGSA) Yüksek Resim Bölümü'ne giren, bir süre Prof. Şekeroğlu'nun yanında yardımcı olarak çalışan ve 1976-1979 yılları arasında İDGSA Genel Sekreterlik görevini yürüten Yücel Gürocak, Elazığ Lisesi'ndeki ortamla ilgili şunları söylemektedir:

“Eğitim denildiği zaman ben hep Elazığ Lisesi'nden bahsetmek isterim. Düşünebiliyor musunuz, o tarihlerde bugün liselerde hatta üniversitelerde bile olmayan kimya, fizik laboratuvarı, 35 marangoz tezgâhının bulunduğu işlikler, hepsi elimizin altındaydı. Çok iyi bir eğitim vardı. Mesela fizik öğretmenimiz Şükrü Kapucu 15 günde bir sınav yapar, sınavlarda 3 soru sorardı. Birincisi bildiğiniz bir konuyu yazın derdi. İkincisi işlenen konuyla ilgili kendi sorduğu bir soru olurdu, üçüncü soru ise kitaptan bir fizik problemi... Okul kitaplığından kitap satın alır, imzalar; üç soruyu birden doğru yapanlara verirdi. Öğrenciler o kadar iyi yetişirlerdi ki, herhangi bir öğretmen rahatsızlanıp gelemediğinde son sınıftaki ağabey ya da ablalarımızdan biri derse girer, konuyu işlerdi.”²⁸

²⁷ Arkeolojinin Delikanlısı Muhibbe Darga Kitabı, 205

²⁸ Sayın Yücel Gürocak'la 25 Nisan 2006'da MSGSÜ Sinema-TV Merkezi'nde yapılan görüşme.

Kısa sürede kişisel beceri ve yetenekleriyle öğretmenlerinin dikkatini çeken Prof. Sami Şekeroğlu, bu okulda yoğun ve çağdaş bir eğitim programından geçti. Okuldaki idealist öğretmenler insan yetiştirmeyi kendilerine iş edinmişlerdi. Öğrencilerine her hafta iki kitap okutturup özetini çıkarttırır, her öğrencinin yaptığı bu özetleri tek tek okuyup değerlendirirlerdi. Prof. S. Şekeroğlu, o yıllarda arkadaşları için Elazığ'da bulunamayan dünya klasiklerini Milli Eğitim Bakanlığı'nın Diyarbakır Bölge Müdürlüğü'ne ait kitap satış mağazasından temin ederdi. Bunun için belirli aralıklarla Elazığ'dan trene binerek Diyarbakır'a giderdi. Eski Yunan, Divan Edebiyatı, Batı ve Şark-İslâm klasiklerini, daha önce tuttuğu listeye göre temin ettikten sonra yeniden trenle Elazığ'a dönerdi. Bu yolla okulda bir kütüphane bile açmıştı ve öğretmenleri onu kitaplık kolu başkanı yapmışlardı.²⁹ Liseden mezun olduğunda okul yönetimince kendisine başarılı kütüphanecilik çalışmasından dolayı 300 kitap hediye edildi. Bu arada fizik öğretmeni Şükrü Kapucu öğrencileri belirli aralıklarla Devlet Tiyatrosu oyunlarını görmeleri için birkaç gün süren tren yolculuğuyla Ankara'ya götürürdü. Şükrü Kapucu aynı zamanda maddi durumu yeterli olmayan öğrencilere herhangi bir bedel almadan takviye amaçlı özel dersler de verirdi.

Okulda geniş bir biçimde işlenen Türk edebiyatının ve Türk kültürünün yanında Marks, Engels, Durkheim gibi fikir adamlarının eserleri öğrencilere okutulur, öne sürdükleri düşünceler tartışmaya açılırdı. Böylelikle öğrenciler tartışmaya, araştırma ve incelemeye heveslendirilirdi. Öğretmenler, derslerin dışında hayattan, estetikten, doğruluğun erdemlerinden, dürüst bir insan olmanın onurundan bahsederlerdi. Öğrencilere üniversite düzeyindeki bilimsel tarih kitaplarını okutarak, onlara o yıllarda Cumhuriyet yönetiminin de bir politikası olan tarih bilinci kazandırmaya çalışırlardı.

²⁹ O yıllarda Elazığ'da lise düzeyinde eğitim hizmeti veren üç okulun kütüphanesinde bulunan kitap sayıları karşılaştırıldığında, Prof. Sami Şekeroğlu'nun katkısı ortaya çıkıyor. Elazığ Erkek Sanat Enstitüsü'ndeki kitap sayısı 5000, Elazığ İmam Hatip Lisesi'ndeki kitap sayısı 4104 ve Ticaret Lisesi'ndeki kitap sayısı 1079 iken, Elazığ Lisesi'ndeki kitap sayısı 6830'dur. Bkz. (13), KISAPARMAK, 20-22

“Lise eğitimim boyunca Osmanlı Tarihi’ni İsmail Hakkı Uzunçarşılı ve Ömer Lütfi Barkan’ın kitaplarını okuyarak, Türk İnkılap Tarihi’ni Yusuf Hikmet Bayur’un eserlerini okuyarak öğrendik. Onlar bize dünyayı, felsefeyi, sanatı, tarihi öğretiyorlardı. Geniş bir kültür ve bilgi birikimi edinmemizi sağlayan bütün hocalarımı her zaman sevgi ve rahmetle anıyorum.”³⁰

Bu kitaplar lise eğitimi için üst seviyede sayılabilir. Elazığ Lisesi’nde felsefe ve edebiyat dersleri veren şair-yazar Vecihi Timuroğlu, sonraki yıllarda Osmanlı tarihi ve Divan edebiyatı alanındaki araştırmalarıyla tanınmıştır. Prof. Sami Şekeroğlu, konuşmalarında sık sık son derece disiplinli bir öğretmen olan ve öğrencilerine büyük bir sevgiyle yaklaşan Vecihi Timuroğlu’ndan çok yararlandığını, Divan edebiyatını, Osmanlı tarihi ve medeniyetini, eski Yunan medeniyetini onun sayesinde tanıdığını belirtmekte, Elazığ Lisesi’ndeki öğretmenlerini saygı ve rahmetle hatırlamaktadır.

Okulda hafta sonları öğretmenler bir araya gelip topluca kır gezilerine gider, seçtikleri yetenekli öğrencileri de bu gezilere götürürlerdi. Bu gezilerde resim yapılır, kültür ve sanat konularında sohbetler edilirdi. Ayrıca çevre yörelere geziler düzenler, öğrencilere bilgi verirlerdi. Bu gezilere lise ve ortaokul öğrencilerinden fark gözetilmeksizin istekli tüm öğrenciler katılabilirdi.

Prof. Sami Şekeroğlu’nun yaptığı resimler öğretmenlerinin dikkatini çekmekle kalmayıp Elazığ’daki sanatseverler tarafından da beğeniyle karşılanıyordu.

“Bir keresinde Renoir’in ‘Güzel Gabriel’ adlı tablosunun kopyasını yapıyordum. Matematik ve cebir derslerine gelen hocam Mehmet Hücümenoğlu, ‘Ne kadar güzel bir resim yapmışsın’ diye başlayarak ressam hakkında uzun uzadıya benimle konuştu. Konuşma sırasında bana ressamın diğer

³⁴ 09.06.2005 tarihinde Prof. Sami Şekeroğlu ile yapılan görüşme.

eserlerini soruyor, bilgim olup olmadığını ölçüyordu. Matematik öğretmenin resim sanatı hakkında bunca bilgisi olmasına şaşırmıştım. Hücümenoğlu'nun çok kuvvetli bir resim bilgisi vardı. Aslında öğretmenlerimin hepsi çok kültürlü insanlardı. Lise eğitimim benim için bir şans olmuştu.”³¹

“Güzel Gabriel” tablosu, bir süre sonra açık artırma sonucu yapılan satışta, Elazığ'da bulunan Sümer Sineması işletmecisi Necmi Bey tarafından satın alınarak sinema salonuna asıldı.

Çocukluğundan beri güçlü bir tutkuyla sinemaya bağlanan Prof. Sami Şekeroğlu lise yıllarında bunu daha bilinçli bir ilgiyle sürdürmüştü. Elazığ'da belediyeye ait Sümer Sineması'nda ve daha sonra açılan Gölcük Sineması'nda gösterilen hemen her filmi seyredip bu filmlerle ilgili çeşitli bilgileri küçük bir deftere kaydetmeye başlamıştı.

“Sinemaya gittiğimiz zaman müthiş heyecan duyardık. Sinemanın girişinde haşlanmış nohut satılırdı. Parayı verir, cebimizi açardık. Satıcı kepçeyi doldurup cebimize boşaltırdı. Biz içeri girince bir daha çıkmazdık. Film oynar, biter, yeniden başlardı. Bazen birkaç farklı filmi arka arkaya seyrederdik. Hafta sonu ve tatillerde hep sinemada olurduk. Filmler zaten çok geç gelirdi. Daha çok kovboy filmleri gelirdi, renkli filmlerin siyah-beyaz kopyaları oynatılırdı. ‘Posta Arabası’, ‘Aleksandır Newski’ gibi klasikleri orada görmüştüm. Ayrıca Zorro’lar, Flash Gordon gibi filmler de oynardı. İyi-kötü demez Türk filmlerinin hemen hepsini görürdüm. ‘Mezarımı Taştan Oyun’ filmini belki 20 defa seyretmişimdir. Sinemanın önünde uzun kuyruklar oluşmuştu. Babam, ‘İkinci Dünya Savaşı’nda ekmek kuyrukları bile bu kadar yoktu’ demişti.”³²

³¹ 06.12.2005 tarihli görüşme.

³² 09.06.2005 tarihli görüşme (Yönetmenliğini ve başrol oyunculuğunu Hüseyin Peyda'nın yaptığı ‘Mezarımı Taştan Oyun’ filmi 1951-1952 yıllarında Diyarbakır'da çekilmiştir. G. Scognamillo'ya göre film Anadolu'yu kasıp kavurmuş ve adeta olay yaratmıştır.’Bkz. Giovanni SCOGNAMILLO, **Türk Sinema Tarihi**, 169

Prof. Sami Şekeroğlu'nun sinema sanatına ve özellikle Türk sinemasına duyduğu köklü sevginin ilk tohumlarının bu yıllarda atıldığı görülmektedir.

Lisede öğretmenleriyle birlikte Diyarbakır'da o tarihlerde yeni açılan 2500 kişilik Dilan sinemasına film seyretmeye giderdi. Anadolu insanı için sinema, televizyonun olmadığı ve radyonun her yere ulaşmadığı o tarihlerde kültürel bakımdan tek beslenme kaynağıydı. Yazlık sinemalara ailece gidilirdi. Öte yandan, 1948'de yerli film biletlerinden alınan verginin düşürülmesiyle kârlı bir iş alanı haline gelen ve 1950'li yıllarda çok partili siyasal hayata geçişle birlikte hareket kazanmaya başlayan Türk sinemasında sinemacılıktan para kazanma dönemi başlamış, yeni yapımevlerinin sayısı hızla artmıştı. Film üretiminde önemli bir artış görülen bu yıllarda geniş seyirci kitlesinin ilgisini çekecek melodram, tarihi serüven ve polisiye gibi popüler türler oluşmaya başlamıştı.

Prof. Sami Şekeroğlu bir yandan liseye devam ederken diğer yandan Elazığ mahalli basınına çeşitli yazılar, şiir ve öyküler yazıyor, fotoğrafçılıkla ilgileniyor, resim yapıp sergi açıyordu. Çeşitli yarışmalara katıldı. 1958'de yazdığı "Yalnızlık" ve "Acı Kavun" adlı iki şiir, aynı yıl Maarif Vekâleti tarafından yurt çapında tiyatro, çocuk piyesi, şiir ve hikâye dallarında düzenlenen ve ünlü yazar ve şairlerin de katıldığı yarışmada, şiir kategorisinde 600 şiir arasından seçilen ilk 50 şiir arasına girdi. Lise yıllarında Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun eserlerini tanıdı, şiirlerinden çok etkilendi. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun İstanbul'da Güzel Sanatlar Akademisi'nde hoca olduğunu öğrenince bu okulda eğitim görmeye karar verdi.

Prof. S. Şekeroğlu, Elazığ Lisesi'nde resim ve edebiyat çalışmalarının yanı sıra, sinema ve tiyatroya da büyük ilgi duyuyordu. Hocaları onun bu ilgi alanlarını değerlendirmesi için büyük destek verdi. Edebiyat ve felsefe öğretmeni Vecihi Timuroğlu tarafından başlatılan tiyatro faaliyetlerine aktif

olarak katıldı ve daha sonra bu çalışmaları yönetmen, oyuncu, dekoratör, ışıkı, kostmc olarak yürüttü. Vecihi Timuroğlu, Sümer sinemasının işletmecisiyle anlaşmıştı. Oyunlar burada sahneye koyulurdu. Sadece ğrencilere değil, Elazığ halkı ve hatta evre illerin halkı için de profesyonel bir anlayışla temsiller verdi. O dönemin Elazığ yerel basınında sık sık bu temsillere ait yazılar çıkardı. Prof. şekeroğlu, “Hamlet”, “Cimri”, “Scapen’in Dolapları”, “Romeo ve Juliet”, “Altı şahıs Yazarını Arıyor” oyunlarında rol aldı ve yönetmenlik yaptı. Türk oyun yazarı Orhan Asena’nın, bir önderin dramını işleyen “Korku”(1956) oyununu sahneye koydu. Oyundaki biri hayali karakter ve diğeri subay karakteri olan iki baş kahramanı da sahnede canlandırdı.

Tanınmış şair Necip Fazıl Kısakürek’in “Bir Adam Yaratmak” ve “Parmaksız Salih” oyunlarında ğretmeni Vecihi Timuroğlu ile birlikte başrolleri oynadı.

“O tarihlerde Necip Fazıl’ın şiirlerine ve eserlerine karşı büyük bir ilgim vardı. Onu bana Vecihi Bey sevdirmıştı. ‘Bir Adam Yaratmak’ adlı eserini sahneye koyduk. ‘Parmaksız Salih’ oyununda Parmaksız Salih’i Vecihi Bey, oğlunu ise ben oynuyordum. Vecihi Bey’in bir eli sakattı. İkimizin bu oyundaki rolleri yıllarca hafızalardan çıkmadı.”³³

“Bir Adam Yaratmak” piyesindeki oyunculuga hakkında Elazığ basınında olumlu yazılar ıktı. Yıllar sonra, “Türk Edebiyatı” dergisinde oyunun yazarı Necip Fazıl Kısakürek ile yapılan bir söyleşide de Prof. şekeroğlu’nun rol aldığı bu oyundan söz edilmektedir:

“Ahmet Kabaklı: (Bir Adam Yaratmak) piyesini oynamış Ayla Hanım efendim. Onun da soracağı sualler var.

N. F. Kısakürek: Öyle mi? Nerde oynadınız, talebeliğiniz de mi?

³³ 09.06.2005 tarihinde Prof. Sami şekeroğlu ile yapılan görüşme

Ayla Ağabeğüm: Talebeliğimde, ben Elazığ Lisesi'nde idim.
Elaziz...

N. F. Kısakürek: Kaç sene oldu? Hayli var?

Ayla Ağabeğüm: Hayli var. 20 sene oldu.

N. F. Kısakürek: Kim oynadı? Baş rolü filan.

Ayla Ağabeğüm: Baş rolü, şimdi Devlet Film Arşivi Müdürüdür,
Sami Şekeroğlu Bey oynadı.

N. F. Kısakürek: Yapabildiler mi bari?

Ayla Ağabeğüm: Çok güzel oynadılar. Cıvar illerden hep tebrik
geldi. Davet ettiler ve halk çok beğendi. Eser güçlüydü
şüphesiz. Halkın çok beğendiği bir eserdir ki o zaman halk,
Elazığ tiyatroyu bilmiyordu, televizyon yok. Buna rağmen çok
beğenilmişti.”³⁴

Prof. Sami Şekeroğlu'nun tüm hayatında Elazığ Lisesi yılları, ömrü
boyunca unutamayacağı çok zengin anı ve deneyimlerle geçen heyecan dolu
yıllar oldu. Hayatının bundan sonraki dönemi için bir temel oluşturacak olan
Elazığ Lisesi'nde gördüğü eğitim, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi için de
hazırlayıcı bir işlev oluşturdu. Uzun yıllar sonra ilk örneklerini Elazığ
Lisesi'nde gördüğü, kendisinin “Eğitim İçinde Üretim, Üretim İçinde Eğitim”
ilkesiyle formüle ettiği eğitim anlayışını Türkiye'deki ilk sinema eğitimini
başlattığında uygulamadı ve bu ilke doğrultusunda yetişen öğrencileri Türk
sinema ve televizyonunun önemli kadrolarını oluşturdu.

“Ortaokul ve lisede iyi bir öğrenci değildim. Aslında Akademi'de
de iyi bir öğrenci değildim. Yanlış anlaşılır diye bunu hiçbir
zaman izah edemedim. Akademideki eğitimin hep birkaç adım
önünde idim. Elazığ Lisesi'ndeki hocalarım, öğrencileri dersle
değil günlük yaşantıları, becerileri, yetenekleriyle
değerlendiriyorlardı. Onları unutmamamın nedeni budur. Ben
onlardan çok şey öğrendim ve şimdi hocalığımı yaparken
onlardan öğrendiklerimi uyguluyorum.”³⁵

³⁴ **Türk Edebiyatı**, 117

³⁵ 06.12.2005 tarihli görüşme.

1959 yılında Elazığ Lisesi'nden mezun olunca ailesinin Ankara'da okumasını istemesi üzerine Ankara'ya, ağabeyi Rahmi Şekeroğlu'nun yanına geldi. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi giriş sınavlarına katıldı. Giriş sınavını kazanınca ailesi çok sevindi. Ancak, Ziraat Fakültesi'nde okumak istemediği için kazandığı halde kaydını yaptırmadı. Ailesinden habersiz İstanbul'a geldi. Onun tek düşüncesi İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nde eğitim görmektir.

3. AKADEMİ YILLARI

Prof. Sami Şekeroğlu, Elazığ'da iken şiirlerini okuduğu ve resimlerini gördüğü Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun³⁶ öğrencisi olmak isteğiyle, Türkiye'nin ilk ve en önemli yüksek güzel sanatlar okulu olan Güzel Sanatlar Akademisi'ne girmek için 1959 yılında, 22 yaşındayken İstanbul'a geldi. Akademi'nin Yüksek Resim Bölümü giriş yetenek sınavlarına müracaat etti. Önceki yıllarda olduğu gibi Türkiye'nin dört bir köşesinden bilgi ve yeteneğine güvenen yüzlerce genç Akademi'nin giriş sınavlarına katılmak için oraya gelmişti. O tarihlerde Akademi giriş sınavları iki günde ve iki aşamalı olarak yapılırdı. İlk günkü sınavda adaylardan önlerine konulan bir büstü çizmeleri istendi. İkinci gün yapılan sınava Prof. Sami Şekeroğlu lise yıllarında yaptığı ve İstanbul'a gelince çerçevelediği resimlerden örnekler getirdi. Yüksek Resim Bölümü'nü kazanan 19 kişinin isimlerinin ilân edileceği gün, diğer öğrenci adaylarıyla birlikte büyük bir heyecanla Akademi'ye geldi. Kazanan adaylar arasında kendi adını görmesiyle hayatında yeni ve büyük bir dönem açıldı. 10.08.1959 tarihinde Yüksek Resim Bölümü'nde okumak üzere 6098 numara ile İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'ne kayıt oldu.

Çağdaş Türk sanatının oluşumunda bir ekol işlevini üstlenen İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, uluslararası yarışmalarda başarılar kazanan, eserleri dünya müzelerinde sergilenen birçok ünlü ressam, mimar, heykeltıraş, hattat ve sanat adamı yetiştirmiş, Türk toplumunun çağdaş sanatlara ilişkin birikimini oluşturmuş yüksek dereceli bir sanat okulu ve güzel

³⁶ Bedri Rahmi Eyüboğlu(1913-1975) Ressam, şair, yazar, öğretmen. Görele'de doğdu. Sanat tarihçisi ve yazar Sabahattin Eyüboğlu'nun kardeşi, ressam Eren Eyüboğlu'nun kocasıdır. Trabzon Lisesi'nden mezun oldu. 1929'da Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü'nde Nazmi Ziya ve İsmail Çallı'nın atölyelerinde eğitim gördü. 1931'de diplomasını almadan Akademi'den ayrılarak Fransa'ya gitti. Önce bir süre Djon'da, sonra da Lyon'daki bazı özel atölyelerde ve Paris'te André Lhote'un atölyesinde çalıştı. Türkiye'ye döndüğünde Güzel Sanatlar Akademisi'nin diploma sınavlarına girdi. Mezun olduktan sonra, 1936'da resim bölümüne Leopold Lévy'nin asistanı olarak atandı. Ölümüne dek Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü'nde kendi adıyla anılan atölyesini yönetti.

sanatları yayma merkeziydi.³⁷ Bugünkü Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nin temelini oluşturan Güzel Sanatlar Akademisi, ülkemizin geçmişi çok eskilere uzanan ilk ve tek sanat ve mimarlık eğitim okuludur. Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde çağdaşlaşma düşüncesinin bir ürünü olarak oluşturulan Güzel Sanatlar Akademisi, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu sonrasında da genç cumhuriyetin dinamik yapısına uygun olarak çağdaşlaşma misyonunu kesintisiz olarak sürdürmüş ve öncülük görevini bugünlere dek taşımıştır. Türkiye'nin sanat, mimarlık ve tasarım kültürüne yön veren isimler, bu seçkin Kurum'un çatısı altında bulunmuş ve yetişmişlerdir.

3.1. Köklü Bir Sanat Eğitim Kurumu:

Güzel Sanatlar Akademisi

1882 yılında öncü Türk sanatçısı ve aydını Osman Hamdi Bey³⁸ tarafından Fransız Güzel Sanatlar Akademisi model alınarak kurulan Sanayi-i Nefise Mekteb-i Âlisi (Güzel Sanatlar Yüksekokulu), İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nin ilk nüvesini oluşturmaktadır. Osman Hamdi Bey, bugünkü Arkeoloji Müzesi'nin karşısına -günümüzde Eski Şark Eserleri Müzesi olarak kullanılan- bir bina inşa ettirerek, 2 Mart 1883 tarihinde beş atölyeye yerleştirilmiş 21 öğrenciyle eğitimi başlatmış, öğrenci sayısı iki yıl içinde 60'a ulaşmıştır.

³⁷ Ülkemizde güzel sanatlar ve mimarlık alanında bir ihtisas üniversitesi olarak eğitim-öğretim veren kurumun adı, 1983'te "Mimar Sinan Üniversitesi", 2004 yılında ise güzel sanatlarla ilişkisini destekler şekilde, "Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi" olarak değiştirilmiştir.

³⁸ Osman Hamdi Bey(1842-1910) Ünlü sanat tarihçisi, arkeolog, müzeci ve ressam. Batılı anlayışta resim sanatının Türkiye'deki ilk temsilcisi sayılır. Osmanlı Devleti'nde büyükelçi, nâzır ve sadrazamlık yapan ve aynı zamanda ressam ve arkeolog olan İbrahim Edhem Paşa'nın oğludur. 1857'de hukuk eğitimi için Paris'e gönderildi. Burada, Güzel Sanatlar Okulu'na da devam etti. Ressam J. Gérôme ve G. Boulanger'nin atölyelerinde çalıştı. Bu arada arkeoloji derslerini de izledi. 1867'de Paris'te düzenlenen Dünya Sergisi'ne katıldı ve gümüş madalya kazandı. 1869'da İstanbul'a dönünce, Mithat Paşa'nın yanında görevli olarak Bağdat'a gitti. Sonra İstanbul'da yabancı elçilerin protokol işlerinde görevlendirildi. 1881'de Müze-i Hümayun Müdürlüğü'ne tayin edildi. Bu görevi sırasında Arkeoloji Müzesi binasını yaptırdı ve Osmanlı sınırları içinde bulunan taşınabilir nitelikteki bütün sanat eserlerini toplama, koruma ve sergileme düşüncesiyle çalıştı. Sanayi-i Nefise Mektebi Âlisi'nin kurulması için büyük çaba harcadı. 1882'de müdürlüğüne getirildiği bu okulun, 1883'te eğitime başlamasını ve Avrupa sanat okulları niteliğinde çağdaş bir sanat kurumu olmasını sağladı.

Ticaret Nezareti'ne bağılı bir yüksekokul olarak kurulan Sanayi-i Nefise Mektebi'ne, aşıağı yukarı zamanımızın liselerine denk bir okul olan idadi mektebini bitirenler, ya da bir kurul huzurunda bu derecedeki programda yapılacak imtihanında başarı gösterenler alınıyordu. Okulun öğretim süresi resim bölümünde beş, mimarlık ve heykel bölümlerinde dört yıldır.³⁹ Kaymakam Hasan Fuat Bey - Urum-u Riyaziye (matematik); Kolağası Yusuf Rami Efendi – Teşrih (anatomi), Aristoklis Efendi - Tarih; Yervant Oskan Efendi - Heykel; A. Vallaury - Fenn-i Mimari; Salvator Valeri - Yağılı Boya Resim; Joseph-Warnia Zarzecki – Kara Kalem Resim öğretmenliklerine getirildi. Hakkâklık bölümü ise, ancak 1892 yılında S. Arthur Napier'in gelişiyile eğitime başlayabildi. 1891 yılında Mimari mezunu Feyzi ve Nizameddin Beyler ile Heykel mezunu İhsan Bey Avrupa'ya gönderildi. Bu uygulama sonraki yıllarda İbrahim Çallı, Mehmet Ruhi ve Hikmet Onat ile sürdürüldü. İhsan Özsoy, İbrahim Çallı ve Hikmet Onat, Avrupa dönüşünde Akademi'nin öğretim kadrolarında görev aldılar.

1914 yılında kız öğrenciler için sadece resim ve heykel bölümlerini kapsayan İnas(Kız) Sanayi-i Nefise Mektebi kurularak öğretime başladı. 1917'de Ticaret Nezareti'nden alınarak Maarif Nezareti'ne(Milli Eğitim Bakanlığı) bağlanan ve yıllarca elverişsiz binalarda eğitim yapan Güzel Sanatlar Akademisi, Cumhuriyet'in ilânından sonra 1926'da Fındıklı'daki bugünkü yerine, Osmanlı döneminde Meclis-i Mebusan binası olarak kullanılan Cemile Sultan Sarayı'na taşındı. Bu binada İnas Mektebi'yle Sanayi-i Nefise Mektebi'nin kız ve erkek öğrencileri bir arada öğrenim gördüler. 1928 yılında "Sanayi-i Nefise Akademisi", 1929'da ise "Güzel Sanatlar Akademisi" adını alan Kuruma, 1933'te Eğitim Reformu kapsamında ünlü Alman sanatçı-öğretim üyeleri geldiler. Ulusal bir sanat politikasının hakim olduğı bu tarihlerde, dönemin en önemli sanatçılarıyla mimarları arasında yer alan Türk ve yabancı isimler, Akademi çatısı altında hoca-

³⁹ Mustafa CEZAR, **Yüzyıllık Bir Sanat Eğitim Kurumu**, Sanat Çevresi, 53

sanatçı olarak biraraya getirildi. Çağının en ünlü sanatçılarından R. Belling'in heykel, E. Egli, B. Taut ve R. Vorthözer'in mimarlık, P. Ginther ve M. L. Sue'nun tezyini sanatlar bölümlerine ve ayrıca ünlü Fransız ressamı ve sanat adamı Leopold Levy'nin resim bölümünün başına gelişi, Akademi'nin daha da güçlenmesini sağladı.⁴⁰ Bu arada ilk kuruluş yıllarından itibaren olduğu gibi, bu yıllarda da Akademi mezunlarından çok sayıda sanatçı Batı ülkelerine gönderildi, onların yurda dönmeleri Akademi'nin sonraki sanatçı kuşağının kaynağını oluşturdu. Cemal Tollu, Nurullah Berk, Sabri Berkel, Zeki Faik İzer gibi sanatçılar da bu dönemde öğretim kadrosuna alındı.

Güzel Sanatlar Akademisi'nde özellikle Prof. Dr. Âfet İnan'ın ve Akademi Müdürü Burhan Toprak'ın gayretleri sonucunda, Atatürk'e iletilen bir müze kurma isteği, 20 Eylül 1937 tarihinde Dolmabahçe Sarayı Veliaht Dairesi'nde "Resim ve Heykel Müzesi"nin açılmasıyla gerçekleşti. Türk resim ve heykel sanatının 150 yılı aşkın gelişimini bünyesinde barındıran Türkiye'nin bu ilk Resim ve Heykel Müzesi, kurulduğu tarihte Güzel Sanatlar Akademisi'ne bağlandı. Müze 19. yüzyıl ve 20. yüzyıl modern sanat eserlerini içeren zengin bir koleksiyona sahiptir.⁴¹

1948'de Akademi binasının yanması sonucu⁴² eğitim son derece kısıtlı imkânlarla başka binalarda sürdürüldü. 23 Nisan 1953 tarihinde Akademi tekrar eski mekânına kavuştu. Merkez Binası yeniden inşa edildi.⁴³

⁴⁰ Rudolf Belling(1186-1972) ve Leopold Levy'nin(1882-1966) Akademi'deki görevleri on seneden fazla sürmüştür.

⁴¹ Müze koleksiyonu 6531 Resim, 487 Heykel, 10 İkon, 78 Hat, 50 Seramik, 467 diğer yerlere giden olmak üzere toplam 7156 eserden oluşmaktadır. **MSGSÜ Bilgi Kataloğu**, S. 67

⁴² Akademi'nin Kabataş yönündeki merkez binalarından ilki olan ve 1926'da Atatürk'ün emirleriyle Akademi'ye verilen Cemile Sultan Sarayı binası, 1 Nisan 1948 tarihinde elektrik kontağından çıkan yangın sonucu tamamen yanmıştır. Hafızalara "Büyük Akademi Yangını" olarak yerleşen bu yangın İstanbul'un mesleki yönden zengin kütüphaneleri arasına giren binlerce cilt kitaba sahip Akademi kütüphanesinin, resmi kayıtların, eğitim malzemesinin ve yüzlerce tablo ve mulajları içeren resim koleksiyonunun tümüyle ortadan kalkmasına sebep olmuştur.

⁴³ Yangın sonrası bugünkü üniversitenin Rektörlük, Genel Sekreterlik ve Güzel Sanatlar Fakültesi'nin büyük bir bölümünü içine alan merkez binası yeniden yapılmıştır. Yangından bugüne sadece ve sadece eskiyi biraz hatırlatan cepheler kalmış, ana taşıyıcı duvarlardan bir kısmı hariç giriş saçacağı, kesitler, aydınlıklar, merdivenler tamamen değiştirilmek suretiyle yeni bir planlamaya göre inşa edilmiştir. Bu yeni yapının inşaatında Prof. Sedat Hakkı Eldem'in projesi esas alınmıştır. Daha sonraki yıllarda yer darlığı nedeniyle Akademi binasına asma katlar gibi çeşitli eklentiler yapılmıştır.

1951'de Akademi'de sanat eğitiminin yanısıra ilk kez bilimsel araştırmalara yönelik bir birim olarak, Prof. Dr. Rıfki Melûl Meriç tarafından, dönemin Akademi Müdürü Ressam Prof. Zeki Faik İzer ve Akademi sanat tarihi öğretmeni Prof. Celâl Esad Arseven'in katkılarıyla "Türk Sanat Tarihi Enstitüsü" kuruldu.

Okul eğitimiyle sanat adamı yetiştirilmesi amacıyla kurulan Güzel Sanatlar Akademisi'ne 1959 yılında yeni bir idari statü kazandırıldı. 1959-60 öğretim yılından itibaren yürürlüğe giren yeni yönetmelikle, Akademi'deki bütün bölümlerin öğretim süresi beş yıla(10 sömestir) çıkarıldı ve yalnız lise mezunlarının yetenek sınavları sonucu kabul edilebileceği hükmüyle orta devre kaldırıldı. 1959'a dek Akademi'ye ortaokuldan öğrenci alınır, öğrenci lise kısmını bitirdikten sonra giriş sınavına girmeden yüksek kısma devam ederdi. Bu tarihten sonra lise eğitimi sonrası aşamada yetenek sınavı yapılarak öğrenci alınmaya başlandı. Ayrıca yapılan değişiklikle bütün sanat dalları yeni bölümlere dönüştürüldü ve tüm bölümler özerk bir yapıya kavuşturuldu.

Türk sanat ve kültür dünyasının 'göz bebeği', yetiştirdiği sanatçıların seviyesi, öğretim üyelerinin değeri bakımından dünyadaki benzerleri ile en az aynı düzeyde olan Güzel Sanatlar Akademisi 1960'lı yıllara, kuruluşunun 80. yılına gelişme imkânlarından yoksun olarak giriyordu. Diğer üniversitelerin aynı dallarındaki öğretim üyesi kadrolarının çoğunluğunu yetiştirerek bir "Ana Kurum" görevini de yüklenen Akademi, bu tarihlerde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir yüksekokul statüsündeydi. Güzel sanatlara karşı devlet adamlarında görülen ilgisizliğin sonucunda daima ikinci planda kaldığı için bilimsel ve teknik eğitimin verildiği üniversitelerle aynı imkânlarla ve bir teşkilat kanununa sahip olmadan ödeneksizlik ve kısıtlı olanaklarla eğitim-öğretim faaliyetini sürdürüyordu. Yıllar geçtikçe artan öğrenci sayısına rağmen, yeni öğretim kadrosu ve yeni bina ihtiyacı giderilemedi. "1957 senesinde Tophane'den

Dolmabahçe'ye uzanan cadde genişletilirken, Akademi bahçesinin bir kısmı istimlâk edildiği gibi bahçedeki Akademi'ye ait binalar da bu arada yıktırıldı. Bunun üzerine had derecede yer sıkıntısı çekilmeye başlandı.”⁴⁴ Bundan sonraki yıllarda ders ve atölyelerin bir kısmı, kiralanarak tutulan han odalarında, uygun olmayan şartlarda yapılmaya başlandı. Üstelik sürekli artış gösteren maddi giderlerini, bir türlü arttırılamayan dar bütçesiyle zamanla karşılayamaz duruma gelmişti.

İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nde bu gelişmeler yaşanırken, Türkiye de 1950'li yılların sonlarında ekonomik sıkıntıların arttığı, siyasal ortamın huzursuz olduğu ve iyice gerginleştiği bir süreçte doğru gidiyordu. “Kahveden otomobil lâstiğine kadar pek çok tüketim maddesi ancak karaborsada bulunuyordu.”⁴⁵ “Ekonomik durum kötüleştikçe hükûmete yöneltilen eleştiriler gittikçe daha etkili olmaya başladı. Muhalefetin bu etkinliği Demokrat Parti iktidarını her geçen gün daha da hırçınlaştırıyordu.”⁴⁶ Buna karşılık siyasi iktidar, muhalefete karşı “Vatan Cephesi” fikrini ortaya attı ve baskı önlemlerini artırdı. İktidarın, halkı Vatan Cephesi'ne katılmaya zorlaması halkı kutuplaştırdı, toplum içinde tepki yarattı. Öğrenci olayları bu ortamda patlak verdi, öğrenci eylemlerine halktan kişiler ve subaylar da katıldı. “28 Nisan 1960'ta İstanbul Beyazıt Meydanı'nda başlayan ve Ankara'ya da sıçrayan öğrenci gösterilerinin çığ gibi büyümesi üzerine hükûmet 29 Nisan günü iki ilde sıkıyönetim ilan etti. Polis ve askere ateş açma yetkisi verecek ölçüde sert önlemler alınarak gösteriler kontrol altına alındı. Ancak 21 Mayıs'taki Harp Okulu öğrencilerinin gösterisi hükûmetin prestijine ağır bir darbe vurdu.”⁴⁷ Varolan gerilimin iyice tırmanması üzerine, Türk Silahlı Kuvvetleri 27 Mayıs 1960 tarihinde bir darbeyle yönetime el koydu. Yeni Anayasa'nın ilânına kadar bütün siyasal faaliyetler yasaklandı.

⁴⁴ Mustafa CEZAR, *Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Tarihçesi*, 10

⁴⁵ Emre KONGAR, *21. Yüzyılda Türkiye*, 154

⁴⁶ Tevfik ÇAVDAR, *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi*, 1950'den Günümüze, 73

⁴⁷ Feroz AHMAD, *Demokrasi Sürecinde Türkiye*(1945-1980), 161

27 Mayıs askeri darbesi ve ardından oluşturulan 1961 Anayasası, Türk siyasi, sosyal ve kültürel hayatında yeni bir dönemin başlangıcını belirledi, “nisbi bir hürriyet ortamı” ve “hareketlilik” hayatın her alanında hissedildi. Yeni Anayasa’nın oluşturduğu ortam, karşıt görüş ve eğilimlere yaşama ve yayılma hakkı tanıdı, azınlıkta kalan görüş ve eğilimler varolma, örgütlenme ve gelişme imkânına kavuştu. Genelde sanat, özelde sinema toplumsal hayattaki dinamizmi, yeniliği ve gelişmeyi yansıttı, Türk sinemasında yeni bakışın aynası olarak, yeni yönetmenler, yeni senaryo yazarları ortaya çıktı. Öte yandan yeni oluşan özgürlük ve demokratikleşme ortamının, üniversitelerin bilimsel ve idari özerklik kazanmasıyla Güzel Sanatlar Akademisi’nde de çeşitli şekillerde yansımaları hissedildi, yararlı sonuçları görüldü. İlk olarak, daha önce atamayla göreve gelen Akademi müdürlerinin 1962 yılından itibaren seçimle belirlenmesi kararlaştırıldı.

Bu arada, 1959’da Akademi Müdürü Heykeltraş Nijad Sirel’in vefatı üzerine Milli Eğitim Bakanlığınca Yüksek Mimarlık Bölüm Başkanı Prof. Asım Mutlu, Akademi Müdürlüğüne tayin edildi. Prof. Asım Mutlu’nun ilki atama, diğerleri seçimle olan ve üç dönem süren⁴⁸ müdürlüğünün ilk yıllarından itibaren Akademi’nin o zamana kadar dışa kapalı olan çehresi büyük ölçüde değişmeye başladı. Türkiye’de çağdaş sanat ortamını yönlendiren Güzel Sanatlar Akademisi, 1960’lı yıllarda İstanbul’un kültür ve sanat hayatına da kendi mekânlarıyla büyük katkılarda bulundu. Güzel Sanatlar Akademisi’nde sanat alanında geniş bir kütüphane, büyük bir dinleyici kitlesini alabilecek ve film gösterimine uygun bir konferans salonu, Akademi mensuplarına sosyal meselelerde yararlı olan bir Kızılay şubesi, hemen her alanda faaliyet gösteren Talebe Cemiyeti ve bir sergi salonu vardı. Prof. Sami Şekeroğlu böyle bir dönemde Akademi’ye girdi. Yaptığı kültür, sanat ve sinema etkinlikleri Akademi’nin içe dönük kapalı yapısını dışarıya açma sürecinde öncü ve yol gösterici oldu.

⁴⁸ ASIM MUTLU, **Akademi Müdürlüğünde 7 Yıl**, Sanat Çevresi, 55

3. 2. Prof. Sami Şekeroğlu Güzel Sanatlar Akademisi'nde

Prof. Sami Şekeroğlu 1959 yılında İstanbul'a geldiğinde kendisi gibi Elazığ Lisesi mezunu ve Y. Resim Bölümü'nü kazanan sınıf arkadaşı Necati Ayden⁴⁹ ile, kısa bir süre Sirkeci'de harap bir pansiyonda kaldı. Daha sonra Elazığlı tanıdıklarının yardımıyla Nişantaşı Güzelbahçe Sokağı'nda bulunan kendinden yaşça büyük hemşerilerinin kaldıkları Beşer Apartmanı'ndaki dairenin bir odasına yerleşti. Apartmanın en üst katı o dönem Yeşilçam filmlerinin çekildiği bir stüdyoya dönüştürülmüştü. Prof. Şekeroğlu zaman zaman buraya gelerek film çekimlerini takip ederdi. Bu film çekimleri ve burada oluşturulan sinema ortamı onu çok heyecanlandırmıştı.

Prof. Sami Şekeroğlu, Güzel Sanatlar Akademisi'nde yüksek öğrenime başladığı zaman yeni bir eğitim ortamı, yeni bir mücadele alanı ve yeni insanlarla karşılaştı. Akademi'den sınıf arkadaşları arasında yıllar sonra resim bölümü öğretim üyesi olan ünlü ressamlarımızdan Prof. Neş'e Erdok, Beş Genç Ressam Grubu üyelerinden Necati Ayden, ünlü çizgi roman yazarı Ayhan Başoğlu⁵⁰, Fatoş Tarı, Ergin Korbek, Selçuk Göksever, Suna Türkoğlu, Ülkü Güleç, Rahmi Türker, Mehmet Güleriyüz, Oktay Anılanmert, Adnan Mert, Tan Oral, Selahattin Gerçek, Ersen Gürsel gibi devre arkadaşlarıyla da aynı sınıflarda eğitim görmeye başladı.

⁴⁹ Necati AYDEN (1939-2000) Ressam. Elazığ'da doğdu. Sami Şekeroğlu ile birlikte Elazığ Lisesi'nden mezun olduktan sonra, 1959-60 öğretim yılında Güzel Sanatlar Akademisi Y. Resim Bölümü'nde öğrenime başladı. Kulüp Sinema 7'nin faaliyetlerinde görev aldı. Ressam Utku Varlık ile birlikte bir kısa film denemesi yaptı. 1965'te Devrim Erbil, Mehmet Güleriyüz, Utku Varlık ve Oktay Anılanmert ile birlikte "Beş Genç Ressam Grubu"nun içinde yer aldı. Bu grupla birlikte İstanbul ve Ankara'da resimlerini sergiledi. 1966'da daha öğrenci iken Aksaray'a yerleşti. Anadolu'nun birçok yerinde yaptığı çalışmalarla gençlere ve halka sanatı sevdirmeye çalıştı. Seramik kabartmalarında ve resimlerinde Kapadokya yöresini zengin tema çeşitleriyle görsel anlatıma dönüştürdü. Ömrünün sonuna dek Aksaray'da yaşayan Necati Ayden, 26 Ocak 2000 tarihinde yatmakta olduğu Ankara Onkoloji Hastanesi'nde vefat etti. Daha geniş bilgi için bkz. Mehmet KAYA, **Ressam Necati Ayden'i Kaybettik**, Sanat Çevresi, 258

⁵⁰ 1959'da Akademi'de Y. Resim eğitimine başlayan Ayhan Başoğlu(1928-1993), birkaç yıl sonra eğitimini tamamlamadan Akademi'den ayrılmıştır. Ayhan Başoğlu, sonraki yıllarda yayınlanan "Malkoçoğlu", "Altın Saçlı Kahraman", "Kılıç Ali Reis", "Ege'nin Derinliklerinde" ve "Kara Şimşek İstanbul'da" adlı çizgi romanlarıyla ün kazanmıştır.

Prof. Şekeroğlu Akademi’de atölyeden önce yer alan ve galeri öğrenimi olarak adlandırılan ilk bir yıl, hiç kaçırmadan bütün derslere devam etti. Mitoloji, Anatomi, Estetik, Türk Sanat Tarihi, Çizgisel Resim, Dünya Sanat Tarihi, Perspektif, Modlaj, Yabancı Dil, Medeniyet Tarihi, Yazı ve Askerlik gibi derslerin verildiği Resim Bölümü, Güzel Sanatlar Akademisi’nin kuruluşuyla birlikte eğitime başlayan ilk dört temel bölümden biriydi. O yıllara dek Akademi müdürlerini de kendi bünyesinden çıkaran Resim Bölümü sanatçı-hocalarının yaratıcılığı, çağdaş Türk resim sanatının en ilgi çekici eğilimlerini temsil ediyordu. O tarihlerde Yüksek Resim Bölümü’nde çağdaş Türk resim sanatının önde gelen adlarından Prof.⁵¹Cemal Tollu(Bölüm Başkanı), Prof. Cevat Dereli, Prof. Bedri Rahmi Eyüboğlu, Prof. Ayetullah Sümer, Prof. Sabri Berkel, Prof. Zeki Faik İzer, Prof. Neşet Günal gibi ressamlar hoca-sanatçı olarak görev yapıyorlardı. Akademi’nin diğer bölümlerinde ise Prof. Sedat Hakkı Eldem, Prof. Emin Barın, Prof. Utarit İzgi, Prof. Şadi Çalık, Prof. Asım Mutlu, Prof. Zühtü Müridoğlu, Prof. Hüseyin Gezer, Prof. Ali Hadi Bara, Prof. Rikkat Kunt gibi deneyimli sanatçı-hocalar görev yapıyorlardı. Prof. Dr. Rıfki Melûl Meriç, Ahmet Kutsi Tecer, Kenan Özbel, Burhan Toprak gibi öğretim üyeleri ise sanat tarihi, estetik, mitoloji, perspektif gibi bölümler arası ortak derslere giriyorlardı. Prof. Sami Şekeroğlu’nun yıllarca öğrencisi olmayı hayal ettiği Bedri Rahmi Eyüboğlu ise o yıllarda Amerika’da olduğu için, atölyesini asistanı Ressam Neşet Günal yürütüyordu. Bedri Rahmi Akademi’ye ikinci yıl gelecekti.

O yıllarda Yüksek Resim Bölümü’nde öğrenim gören bir öğrenci, ilk iki sömestir galeride antik heykellerden desen çizer, çeşitli devirlerin eserlerini incelerdi. Galerideki desen çalışmaları bir yüksek resim öğrencisi için hazırlık eğitimi gibiydi. İkinci yıldan itibaren seçecekleri atölyede sekiz sömestir çalışan öğrenciler, eğilim ve istekleri doğrultusunda kollara ayrılır ve sonunda eskiz, nü ve kompozisyon sınavından gösterecekleri başarıyla öğrenimlerini bitirirlerdi. Akademide eğitim, usta-çırak ilişkisine dayalıydı. Bu sistemle usta-

⁵¹ O dönemde Akademi hocalarının Akademik ünvanları bulunmamaktaydı. Bu hocaların bir kısmı daha sonra yapılan yasal düzenleme ile ünvan kullanmaya başladılar.

sanatçı kendi deneyimini öğrenciye aktarır, öğrenci de ustasının eserlerini inceler, yaratıcılığını gösterir eser ortaya çıkarmaya çalışır.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Anadolu kökenli motiflere eğilerek öğrencilerine renk üzerine yaptırdığı deneyler, çeşitli kolajlar oluşturarak verdiği eğitim biçimi Akademi'de o yıllarda popülerlik kazanmıştı. Ressam Mehmet Gülerüz, Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Akademi'de yarattığı ortamla ilgili şunları belirtmektedir.

“Bedri Rahmi atölyesinde hayata dokunan bir yaşam biçimi vardı adeta. Diğer atölyeler daha uzak, didaktik bir eğitim sürdürüyorlardı; anlaşılamamış Cézanne kübizmi, André Lhote divizyonu gibi sorunlar üzerinde duruluyordu. Bedri Rahmi Atölyesi, Akademi'deki atölyeler içinde en aktif olanıydı. Orada, resmin problemleri veya renk problematiğiyle yakından ilgilenilirdi. Hoca, bazen biçimin karşısına geçen tavrıyla ve renkçi önerileriyle biçime takılanları uyarıyordu.”⁵²

Resim bölümündeki atölyelerde hemen hemen aynı eğitim programı uygulandığı halde, hocaların farklı eğilim ve yaklaşımları nedeniyle atölyeler arasında biçimsel yorumlarda çeşitli farklılıklar görülüyor, bu da atölyeler arasında farklı üslupların oluşmasını sağlıyordu. Bu çeşitlilik aynı zamanda eğitim açısından da zengin bir ortam oluştuyordu.

Akademi, öğrencilerin hangi alanda yetenekleri ve eğilimleri varsa, onları geliştirmek için tüm imkânlarla, mekân ve malzemeye sahipti. 1960'ların başlarında Akademi'de öğrenim gören yaklaşık 300 öğrenci birbirini tanırdı. Tüm bölümlerdeki öğrenciler bütün atölyelere girip çıkabilir, bu sayede öğrenciler arasında yıllar süren sıkı dostluklar kurulur, bu yakınlıklar ise eğitim sürecinde kültürel ve sanatsal açıdan öğrencilerin birbirlerini besleme ve geliştirmesini sağlardı. O tarihlerde tüm bölümler tek binada yerleştiği için farklı bölümlerde okuyan öğrenciler arasında da sıkı

⁵² **Güldüğüme Bakma** “Mehmet Gülerüz Kitabı”, 179

ilişkiler vardı. Uzun yıllar Akademi’de öğretim görevlisi olarak görev yapan ressam Nurullah Berk, Akademi’nin bu özelliğine dikkat çekmektedir.

“Mimarın, ressamın, heykeltıraşın, dekoratörün aynı çatı altında çalışıp yetişmesi sentezin bir başka türüsünü sağlıyor: sanatların sentezi. Daha düne kadar çalışmalar bu sentezden habersiz yürütülüyordu. Mimar, ressam, heykeltıraş, dekoratör tek bir bedene bağlı uzuvlar, yada bir makinenin eşit önemle yayları olacakları, müşterek bir esere el birliği ile çalışacakları yerde, soyut bir yalnızlığa bürünmüş gidiyorlardı. Bu kusurları göz önünde bulunduran Akademi, gerek öğretim üyelerinin, gerekse yetişkin gençlerin ‘ekip çalışmaları’nı sağlamayı başarmıştır.”⁵³

Öğrenciler sanatla yoğrulan, sanat kaynayan bu okulun havasını teneffüs ederlerdi. Akademi’de hoca-sanatçıların yanısıra, üst sınıf öğrencilerle yeni gelen öğrenciler arasında usta-çırak ilişkisine benzeyen saygı ve sevgi dolu bir ilişki oluşmuştu. O sıralarda Akademi’de asistanlık kurumu kurulmadığı için eski öğrenciler atölyede hoca-sanatçıyı temsil ederdi.

Ancak bunun yanısıra, köklü bir kurumsal ve sanatsal geçmişe sahip olan Güzel Sanatlar Akademisi bu yıllarda, İstanbul’daki diğer üniversitelerde okuyan ve Akademi’deki iyi giyimli, zengin, güzel kızlarla flört imkânı arayan öğrenciler tarafından “Hollywood” adıyla anılmaktaydı. Dönemi için kız-erkek eşitliğinin olduğu ender ortamlardan biri olan Akademi, sıcak sosyal hayatıyla ilgi çeken, gençlerin her zaman içinde olmak istedikleri bir merkezdi. Gazetelerde sık sık Akademi ile ilgili sansasyonel yazılar, düzenlenen balo ve eğlenceleri konu alan haberler yer alırdı. 1920’li yıllardan itibaren her yıl Akademi Talebe Cemiyeti tarafından Akademi’nin 3 Mart Kuruluş Yıldönümü kutlamaları çerçevesinde düzenlenen yarışmalı kıyafet baloları da özellikle üniversite çevreleriyle basında büyük ilgi çekerdi. Akademi o zamanlar Anadolu’dan gelen birçok öğrenci için Üsküdar’a bakan geniş ve güzel

⁵³ Nurullah BERK, **Türk Toplumu İçinde Akademi**, Akademi 85. Yıl broşürü, 19-20

rihtımı, martı ve vapur sesleri duyulan odaları, şık ve güzel kızları, çıplak model desenleri çizilen atölyeleriyle adeta düşsel bir mekândı.

Akademi'de öğrenciler daha çok şehirli, İstanbulluydu. Özellikle Dekoratif Sanatlar'dakiler, varlıklı ailelerin çocuklarıydı.⁵⁴ Akademi'de varlıklı ailelere mensup gençlerin yanı sıra, Anadolu'nun değişik yörelerinden gelen, az sayıda ve maddi sorunlar yaşayan yetenekli gençler de eğitim alıyordu. Prof. Sami Şekeroğlu da Anadolu'dan gelen, maddi olarak ailesinin gönderdiği harçlığa bağlı bu gençlerden biriydi. O tarihlerde Anadolu'dan gelen bir gencin İstanbul'da Güzel Sanatlar Akademisi'nde okuması büyük bir gayret gerektirirdi. Akademi'de okumak için gerekli ders malzemesini temin etmenin dışında kalacak yer bulmak, ısınmak için soba kurmak, kışlık odun almak, yemek içmek, okula gidip gelmek için tramvay parası bulmak gerekirdi. Bütün bu zorluklarla karşılaşan Prof. Sami Şekeroğlu, Turgut ağabeyinin gönderdiği maddi destek sayesinde İstanbul'da öğrenciliğini devam ettirdi.

Akademi'nin bu albenili görününüme rağmen, Prof. Sami Şekeroğlu'nun Akademi yılları bir hayal kırıklığıyla başladı. Burada Elazığ Lisesi'nden daha farklı ve yüksek düzeyde bir ortamla karşılaşacağını düşünürken, aradığı kültür ve sanat ortamını bulamadı. Öğrenciler sadece eğitim gördükleri bölüm alanıyla ilgileniyor, başka alanlara ilgi göstermiyorlardı. Hatta resim bölümündeki sanatçı-hocaların bir kısmı da kendi öğrencilerinin kültürel gelişmelerini sağlayacak çalışmalar yapmıyordu. Prof. Sami Şekeroğlu Elazığ Lisesi'nde karşılaştığı hocalarla Akademi hocaları arasında bu bakımdan farklılık olduğunu gözlemledi. Akademi'de öğrenciler arasında sıklıkla görülen bohem yaşantıya itibar etmedi, daha dikkatli hayat süren ancak sürekli arayış ve gelişim içinde olan bir tavır sergiledi. Akademi'nin statik, yeniliğe ve araştırmaya pek de açık olmayan görünümü, özellikle sanatçı hocaların ve öğrencilerin tek yönlü ve lise eğitimi sırasında gördüğü dünya, ülke sorunları,

⁵⁴ Bkz. (52), GÜLERYÜZ, 103

tarih, felsefe, diğer sanatlara yaklaşım gibi çok yönlü, çeşitlilik arz eden eğitim sistemine benzemeyen içe dönük yapı onu Akademi dışında farklı arayışlara yöneltti.

Lise yıllarında aldığı yoğun eğitim ve resim, sinema, tiyatro, şiir gibi faaliyetlerden sonra gazetecilik, felsefe gibi başka alanlara da yöneldi. O dönemde Tercüman gazetesinde yazılar yazan Harputlu Ahmet Kabaklı ile görüştü, onun aracılığıyla da Akademi mezunu olan karikatürist-gazeteci Semih Balcıoğlu ile temas kurdu. Daha sonra Pazar Postası gazetesini çıkaran Tarık Dursun Kakinç, ünlü gazeteci Abdi İpekçi, yazar Aziz Nesin, Doğan Avcıoğlu, o yıllarda genç bir gazeteci adayı olan İsmail Cem ve şair Fazıl Hüsnü Dağlarca ile tanıştı. Sık sık F. H. Dağlarca'nın Aksaray'da bulunan kitapçı dükkânına gidip orada ünlü şairin şiir ve edebiyat sohbetlerine katıldı. Kültür, sanat ve basın dünyasının önde gelen isimlerinin toplantılarını takip etti. Aralık 1961'de haftalık olarak Doğan Avcıoğlu yönetiminde yayın hayatına başlayan dönemin etkin dergilerinden YÖN dergisinin yazarlarıyla tanıştı.

Elazığ'da başladığı tiyatro çalışmalarını İstanbul'a gelince Gençlik Tiyatrosu'na⁵⁵ katılarak sürdürdü. Aziz Nesin, Güngör Dilmen, Çetin Altan gibi günümüzün ünlü yazarlarının, yeni oyunlarının ilk kez temsil edilmesi için birbiriyle yarıştıkları Gençlik Tiyatrosu, aynı zamanda birçok ünlü tiyatro sanatçısını da yetiştirmişti. Prof. Sami Şekeroğlu, bu amatör tiyatroda Oktay Arayıcı, Avni Dilligil, Tuncel Kurtiz, Seniha Orkan, Max Meineke, Şemsi İnkaya, Okay Sağıtürk, Baba Ayhan gibi sanatçılarla tanıştı. O dönemde yöneticiliğini Oktay Arayıcı'nın yaptığı Gençlik Tiyatrosu'nda çeşitli oyunlarda görev aldı. Turgut Özakman'ın "Karagöz'ün Dönüşü" ve "Pabuççu Ahmet" oyunlarında asistanlık yaptı.

⁵⁵ 1953 yılında Cağaloğlu'nda İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği'ne bağlı olarak kurulan Gençlik Tiyatrosu, o sıralarda Eminönü Öğrenci Lokali olarak kullanılan binada(bugünkü Eminönü Halk Eğitim Merkezi) Akbank'ın mali himayesinde faaliyet göstermiştir. Cumhuriyet tarihinin en eski, en köklü ve uzun ömürlü amatör tiyatrosudur. Bkz. Cüneyt TÜREL, <http://www.alem.com.tr/alem/12200212/röportaj/röportaj6.html>

1962-63 öğretim yılında başkanlığını Prof. Dr. Rıfki Melül Meriç'in yaptığı, Güzel Sanatlar Akademisi Türk Sanat Tarihi Enstitüsü'nün, asistan ve öğrencilerin katılımıyla Bursa, İznik, Edirne gibi tarihi şehirlere düzenlediği gezilere katıldı. Geziler boyunca fotoğraflar çekti. Bu fotoğraflar Türk Sanat Tarihi Enstitüsü'nün yayınladığı kitaplarda basıldı.

3.3. Türkiye'nin İlk Sinema Kültür Kurumları

3.3.1. Kulüp Sinema 7

Çocukluğundan beri sinema ve fotoğrafa merakı olan Prof. Sami Şekeroğlu, lise öğrenimi sırasında fotoğraflar çeker, bunları kendi evinde kurduğu karanlık odada banyo ederdi. İstanbul'a geldiğinde bu ilgisini daha da artırarak sürdürdü. 1961-62 öğretim yılından itibaren Akademi'de öğretim görevlisi olarak teorik ve uygulamalı fotoğraf dersleri vermeye başlayan fotoğraf sanatçısı Cafer Türkmen ile tanıştı. İleri görüşlü, açık fikirli ve ayrıca sinemaya da ilgi duyan Öğr. Gör. Cafer Türkmen⁵⁶, fotoğraf atölyesini Prof. Sami Şekeroğlu ve arkadaşlarına açarak onların ilk çalışmalarını burada yapmalarına izin verdi.

Prof. Sami Şekeroğlu, bu yıllarda İstanbul'da sanat ve kültür alanında cazibe merkezi haline gelen Akademi'de çeşitli kültür etkinlikleri organize etti ve bu etkinliklerle kısa sürede ilgi odağı oldu. Dönemin ünlü şairlerini Akademi'ye davet ederek bir edebiyat matinesi düzenledi. Bu programlardan

⁵⁶ Cafer Tayyar TÜRKMEN (1920-2006) Fotoğraf sanatçısı ve eğitimci. Ordu'da doğdu. Gazi Eğitim Enstitüsü'nü bitirdikten sonra ilk ve orta dereceli okullarda başöğretmenlik ve resim-iş öğretmenliği yaptı. 1951-1964 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Hidrobiyoloji Enstitüsü Kartografi Uzmanlığı ve 1958-77 yıllarında da aynı fakültenin Zooloji ve Mikrobiyoloji Kursüleri, Mikrofotografi Teknik Uzmanlığı görevlerini üstlendi. 1962'de vekil öğretmen olarak fotoğraf dersleri vermeye başladığı Güzel Sanatlar Akademisi'nde 2000 yılına dek öğretim görevlisi olarak görev aldı. İDGSA Sinema-TV Enstitüsü'nde dersler verdi. 1978'de Akademi'de Fotoğraf Enstitüsü'nün kuruluşuna katkıda bulundu. Birçok karma fotoğraf sergisi ve yarışmasına katılarak çeşitli ödüller kazanan Cafer Türkmen için 2002 yılında MSÜ Güzel Sanatlar Fakültesi'nde retrospektif sergisi düzenlenmiştir.

birine katılan ünlü şair Attilâ İlhan yıllar sonra bu programla ilgili şunları belirtmektedir:

“O zamanın modası edebiyat matineleriydi. Matineleri genellikle talebe grupları yaparlardı. Ve bu gruplar, hiçbir zaman, solcu yazarlardan, şairlerden kimseyi çağırmazlardı. İlk defa Galatasaray Lisesi’nde yapılmıştı yanılmıyorsam. Başka yerlerde yapılıyor, solcu şairler hep görmezden geliniyor... Sami Şekeroğlu, Güngör Kabakçıoğlu, Akademi öğrenci derneğinin başındaydılar. Onlar da bir matine düzenlediler ve beni de çağırdılar. Bu ilk defa oldu, ilk defa toplumcu bir sanatçı çağırılmış oldu...sıram ortalara doğru geldi. Herkesin iki şiir hakkı vardı, ben de iki şiirimi okudum. Fakat çok büyük gösteri oldu, dinleyicilerden kıyamet koptu. Bir daha istediler... okudum; yine kıyamet kopuyor... Bunun üzerine Güngör dedi ki: ‘Söz veriyorum, Attilâ İlhan’ı içeride tutacağım. Herkes okuduktan sonra tekrar okuyacak. Ama şimdi sırayı takip edelim...’

...Güngör beni tekrar çağırdı, salon olduğu gibi duruyor, kimse gitmemiş. Ve bana yirmiyi aşkın şiir okuttular. Yirmi-yirmi beş şiir okudum zannederim, neredeyse omuzlar üstüne çıktık. Bana sorarsan bir Attilâ İlhan mitosu varsa orada başladı... bu da kitaplara yaradı, Yağmur Kaçağı yayımlandı, Duvar ortalarda yok, Duvar’ı soruyor herkes...”⁵⁷

Sinemanın bir sanat dalı olup olmadığı tartışmalarının yapıldığı bu yıllarda⁵⁸ Prof. Sami Şekeroğlu ilgisini ve çalışmalarını sinema alanında yoğunlaştırmaya ve bu konuda araştırmalar yapmaya başladı. Bir yandan sinema teknolojisi konusunda bilgi topluyor, diğer yandan Güzel Sanatlar Akademisi’nde resim bölümü öğrencilerine atölye dersleri öncesinde ve kimi zaman ders aralarında sanat belgeselleri bulup gösteriyordu. Genellikle

⁵⁷ Selim İLERİ, **Nâm-ı Diğer Kaptan Atillâ İlhan’ı Dinledim**, 118

Güngör KABAKÇIOĞLU(1933) Mimar, karikatürist, ressam. Antalya’da doğdu. Güzel Sanatlar Akademisi Resim ve Mimarlık Bölümü’nde eğitim gördü. 1961’de Y. Mimarlık Bölümü’nden mezun oldu. Pek çok mimari esere imza atan Kabakçıoğlu’nun, Dolmuş, Kırkbir Buçuk, Tercüman, Ulus, Mizah, Yeni Yüzyıl, Cumhuriyet, Varlık, Güneş, Dost gibi gazete ve dergilerde güncel konulara ilişkin karikatürleri yayımlandı.

⁵⁸ Ünlü yönetmenlerden Halit Refiğ de bu yıllarda Türkiye’de sinemanın sanat olup olmadığı konusunda tartışmaların yaşandığını belirtmektedir. “Gerçekten de o sıralar sinema pek ciddiye alınmamaktaydı... Baylan pastanesine devam eden genç aydınlar arasında sinema bir sanat mıdır, değil midir, tartışması yapıldı.” Bkz. Halit Refiğ, **Ulusal Sinema Kavgası**, 18

amatör film satan firmalardan ve yabancı kültür merkezlerinden temin ettiği bu 8 ve 16 mm. filmler, ünlü ressamların ve çağdaş sanatçıların hayatı, resim akımları gibi konuları işliyordu. Bu gösterilere olan ilgi Akademi’de öğrenciler ve sanatçılar arasında ağızdan ağıza dolaşarak yaygınlaştı.⁵⁹

Prof. Sami Şekeroğlu, Akademi Müdürü Prof. Asım Mutlu’dan aldığı izinle film gösterilerini, tüm bölümlerin ortak derslerinin yapıldığı 202 No’lu dershaneye taşıdı ve periyodik aralıklarla film gösterileri düzenledi. Bu ilk gösteriler onun ileride Akademi’de kurduğu Kulüp Sinema 7 çevresinde oluşturacağı sinema ortamı için hazırlık aşaması niteliğinde idi.

O tarihlerde Akademi Resim Bölümünde öğrenim gören ünlü ressamlarımızdan Mehmet Güler yüz de okul arkadaşı Prof. Sami Şekeroğlu ile ilgili olarak şunları hatırlamaktadır:

“O sıralar sinema pek revaçtaydı. Sami Şekeroğlu Bedri Rahmi Atölyesi’ndeydi, ama resimden çok sinemaya yatkındı; elinde sekiz milimetre bir kamerayla koridorlarda dolaşıyordu. Okulda Kulüp Sinema 7’yi kurdu, siyah-beyaz filmleri arşivlemeye başladı, film günleri düzenledi. II. Dünya Savaşı filmlerini, Polonya sinemasını, ‘Potemkin Zırhlısı’nı, ‘Hiroshima Mon Amour’u orada seyrettik.”⁶⁰

Sinema kültür etkinliklerini genişletmeyi düşünen Prof. Sami Şekeroğlu’nun zamanla resim eğitime olan ilgisi azaldı. Onun bu tutumunda hocası Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun sinemaya karşı takındığı olumsuz tavrın da etkisi olmuştu. Resim eğitiminin yerini çocukluğundan beri tutkuyla bağlandığı sinema sanatı doldurmaya başladı. Sinema alanındaki çalışmalarını genişletmek için öncelikle uygun bir yer bulunması gerektiğini düşündü. Akademi Müdürü’ne bir sinema kulübü kurarak çalışmalarına resmi

⁵⁹ Sinema yazarı Semih Tuğrul, o dönem Resim Bölümü asistanlarından biri olan Prof. Adnan Çoker’den bu faaliyetler hakkında bilgi almış, ilgisini çektiği için Akademi’ye gelerek Prof. Sami Şekeroğlu ile tanışıp yardım teklif etmişti. Daha sonra da bir çok çalışmada kendisine yardımcı olmuştu.

⁶⁰ Bkz (52) GÜLER YÜZ, 161

bir kimlik kazandırmak istediğini, bunun için bir mekâna ihtiyacı olduğunu belirtti. Elazığ Lisesi'ndeki öğretmenlerinin yerini dolduran biri olarak gördüğü Akademi Müdürü Prof. Asım Mutlu, bir öğrenci derneği gibi örgütlenebilirlerse kendilerine uygun bir yer verebileceğini söyledi. Bu yıllarda Akademi'de öğrenci derneği olarak sadece Talebe Cemiyeti faaliyet göstermekte idi. Heykel Bölümü Başkanı Prof. Zühtü Müridoğlu'nun⁶¹ da desteğiyle, 1962 yılının bir hafta sonu Akademi koridorlarından birinde Türkiye'nin ilk sinema kulübü olan Kulüp Sinema 7'nin temelleri atıldı.

“Akademi Müdürü ile olan konuşmamızı Heykeltraş Prof. Zühtü Müridoğlu da dinlemişti. Prof. Zühtü Müridoğlu bana ve arkadaşım Selahattin Gerçek'e bir hafta sonu Akademi'ye gelmemizi söyledi. Hemen ilk cumartesi geldik. Müridoğlu, her zamanki gibi kendi atölyesinde çalışıyordu. Heykel bölümünün bulunduğu koridorun hemen yanında Şadi Çalık ile Kenan Yontuç'un atölyelerinin bitişiğinde kapısı kilitli duran bir odayı bize gösterdi. Kilitli kapıyı açtı. İçeri girdi. Yaklaşık 2x2,5 m² büyüklüğündeki odanın şurasına burasına gelişigüzel serpilmiş, eski öğrenci işleri olan heykelcikleri dışarı çıkararak denize attı. Ondan sonra, 'İşte size oda' dedi...

Bir marangoz buldum. 95 lira istedi. Selahattin'i marangozun yanında bırakıp Elazığlılar kahvesine gittim. Kahvedeki hemşehrilerden topladığım parayı denkleştirip marangoza verdim. Merdivenin altındaki bu odayı suntalarla kapatıp bir gecekondur yaparak mekân sorununu çözmüş olduk.”⁶²

Ancak Prof. Sami Şekeroğlu'nun Akademi içinde izinsiz olarak yaptığı bu oda ve “Kulüp Sinema 7” adı, Akademideki bazı hocaları çok kızdırmış, hatta Prof. Şekeroğlu'nun okuldan uzaklaştırılmasını isteyenler bile olmuştu. Aynı zamanda Bedri Rahmi Eyüboğlu, Kerim Silivrili, Sabri Berkel gibi bazı Akademi sanatçı-hocaları sinema ve fotoğrafın sanat olmadığı, bu yüzden

⁶¹ Prof. İ. Zühtü MÜRİDOĞLU (1906-1992) Heykel sanatçısı. İstanbul'da doğdu. Sanayi-i Nefise Mektebi'nde Heykel Bölümü'nde İhsan Özsoy'un öğrencisi oldu. 1928'de Paris'e giderek Colarossi Akademisi'nde çalıştı. Türkiye'ye döndüğünde 1932'de Alay Köşkü'nde açtığı ilk kişisel sergi, Türkiye'de açılan ilk heykel sergisi oldu. İstanbul Arkeoloji Müzesi heykeltıraşlığına (1936), Güzel Sanatlar Akademisi'nde Heykel Bölümü öğretmenliğine (1940) ve Ağaç Uygulama Atölyesi öğretmenliğine (1955) getirildi. 1974'de emekliye ayrıldı.

⁶² 06.08.2005 tarihli görüşme (Bugün bu oda MSGSÜ Sinema-TV Müzesi'nde bire bir model olarak yapılmıştır).

Güzel Sanatlar Akademisi çatısı altında bu tür etkinliklere yer verilmemesi gerektiğini ileri sürerek zorluk çıkardılar.⁶³

“Akademinin hocaları öğrencileriyle daima mesafelilerdi. Sanatçı-hoca kesimi biraz 'tutucu'ydular. Hoca hep yürür, öğrenciler hep arkasından gelirdi. Sedat Hakkı Eldem'e bir öğrencinin yaklaşması neredeyse imkânsızdı. Cevat Dereli, Cemal Tollu oldukça yaşlı hocalardı. Genç hocalar arasında Paris'ten gelen asistan Altan Gürman ile Neşet Günel, ayrıca Adnan Çoker, Özdemir Atlan vb. yenilikleri destekleyen kişiler vardı. Bedri Rahmi Eyüboğlu, sinema ve fotoğrafa karşı olumsuz tavır almış, 'Fotoğraf ve sinema resmin baş düşmanıdır' diyordu.”⁶⁴

Prof. Sami Şekeroğlu'nun Akademi yönetimine sunduğu sinema kulübü kurulmasına ilişkin başvuru dilekçesi Akademi Temsilciler Kurulu toplantısında Prof. Kerim Silivri, Prof. Sabri Berkel gibi bazı Kurul Üyelerinin itirazlarına rağmen kabul edildi. Sinemanın bir sanat olup olmadığı yönünde yapılan tartışmalara cevap niteliğinde sinemanın 7. sanat olduğunu kabul ettirebilmek için oluşuma kurucusu Prof. Sami Şekeroğlu tarafından “Kulüp Sinema 7” adı verildi.

⁶³ O dönemde Akademi'de sinema ve fotoğrafa karşı bazı öğretim üyelerinin başını çektiği muhalefetle Cafer Türkmen de karşılaşmıştır. “Bir proje yapmışlar Akademi'de. Sinema ve Fotoğraf Bölümü açılacak. Fakat bu tasarı, Akademi kurulduğunda kabul edilmemiş. Kabul edilmeyişinin sebebini de sonradan öğrendim. Akademi'de sözü geçen biri; 'Ben burada olduğum müddetçe bu bölümü açtırmam' dedi. 'Niye' dedim? 'Fotoğraf sanat değildir. Akademi'yle ilişkisi yoktur. Sinema ise bizim kapsamımızın dışındadır.' Cafer Türkmen, **Akademi'ye Tanıklık** 3, 52

⁶⁴ 06.08.2005 tarihli görüşme. 1952'de “Karanlık Dünya” filminin senaryosunu da yazan Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun 11 Şubat 1952 tarihli Cumhuriyet gazetesinde yayımlanan ve “Resme Başlarken” adlı kitabına da alınan “Sinema ve Resim” adlı yazısında sinema sanatına karşı herhangi bir olumsuz düşüncesine rastlanmaz. “Renkli filmlerin son günlerdeki gelişmelerini gördükten sonra, dünyamızı olduğu gibi anlatabilme kudreti yalnız sinemanın eline geçmiştir.” ve yazının sonunda, “Dünyamızın renklerini ve biçimlerini olduğu gibi yakalamak isteyen ressamlar sinema makinasını seçecekler, bize yepyeni biçimler, görülmemiş renkler, el değmemiş bir dünya vermek isteyen ressamlar, sinemayı bir rakip olarak değil, sahici bir dost diye selâmlayacaklar.” diyerek, 1960'lı yıllarda Akademi'de öğretim üyeliği sırasında sinema sanatına karşı takındığı muhalif tutumuyla son derece ilginç bir tezat oluşturmaktadır. Bkz. Bedri Rahmi EYÜBOĞLU, **Resme Başlarken**, 168 ve 170

Kulüp Sinema 7'nin ilk çalışma merkezi, Akademi'nin Fındıklı Parkı tarafındaki merdivenin bir kolunun altındaki boşluğun bir oda haline getirildiği, dört-beş metrekairelik, havasız, penceresiz bir odaydı. Kulübün demirbaş eşyası bir masa ve bir daktilo ile bir evrak dolabından ibaretti.⁶⁵

“Odanın girişine, ‘Vazifeye atılmak için içinde bulunduğumuz ahval ve şeraiti düşünmedik’ sözü ile, çıkışına Ziya Paşa'nın meşhur ‘Âyinesi iştir kişinin lâfa bakılmaz’ sözünü çerçeveleyip asmıştım. İçeriye girip çıkanlar bunları duygusal bulup gülümserlerdi.”⁶⁶

Kulüp faaliyetlerinin giderek artması, öğrencilerin dersleri bırakıp film seyretmeye kaçması, Akademi'nin teorik derslerinin yapıldığı üç ana dershanesinden birinin sürekli olarak gösterilere ayrılması, büyük konferans salonunun haftanın belirli günlerinde bu etkinliklerle doldurulması giderek Akademi hocalarının daha da büyük tepkiler göstermelerine yol açtı. Bir süre sonra kendisine bu faaliyetleri durdurması için yapılan baskılar nedeniyle Akademi Müdürü Prof. Asım Mutlu'nun Prof. Şekeroğlu'nu korumak amacıyla Kulüp Sinema 7'nin Cemiyetler Masası'na tescil ettirilmesi yönündeki uyarısı üzerine o günkü Cemiyetler Kanunu doğrultusunda hazırlanan Kulüp Sinema 7 yönetmeliği 15 Haziran 1963 tarihli 176 ve 1 Temmuz 1963 tarihli 170. Sanat Dünyası Dergisi'nde yayınlandı. Yetkili makamlarca da tescil edildikten sonra Kulüp Sinema 7 tümüyle kurumsal bir kimlik kazandı.

“1964 yılından bu yana sevgi, ilgi, hatta hayranlıkla izlediğim bu birlikteliğin ilk yeri, bugünkü Mimar Sinan Üniversitesi'nin çapraz merdivenlerinden birinin altında, kontrplakla bölünmüş, tertemiz boyanmış, ancak üç kişinin birlikte ayakta duramayacağı, sempatik, şirin, temiz ama saygın bir mekandı. Küçük bir çakma masa üzerinde birkaç Türk filmi afişi, iki ya da üç film makarası ve kutusu bulunuyordu. Çakır gözlü, kararlı bakışlı, ama biraz şüpheci, net tavırlı, açık sözlü, önceleri itici,

⁶⁵ Bugün bu oda MSGSÜ Sinema-TV Merkezi Müzesinde bire bir model olarak yapılmıştır.

⁶⁶ 06.08.2005 tarihli görüşme.

giderek sevecen ve daha sonraları tamamen güvenli kişiliği ile **Sami Şekeroğlu** ve muhakkak yanında ona yürekten inanan birileri vardı. Yanında, bu küçük dar yerde...”⁶⁷

Kuruluş amacı “film gösterileri yapmak, dergi, kitap vs. gibi yayınlarda bulunmak, sinema ile ilgili kurslar açmak, gerçek sinemasever seyircisi yetiştirmek, amatörleri desteklemek, sinema sanatının yayılması için her çalışmayı yapmak, böylece Türk sinemasının gelişmesine yardım etmek” şeklinde belirten Prof. Sami Şekeroğlu, Akademi’de merdiven altındaki bu küçük mekânda çalışmaya başladı. Kulübün kapıları her istekliye açıktı. Kulüp Sinema 7’nin ilk yönetim kurulu, Sami Şekeroğlu - Genel Başkan, Tülin Samanlı - Genel Sekreter, Necati Ayden - Başkan Yardımcısı, Muhasip / Veznedar -Yavuz Hekimoğlu, Üye - Belkıs Mutlu’dan oluşmuştu.

Prof. Sami Şekeroğlu, 1962 yılında ünlü Fransız yazar ve yönetmeni Alain Robbe-Grillet’nin İstanbul’da çektiği “L’Immortelle-Ölümsüz Kadın” adlı ilk uzun metrajlı filminin çekimlerine gözlemci olarak katıldı.⁶⁸ Kulüp Sinema 7 üyelerinden Akademi öğretim üyesi Prof. Belkıs Mutlu, filmde oyuncu olarak yer aldı. Bir yıl sonra Prof. Sami Şekeroğlu, Amerikalı oyuncu ve yönetmen Jules Dassin’in, Topkapı Sarayı’ndan Kaşıkçı Elması’nın çalınmasını anlatan “Topkapı”⁶⁹ filminin çekimlerine gözlemci olarak katıldı ve film setinde kendi kamerasıyla çekimler yaptı.⁷⁰ Yaptığı renkli çekimleri ve fotoğrafları

⁶⁷ Tamer BAŞOĞLU, **İkisi Beraberdır, Ayıramazsınız**, Sanat Çevresi, 213-214

⁶⁸ Françoise Brion, Jacques Doniol-Valcroze, Catherine Robbe Grillet ile birlikte küçük rollerde Sezer Sezin, Ulvi Uraz, Belkıs Mutlu ve Faik Coşkun’un rol aldıkları filmin tümü, bir Fransız-İtalyan ortak yapımı olarak 1962 yılının yaz aylarında İstanbul’da çekilmiştir.” Bkz. Giovanni SCOGNOMILLO, **Batı Sinemasında Türkiye ve Türkler**, 104-105

⁶⁹ Başrollerinde M. Mercouri, P. Ustinov, M. Schell, R. Morley, A. Tamiroff ve T. Kurtiz, S. Orkan ile D. Topatan’ın rol aldığı “Topkapı” filminde, prodüksiyonun bir bölümünü de yapımcı-yönetmen Türker İnanoğlu üstlenmiştir. “Gün Işığı” adıyla da bilinen film, dünyada büyük yankı uyandırmış, o yıl dünyada en çok izleyiciyi toplayan filmlerden biri olmuştur. Bkz. Giovanni SCOGNOMILLO, **Bay Sinema Türker İnanoğlu**, 390-391

⁷⁰ Prof. Sami Şekeroğlu, 15 Kasım 1963 tarih ve 186 No’lu “San’at Dünyası” dergisinde yayınlanan “Atatürk ve Sinema” başlıklı yazısında bu deneyiminden söz eder. “Birkaç gün öncesine dek DASSIN ‘GÜN IŞIĞI’ nı çekiyordu, ben onları adım adım izledim çekim sonuna kadar. Bizden ancak bir iki karakter sinema aktörü merak edip gelebildi. Hele rejisörlerimiz asla. Nasıl gururlarına indirip gelirler? Modern bir teknikle çekilen ‘Gün Işığı’nda öğrenilecek çok şey vardı. Yüzü hüznle kaplı bir aktörümüze yaklaşıp ‘Merhaba’ dedim. ‘Bizimkiler gelip görseler ya!’ diye mırıldandı. O anda ünlü sanatçı Peter Ustinov pantolonu yırtılmış, çorabı düşük, güneşten bunalmış, bir taşın üzerine çöküvermişti. Yüzündeki samimiyet ve tatlılık görülmeye değerdi.”

kurgulayıp filmin başından sonuna kadar tekniğini, çalışmalarını yazı ve fotoğraflarla anlatan bir çalışma hazırladı.⁷¹

Prof. Şekeroğlu'nun faaliyet alanları genişledikçe Akademi hocalarından gelen tepki ve itirazlar da fazlalaşarak devam ediyordu. Ancak ileri görüşlü bir idareci olan Akademi Müdürü Y. Mimar Prof. Asım Mutlu⁷², iyi faaliyet göstermesi durumunda Sami Şekeroğlu'nun çalışmalarını destekleyeceğini, daha iyi imkânlar tanıyacağını söylemişti. Hatta konferans salonunda düzenlenen film gösterilerine eşi ve kızı Öğretim Üyesi Belkıs Mutlu ile birlikte katılıp gelenleri kapıda karşılayarak desteğini açıkça gösteriyordu. Prof. Asım Mutlu'nun bu tutumu film gösterilerine büyük bir itibar kazandırdı. O dönemin Mimarlık Bölüm Başkanı ve Akademi Temsilciler Kurulu üyesi, otoriter ve disiplinli kişiliğiyle tanınan öğretim üyesi Prof. Utarit İzgi⁷³, Y. Heykel Bölüm Başkanı Prof. Zühtü Müridoğlu, Akademi Müdür Yardımcısı Prof. Hüseyin Gezer⁷⁴, Prof. Şadi Çalık ile daha sonra Akademi'nin önemli

⁷¹ Nurullah Tilgen'in yazı işleri müdürlüğünü yaptığı "San'at Dünyası" dergisinin 15 Eylül 1963 tarih ve 182 no'lu sayısında "Bir Film Nasıl Çekildi" ve 15 Aralık 1963 tarih ve 188 no'lu sayısında "Günüşi(Topkapı)" başlıklarıyla verilen haberlerde, Kulüp Sinema 7 Başkanı Sami Şekeroğlu'nun filmin çekim sürecini belgeleyen bu çalışmasının yayınlanacağı duyurulduğu halde maalesef derginin sonraki sayılarında bu belgeler yer almamıştır.

⁷² Prof. Asım MUTLU(1913-1997) Türk mimarı ve eğitimcisi. İstanbul'da doğdu. Fevziye Lisesi'nden mezun olduktan sonra 1936'da Güzel Sanatlar Akademisi Y. Mimarlık Bölümü'nü bitirdi. 1938'e kadar Maarif Vekâleti Mühassıs Mimarlık Bürosu'nda çalıştı. 1940'ta asistan olarak girdiği Güzel Sanatlar Akademisi'nde 1983'e kadar hizmet verdi. Eğitim çalışmalarının yanı sıra yöneticilik görevleri de üstlenen Asım Mutlu, 1957-59 yılları arasında GSA Y. Mimarlık Bölümü Başkanlığı, 1959-1966 arasında Akademi Müdürlüğü, 1968-69'da Ege Üniversitesi Mimarlık-Mühendislik Yüksekokulu Mimarlık Bölümü Başkanlığı, 1970-71'de aynı okulun müdürlüğü, 1976-79 arasında İDGSA Mimarlık Bölümü Başkanlığı ve 1980-81'de de İDGSA Yapı Üretimi ve Çevre Düzenlemesi Fakültesi Dekanlığı görevlerini yürüttü. Gerçekleştirdiği projelerle birçok ödüller kazanan Prof. Asım Mutlu, 1965'te İtalya, 1967'de de Fransa Hükûmetince Liyakat Nişanı'na lâyık görüldü. Hayatının 47 yıllık bir bölümünü sanatına ve Güzel Sanatlar Akademisi'ne adayan Y. Mimar Prof. Asım Mutlu, öğretim üyeliği ve 7 yıllık müdürlüğü görevinde Kuruma sayılamayacak kadar pek çok hizmetlerde bulunmuş bir bilim, kültür ve sanat adamıdır.

⁷³ Prof. Utarit İZGİ(1920-2003) Y. Mimar ve eğitimci. Galatasaray Lisesi'ni bitirdikten sonra 1946'da Güzel Sanatlar Akademisi Y. Mimarlık Bölümü'nde ve İTÜ Mimarlık Fakültesi'nde Yapı Yeterlik lisansüstü eğitimini aldı. Mezun olduktan sonra Akademi öğretim ailesine katıldı. Yapı-İnce Yapı Asistanlığı ve öğretim üyeliği, Proje Asistanlığı ve Proje öğretim üyeliği görevlerinde bulundu. 1975 yılında öğretim üyeliğinden emekliye ayrılan Prof. U. İzgi, 2002'de Mimarlar Odası "Büyük Sinan Ödülü"nü kazandı.

⁷⁴ Prof. Hüseyin GEZER(1920) Heykel sanatçısı ve yönetici. Mersin'in Mut ilçesinde doğdu. 1948 yılında Güzel Sanatlar Akademisi Heykel Bölümü'nü bitirdi. Akademi'de sırasıyla asistan (1951), öğretim üyesi, müdür yardımcısı (1955-62) ve Akademi Başkanı (1966-69) oldu. Resim ve Heykel Müzesi Müdürlüğü (1969-76) yaptı. 1987'de emekli oldu.

Profesörleri olan Altan Gürman⁷⁵, Tamer Başoğlu⁷⁶, Belkıs Mutlu⁷⁷, Ataman Demir⁷⁸ gibi genç asistanlar da Prof. Sami Şekeroğlu'na destek verdiler.

“Akademi’de bazı hocalar beni destekliyor, bana asistan gibi davranıyorlardı. Ressam Neşet Günel, o sıralarda Paris’ten yeni dönmüştü. Heykel Bölümü’nün de çok desteğini gördüm. Heykel Bölümü’nün havası diğerlerinden çok daha farklıydı. Şadi Çalık, Zühtü Müridoğlu, Altan Gürman, aydınlık ve açık fikirli kişilerdi.”⁷⁹

Kısıtlı bir öğrenci bütçesiyle dünya sinemasının önemli örneklerinden oluşan programlı film gösterileri, yazar, eleştirmen, bilim, kültür, sanat ve düşünce adamlarının katıldığı açık oturum ve film tartışmaları düzenleyen, yerli ve yabancı sinema adamlarını Akademi’ye davet ederek adını duyuran Kulüp Sinema 7, bütün bu etkinlikleriyle sinema alanında Türkiye’de o güne dek eksik olan sinemasal-kültürel bilincin ortaya çıkmasına önemli katkılarda bulundu. Kulüp Sinema 7 tarafından Akademi’de düzenlenen film gösterileri

⁷⁵ Doç. Altan F. GÜRMAN(1935-1976) Ressam. İstanbul’da doğdu. 1960’da Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü’nü bitirdi. Paris Güzel Sanatlar Yüksekokulu’nda özgün baskı ve resim eğitimi gördü. 1967’da Devlet Güzel Sanatlar Akademisi’ne asistan olarak girdi. 1971’de doçent oldu. Akademi’de Temel Sanat Eğitimi Kürsüsü’nün kurulmasında etkin bir rol oynadı. 1972-73 yıllarında çalışmalarını İtalya’da sürdürdü. Yenilikçi bir sanatçı olan A. Gürman, Fransa’dan Türkiye’ye dönüşünde Türk resmi içinde öncü bir rol oynamıştır.

⁷⁶ Prof. Tamer BAŞOĞLU(1938) Heykel sanatçısı. Nazilli’de doğdu. 1960’da Güzel Sanatlar Akademisi Heykel Bölümü’nü bitirdi. Asistan olarak eğitimde görev aldı(1964). Avrupa ülkelerinde mesleki araştırma ve incelemelerde bulundu. Türkiye’de ilk Pleksiglas Kinetik Heykel denemesini yaptı. Mum-yok etme yöntemiyle ilk bronz dökümü gerçekleştirdi. Ayrıca ilk polyester heykeli yaptı. 1970’de doçent, 1976’da profesör oldu.

⁷⁷ Prof. Belkıs MUTLU(1936-1993) İstanbul’da doğdu. Notre Dame de Sion Fransız Kız Lisesi’nde öğrenim gördü. Bir süre Paris’te kaldı. 1960’ta İstanbul Üni. Edebiyat Fak. Sanat Tarihi ve Arkeoloji Bölümü’nü bitirdikten sonra bir süre liselerde sanat tarihi öğretmenliği yaptı. 1962’de Güzel Sanatlar Akademisi’ne mitoloji asistanı olarak atanan Belkıs Mutlu, 1967’de öğretim yardımcılığına, 1969’da doçentliğe ve 1978’de de profesörlüğe yükseldi. Sanat tarihi öğretim üyeliğinin yanı sıra 1982’den 1993’e, ölümüne dek MSÜ Resim ve Heykel Müzesi Müdürlüğü’nü de sürdüren Prof. Belkıs Mutlu’nun çok sayıda yayınlanmış eser ve makaleleri bulunmaktadır. Küçük yaşlarda kendi kendine Fransızca’yı öğrenen Prof. Mutlu, bunun yanında İngilizce, İtalyanca ve İspanyolca dillerini de çok iyi derecede öğrendi. Akademi Müdürlerinden Prof. Asım Mutlu’nun kızı olan Prof. Belkıs Mutlu, Kulüp Sinema 7 ve Türk Film Arşivi’nin çalışmalarına fiilen katılmış, çıkarılan dergi ve bültenlerde çeviriler yapmıştır.

⁷⁸ Prof. Ataman DEMİR(1938) Mimar. İzmir’de doğdu. Güzel Sanatlar Akademisi Y. Mimarlık Bölümü’nden 1963’te mezun oldu. 1963’te aynı bölümde asistan olarak görev aldı. 1974’te doçent, 1988’de profesör unvanını aldı. Anadolu, Balkanlar ve Orta Asya’daki mimari miras ile ilgili araştırmaları ve yayınları bulunmaktadır.

⁷⁹ 14 Haziran 2005 tarihli görüşme.

ve sinemayla ilgili yapılan tüm faaliyetler, özellikle Akademi’de sinemaya olan ilgi ve merakı artırdı, sinemanın güzel sanatların bir dalı olduğu bilincinin yerleşip kökleşmesine sebep oldu. Bu tarihlerde Akademi’nin genç asistanlarından biri olan MSGSÜ Mimarlık Fakültesi emekli öğretim üyelerinden Prof. Dr. Ataman Demir de bunu teyit etmektedir.

“Sinemanın; bir duygunun, bir muhayyilenin anlatımında nasıl bir dil kullandığını, Kulüp Sinema 7 döneminde başlayan ve programlı olarak sürdürülen film gösterilerinde öğrenmeye başladım. Sessiz sinemanın klasiklerini, Ayzenştayn’ı, Fritz Lang’ı, Rosellini’yi, Fellini’yi, Türk Sineması’nı, hep o gösterilerde tanıdım.”⁸⁰

Düzenlenen film gösterileriyle afiş hazırlama, dağıtma, yayma gibi işlere Akademi’nin çeşitli bölümlerinde okuyan öğrenciler yardım ederlerdi. Çok çalışkan, son derece enerjik bir kişiliğe sahip olan Prof. Sami Şekeroğlu Kulüp’ün gittikçe artan masraflarını karşılamak için değişik işler yapardı. Çemberlitaş’ta bakır üzerine siyah boya püskürtülmüş tabakları alır, çelik kalemle siparişi verilen fotoğraftaki desene göre çizer, sonra da üzerini kazırdı. Bu şekilde kazandığı paraların tamamını Kulüp Sinema 7’nin giderlerine harcardı. Perşembe Pazarı’ndan ‘Sepe’ marka kravat alıp, üzerine kompresörle boya püskürterek desenler çizerdi. Bu dönemde Ankara’daki Turgut ağabeyinin gönderdiği parayı da Kulüp Sinema 7’nin üyelik kartları, bilet ve broşür gibi giderlerinin karşılanmasında kullanırdı.

Prof. Sami Şekeroğlu, Kulüp Sinema 7’nin tanıtılması amacıyla, basında yazı ve eleştiri yayınlayan sinema yazarları için özel bir program düzenledi ve Kulüp Sinema 7’nin amaçları ve faaliyetlerini anlattı. Ancak basında Kulüp Sinema 7’nin Akademi’de düzenlediği etkinlikler yer almadı. Alman ekspresyonist film gösterileri de dönemin basınında ilgi görmedi. Yıllar

⁸⁰ Prof. Ataman DEMİR, **Otuzdört Yıllık Uğraşın Bir Bölümü**, Sanat Çevresi, 213-214

sonra ünlü Türk sinema tarihçisi Giovanni Scognamillo anılarını anlattığı eserinde Kulüp Sinema 7'den söz etmektedir.

“Prof. Sami Şekeroğlu'nun, daha Güzel Sanatlar Akademisi'nin öğrencisiyken kurduğu Kulüp Sinema 7 her şeyin bir başlangıcı oldu. Akademi'nin girişinden sağa kaydığınızda, uzun bir koridorun sonunda bir odaya sığınmıştı bu sinema kulübü (sonradan bir dizi cihazlara da sahip olabildi). Ama o odacık ve o odaya istif edilen kitaplar, dergiler, resimler, afişler ve de film kutuları, toplantı salonunda düzenlenen kalabalık ve coşkulu gösteriler, onları izleyen tartışmalar gerçek bir 'sinemasal eylem'i dile getiriyorlardı.⁸¹

Kulüp Sinema 7'nin film gösterilerine katılanlardan biri olan ünlü tiyatro sanatçısı Ulvi Uraz'ın, bir gün Prof. Sami Şekeroğlu'nu yazar İlhan Selçuk ile tanıştırması Kulüp Sinema 7'nin Türk basınında da geniş ölçüde tanınmasına sebep oldu. Ulvi Uraz, Kulübün biletlerini kendi tiyatrosunun gişesinde satıyor, Kulüp'e yeni üyeler kaydederek Prof. Şekeroğlu'na yardımcı oluyordu. Bir film gösterisinden sonra Ulvi Uraz, Şekeroğlu'nu arka sıralarda oturan, siyahlar giyinmiş bir adamla tanıştırdı. ‘İlhan Bey, size sözünü ettiğim genç işte bu zattır. Bütün bu işleri bu genç yapıyor. Ama hiçbir gazete bu faaliyetlerden tek kelime etmiyor’ dedi. Bu kişi gazeteci İlhan Selçuk'tu. Birkaç gün içinde Cumhuriyet gazetesinde ‘Pencere’ sütununda ‘Kulüp Sinema 7’ başlıklı yazısı çıktı. 2 Nisan 1964 tarihli bu yazıda Kulüp Sinema 7 hakkında şu görüşler yer alıyordu:

“Güzel Sanatlar Akademisi öğrencileri de bir sinema kulübü kurmuşlar. Adı: Kulüp Sinema 7... Sinema tarihine geçmiş eserleri göstermek için hazırlıklara girişmişler. Akademinin pek elverişli pek güzel bir küçük salonu var. Gençler bu salonda bir de teknik imkanları elde eder, iyi filmler sağlamak için gerekli münasebetleri kurarlarsa başarılı iş yapmış olacaklar. İstanbul yüksek eğitim gençliği ve sinema severleri de devam edecekleri bir salona kavuşacaklardır.

⁸¹ Giovanni SCOGNAMILLO, *Yeşilçam'dan Önce Yeşilçam'dan Sonra*, 98

D n Akademi salonunda J. Cocteau'nun Orphee'sini seyrettik. Ayın 6'sında gene Cocteau'nun bir filmi oynayacak. Gençler, basının ilgisizliğinden yakındılar. EĞer biraz destek bulurlarsa çok iyi eserleri temin edeceklerine inanıyorlar. Sinemasız İstanbul'da ve sinemasız Türkiye'de ne kadar küçük olursa olsun bu ilk adımları desteklemek basının zaten boynuna borç olmalı.”⁸²

Gazeteci-yazar İlhan Selçuk bundan sonra da Kulüp Sinema 7'nin film gösterilerine sık sık katıldı ve Kulüp' n çalışmalarını destekledi.

“İlhan Selçuk'un yazısından sonra Akademi'de bize karşı olan bakış da değişti. R şt m z  ilan etmiş, ilk sı ramamızı yapmıştık. Artık önümüzdeki engellerde gedikler açılmış oldu. Açılan bu gediklerden olabildiğince ileriye doğru geçmeye başladık.”⁸³

Kulüp Sinema 7 kısa zamanda seyirci ve  ye sayısını büyük ölçüde artırdı. Gösterilere katılan seyirci sayısı salonun kapasitesini geçiyordu. Akademi içinden öğrenciler,  Ğretim  yeleri ve asistanlarla birlikte, Akademi dışından Kulüp Sinema 7'ye katılım artmaya başladı. Onun bu girişimi Kulüp Sinema 7'yi bir  Ğrenci kulübü olma özelliğinden çıkararak her kesimden sanatçı, aydın ve sinemaseverin büyük ilgi gösterdiği bir merkez haline getirdi.

Prof. Sami şekeroğlu, arkadaşı Necati Ayden ve Kulüp Sinema 7 yönetim kurulu  yesi ve Akademi  Ğretim görevlisi Prof. Belkıs Mutlu ile birlikte, 1964 yılı yaz aylarında UNESCO programının yapıldığı Erzurum ve Trabzon bölgesinde iki renkli dokümanter film hazırladı.⁸⁴

⁸² İlhan SELÇUK, **Kulüp Sinema 7**, Cumhuriyet Gazetesi

⁸³ 06.12.2005 tarihli görüşme.

⁸⁴ San'at Dünyası, 200

Film gösterileri için Akademi'nin 16mm. projeksiyon makinesi kullanılıyordu. Ancak sinema faaliyetlerine alerji duyanlardan biri olan dönemin Akademi Müdür Yardımcısı Prof. Kerim Silivri'li makineyi verme konusunda sürekli zorluk çıkarıyordu. Prof. Şekeroğlu, o yıllarda yabancı filmler ithal eden Dar Film'den 35 mm. bir projeksiyon makinesi temin etti. Bununla birlikte birçok film de alarak Akademi'nin konferans salonunda göstermeye başladı. İpek Film'den Lemi İpekçi ile görüşerek "Hiroşima Sevgilim", "Leopar", "Rocco ve Kardeşleri" gibi önemli filmleri Kulüp Sinema 7'nin gösteri programına aldı. Galalar düzenleyip ilk gösterimlerini yaptı. Bu filmler, sanat filmleri olmaları nedeniyle ticari gösterime çıkartılmıyordu.⁸⁵

Kulüp Sinema 7'nin 10 Nisan 1964 tarihinde halka açık düzenlediği ilk film gösterisinde kalabalıktan dolayı filmin gösterildiği salona giremeyen Duygu Altınok(Şekeroğlu), salonun girişinde Prof. Sami Şekeroğlu ile karşılaştı.

"O gün filme hiç bilet kalmamıştı. Salon ağzına kadar doluydu. Filmi başlattık. Çabuk adımlarla salonun kapısına biri yaklaştı. Beni görünce bu filmi çok merak ettiğini, Türk Hava Yolları'nda çalıştığı için pek vakit bulamadığını söyledi. Benden kendisine bir yer bulmamı rica ediyordu. Orada biraz konuştuk. Yüksek Resim öğrencisi olduğunu, iyi düzeyde yabancı dil bildiğini, Türkçe'ye tercümeler yaptığını, bize yardım edebileceğini söyledi. Eşimle bu şekilde tanıştık. Sonraları Kulübün çıkardığı dergi için araştırma ve çeviri yapmaya başladı. Birkaç yıl sonra da evlendik."⁸⁶

⁸⁵ 1963-1964 döneminde Kulüp Sinema 7 tarafından Güzel Sanatlar Akademisi'nde, A. Mann'ın "Kanunsuz Vadi", F. Lang'ın "Metropolis", R. Wiene'in "Dr. Kaligari'nin Kabinesi", Bernard Wicki'nin "Köprü", J. Cocteau'nun "Ezeli Dönüş", "Güzel ve Hayvan" ve "Orfe", L. Visconti'nin "Rokko ve Kardeşleri", "Beyaz Geceler" ve "Senso", A. Resnais'in "Hiroşima Sevgilim", L. Bunuel'in "Robenson'un Maceraları", A. Kurasawa'nın "Yedi Samuray", T. Kinugasa'nın "Cehennem Kapısı", J. Baratier'in "Goya", M. Bolognini'nin "Toy Bir Delikanlı", C. Chaplin'in "Sahne Işıkları", V. de Sica'nın "Bisiklet Hırsızları", M. Monicelli'nin "Toto Ganster" gibi o yıllarda Türkiye'de gösterilemeyen filmler gösterildi. Bkz. **Akademi** dergisi, sayı: 2, 46

⁸⁶ 04. 05.2006 tarihli görüşme. Duygu Şekeroğlu ve Prof. Sami Şekeroğlu çiftinin Ayşe ve Turgut adında iki çocukları vardır.

Prof. Sami Şekeroğlu'nun 28 Nisan 1967 tarihinde evlendiği Duygu Şekeroğlu, eşinin dış ülkelerdeki sözcülüğünü, tercümanlığını yaptı ve Kulüp Sinema 7'den Sinema-TV Enstitüsü'ne giden yolda ve sonraki bütün çalışmalarında eşinin yanında bulunarak en büyük destekçisi oldu. Prof. Sami Şekeroğlu, Kurum'un geçirdiği gelişme sürecinin "Sessiz Kahramanlar"ından biri olan Duygu Şekeroğlu ile diğer dostlarını ve çalışma arkadaşlarını hiçbir zaman unutmadı.

"Her kim ki, Kurumumun çalışmalarını değerlendirir, O'nu görüp beni anarsa; başta eşim olmak üzere 1962'den günümüze kadarki zaman diliminde çalışmalarına katkıda bulunmuş, zor günlerde bana tahammül etmiş, destek olmuş, benimle omuz omuza savaşmış, bugünkü Sinema-TV Enstitüsü'nü oluşturmuş dostlarımla beraber ansın."⁸⁷

Prof. Sami Şekeroğlu'nun planlayıp gerçekleştirdiği sinema kültür faaliyetlerinin yanısıra Akademi'de farklı konularda programlar da düzenlenmeye başlandı. Prof. Asım Mutlu'nun müdürlüğü döneminde Akademi'de iç ve dış kaynaklı retrospektif sergiler, kültür şenlikleri, açık oturum, söyleşi ve konferanslar, ünlü sanatçıların katıldığı konserler, resitaller, deneysel sanat çalışmaları, müzik eşliğinde resim gösterileri, şiir günleri, film gösterileri düzenlendi. Çok yönlü bir kişiliğe sahip olan Prof. Asım Mutlu'nun sayesinde Akademi, çağdaş Türk sanat ve kültür hayatının merkezi haline gelerek âdeta altın devrini yaşadı. Uzun yıllar boyunca Akademi'de eksikliği duyulan konferans salonu, kütüphane ve dershaneler bu yıllarda bütünüyle tamamlandı. Bunun yanısıra bu dönemde, Akademi'yi ilgilendiren her konuda kurulların görüşü alındı, asistan sayısı ve bütçe artırıldı.⁸⁸

⁸⁷ Sami Şekeroğlu ile Sinema-TV Enstitüsü Üzerine Bir Söyleşi", **Sanat Çevresi**, 213-214

⁸⁸ Prof. Asım Mutlu, **Güzel Sanatlar Akademisi 1963-1964 Öğretim Yılı Açılış Konuşması**, Akademi-Mimarlık ve Sanat, S. 1

1960 yılından itibaren Akademi konferans salonu, yerli ve yabancı birçok ünlü müzisyenin ve müzik topluluğunun daimi konserlerine sahne olurken, Osman Hamdi Sergi Salonu da ulusal ve uluslararası sergilere ev sahipliği yaptı. Akademi öğretim kadrosunda bulunan sanatçıların eserleri Osman Hamdi Salonu'nda açılan sergiler arasında önemli bir yer tuttu. Müzik ve sergi etkinliklerinin yanı sıra, Akademi konferans salonunda çeşitli konularda uzman kişilerin ve aydınların katıldığı, toplumsal-güncel sorunlarda birçok tartışmalara sahne olan açık oturumlar, söyleşiler, konferanslar, şiir günleri ve Prof. Sami Şekeroğlu tarafından düzenlenen film gösterileri, sinema-kültür etkinlikleri gerçekleştirildi. Bütün bu sanat ve kültür etkinlikleri basın tarafından yakından takip edildi, günün en önemli sanat olayları arasında gösterildi. 1960'lı yıllarda Akademi yönetimi İstanbul'da bulunan Avrupa ülkelerinin kültür bürolarıyla, İngiliz, Alman ve İtalyan kültür heyetleriyle çok yakın ilişkiler içine girdi. O tarihlerde sürekli sanat etkinliklerine yer veren başka bir kurum olmadığı ve sanat galerileri yaygın olmadığı için düzenlenen bu faaliyetler sonucunda Akademi vali, belediye başkanı, protokol mensupları, yabancı misyon temsilcileri, öğretim üyeleri, İstanbul'un seçkin sanatseverlerinin ve tanınmış kişilerin sürekli etkinliklere katıldığı bir kültür yuvası haline geldi. Öyle ki, konferans salonunda düzenlenecek etkinlikler için 2-3 yıllık planlar yapılır, her etkinlik çok sesli, demokratik bir anlayış çerçevesinde gerçekleştirilirdi. Bu ortam içinde bulunan öğrenciler bu faaliyetlerin ve farklılıkların içinde beslenmiş, bu beslenme zengin bir şekilde yetişmelerine, etkinliklere katılmalarına sebep olmuş ve kendilerini ifade edecek farklı yollar bulmalarını da kamçılamıştı. 1959'da birkaç meraklı öğrencinin başlattığı mim gösterileri, bir yıl sonra gelişerek özellikle Ergin Kolbek ve Oktay Anılanmert'in çabalarıyla Akademi'de bir Mim Tiyatrosu Topluluğu'nun kurulmasına temel oluşturmuştu.

3.3.2. Kulüp Sinema 7'nin Çalışmaları Hız Kazanıyor

1965 yılının Mart ayında Kulüp Sinema 7, uluslararası bir etkinlik gerçekleştirerek faaliyet çerçevesini genişletti. İstanbul Fransız Kültür Merkezi yöneticileri ile birlikte, o tarihlerde Fransa'da ortaya çıkan Yeni Dalga akımının genç yönetmenlerinden F. Truffaut'yu İstanbul'a davet ederek, Güzel Sanatlar Akademisi'nde "Truffaut Festivali" adlı bir program düzenledi. 8 Mart 1965 gününde Truffaut'nun da katıldığı açılış toplantısıyla başlayan bu etkinlikte, yönetmenin o güne dek çektiği beş uzun metrajlı film gösterildi.

Sinemanın yaygın olarak salt bir eğlence aracı olarak görüldüğü, ünlü oyuncularla ilgili haber ve dedikoduların magazin dergilerini doldurduğu bu dönemde, Kulüp, 1964 yılının Aralık ayında kendi imkânlarıyla "Film" adlı aylık bir sinema dergisi çıkararak yayın faaliyetine başladı. Derginin künyesinde sahibi ve yazı işleri sorumlu yönetmeni Sami Şekeroğlu, sekreter Selahattin Gerçek, yazarları ise Semih Tuğrul, Tuncan Okan, Giovanni Scognamillo, Tanju Akerson, Duygu Altınok (Şekeroğlu), Bilgi Bayyurt, Necati Ayden, Nevzat İlhan ve Adnan Yazıcı olarak belirtilmekteydi. Derginin künyesinde kalabalık bir yazar topluluğu görülüyorsa da bu, daha çok dergiye profesyonel bir görüntü vermek için yapılmıştı. Prof. Sami Şekeroğlu sinema ile çok fazla ilgisi olmayan yakınlarının da ismini kullanmıştı. Nitekim bu kişiler daha sonraki yıllarda gerek Kulüp çalışmalarında gerekse dergide yer almamıştı.

Derginin ilk sayısında "Film Yedinci Sanatın Koruyucusudur" başlıklı baş yazısında Sami Şekeroğlu Akademi'de karşı karşıya kaldığı olumsuz tavır ve bürokratik engellerden dolayı gençlere olan güvensizliğe değindi.

“Kulüp Sinema 7’yi kurarken karşılaştığımız güçlüklerin, anlayışsızlık, konuya yabancılık, biraz da bizim toplumumuza has bir güçsüzlük örneği olan çekememezliğin başta olduğunu söylemek işin gülünç yanını ortaya koyuyor. Bu inanılmayacak bir görünüştür. Gençlerin iş yapma gücüne inanılmamaktadır. Batıda; 19-20 yaşında güçlü yöneticiler var. Biz dışlarımızın, saçlarımızın dökülmesini beklemek zorundayız - sakalımız olmayınca sözümüz para etmiyor - Bu büyük bir acı gerçektir. Bu korkunçtur, bu toplumumuzun ağırdan ölümüdür.”⁸⁹

Dergideki telif yazılar genellikle Sami Şekeroğlu ve az sayıda kişinin elinden çıkmıştı. Dergide İtalyan yönetmeni M. Antonioni ve filmleri üzerine yazılarla, Fransız sineması ve yönetmen F. Truffaut ile C. Chabrol hakkında biyografik bilgiler de yer almaktaydı. Ayrıca Kulüp Sinema 7’de 1964 Aralık ayında gösterilen “Siyah Orfe”, “400 Darbe”, “Tehlikeli Rabitalar”, “Sevişme Günleri” ve “Sporcunun Hayatı” filmleri hakkında bilgiler verilmişti.

Aylık olarak çıkması planlanan “Film” dergisinin 2. ve 3. sayıları tek sayı olarak Mayıs 1965’te basıldı. Ne yazık ki, Kulüp Sinema 7 iki sayı çıkardığı bu dergiden sonra ekonomik nedenlerden dolayı yayın faaliyetine ara verdi, bunun yerine filmlerle ilgili broşürler ve tanıtım yazıları basıldı.

“Film” dergisinin 2-3. sayısında Prof. Sami Şekeroğlu’nun, “İleriye Doğru” başlıklı yazısı, ileride Türkiye’de sinema eğitimi başlatacağını daha o sıralarda zihninde tasarladığını ve bunu açıkça ilan ettiğini gösteriyordu.

“Yurdumuzun ilk sinema kulübü KULÜP SİNEMA 7, ilk kaliteli sinema dergisi FİLM oldu. Yarının güçlü sinemacısı ile sinema okulu yine KULÜP SİNEMA 7’nin, dolayısıyla GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ’nin malı olacaktır. Onu koruyun.”⁹⁰

⁸⁹ Sami ŞEKEROĞLU, **Film Yedinci Sanatın Koruyucusudur**, Film, 1

⁹⁰ Sami ŞEKEROĞLU, **İleriye Doğru**, Film, 2-3

Yıllar sonra arkadaşlarına ve öğrencilerine “Akademi olmasaydı filizlenemezdim “ diyen Prof. Sami Şekeroğlu, 1965 yılında 28 yaşında genç bir delikanlı olarak büyük bir öngörüyle gerçekleştirmeyi düşündüğü (10 yıl sonra gerçekleştireceği) idealini - Türkiye’nin ilk sinema okulunu kurmayı- dile getirerek belgelemişti. Bu onun ısrarla, inatla ve büyük bir azimle doğru bildiği yolda yürümesi şeklinde tezahür eden kişiliğinin en açık belirtilerinden birini simgelemektedir. Sinemayı, eğitimi, kültürü, teknolojisi ve arşiviyle bir bütün olarak düşünen Prof. Şekeroğlu, Türk sinemasının ürünlerine sahip çıkarken de meseleyi bir bütün olarak ele almış ve bu ürünleri iyi-kötü ayrımı yapmadan kültürel miras olarak değerlendirmiştir.

“Hiçbir memleketin sinemasından ‘tüm yanayız’ veya ‘ona tüm karşıyız demeyeceğiz. Bizi ilgilendiren memleketler değil yapıtlardır. Yerli sinemamıza gelince; bugün ona dokunmayı, ona karşı gelmeyi gereksiz buluyoruz. Kötü bir şeyi kaldırıp atmak için onun yerine koyacak iyiyi hazırlamak gerek.”⁹¹

Kulüp Sinema 7’de bu tarihlerde Türk sinemasına ait ürünlerden Metin Erksan’ın “Yılanların Öcü” ile Atıf Yılmaz’ın “Karacaoğlan’ın Kara Sevdası” filmleri gösterildi. Türk filmlerinin gösterimi daha sonra artarak devam etti. Prof. Sami Şekeroğlu 1966 yılında “Sevmek Zamanı” filmini çekerken Metin Erksan’la tanıştı. Metin Erksan’ın aracılığı ile 17 Mayıs 1967’de Sine-İş Sendikası’nda sinemacılar tarafından yapılan bir toplantıda Davut Ergün, Beklan Algan, Ertem Göreç, Halit Refiğ ve Yılmaz Güney’le, daha sonra da Lütfi Akad, Memduh Ün, Atıf Yılmaz, Duygu Sağıroğlu gibi pek çok sinemacıyla tanıştı. Bundan sonraki tarihlerde Türk sinemacılarıyla sık sık biraraya geldi. Bu buluşmalar sinemacılarla yoğun bir şekilde fikir alışverişi yapma imkânı bulması bakımından önemliydi.

1966’da Kulüp Sinema 7’de Metin Erksan’ın “Sevmek Zamanı” filminin galası yapıldı. Prof. Sami Şekeroğlu’nun, 29 Nisan 1966 tarihli YÖN

⁹¹ Bkz. (90) ŞEKEROĞLU

dergisinde “Sevmek Zamanı” filmini konu eden bir yazısı yayınlandı. Bilindiği gibi “Sevmek Zamanı” Türkiye’de gösterime girememiş bir film idi. TRT’de yayınlandığı 1985 yılına kadar Türkiye’de sadece Kulüp Sinema 7 ve onun uzantısı olan Sinema-TV Enstitüsü dışında hiçbir yerde gösterilemedi.

Kulüp Sinema 7’nin düzenlediği gösteri, açık oturum ve tartışmalar Güzel Sanatlar Akademisi’nin konferans salonunda yapılıyor, ancak bazı gösterilere salon yetmiyordu. Hatta gelenleri oturtmak için iki kişilik koltuklar ara bölmesinden kesilip üç kişilik hale getiriliyordu, geçiş yerlerine de tabureler konuyordu. Film gösterileri sırasında salonda yer bulunamadığı için kapının dışından filmin sesini dinleyen kişilere de rastlanıyordu. Gösteriler haftada üç gün, günde üç seans olarak düzenleniyor, hiçbir gösterinin bileti kalmıyordu. Bazen seyirci kalabalıklığından salon kapıları kapatılıyordu. Film gösterilerinden önce filmlerin yönetmenleri hakkında bilgi veriliyor, gösteri bittikten sonra da yazar, öğretim üyesi, öğrenci, eleştirmen ve sanatçılardan oluşan seyircilere herhangi bir yönde şartlandırma politikası güdülmeden gördükleri filmleri ve yaratıcılarını bağımsız olarak değerlendirebilmeleri için ortam yaratılıyordu. Bu dinamik tartışma ortamı sayesinde Kulüp Sinema 7 çevresinde o zamana kadar Türk sinema tarihinde görülmeyen çeşitlilikte bir fikir platformu oluşmuştu. Aydın kesimin yanında halktan kişilerin de katıldığı ve dinamik bir uygulama alanı yaratan bu sinema ortamı üzerine Kulüp Sinema 7 örnek alınarak başka sinema kültür kuruluşları ve öğrenci dernekleri kuruldu.

Önce sadece Akademi bünyesinde, meraklı bir grup öğrenci çevresiyle sınırlı olarak başlayıp, kararlı ve istikrarlı bir şekilde yürütülen faaliyetler, kısa bir zamanda Türkiye’de sinema alanında entelektüel düzeyde birikimi olan insanların ilgisini çekmeye başladı. O zamana kadar sinema sanatçıları ile bilim, kültür ve düşünce adamlarını bir araya getirmek pek sık görülen bir durum değildi. Düzenlenen film gösterileri öncesinde ve sonrasında yapılan açık oturum ve tartışmalara Kemal Tahir, Aziz Nesin, Doğan Avcıoğlu, Halit Refiğ, Abdi İpekçi, Yaşar Kemal, Metin Erksan, İlhan Selçuk, Onat Kutlar,

Tuncan Okan, Semih Tuğrul, Zahir Güvemli, Selmi Andak, Tanju Akerson, Rekin Teksoy, Giovanni Scognamillo gibi kültür ve sanat çevrelerinden önde gelen kişiler katılıyorlardı. Yaratılan bu zengin katılımlı kültür ortamı, o günden bu yana başka bir yerde bir daha oluşturulamadı. Giovanni Scognamillo, döneme ilişkin anılarında bu etkinliklere yer vererek, Kulüp Sinema 7'nin bu alandaki öncülüğünü belirtmektedir.

'Kulüp Sinema 7'de Resnais'yi seyrettik, Visconti'yi tartıştık, hiçbir sinema salonunun göstermek istemediği Metin Erksan'ın 'lanetli' *Sevmek Zamanı*'nı (1966), Duygu Sağıroğlu'nun sansüre takılan *Bitmeyen Yolu*'nu (1965) alkışladık, *Kozanoğlu*'nun (1967) özel gösteriminde Atıf Yılmaz'ı, Ayşe Şasa'yı ve Yılmaz Güney'i kutladık, salt iki sayı çıkan 'Film' dergisinde yazılar yazdık.⁹²

Ünlü yönetmen Metin Erksan, "Mimar Sinan Üniversitesi Sinema-TV Merkezi Tarihi"ni konu ettiği yazısında Kulüp Sinema 7'nin Türk sinema hayatına katkılarını şu şekilde belirtmektedir:

"Sami Şekeroğlu'nun başkanlığını yaptığı Kulüp Sinema 7'nin oluşturduğu ve başlattığı bu kuramsal sinema ortamı, şimdi Türkiye Cumhuriyeti Devleti Üniversiteleri'nde varolan; sinema-televizyon öğretiminin, öğreniminin, sinema-televizyon merkezlerinin, bölümlerinin, fakültelerinin, birimlerinin temeli, ana kaynağı ve kökenidir. Kulüp Sinema 7'nin kurucusu ve yöneticisi Sami Şekeroğlu, Türkiye Cumhuriyeti Devleti Üniversiteleri'nde yapılan sinemabilim öğretiminin, öğreniminin, sinemabilim araştırma ve incelemelerinin öncüsü ve başlatıcısıdır.

'Susuz Yaz' filminin Berlin Uluslar arası Film Festivali'nde Altın Ayı Ödülü'nü, Büyük Ödül kazanması sonrası, Türkiye'de Türk Sineması varolduğundan beri kesintisiz süregiden Türk Sineması ve yabancı sinema arasındaki; gizli, saklı, örtülü savaş açığa çıkmıştır. Sami Şekeroğlu'nun kuruculuğunu, başkanlığını, müdürlüğünü yaptığı; 'Kulüp Sinema 7' (1962), 'Türk Film Arşivi' (1967), 'Devlet Film Arşivi' (1969) bu savaşın odak noktası, komuta karargâhı ya da daha doğru bir deyimle 'Ateş Hattı'dır.'⁹³

⁹² Bkz. (81), SCOGNAMILLO, 98-99

⁹³ Metin ERKSAN, **MSÜ Sinema-Televizyon Merkezi Tarihi**, Sanat Çevresi, 213-214
Metin Erksan'ın sözünü ettiği Devlet Film Arşivi, İDGSA Film Arşivi'dir.

O sıralarda Prof. Sami Şekeroğlu bütün çalışmalarını oturduğu 20-25 m²'lik evden yürütmekte idi. O tarihlere dek Türkiye'de film arşivciliği ile ilgili bir çalışma yapılmadığını ve Türk sinemasına ait ürünlerin yok olmaya başladığını gören Prof. Sami Şekeroğlu, Akademi'de Türk sineması ile ilgilenmeye başladığı yıllardan itibaren kendisine inanan arkadaşlarıyla ilk arşivleme çalışmalarını başlattı. Topladığı sinemayla ilgili her türlü materyali, afiş, senaryo, broşür, kitap... vd. ile 8, 16 ve 35 mm. filmleri evinde ve Kulüp odasında tutarak koruma altına almaya başladı. Ancak bir müddet sonra filmlerin çokluğundan zaten son derece küçük olan evde ve Kulüp odasında dolaşılamayacak hale geldi. Bunun üzerine Prof. Şekeroğlu Akademi içinde yaptığı gecekonduları artırmaya başladı. Arkadaşlarıyla birlikte geceleri duvar örüp sıvıyor, bir kapı takarak filmleri içine taşıyordu. Bu yüzden bir kere Akademi'den atılma tehlikesiyle bile karşı karşıya kalmıştı. Bütün mesaisini, çalışmalarını ve enerjisini sinemaya ve Kulüp Sinema 7'nin faaliyetine ayırdı. Türk sinemasının tarihsel gelişimi üzerine belgeler toplama ve bunları arşivleme çalışmalarının yanısıra, yıllar sonra "Türk Sineması Sözlü Tarih Araştırma Projesi" adını vereceği bir başka çalışmayı daha başlatarak, Türk sinema adamlarıyla karşılaştırmalı soru-cevap yöntemiyle ses ve görüntü kayıtları yaptı. Bu etkinlik, sinema alanında Türkiye'de başlatılan ilk sözlü tarih çalışmalarıdır. Prof. Sami Şekeroğlu bu çalışmalarını daha sonra da sürekli olarak devam ettirdi. Mimar Sinan Üniversitesi Sinema-TV Merkezi bünyesinde görsel olarak da sürdürerek, yine Türkiye'de bir ilk olan "Türk Sinema Tarihi Araştırma Atölyesi"ni kurdu. Bugün de Kurumun öğretim elemanları ve öğrencileri tarafından sürdürülen bu proje kapsamında yüzlerce sinemacı, yazar ve tarihçiyle söyleşi ve röportajlar yapılmış, yapılan bu görüşmeler değişik formatlarda kaydedildi. Yine bu proje çerçevesinde zaman içinde yurt içinden ve dışından pek çok yeni malzeme toplandı, Türk sinemasına ait fotoğraf, senaryo ve her türlü bilgi ve belge tarandı. Sinemamızın ilk yıllarına ait yanar tabanlı filmler özel yöntemlerle yanmaz hale getirildi.

3.4. Türkiye'nin İlk Sinema Arşivinin Kuruluşu:

Türk Film Arşivi

Dünyada sinema eserlerinin korunması gerektiği bilinci, sinema sanatının keşfinden uzun bir süre sonra ortaya çıktı. Özellikle sinemanın bir sanat olarak değerinin ilk zamanlarda anlaşılamaması dünyada film arşivlerinin kurulmasını geciktirdi. 1930'lu yıllarda sesli ve sözlü sinemanın başlamasıyla birlikte sessiz dönemde çekilen filmlerin yok olmaya terk edilmesi sonucunda sinema tutkunları, sanat eserlerini koruma altına alan müzelerin yerine getirdiği fonksiyonu sinema alanında üstlenecek kuruluşların kurulması gerektiğini ileri sürdü, böylece film arşivi düşüncesi ortaya çıktı. Çağdaş anlamda dünyada ilk film arşivi 1933 yılında İsveç-Stockholm'de "Svenska Filmsamfundet" adıyla kuruldu. Bu tarihe dek çeşitli kurumların bünyesinde belli amaçlar çerçevesinde çeşitli film depolama çalışmaları yapılmıştı. Ancak üretilen filmlerin sanatsal amaçlı olarak koruma altına düşüncesiyle ilk film arşivleri 1930'larda kurulmaya başlandı. 1934'te Almanya'da "Reichsfilmmarchiv", 1935'te New York'ta "Film Library of The Museum of Modern Arts" (Modern Sanatlar Müzesi Film Kitaplığı), Londra'da "National Film Library" (Ulusal Film Kitaplığı) kuruldu. Aynı yıl, İtalya'nın Milano kentinde Mario Ferreri'nin başlattığı arşivcilik çalışmalarıyla "Cinecitta Italiana", İtalyan Sinemateki'ne dönüştü. 1936'da Paris'te kurulan sinema merkezi "Cinematheque Françoise"e (Fransız Sinemateki) dönüştürüldü. 1938 yılında da Belçika'da "Cinematheque de Belgique" (Belçika Sinemateki) kuruldu.⁹⁴

17 Haziran 1938 yılında Alman, Amerikan, İngiliz ve Fransız film arşivleri, film arşivciliği alanında ortak çalışmalar yürütmek için Paris'te

⁹⁴ "Film Arşivi", "Sinematek", "Film Kitaplığı", "Film Koruma Evi"... vd. gibi adların tümü aynı anlamdadır. Fransızlar ile bazı ülkeler "sinematek", İngilizler ise "film arşivi"ni kullanmaktadırlar. Bazı ülkelerde aynı anlama gelen "Film Müzesi", "Taynoteka", "Filmoteka" gibi adlar da kullanılmaktadır.

biraraya gelerek “FIAF-Uluslararası Film Arşivleri Federasyonu”nu (Fédération Internationale des Archives du Film) kurdular. Dünyada film arşivciliğinin gelişimine, özellikle film arşivciliği alanındaki etik kuralların ve standartların oluşturulması, sinematografik mirasın korunmasına dikkat çekilmesi gibi konularda- öncü olan FIAF, arşivler arasında bir köprü görevi görmektedir. FIAF, günümüzde dünyada film arşivciliği ile ilgili en yüksek kuruluştur.

Bulunuşundan hemen bir yıl sonra sinemanın ülkemize gelmesine rağmen Türk sinemasında uzun yıllar film arşivi düşüncesi ortaya çıkmamıştır. Ülkemizde 1915’te Enver Paşa’nın emriyle savaş ortamında cephe gerisindeki gelişmelerin filme alınması amacıyla kurulan Merkez Ordu Sinema Dairesi’nde çekilen belge filmler Beyazıt’ta bir ahşap binada saklanıyordu. Bu kurumda yıllarca görev alan Cemil Filmer’in anılarında da belirttiği gibi bu filmlerin saklanması arşivleme değil, bir depolama idi.⁹⁵ Sonraki yıllarda kurulan Müdafaa-i Milliye Cemiyeti ve Malul Gaziler Cemiyeti’nin sinema çalışmaları oldukça kısa sürmüştür. Ne bu cemiyetlerin ne de 1922’den sonra kurulmaya başlayan özel Türk film şirketlerinin de çektikleri filmleri koruma altına almak gibi bir düşünceleri olmamıştır.

Zaman geçtikçe Türkiye’de çekilen filmler ile yurt dışından ithal edilen filmlerin gösterimlerinden sonra ticari değerleri azaldığı için yapımcı ve işletmeciler bu filmleri korumakta gerekli titizliği göstermiyor, filmler son derece kötü şartlar altında yapımcı ve işletmecilerin depo, yazıhane veya film stüdyolarında hatta sinemacıların evlerinde saklanıyordu. Bu yerler filmlerin korunması için gerekli teknik şartlara ve donanıma sahip değildi. O tarihlerde Türkiye’de üretilen filmlerin büyük çoğunluğu yanar tabanlı(nitrat) filmlerdi. 1953 yılında alınan bir kararla yanar tabanlı filmlerin doğurabileceği yangın tehlikesine karşı, şehir içinde filmlerin depolanması yasaklandı. Bunun

⁹⁵ Son derece ilkel ve zor şartlarda çalıştıklarını belirten Cemil Filmer, “İptidai şartlarda her işi kendimiz yapıyorduk. Film kutularında yemek pişiriyorduk...” demektedir. Cemil FİLMER, **Hatıralar Türk Sinemasında 65 Yıl**, 29

üzerine Türk sinemasının ilk örneklerini oluşturan belgesel ve konulu filmler ile daha önceki yıllarda çekilmiş yerli filmler ve gösterim için yurt dışından getirilen yabancı filmlerin büyük çoğunluğu, İstanbul Belediyesi'nin Hasköy'de bulunan deposunda saklanmaya başlandı. Elverişsiz şartlarda saklanan bu filmlerin bir kısmı zaman içinde doğal şartlara dayanamayarak, bir kısmı ise zaman zaman Belediye depolarında çıkan yangınlarda yok oldu. Ancak, 1959 yılının en sıcak günlerinden birinde, 20 Temmuz'da bu depoda Türkiye'de filmlerin korunmasıyla ilgili ihmallerin en büyüğü ve önemlisi olan büyük film yangını meydana geldi. Bu yangında, Türk sinema tarihinin başlangıcından o güne dek çekilen tarihi değerdeki birçok Türk filmiyle birlikte o güne dek Türkiye'de gösterime giren çok sayıda yabancı film, bir daha yerine konmamak üzere yok oldu. Pek çok filmin orijinal negatifleri yandı.⁹⁶ Bu talihsiz olay Türk sinema endüstrisinde de büyük zararlara yol açtı. Manevi zarar dışında Kemal Film, Fitaş Film, Lale Film, Halil Kamil Film, Koçanga Film, Star ve Mondial Film, Maden Film ve Yurd Film'in saptanan zararı o günün parasıyla 14 milyon lira idi. Diğer kurumların zararı bunun dışındaydı. Bu kurumların çoğunun malları sigortasız ya da düşük sigortalı idi.⁹⁷

Bu dönemde filmler sadece yangınlarda yok olmadı. Özellikle yapımcılar tarafından da bilinçsizce tahrip edildi. Filmlerin gösterimi bittikten sonra bir daha kullanılmayacağı düşünülerek, ayakkabı bağcığı ve yapıştırıcı yapılmak veya gümüş çıkarılmak üzere satılırdı.

Bir edebiyat çağının, örneğin bir divan edebiyatı dönemi orijinal edebi eserlerinin birkaç saat içinde yok olmasını kayıtsızlıkla karşılamak nasıl mümkün değilse, Türk sinema ürünlerinin bir daha yerine konmamak üzere yok olması da kayıtsızlıkla karşılanamaz. Ayrıca kaybolan veya yok olan filmlerin sinematografik değerinin az olması bu yok oluşa mazeret gösterilemez. Basılı eserlerin tersine, film çok çabuk yıpranan, hatta durduğu yerde bozulan duyarlı bir maddeden yapılmıştır. Belirli ısı ve nem şartları

⁹⁶ Depo bekçisinin dikkatsizliği sonucu çıkan bu büyük yangında iki kişi hayatını kaybetti. Ölenlerden biri olan bekçi (yanar tabanlı) filmlerin yanında sigara içmenin cezasını hayatıyla ödedi. Bkz. Mustafa GÖKMEN, **Türk Sinema Tarihi**, 57

⁹⁷ Prof. Dr. Âlim Şerif ONARAN, **Türk Sineması**, C.1, 101

sağlanmazsa filmler kısa bir sürede kullanılamaz duruma girer. Öte yandan nitrat film son derece çabuk alev alan bir maddedir, bundan dolayı yangına karşı da iyice korunması gerekir.

Sinema ürünlerinin bir ülkenin kültür mirasının önemli bir parçası olduğu, film arşivine sahip olmayan bir ülkenin kültürel yönden büyük bir eksiklik içinde olacağı fikrinden hareket eden Prof. Sami Şekeroğlu, o yıllarda sinema ürünlerini toplamak ve bunları gelecek kuşaklara iletmek amacıyla günümüze kadar süren zor bir işe girişti. Topladığı bütün filmlerin bakım ve onarımlarının yapılmasını sağladı, filmleri uygun şartlarda korumaya alarak Güzel Sanatlar Akademisi içinde bir arşiv odasına yerleştirdi.

“Çocukluğumdan beri Türk sinemasını çok sevdim, ona bir gönül bağım vardı. Küçükken sinemaya gider, arka arkaya birçok film seyrederdim. Çocukluğumdan beri Türk sinemasına büyük haksızlık edildiği bilincindeydim. Aydın kesim, yazar-çizerler, Türk sinemasına haksızlık ediyor gibi geliyordu bana. Daha o yaşlarda, ‘BİRİNİN BUNA SAHİP ÇIKMASI GEREKİR’ diye düşünürdüm. Bu düşüncemi çocukken yazmıştım, şimdi de söylüyorum. Sorumluluk duygusu bende ağır basan bir duygudur.”⁹⁸

Toplanan bütün filmler toz, toprak ve pas gibi olumsuz etkenlerden arındırılarak temizleniyor, teker teker gözden geçirilerek gerekirse onarılıyor, bütünüyle paslanmış ve çürümüş olan kutular değiştirilerek yanmaz boya ile boyanıyor, filmler selüloit torbalar içine konarak yeni kutulara yerleştiriliyor, en sonunda etiketleniyor ve böylece ilk Türk film arşivinin çekirdeği oluşuyordu. Bunun yanı sıra, sinema alanında bir belge ve bilgi arşivi oluşturmak amacıyla film afişleri, gazete ve dergilerde sinemayla ilgili yayınlanan haber ve yazılar, kitap ve broşürler, her türlü sinematografik malzeme toplanarak Kulüp Sinema 7’yi bir sinema merkezine dönüştürecek çalışmalar da gerçekleştiriliyordu.

⁹⁸ Burçak EVREN, *Söyleşi: Sami Şekeroğlu*, Antrakt, 70

Kulüp Sinema 7'nin Türk sinema çevrelerinde gördüğü ilgi üzerine, 1966 yılında Türkiye'de yeni sinema dernekleri açılmaya, sinema dergileri çeşitlenmeye ve sinema üzerine yayınlar artmaya başladı. Kulüp Sinema 7 ve onun devamı Türk Film Arşivi ile olan ilişkisi sebebiyle, bu dönemde kurulan kuruluşlardan biri üzerinde özel olarak durmak gerekmektedir.

25 Ağustos 1965 tarihinde işadamı Şakir Eczacıbaşı⁹⁹ ve şair-yazar Onat Kutlar'ın öncülüğünde, merkezi İstanbul'da olmak üzere "Sinematek Derneği" adıyla yeni bir sinema derneği kuruldu.¹⁰⁰ Muhsin Ertuğrul, Mazhar Şevket İpşiroğlu, Macit Gökberk, Sabahattin Eyüboğlu, Semih Tuğrul, Adnan Benk, Aziz Albek, Şakir Eczacıbaşı, Nijat Özön, Adnan Çoker, Hüseyin Hacıbaşıoğlu, Tunç Yalman, Cevat Çapan, Tuncan Okan, Onat Kutlar gibi çeşitli çevrelerden aydınların oluşturduğu 15 kurucusuyla Sinematek Derneği, ilk olarak Aralık 1965'ten itibaren kiraladığı Şişli Kervan Sineması'nda film gösterileri düzenlemeye ve Mart 1966'dan itibaren de yayın organı olan "Yeni Sinema" dergisini çıkarmaya başladı. Sinema yazarı Semih Tuğrul'un yönetim kurulu başkanlığını, Şakir Eczacıbaşı'nın ikinci başkanlığını ve Onat Kutlar'ın yönetmenliğini yaptığı Sinematek Derneği'nin kuruluş amaçları arasında, "Ülkemizde sinema sanatının gelişmesini ve yayılmasını sağlamak için Sinematek tesisleri kurmak ve yaşatmak, Sinema eğitimi alanında ön çalışmalar yapmak ve bilimsel çalışmaları gerçekleştirecek bir 'Yüksek Sinema Enstitüsü-Filmoloji Enstitüsü'nün kurulmasına yardımcı olmak" gibi iddialı hedefler yer alıyordu.¹⁰¹

⁹⁹ Şakir ECZACIBAŞI(1929) Türk işadamı ve fotoğrafçı. İzmir'de doğdu. Robert Kolej'i bitirdikten sonra 1949-52 arasında Londra Üniversitesi'nde eczacılık okudu. 1955'te Eczacıbaşı kurumunda görev alarak sanat etkinlikleri ile iş yaşamını birlikte sürdürdü. 1960'ta Sabahattin Eyüboğlu ile birlikte çektiği "Renk Duvarları" adlı belgeselle Avrupa Konseyi'nin Kültür Filmleri birincilik ödülünü aldı. 1962'de fotoğrafçılığa başlayan Ş. Eczacıbaşı, 1968'den itibaren geniş kapsamlı ve uzun süreli "Eczacıbaşı Fotoğraf Yıllıkları"nı çıkardı. Türk Sinematek Derneği'nin kuruluşuna öncülük eden ve 10 yıl süreyle başkanlığını yapan Ş. Eczacıbaşı, 1981'den sonra Eczacıbaşı Holding İcra Kurulu Başkanlığı'nı ve Eczacıbaşı İlaç San. ve Tic. AŞ Genel Müdürlüğü'nü yürütmektedir.

¹⁰⁰ Sinematek Derneği, Beyoğlu Sahne Sokak Ali Han No: 511 adresinde kurulmuştur.

¹⁰¹ Sinematek Derneği'nin başkanlığını Semih Tuğrul'dan sonra uzun yıllar Şakir Eczacıbaşı sürdürmüş, yöneticiliğini ise askerlik görevini yaptığı 1967-69 dönemi dışında, 1967'den 1976'ya dek Onat Kutlar yürütmüştür. Açık oturum ve tartışmalar düzenleyerek, yabancı sinemacıları konuk ederek

19 Mart 1967 tarihli I. Genel Kurul toplantısında adı “Türk Sinematek Derneği” olarak değiştirilen derneğin kuruluşunda şair-yazar Onat Kutlar’ın¹⁰² önemli payı olmuştu. Sinema yazarı Gioanni Scognamillo, Onat Kutlar’ı Kulüp Sinema 7’de tanıdığını belirterek, buradaki film gösteri ve tartışmalarına katılan Kutlar’ın bu sırada bir sinematek kurmayı tasarladığını belirtmektedir.

“Türkiye’de bir Sinematek kurulması fikri Onat Kutlar’ındı. Onat Kutlar’la Kulüp Sinema 7’de tanıştım. Bana o sıralarda bir sinematek kurmayı düşündüğünü söylemişti. Bir süre Paris’te kalmıştı. Fransız Sinemateki’nin kurucusu ve yöneticisi Henri Langlois(1914-1977) ile iyi ilişkisi vardı. İzmir doğumlu olan H. Langlois, Türk Sinematek Derneği’nin kuruluşuna ve gelişmesine yardımcı oldu. Derneğin FIAF üyesi diğer sinemateklerle ilişkisini sağladı.”¹⁰³

Eczacıbaşı firmasının verdiği büyük mali destekle ve üyelerinden topladığı gelirle faaliyetlerine başlayan Sinematek Derneği, Uluslararası Film Arşivleri Federasyonu’nun(FIAF) 1966 yılının Haziran ayında Sofya’da yapılan 22. Genel Kurul Toplantısı’na katıldı ve Bulgar Sinemateki’nin yardımıyla Federasyon’a Yazışma Üyesi olarak kabul edildi. Birkaç yıl içinde 8 bin üyeye sahip olan Derneğin sadece üye aidatlarından elde ettiği geliri yaklaşık 1 milyon TL.’di. Dernek kuruluş amaçları arasında yer verdiği arşiv

Türkiye’de sinema kültürünün gelişmesine çalışan Dernek, 1965-70 arasında “Yeni Sinema” adlı bir dergi, daha sonra da “Film” adlı bir program dergisi yayımlamıştır. 1970 yılından sonra kendi işlettiği bir salonda düzenli günlük gösterilere başlayan Derneğin yöneticiliğini O. Kutlar’ın ayrılmasıyla Vecdi Sayar devralmıştır. 1976’da salonsuzluk sorunuyla karşılaşan dernek iki yıl gösteri düzenleyememiş, 1978’de Ahmet Sezerel’in yöneticiliğe gelmesiyle birlikte gösterilere yeniden başlamış ve iki sayı daha “Yeni Sinema” dergisi yayımlamıştır.

¹⁰² Onat KUTLAR(1936-1993) Yazar ve sinemacı. Alanya’da doğdu. Gaziantep Lisesi’ni bitirdi. İstanbul Üni. Hukuk Fakültesi’nde başladığı öğrenimini yarıda bırakarak 1961’de felsefe okumak üzere Paris’e gitti. 1963’te Türkiye’ye döndü. “Doğan Kardeş” dergisinde sekreterlik yaptı. 1956’da “a” dergisinin kuruluşuna katıldı. Reklam şirketlerinde çalıştı. Kuruluş çalışmalarına katıldığı Türk Sinematek Derneği’nin 1976’ya dek yöneticiliğini üstlendi. 1978’de Kültür Bakanlığı Sinema Yapım ve Gösterim Merkezi’nin kuruluş çalışmaları içinde yer aldı. Uluslararası İstanbul Sinema Günleri’nin Düzenleme Kurulu’nda bulundu. “İshak” adlı öykü kitabıyla 1960 Türk Dil Kurumu Öykü Ödülü’nü kazandı. Sinema yazılarından bazılarını “Sinema Bir Şenliktir” adlı kitapta topladı. Ayrıca Ömer Kavur ile “Yusuf ile Kenan”, Ali Özgentürk ile “Hazel” ve Erden Kral ile “Hakkari’de Bir Mevsim” adlı filmlerin senaryolarını yazdı.

¹⁰³ Sayın Gioanni Scognamillo ile 28.04.2006 tarihinde yapılan görüşme.

alışmaları yerine, özellikle kültür merkezleri aracılığıyla getirdiği sesli ve sessiz sinema klasikleriyle Türkiye’de gösterilmeyen yeni yabancı filmler göstererek kısa zamanda önemli bir seyirci topluluğuna erişti.

Sinematek Derneği’nin o döneme göre hayli yüksek sayılabilecek imkânlarla ve büyük bir sermaye desteğiyle kurulması ve film gösterileri düzenlemeye başlamasıyla Kulüp Sinema 7’nin etkinlikleri gölgelendi. Hatta uzun bir süre Kulüp Sinema 7’nin salonu boş kaldı. Bu yüzden 1966 yılı Kulüp Sinema 7 gösterileri adına l bir mevsim oldu.

Prof. Sami şekeroğlu, Kulüp Sinema 7 gösterilerine ilginin azalmasıyla arşivcilik alanındaki çalışmalarına hız verdi. O dönemde Prof. şekeroğlu’na amatörce yardım eden Akademi öğrencilerinden oluşan bir gurup genç yapımcıların rutubetli depolarda, elverişsiz koşullarda sakladıkları filmleri toplayıp Akademi’ye getirdiler. Bütün bu çalışmaların yapılması ve Türk filmlerinin orijinal negatiflerinin koruna altına alınabilmesi için yapımcı ve yönetmenlere film arşivciliğinin öneminin anlatılması da gerekiyordu. Gösteri, açık oturum gibi etkinliklerin yanı sıra, sınırlı imkânlarla her türlü sinematografik malzemeyi film, belge, yayın, afiş, senaryo, kitap... vd. arşiv için toplanıp koruma altına alınarak faaliyet alanı genişletildi.

Filmler Beyoğlu’nun arka sokaklarındaki iş hanlarının alt katlarından alınıp tdplanıyor, Akademi’ye taşınıyordu. Gönüllü ğrenciler filmleri sırtlarında taşıyordu. Çoğu kutu ileri tozdan topraktan görülmeyecek kadar kötü durumdaydı. Filmler, temiz kutulara etiketler ve kod numaralarıyla aktarılıyor, boşalan kutular silinip üstleri kazındıktan sonra seramik ve heykel bölümlerinden alınan Turnetler üzerinde yanmaz boyalarla boyanıyordu. Bütün koridorlar, rıhtım, tüm açık alanlar film kutularıyla dolmuştu.

Arşiv çalışmalarının hızlanması ve toplanan film sayısının artması üzerine, 1967 yılında Prof. Sami şekeroğlu, Türkiye’de ilk defa sinema ürünlerine sahip çıkarak bakım, onarım, koruma ve arşivleme çalışmalarını

yapan “Kulüp Sinema 7”nin adını, “Türk Film Arşivi Derneği” (TFA) olarak değiştirdi. Türk Film Arşivi gibi ulusal bir adla yeni bir kuruluş oluşturulmasında esas etken, amatör bir öğrenci derneği olarak görülen Kulüp Sinema 7’nin bu işlevini aşarak, uluslararası kurumsal bir kimlik kazanma ve öncelikle ulusal bir film arşivi kurma arzusu olmuştu.

Türk Film Arşivi, Türkiye’de uluslararası film arşivi standartlarına uygun olarak kurulan ilk gerçek sinema arşivi idi. Dernek, telgraf vs. için kısa isim olarak FİLMARŞİV adını benimsedi. Arşiv faaliyetlerinin genişlemesine karşılık Prof. Sami Şekeroğlu’nun yanında Y.Resim Bölümü öğrencisi Duygu Şekeroğlu ve Y. Dekoratif Sanatlar (Grafik) Bölümü öğrencisi Emre Çağatay dışında sürekli bir ekibi bulunmamakta, çalışmalar değişen Akademi öğrencilerinin desteğiyle gerçekleştirilmekteydi. Dernek tüzüğüne göre, Türk Film Arşivi çalışmalarını Arşiv kolu, Gösteri Kolu, Basın-Yayın Kolu ve Yapım kolu olarak sürdüreceği belirtilmişti. 45 maddeden oluşan Derneğin tüzüğünde kuruluş amaçları arasında “Öncelikle Türk sinemasının yarattığı ürünleri derlemek, korumak. Böylece ulusal bir sinema arşivi kurulmasını sağlamak ve sinemanın tarihi, estetiği, sosyolojisi üzerine yayınlar yapmak” yer almıştı. Türk Film Arşivi, FIAF tarafından uluslararası film arşivciliğiyle ilgili temel kurallardan biri olarak belirlenen ‘film arşivlerinin ticari amaçlarla kullanılamayacağı’ temel ilkesine tüzüğünde yer vermişti.

Türk Film Arşivi, Türk sinema ürünlerini iyi-kötü değerlendirmesi yapmadan toplamaya başladı. Filmlerin toplanması çok zor oluyordu. Depo parası vermek istemeyen yapımcılar, bir süre sonra Prof. Şekeroğlu’nun ısrarlarına dayanamayarak korunmak üzere filmlerini Türk Film Arşivi’ne vermeye başladılar. Kısa bir süre sonra birçok filmin kopya ve negatifi koruma altına alındı. Prof. Sami Şekeroğlu’nun Türk Sineması ve onun ürünlerine olan ilkeli yaklaşımı ve yarattığı güven duygusu sonucunda daha

sonraki yıllarda filmlerin negatiflerinin Türk Film Arşivi'ne verilmesi bir gelenek haline geldi.¹⁰⁴

Bu konuda birincil kaynak olarak yapımcı-yönetmen Memduh Ün'ün söyledikleri önem kazanmaktadır.

“O yıllarda Sami Şekeroğlu sürekli olarak gelip filmleri kendi kurduğu arşive götürüp orada koruma altına almak için ısrar ediyordu. Acar Film Stüdyosu'ndan depoları boşaltmam söylenince direnmekten vazgeçip filmleri arşive naklettim. Firmamın 150 civarında filmi vardı. 1500 kutu negatif, ses filmleriyle birlikte 2250 kutu ediyor. Eğer Film Arşivi olmasaydı bu kadar filmi nerede saklardım bilemiyorum. Belki de bazılarını hiç işe yaramaz diye imha bile edebilirdim. Çünkü o sıralarda televizyon, video gibi araçları düşünemediğimiz için filmlerin ana malzemesi olan negatifler önemli gelmiyordu bize. Ben, bugün rahat bir yaşam sürüyorsam bunu Prof. Şekeroğlu'na borçluyum. Teşekkürler Şekeroğlu, çok teşekkürler...”¹⁰⁵

Türk Film Arşivi, Kulüp Sinema 7'de olduğu gibi bu dönemde de açık oturum ve tartışma programlarına devam edildi. 1968 yılı içinde Semih Tuğrul'un “Çağdaş Sinemada Yeni Akımlar”, “Ercüment Tarcan'ın “Ses'in 86. Yılı” ve “Sinema'da Ses ve Teknik İlerlemeler” gibi konferanslar düzenlendi.

Öte yandan kuruluşundan hemen sonra 1966'dan itibaren çalışmalarını hızlandırarak yayın organı “Yeni Sinema” dergisini yayınlamaya başlayan ve Ankara'da da bir şube açan Türk Sinematek Derneği, Türk Sineması Toplu Gösterileri'ne başladı. Aynı zamanda 27 Temmuz-7 Eylül 1966 tarihlerinde “Türk Sinemasının Sorunları” başlıklı bir dizi açık oturum

¹⁰⁴ 1970'de Türk Film Arşivi'nin yayınladığı “Filmarşiv” bülteninde o güne dek filmlerini veren kurum, şirket, yapımcı ve yönetmenler sırasıyla ilan edilmiştir. Metin Erksan, Nusret İkbal (Beya Film), Memduh Ün (Uğur Film), Nüzhet Birsel/Özdemir Birsel (Birsel Film), Halit Refiğ, Lemi İpekçi (Fitaş Film), Variete Film (Paris), Samy Halfon (Como-Argos Film), Necip Sarıcioğlu, Hulki Saner (Saner Film), Duygu Sağıroğlu, Alp Zeki Heper, Başbakanlık Basın Yayın Genel Müdürlüğü, Tümen Akar (Ulus Film), Atıf Yılmaz, Yılmaz Güney, Lütfi Ö. Akad (Columbia), Sabahat Filmer/İlhan Filmer(Lale Film), Toros Şenel (Toros Film), United Artist, Ümit Utku (Kervan Film).

¹⁰⁵ Memduh ÜN, **Film Arşivinin Önemi**, Sanat Çevresi, Sayı: 213-214

düzenledi. Ancak 27 Temmuz günü yapılan “Türkiye’nin Toplumsal Yapısı, Türk Sineması ve Geleceği” konulu açık oturuma katılan sinemacılar toplantı sırasında yaşanan tartışma neticesinde salonu terkettiler.¹⁰⁶ Bu olaylı oturumdan sonra Dernek, yayın organı “Yeni Sinema” dergisinde Türk Sineması Özel Sayısı çıkardı. Bu sayı için sinemacılardan Türk sineması soruşturması kapsamında birkaç sorudan oluşan bir ankete cevap vermeleri istendi. Ancak sinemacılar, Memduh Ün, Atıf Yılmaz, Metin Erksan, Lütfi Akad, Duygu Sağıroğlu, Alp Zeki Heper, Osman Seden ve Halit Refiğ’in imzalarıyla yayınladıkları ortak bildiriyle “...Gerek bütünüyle Türk sinemasına, gerek kişi olarak Türk sinemacılarına devamlı ve ısrarlı düşmanca tavır takınan Türk Sinematek Derneği ve onun yayın organı ‘Yeni Sinema’ dergisi ile işbirliği yapmayı” reddettiklerini açıkladılar. Derneğin kuruluşu sırasında da, Türk sinemasına ve sinema adamlarına gereken değer ve önemin verilmediği düşüncesi, dönemin Türk sinemacılarında rahatsızlık yaratmıştı. Bundan sonra Türk Sinematek Derneği, faaliyetleri ve Türk sineması konusunda yayınladığı yayınlarla, ortaya koyduğu görüş ve eleştirileriyle Türk sinemacılarının tepkisiyle karşılaştı.

“Yarının Türk Sineması, yepyeni bir sanat olacaktır. Toplum düzeninin temelleri değişince sinema düzeni de kökten değişecektir. Bu değişme uzun bile sürse yeni kuşaklar gerçek bir sinemayı kurmak için kaçınılmaz savaşlarını yapacaklardır. Bugünün yönetmenleri de seçimlerini yapmaya zorludurlar. Ya bu çabaya ellerinden geldiğince katılacaklar ya da kötü filmleri temellendirmek için buldukları bulanık gerekçeleri sağda solda mırıldanarak çürüten bir düzenin yıkıntıları altında kaybolacaklar. Seçim onların elinde...”¹⁰⁷

¹⁰⁶ Halit Refiğ, “Ulusal Sinema Kavgası” adlı eserinde bu olaya yer vermiştir. “Oturum süresince Duygu Sağıroğlu ve ben Türk toplumunun yapısını ve bu yapının üstündeki Türk sinemasının gerçeklerini dilimiz döndüğü kadar anlatmaya çalıştıkça derneğin o zamanki yönetmeni Onat Kutlar ve üyeleri Ali Gevgilili ile Sezer Tansuğ gerçekleri bırakıp, evirip çevirip genellikle Türk sinemacılarına, özellikle bana çirkin bir şekilde sataştılar. ...Benden on yıl önce yazdığım yazıların hesabı sorulmaya başlandı. İş o hale geldi ki, açık oturum münazara olmaktan çıktı, bir takım toplum düşmanlarının yargılandığı bir mahkeme havasına büründü. Artık bu rezaleti tertipçilerine bırakıp çıkmaktan başka çare yoktu.” Bkz.REFİĞ, (58), 44

¹⁰⁷ Ellinci Yıla Önsöz, **Yeni Sinema**, 3

Bir süre sonra ortaya çıkan tartışma ortamında olumlu ve yapıcı eleştiriler yerini karşılıklı olarak yıpratıcı ve yıkıcı bir noktaya bıraktı. Bunun sonucu olarak sinemacılarla özellikle Sinematek Derneği çevresindeki sinema yazar ve eleştirmenleri arasındaki görüş ayrılığı düşmanlık halini aldı. O sıralarda hem Sinematek'in çıkardığı "Yeni Sinema"da, hem de Türk Film Arşivi'nin yayın organlarında yazılar yazan Giovanni Scognamillo, Türk sinema çevrelerinde yaşanan bu görüş ayrılığının bir kamplaşmaya yol açtığını belirtmektedir:

"Sinematek, sonuçta iki yönetime sahip çıktı Akad'a ve Güney'e; tüm geri kalanlar ise Sami Şekeroğlu'nun Türk Film Arşivi'nde bir araya geldiler ve 'cepheler' iyice belirlendi. O 'eski' günlerde kavgalar, fraksiyonlar, kaleler ve takımlar vardı. Ortada dolaşmak, orta yoldan yürümek pek geçerli sayılmıyordu. Ya Sinematekçi olacaktınız ya da Arşivci. Belki içinde bulunduğumuz siyasal dönem de bu kamplaşmayı zorluyordu."¹⁰⁸

Sinematek Derneği ile Türk sinemacıları arasında başlayan bu tartışma sonrasında sinemacıların Türk Film Arşivi'ne yakınlık göstermesi Prof. Sami Şekeroğlu'na daha önce tasarladığı birçok şeyi uygulama imkânı sağladı. Şekeroğlu, sinemacılara ne yapmak istediklerini anlattı. Filmlerini korumak istediğini, bir sinema müzesi kurmayı düşündüğünü belirtti. Türk sinemacılarıyla tanışmaya başladığı 1967'den itibaren hep onlardan yararlanmayı düşünen Prof. Sami Şekeroğlu, yönetmen Halit Refiğ, Metin Erksan ve Atıf Yılmaz'ın evlerindeki toplantılara katıldı. Tüm hayatı boyunca çok iyi bir dinleyici olan Şekeroğlu bu buluşmalarda sinemacılarla yoğun bir şekilde fikir alışverişi yapma imkânı buldu.

Derneğin 1967 yılında çıkardığı tanıtım broşüründe, film arşivinin bu yıldaki durumuna ait rakamlara yer verilmektedir.¹⁰⁹ Türk Film Arşivi, ardılı olduğu Kulüp Sinema 7 döneminden 1967 yılına dek, toplam 118 adet

¹⁰⁸ Bkz. (81), SCOGNAMILLO, 110

¹⁰⁹ **Türk Film Arşivi**, 1967

sinema ürününü toplayarak koruma altına aldığını ilan etmektedir. Bu, Eczacıbaşı'nın isim desteğinin yanı sıra büyük bir finansal desteği de arkasına alarak kurulan sekiz bin üyeye ve bir milyon Türk Lirası gelire sahip Sinematek Derneği'nin aynı yöndeki çalışmalarına göre, kısıtlı bir bütçeyle giderlerini karşılamaya çalışan Türk Film Arşivi elemanlarının ve onun kurucusu, yöneticisi Prof. Sami Şekeroğlu'nun adeta insanüstü bir gayretle çalışmasının sonucunda elde edilen bir başarıydı. Şekeroğlu ve arkadaşları, karşılaştığı maddi imkânsızlıklar ve zaman zaman Akademi öğretim üyelerinin muhalefetine rağmen, el birliğiyle ileriye yönelik düşüncelerini gerçekleştirebilmek adına büyük bir tutku ve çabayla çalışmalarını sürdürdüler.

Prof. Sami Şekeroğlu, toplanan filmleri bir süre sonra Akademi'de Türk Film Arşivi merkezi olarak kullanılan odanın almadığını görünce 250 filmin yerleştirilebileceği ve sadece film koruma odası olarak kullanılacak bir "gecekondu" oda daha yaptı.

"Türkiye'de ilk Film Koruma Odası "BLOCK HAUS" yapımına Türk Film Arşivi tarafından 967 ağustosunda başlanmış, ocak 1968'de tamamlanmıştır.

Oda Akademi içinde olup, dışarıya en yakın olduğu taraf 12 metredir. Bu uzaklık içinde birer metre kalınlığında iki duvarla bölünen iki boşluk vardır. Böylece dış etkilerden tamamen uzaktır. Oda tuğlayla örülmüş beton sıvayla kaplanmıştır. Havalandırma güçlü bir aspiratörle iki dakikada yapılabilir. Havalandırma kapaklarıyla film rafları çelikten yapılmıştır. İçeride yanıcı hiçbir malzeme kullanılmadığı gibi, Nitrat "yanıcı" filmler için çelik dolaplar konmuştur.

Oda sıcaklığı +12° C ile -4° C arasında değişmekte, nem derecesi % 56'yı geçmemektedir. Kontrol için özel ölçme aletleri konmuştur. Türk Film Arşivi Koruma Odası 3200 normal kutu alabilmektedir."¹¹⁰

Bu oda Türkiye'de bilimsel kurallara uygun olarak inşa edilen ilk sinema arşivi idi. Ancak Akademi içinde oluşturulan bu film arşivi daha önce olduğu

¹¹⁰ Türk Film Arşivi Koruma Odası, "Özgür Sinema", 1

gibi bazı öğretim üyelerinin tepkisiyle karşılaştı. Bunun üzerine başka çözüm yolları da aranmaya başlandı. Bunun için Akademi dışında, film koruma odası için kullanılmak üzere bir yer altı film deposu ve hatta şehir dışında bir film deposu kurulması düşünüldü, ancak bu tasarı gerçekleştirilemedi.¹¹¹

Kulüp Sinema 7 ve daha sonra kurulan Robert Koleji Sinema Kulübü¹¹²nden sonra Türkiye’de değişik vilayetlerde de sinema kulüpleri kurulmaya başlandı. 1966 yılında İzmit Sinema Derneği, Darüşşafaka Sinema Kulübü, 1967’de Bursa, Eskişehir, Karadeniz Teknik Üniversitesi, 1968’de İTÜ Makine Fakültesi, Gaziantep, İstanbul Üni. İktisat Fakültesi Sinema Kulüpleri kuruldu. 1967’de Sinematek Derneği ve Robert Koleji Sinema Kulübü’nün ortak kararları sonucunda Türkiye’deki sinema kulüp ve derneklerini bir çatı altında toplamayı amaçlayan Türkiye Sinema Kulüpleri Federasyonu’nun kuruluş çalışmaları başlatıldı. Bu amaçla 12 Ocak 1967 tarihinde Sinematek Derneği merkezinde düzenlenen ve sinema kulübü temsilcilerinin de katıldığı ön toplantı sonucunda 7 maddeden oluşan kararla birlikte bir bildiri yayınlandı.¹¹³ Ancak bu girişimin devamı getirilemedi, gelecek adına somut ve olumlu adımlar atılamadı.

Bu tarihlerde Türk Film Arşivi, Türkiye’deki aynı amaçlı faaliyet gösteren kuruluşlara film ve projeksiyon makinesi temini gibi yardımlarda bulunarak açık oturum ve film gösterileri düzenledi. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Sinema Kulübü’ne, yönetmen Metin Erksan ile birlikte “Sevmek Zamanı” filminin gösterimi ve açık oturum düzenlenmesi

¹¹¹ “Film Koruma Evi”, Türk Film Arşivi tanıtım broşürü

¹¹² Robert Koleji Sinema Kulübü, Robert Koleji’nde okuyan birkaç öğrencinin çabalarıyla 1964’te kurulmuştur. Aralarında Özer Kabaş, Üner Biricikli, Ömer Bilgin, Faruk Seyrek, Hasan Gürdal, Kayahan Tolunay, Sezer Tansuğ, Ersin Pertan gibi isimlerin de bulunduğu 40 üyesiyle bu kulübün ilk işi bir yayın organı çıkarmak olur. 1966 yılında çıkardıkları “Görüntü” adlı dergide devrimci sinema, kısa film ve örgütlenme üzerine yazılar yer almaktadır. Kulüp 18-21 Haziran 1967 tarihlerinde başlattığı “I. Hisar Kısa Film Yarışması”nın ikinci ve üçüncüsünü gelecek iki yılda da sürdürmüştür. Robert Koleji Sinema Kulübü, sonraki yıllarda Boğaziçi Üniversitesi Sinema Kulübü’ne dönüşmüştür.

¹¹³ Ön toplantıda 27-29 Ocak 1967 tarihleri arasında Robert Koleji’nde kuruluş toplantısı yapılması kararı alınmış, bir tüzük komitesi ile geçici bir İstanbul temsilciliği komitesi oluşturulmuştur. Yayınlanan bildiriye ise, Bursa Sinema Derneği’nin çalışmalarının Bursa Belediyesiince engellemesi uygulamasına son verilmesini isteyen talep yer almıştır.

konusunda destek oldu. Aynı şekilde Robert Koleji bünyesindeki Sinema Kulübü'nde gösterilmek üzere "Sevmek Zamanı" ve "Leylekler Uçarken" filmleri verildi. Türk Film Arşivince, 15-30 Mart 1967 tarihlerinde Ankara Fransız Kültür Merkezi'nde Türkiye'de daha önce yayınlanmamış fotoğraflarla "Ayzenştayn ve Resnais Filmlerinden Fotoğraflar Sergisi", İstanbul'da Alman Lisesi ve Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu'nda "Alman Dışavurumculuk Akımı Filmleri" gösterisi düzenlendi. Bu yardım ve destekler karşılıksız yapılmış ve gerekli giderler Türk Film Arşivi yönetimi tarafından karşılanmıştır.

Prof. Sami Şekeroğlu 1967 yılında Güzel Sanatlar Akademisi Heykel Bölümü öğretim üyelerinden ünlü heykeltıraş Prof. Şadi Çalık¹¹⁴ ile ilgili "Şadi Çalık" adlı kısa metrajlı bir belgesel film hazırladı. Ortaöğretim okullarında gösterilmek üzere hazırlanan ve bir heykelin nasıl yapıldığını anlatan belgeselde heykeltıraş Prof. Şadi Çalık, kızı Siren Çalık'ın büstünü yapıyordu. Belgesel, son olarak 2004 yılında İstanbul İş Sanat Kibele Sanat Galerisi'nde Şadi Çalık anısına düzenlenen retrospektif sergisinde gösterildi.

3.4.1. FIAF'la İlişkiler

Prof. Sami Şekeroğlu, zaman zaman gösteriler için film bulunmasına yardımcı olan ve etkinliklere katılan Türk-İngiliz Kültür Derneği Başkanı Kadri Cenani Bey ile bir görüşmesinde, Cenani Bey, Prof. Şekeroğlu'nun yaptığı etkinlikleri takip ettiğini, takdirle karşıladığını ve bu çalışmalardan İngiliz Film

¹¹⁴ Prof. Şadi ÇALIK (1917-1979) Ünlü heykel sanatçısı ve eğitimci. Girit-Kandiye'de doğdu. 1923'te Büyük Mübadele ile ailesiyle birlikte İzmir'e geldi. İzmir Amerikan Koleji ve Atatürk Lisesi'nde öğrenim gördü. 1939-1949 yılları arasında İstanbul'da Güzel Sanatlar Akademisi Heykel Bölümü'nde R. Belling'in öğrencisi oldu. Akademi'de diğer hocaların anıt ve büst işlerini yaparak geçimini sağladı. 1949'da Paris'e giderek Soyut Sanatlar Atölyesi ve Güzel Sanatlar Akademisi'nde çalıştı. 1951'de evlendiği Müfide Çalık'la İstanbul'da yaşamaya başladı. 1959'da başarılı heykel çalışmalarından ötürü Güzel Sanatlar Akademisi'ne Heykel Bölümü Kurulu, kendisine atölye öğretmenliği verdi. 1971'de Heykel Bölümü profesörü oldu. Ölümüne kadar öğretim üyeliğinin yanı sıra, serbest çalışmalarını da sürdürdü.

Enstitüsü'ne bahsettiğini, onların da çok ilgilendiğini ve FIAF Kongresi'ne davet etmek istediklerini söyledi. Bir süre sonra Türk Film Arşivi, 1967 yılında FIAF'ın kurucu üyelerinden İngiliz Film Enstitüsü Müdürü Ernest Lindgren'den bir mektup aldı. Gönderilen mektupta o sırada FIAF'a müracaat etmiş bulunan Sinematek Derneği'nin yanısıra Türk Film Arşivi'nin de varlığının duyulduğu belirtilmekte ve TFA yönetiminden gerçekleştirilen faaliyetler hakkında kendilerine bilgi verilmesi istenmekteydi. Türk Film Arşivi bir cevabi mektupla İngiliz Film Enstitüsü'nü bilgilendirdi.

FIAF, Türkiye'de bu alanda iki kuruluşun varlığını öğrenince durumu araştırmak ve incelemek üzere 1967 yılı başında FIAF Yönetim Kurulu üyesi ve Yugoslavya Film Arşivi Müdürü Prof. Vladimir Pogačić'i, gözlemci olarak Türkiye'ye gönderdi. Prof. V. Pogačić, Türkiye'de arşiv görevini yürütebilecek nitelikte tek kuruluş olduğunu belirten bir rapor hazırladı. Bunun üzerine Türk Film Arşivi, merkezi Paris'te bulunan FIAF'ın, 1967 yılı Haziran ayında Doğu Berlin'de düzenleyeceği 23. Olağan Genel Kurul Toplantısı'na gözlemci olarak davet edildi.

Türk Film Arşivi'nin kurucusu ve başkanı olarak Doğu Berlin'e davet edilen Prof. Sami Şekeroğlu, yol ve konaklama giderlerini karşılamak için amatör sinema kamerasını, fotoğraf makinesini ve ses teybini satmak mecburiyetinde kaldı.¹¹⁵

Bu toplantıya Türk Film Arşivi'ni temsilen delege olarak eşi Duygu Şekeroğlu ile katılan Prof. Sami Şekeroğlu, genel kurula sunduğu çalışma raporlarıyla ilgi gördü. Ayrıca dünyanın ünlü, çoğunluğu yaşlı olan bu değerli sinema adamları arasına genç bir sinemacı olarak katılmasıyla ve bu alandaki azmi ve kararlılığıyla büyük takdir ve sempati topladı. Türk Film Arşivi, FIAF'a "Yazışma Üyesi" olarak kabul edildi. Altı gün süren Kongre

¹¹⁵ Sinema kamerasını Prof. Tamer Başoğlu'na, fotoğraf makinesini İDGSA Heykel Bölümü'ne, ses teybini İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyesi Mahzar İpşiroğlu'na sattı. Bu cihazlardan sinema kamerası daha sonraki yıllarda Prof. Başoğlu tarafından Sinema-TV Merkezi Müzesi'ne armağan edildi.

sırasında Prof. Sami Şekeroğlu, çok sayıda ünlü sinema adamı, bilim adamı ve arşivciyle tanıştı. Ünlü Sovyet yönetmeni S. M. Ayzenştayn'ın daha önce göremediği filmlerini seyretti. Ayzenştayn'ın öğrencisi ve asistanı ABD'li yazar Prof. Cey Leyda ile tanıştı.

Kongrede Türkiye'yi yurt dışında temsil etmenin insana önemli sorumluluklar yüklediğini gören Prof. Sami Şekeroğlu, o günden itibaren çalışmalarına daha ciddiyetle eğildi.

“O gün bir karar vermem gerekiyordu. Ya kendimi bu işe adayıp feda edecektim, ya da her şeyi olduğu gibi bırakıp gidecektim. Sonunda kendimi feda etmeyi daha uygun buldum. Gelecek kuşaklar bunu daha iyi takdir edecektir.”¹¹⁶

Böylece mütevazı imkânlarla kurulan Türk Film Arşivi ve kurucusu Prof. Sami Şekeroğlu, faaliyet gösterdiği alanın en yüksek organı olarak kabul edilen FIAF tarafından tanındı. Aynı zamanda bu Kurum'la günümüzde de devam eden ilişkinin temelleri daha o tarihlerde atıldı. Prof. Şekeroğlu, FIAF'la kurduğu bağlantılar sayesinde çalışmalarını uluslararası alanda gerektiği şekilde tanıtmak ve diğer ülkelerin film arşivleriyle karşılıklı işbirliği yapma imkânına kavuştu, bu bağlantıları Türk sinemasını tanıtmak amacıyla kullandı.

1967'de FIAF ile ilk defa Yazışma Üyesi olarak temas kuran Türk Film Arşivi, koruma, restorasyon ve arşivcilik alanındaki çalışmalarına büyük bir hızla devam etti. 1969 yılında New York'ta toplanan FIAF'ın yıllık Olağan Genel Kurul Toplantısı'nda Sinematek Derneği yazışma üyesi olarak kalırken Türk Film Arşivi, üyeliğin bir üst basamağı olan “Yedek Üyeliğe” yükseltildi. FIAF'ın bu kararı almasında Prof. Sami Şekeroğlu ve arkadaşlarının gösterdikleri kararlı ve titiz çalışmalar ile film arşivciliği alanındaki bilimsel yaklaşımları etkili olmuştu.

¹¹⁶ A. DORSAY-E. AYÇA, **Türk Film Arşivi Müdürü Sami Şekeroğlu İle Konuşma**, Yedinci Sanat, 8

Türk Film Arşivi tarafından 11-17 Aralık 1968 tarihlerinde Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı ve Fransa Kültür Bakanlığı'nın işbirliğiyle, Paris'te "Türk Filmleri Haftası" düzenlendi.¹¹⁷ M. Erksan'ın "Sevmek Zamanı", L. Akad'ın "Kızılırmak-Karakoyun", D. Sağıroğlu'nun "Bitmeyen Yol" ve A. Tokatlı'nın "Denize İnən Sokak" filmlerinin yer aldığı bu film haftası, Türk Film Arşivi'nin Türkiye dışında gerçekleştirdiği bir etkinlik olması bakımından önemliydi. Dönemin Türk ve Fransız basınında bu etkinlikle ilgili geniş haber ve duyurular yer almıştı.

Kulüp Sinema 7 döneminde "Film" adlı bir dergi çıkaran Prof. Sami Şekeroğlu, Türk Film Arşivi döneminde "Özgür Sinema" adlı bir sinema dergisiyle yayın faaliyetine devam etti. Ancak ilk sayısı 1968'in Şubat ayında çıkan bu yayının-Türk Sineması özel sayısı olan - ikinci sayısı 1968'in Mart ayında "Ulusal Sinema" adıyla yayınlandı.¹¹⁸ "Ulusal Sinema" dergisinin Kasım 1968'deki baskısı üçüncü ve dördüncü sayıları birleştirilerek yayınlandı. Prof. Sami Şekeroğlu, Sinematek Derneği ile yaşanan tartışmaların paralelinde kaleme aldığı "**Doğru, Namuslu, Gerçek ve İleri Olmak**"¹¹⁹ başlığıyla yayınlanan yazısında, Türk Film Arşivi elemanlarının çalışma şartlarından söz etmektedir.

"Aç kaldık elimizdeki parayı arşive harcadık. Arkadaşlarımız derslerini terk edip gece gündüz çalıştılar. Taşıta para vermeyip Beyoğlu kalabalığı içinde sırtlarında film taşıdılar. Makinistlik yaptık, tipo ve ofset matbaacılığı öğrendik, baskılarımızı kendimiz yaptık, film karelerinden fotoğraf almak için aletler icadettik, duvar ördük, sıva sıvadık, bina inşa ettik, modern koruma odası yaptık, bu odanın demirciliğini, kaynakçılığını, boyacılığını para vermeden gene biz yaptık. Üç liralık iş için 7-8 kişi üç gün dört gün çalıştık. Türk sinemasına ait senaryolar fotoğraflar, film kopyaları, negatifler topladık. Beşbin kutu açıldı,

¹¹⁷ Bkz. (109)

¹¹⁸ Kurum, 1967 yılında ayrıca "Federico Fellini" adlı, ünlü yönetmenin hayatını ve filmlerini konu eden bir broşür de yayınlamıştır.

¹¹⁹ Bu sözleri yazar Kemal Tahir, Prof. Sami Şekeroğlu için birçok kez söylemişti.

filmler selüloit torbalara kondu, kutuların pasları kazınıp, yanmaz boya ile boyandı. Yanar filmler için çelik dolaplar, kapılar yapıldı.”¹²⁰

Prof. Sami Şekeroğlu, 1967 yılı sonlarında Manisa’da yaptığı temel askerlik eğitiminden sonra İstanbul’da Esenler İlkokulu ile Beyoğlu İhsan Şerif İlkokulu’nda öğretmenlik yaptı. Prof. Şekeroğlu, İstanbul’da yedek subay öğretmenlik yaptığı sırada Akademi’deki çalışma ortamından uzak kalmadı, Türk Film Arşivi başkanlığını sürdürdü. Manisa’da temel askerlik eğitimi sırasında farkına vardığı küçük bir ayrıntıyı daha sonra sivil hayatta yaptığı çalışmalarda da uygulayarak başarılı oldu. Uygulama ve teoriyi bir araya getirme, ”Eğitim içinde Üretim - Üretim içinde Eğitim” ilkesini geliştirme fikri olgunlaştı.

“Manisa’da askerdeyken hemen her gördüğüm alet ve teçhizatın, hatta eşyanın kullanma talimatı olduğunu farkettim. Bir keresinde basit bir sobanın üzerinde ‘Nasıl yakılır?’ başlığıyla verilen talimatta sobanın nasıl kullanılacağı tüm ayrıntılarıyla anlatılıyordu. Önce biraz garipsedimse de düşününce çok hoşuma gitmişti. Aynı yöntemi Türk Film Arşivi’nde ve daha sonra Sinema-Televizyon Enstitüsü’nde de uyguladım ve bunun çok faydasını gördüm.”¹²¹

3.5. Türk Film Arşivi Devlet Kurumu Haline Geliyor: İDGSA FİLM ARŞİVİ

O dönemde Güzel Sanatlar Akademisi’nde Talebe Cemiyeti’nin öğrenci, öğretim üyesi ve idari kadrolar karşısında büyük bir ağırlığı vardı.

¹²⁰ Sami ŞEKEROĞLU, *Ulusal Sinema*, 3-4

¹²¹ 01.06.2006 tarihinde MSGSÜ Sinema-TV Merkezi’nde Prof. Sami Şekeroğlu ile yapılan Görüşme. Sinema-TV Merkezi Arşivi

“Bir gün Talebe Cemiyeti Başkanı Akın Oktay, yanında yine Akademi öğrencilerinden Bülent Erkmen, Erdal Küpeli ve Turgay Sapanlı ile birlikte Türk Film Arşivi’ne geldiler ve burayı kapatacaklarını söylediler. Elllerinde dönemin Akademi Başkanı Prof. Hüseyin Gezer’e, Onat Kutlar tarafından yazılmış bir ihbar mektubu¹²² vardı. Mektupta, Türk Film Arşivi’nin usulsüz işler yaptığı belirtilip Arşiv yöneticilerinin cezalandırılması isteniyordu. Onlara burada neler yapıldığını anlatıp film koruma odasını gezdirdim ve “Bu kadar emeğe yazık olur, kapatmak yerine alın, sizin olsun” dedim. Yapılan çalışmalardan etkilenmişlerdi. “Hayır, sen devam et. Biz sana yardım edelim” diyerek iş birliği önerdiler.”¹²³

O gün TFA’ni kapatmaya gelen Talebe Cemiyeti üyeleri, Sinema-TV Enstitüsü oluncaya kadar Prof. Sami Şekeroğlu ile birlikte hareket eden güçlü bir kadro oldular. Akın Oktay’dan sonra Talebe Cemiyeti Başkanı olan Bülent Erkmen, aynı zamanda Türk Film Arşivi Başkan Yardımcısı olarak Kurum içinde aktif görev aldı. Böylelikle Prof. Sami Şekeroğlu’nun yanında Akademi öğrencileri Bülent Erkmen (Y. Dekor Bölümü), Duygu Şekeroğlu (Y. Resim Bölümü), Emre Çağatay (Y. Dekor Bölümü), Turgay Sapanlı (Y. Mimarlık Bölümü), Akın Oktay (Y. Mimarlık Bölümü), Nur Erkmen (Y. Dekor Bölümü) ve Erdal Küpeli’den (Y. Mimarlık Bölümü) oluşan sürekli bir ekip ortaya çıktı. Onun etrafında toplanan bu gençlerin fedakârca ve heyecan dolu çalışmaları sayesinde Türk Film Arşivi birkaç yıl içinde Türk sinema ortamının öncüsü durumuna geldi.

Türk sineması alanında yapılacak bilimsel araştırmaların sağlıklı olabilmesi için, bunların gerçek olgulara dayanması ve Türk sinemasının tarihsel gelişim çizgisinin bilinmesi gerektiğine inanan Prof. Sami Şekeroğlu, bu tür bilimsel araştırmaların gerçekleştirilebilmesi için resmi veya özel arşivlere büyük ihtiyaç duyulduğunu, kurulacak film arşivinden sağlıklı biçimde yararlanılması için de ancak arşivi oluşturan her tür sinematografik ürün ve belgenin sistematik yöntemlerle düzenlenmesi gerektiğini

¹²² Sami ŞEKEROĞLU, “Jurnal”, Ulusal Sinema dergisi, 3-4

¹²³ 14.06.2006 tarihinde MSGSÜ Sinema-TV Merkezi’nde Prof. Sami Şekeroğlu ile yapılan Görüşme. Sinema-TV Merkezi Arşivi.

düşünüyordu. Arşivciliğin gerçek işlevinin yerine getirebilmek için büyük yatırımlar da gerekiyordu. Oysa bu çalışmaların bir dernek çatısı altında toplanmış amatör bir ekibin kısıtlı mali imkânları ve himayesiyle gerçekleştirilmesi ve sürdürülmesi çok zordu. Öncelikle büyük bir Türk sinema arşivi yaratmayı tasarlayan Prof. Sami Şekeroğlu bunun için de dünyadaki diğer önde gelen film arşivlerinde olduğu gibi, maddi anlamda mutlaka Devlet desteğini sağlamayı öngörüyordu. Ancak, Kurumun ileride politik amaçlar doğrultusunda kullanılabileceği endişesini de taşıyordu ve sinema alanında özerk bir kuruluş için en uygun yerin içinde bulunduğu bilimsel ve akademik olarak özerk bir yapıya sahip, ülkemizin tek sanat kurumu olan Devlet Güzel Sanatlar Akademisi olacağına karar verdi. Bütün hayatı boyunca da bu yapılanmanın doğruluğunu savundu.

Akademi'deki film arşivinin gitgide büyümesi, burada toplanan filmlerin bakımı, restorasyonu ve diğer çalışmalar için gerekli olan harcamaların artık Prof. Sami Şekeroğlu ve arkadaşlarının mali imkânları ve gücüyle altından kalkılamayacak hale gelmesi, bu ağır çalışmaların Devlet gücüne ihtiyaç gerektirmesi üzerine, Türk Film Arşivi Kurucusu ve Başkanı Prof. Sami Şekeroğlu ile, arşivin kuruluş ve gelişmesinde büyük emeği geçen ekibi, Türk Film Arşivi'ni karşılıksız olarak bütün mal varlığıyla birlikte Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ne devrederek bir Devlet Kurumu haline getirmeye karar verdiler.

Prof. Sami Şekeroğlu'nun bu kararında bir süre önce tanıştığı Başbakanlık Basın Yayın Genel Müdürlüğü'nde görevli Necmettin Karaerkek ve Devlet Planlama Teşkilatı Eğitim Bölümü Başkanı Özkan Taner'in de büyük etkisi olmuştu. Prof. Sami Şekeroğlu, Türk Film Arşivi'nin film toplama çalışmaları sırasında gittiği Ankara'da Akademi Talebe Cemiyeti Başkanı olan arkadaşı Akın Oktay aracılığıyla Özkan Taner'le tanışmış ve ilişki kurmuştu. Prof. Şekeroğlu, Devlet Planlama Teşkilatı yetkililerine Türk Film Arşivi'nin çalışmalarından, FIAF ile kurulan ilişkilerden ve bu alanda yapılması gereken yatırımlardan söz etti. Bunun üzerine Devlet Planlama

Teşkilatı uzmanları Türk Film Arşivi'ni gezdi, yapılan çalışmalarla ilgili bilgi aldılar. Devlet Planlama Teşkilatı'nın ancak devlet kuruluşlarına parasal destek sağlayabileceğinin öğrenilmesi Prof. Sami Şekeroğlu'nun kuruluşu devlete devretme düşüncesini gerçekleştirmesi için önemli bir unsur oldu.

Öte yandan Akademi yönetimince sinemanın bir sanat olmadığını ve güzel sanatlar eğitimi verilen Akademi çatısı altında bu tür girişimlere kesinlikle yer verilmemesi gerektiğini ileri süren bazı öğretim üyelerinin tutumu dolayısıyla Türk Film Arşivi'nin Devlete devredilmesi isteğinin kabul edilmesi neredeyse imkansız gibiydi.

Bu gelişmelerin yaşandığı 1967-68 yıllarında Avrupa'da yaygınlaşmaya başlayan öğrenci hareketleri Türkiye'de de görülmeye başlandı. 1960'tan itibaren çeşitli sebeplerle dersleri boykot eden öğrenciler, 1965'ten itibaren sağ-sol ve devrimci-milliyetçi olarak ayrılmaya başladılar. 1968 öğrenci olayları döneminde, Türkiye'deki ilk öğrenci boykotu, İ.Ü. Orman Fakültesi'nde 4.6.1968 tarihinde yaşandı.¹²⁴ Avrupa'daki üniversite olaylarına benzer şekilde işgal ve boykotla başlayan öğrenci hareketleri kısa zamanda diğer üniversitelerde de görüldü. Öğrenciler tarafından oluşturulan İşgal ve Boykot Komiteleri bildiriler yayınlarak üniversite yönetimlerinden çeşitli isteklerde bulundular.

Öte yandan Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde de bu dönemde öğrenci hareketleri ortaya çıkmaya başladı. Ancak Akademi'de öğrenci sayısının azlığı, öğrenci-öğretim üyesi ilişkisinin diğer üniversitelere göre daha yakın olması gibi nedenlerle Akademi'deki öğrenci hareketleri, Türkiye'nin diğer üniversitelerinde gerçekleşen öğrenci hareketlerinden çeşitli farklılıklar taşıyordu. Akademi dışındaki öğrenci hareketlerinde öğrencilerin günün siyasal gelişmeleri, Türkiye'nin iç ve dış politikasını ilgilendiren isteklerini içerirken, Prof. Sami Şekeroğlu ve o sırada Talebe Cemiyeti

¹²⁴ Doç. Dr. Ali ARSLAN, *Kısır Döngü: Türkiye'de Üniversite ve Siyaset*, 406

Başkanı olan Bülent Erkmen'in de uyarıları ve yönlendirmeleriyle Akademi öğrencileri daha çok Akademi'deki öğretim ve müfredatın iyileştirilmesine ilişkin ve Akademi'yi ilgilendiren somut taleplerde ve çözüm önerilerinde bulundular.

Güzel Sanatlar Akademisi'nde işgal hareketi, 18 Haziran 1968 Salı günü boykota giren öğrenciler tarafından başlatıldı. İşgalle birlikte eğitim, öğretim ve yönetimle ilgili bütün faaliyet fiilen durduruldu.¹²⁵ Kendilerini "Akademi İşgal ve Boykot Komitesi" olarak tanımlayan bir öğrenci grubu, uygun gördükleri kişilerden başka kimsenin Akademi'ye girmesine izin vermiyordu. Ancak yaşça kendilerine daha yakın olan asistanlarla irtibat kuruyor, isteklerini ve işgalle ilgili düşüncelerini onlara anlatıyorlardı. İşgal komitesi, Akademi içinde yatıp kalkıyor, çoğalttıkları bildirilerle isteklerini yayınlıyor ancak binayı terk etmiyorlardı. Akademiye giremeyen Akademi Temsilciler Kurulu ve Öğretim Üyeleri ise yine Akademiye bağlı Resim Heykel Müzesi'nde çalışmalarını sürdürüyor ve yaşanan bu huzursuz durumu değerlendiren bildiriler hazırlıyordu.

O sıralarda temel askerlik eğitimini Manisa'da tamamlayarak yedek subay öğretmen olarak İstanbul'da askerlik görevini sürdürmekte olan Prof. Sami Şekeroğlu'nun Akademi'deki öğrenci hareketlerinin amacına uygun olarak doğru bir istikameke yönlendirilmesinde çeşitli katkıları olmuştu. O tarihlerde Sami Şekeroğlu gibi yedek subay olarak askerliğini yapan mimarlık bölümü asistanlarından Tan Oral, Akademi'deki öğrenci hareketinin "Akıl Takımı" arasında Prof. Sami Şekeroğlu'nu da saymaktadır.

"Hızlı bir örgütlenmeyle okula tümüyle el kondu. Ortalıkta, önde gözüken, bu ortamda bir şeylerin değiştirilebileceği ve geliştirilebileceği inancını taşıyanlar kendilerine, meşreplerine göre sonuç almak üzere kafalarını çalıştırıyorlardı. Mesela Bülent Erkmen, sonra Aydın Ülken, Yücel Gürsel, Sami Şekeroğlu, ... Türkiye'de işgalin en uzun sürdüğü okul orasıdır.

¹²⁵ Ataman DEMİR, *Akademi'ye Tanıklık* 2, 286

En son kalktığı yer de orasıdır. Üstelik öğrencilerin ve asistanların, Meclis'ten yasa çıkartmacasına yönetime katıldığı Türkiye'deki tek okuldur.”¹²⁶

O tarihlerde Türk Film Arşivi'nde Prof. Sami Şekeroğlu'nun yardımcılığını yapan ve Akademi'de öğrenci hareketlerinin liderliğini üstlenen Bülent Erkmen¹²⁷, Akademi'deki işgal hareketi sürecini şu şekilde anlatmaktadır.

“Sonunda öğrenciler Akademi'yi işgal etti. 4-5 hafta sürdü işgal. Doğrudan Akademi Rektörü (o dönem müdürü) Hüseyin Gezer'e gittim, onunla konuştum, ona durumu anlattım. Akademi'yi boşalttık. Aramıza herkesi almıyorduk. Bir kurul oluşturduk. Bildiriler doğrultusunda içeride komisyonlar kuruldu. Bir tanesi eğitim önerileriydi. Aslında somut önerileri içinde taşıyordu. Akademi'deki öğrenci hareketinin farkı budur; o hareket sonrasında, işgal sonrasında Hüseyin Gezer'in çok akıllıca meseleye sahip çıkıp, onu ele alıp, bakanlık düzeyinde yaptığı teşebbüslerle sonuç alındı. O çalışmaları kullandı.”¹²⁸

Akademi İşgal ve Boykot Komitesi'nin talepleri Akademi Temsilciler Kurulu'na sunuldu. Bu talepler arasında öğrenci ve asistanların yönetime fiilen katılması, eğitim müfredatının gözden geçirilmesi, zor durumdaki öğrencilere yurt ve burs temin edilmesi, o tarihlerde TBMM'de kanunlaşma yolunda olan Akademi Teşkilat Kanunu'nun bir an önce çıkarılması ve Akademi imkânlarının öğretim üyelerince özel işlerde kullanılmaması, özerkliğin sağlanması gibi istekler yer alıyordu.

¹²⁶ **Kitabın Adı Budur** “Tan Oral Kitabı”, 289-291

¹²⁷ Bülent ERKMEN (1947) Grafik sanatçısı. Antalya'da doğdu. Adapazarı Lisesi'nden sonra 1971 yılında Güzel Sanatlar Akademisi Grafik Atölyesi'nden mezun oldu. İDGSA Film Arşivi Genel Sekreterliği görevini üstlendi. İDGSA Uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksekokulu'nda öğretim görevlisi ve Grafik Tasarım Bölüm Başkanı olarak görev aldı. Yurt içinde ve yurt dışında kişisel sergiler açtı; toplu sergilere katıldı ve uluslararası değişik yayınlarda yer aldı.

¹²⁸ Bülent ERKMEN, **Akademi'ye Tanıklık** 3, 419-420

İşgal ve Boykot Komitesi'nin Akademi yönetimine sunduğu ve ilk sıralarda yer alan taleplerden biri de, Türk Film Arşivi'nin resmi olarak Güzel Sanatlar Akademisi'ne devredilmesi idi.

Öğrencilerin maddelerden oluşan bir liste halinde oluşturduğu taleplerini görüşmek üzere, 8 Ağustos 1968 tarihinde Devlet Resim ve Heykel Müzesi'nde toplanan Akademi Temsilciler Kurulu (Senato), toplantı sonucunda öğrencilerin hemen hemen bütün taleplerini kabul ederek uygulamaya konulmasını kararlaştırdı. Bir eğitim kurumunda yapılacak her şeyin en çok öğrencileri ilgilendireceğini düşünen Akademi Müdürü Prof. Hüseyin Gezer'in uyguladığı başarılı yönetim politikası sonucunda Güzel Sanatlar Akademisi'nde eğitim metodları ve müfredat programları gözden geçirildi, öğrenci ve asistanlar birer temsilcinin oy hakkıyla birlikte yetkili kurullara katılma hakkını elde ettiler. Türk Film Arşivi, Akademi'ye bağlı bir kuruluş haline getirilerek, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Film Arşivi'nin kurulması yolundaki en önemli aşama gerçekleştirildi.

Türk Film Arşivi'ni Devlete devreden kişiler Prof. Sami Şekeroğlu (Yüksek Resim Bölümü), Duygu Şekeroğlu (Yüksek Resim Bölümü), Emre Çağatay (Yüksek Dekor Bölümü), Turgay Sapanlı (Yüksek Mimarlık Bölümü), Bülent Erkmen (Yüksek Dekor Bölümü), Nur Erkmen (Yüksek Dekor Bölümü) ve Erdal Küpeli'den (Yüksek Mimarlık Bölümü) oluşmuştu. Böylece Akademi işgal ve boykot hareketi sürecinin sonunda ortaya çıkan Kurumun kuruluş hazırlıklarına başladı.

Türk Film Arşivi Yönetim Kurulu, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğü ve Temsilciler Kurulunca hazırlanan ve Türk Film Arşivi'nin Güzel Sanatlar Akademisi'ne bağlı, arşivleme, araştırma, eğitim ve yayın alanlarında faaliyet gösterecek İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Film Arşivi'ne dönüşmesini içeren "DGSA Film Arşivi Yönetmeliği", Milli Eğitim Bakanlığı'nın onayına sunuldu. Bakanlığın onayını alan Yönetmelik, 3 Ocak 1969 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi. Böylelikle ilk

ve tek Türk film arşivi olan “Devlet Güzel Sanatlar Akademisi(DGSA) Film Arşivi” kurulmuş oldu.

Yönetmelikte DGSA Film Arşivi, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ne bağlı arşivleme, araştırma, eğitim ve yayın kurumu olarak tanımlanmıştı. Yine yönetmelikte Kurum'a, yerli ve yabancı sinema sanatı ürünlerini toplama, bağış kabul etme ve böylece güçlü bir arşiv oluşturma; toplanan ürünlerin bakımını yaparak gelecek kuşaklara ulaşmasını sağlama; sinema sanatını Akademi ve toplum eğitiminde araç olarak kullanma ve bunun için de sinema alanında inceleme ve bilimsel çalışmalar yapma, sergi, konuşma ve açık oturumlar düzenleyerek sanat ve meslek uygulamaları için öğretici filmler hazırlama, yerli ve yabancı sinema ürünlerini gösterme gibi amaç ve görevler yüklenmişti.

Yönetmelikte Türk Film Arşivi'ni Devlete devreden kişilerin beş yıl süreyle DGSA Film Arşivi yönetiminde kalması şart koşulmuştu. Yönetmeliğe göre, DGSA Film Arşivi, Arşiv Müdürü ile Danışma Kurulu'ndan oluşuyordu. Danışma Kurulu, Akademi Temsilciler Kurulunca en az 15 veya en çok 20 kişi olmak üzere, Akademi öğretim üyesi, asistan ve sinema sanatı ile ilgili uzmanlar arasından iki yıl süreyle seçilen üyelerden meydana geliyordu. İlk Danışma Kurulu'ndan beş kişi Türk Film Arşivi üyeleri arasından seçilmişti. Akademi Müdürlüğünce tayin edilecek Arşiv Müdürü, Danışma Kurulu'nun tabii üyesi idi, ana görevi Danışma Kurulu'nun karar, tavsiye ve tekliflerini uygulamaktı.

DGSA Film Arşivi'nin en önemli özelliklerinden biri de “Devlet Tarafından Kurulmayan Tek Devlet Kurumu” olmasıydı. Böylece amatör bir öğrenci kulübünün kısıtlı imkânlarıyla kurulan Kulüp Sinema 7, önce 1967'de Türk Film Arşivi'ne, sonra da bütün birikimi ve mal varlığıyla birlikte Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ne bağlanarak DGSA Film Arşivi'ne dönüşmüştü.

DGSA Film Arşivi'nin resmi açılışı, 22 Şubat 1969 tarihinde Metin Erksan'ın "Kuyu" filminin ilk gösterisiyle yapıldı.¹²⁹ Gösteriden önce yapılan konuşmalarda DGSA Film Arşivi'nin temelini, Kulüp Sinema 7 ve Türk Film Arşivi'nin oluşturduğu belirtildi. Prof. Sami Şekeroğlu yaptığı konuşmada, film arşivinin hareket eden her noktasını Türk insanının eğitimi, Türk sinemasının gelişmesi için çalıştırmaya uğraşacaklarını, o güne kadar yaptığı işlerin bu sözlerinin garantisi olduğunu ifade etti.

DGSA Film Arşivi'nin kuruluşunu o günlerde yayınlanmakta olan bir sinema dergisi şu sözlerle duyurmuştu:

"TAKVİMLER 3 OCAK 1969 TARİHİNİ GÖSTERİRKEN TÜRKİYE'DE TARİHİNİN EN BÜYÜK SİNEMA OLAYI CEREYAN ETMEKTEYDİ. Evet, bunca yıldır DEVLET BABA'nın sinema sorununa karşı ilgisizliği artık önleniyor ve 3.1.1969 gün ve 13091 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan DEVLET GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ FİLM ARŞİVİ YÖNETMELİĞİ'nin yürürlüğe girmesiyle birlikte resmen Türk Sineması'na ilk yardım yapılmış oluyordu."¹³⁰

Aynı dergide "Aydın Kişisi" olarak tanıtılan Prof. Sami Şekeroğlu ise DGSA Film Arşivi'nin doğuş öyküsünü şöyle anlatmaktadır:

"Karşı gelenler oldu, destekleyenler oldu. Ama bugüne kadar getirebildik. Sekiz yıldan beri Cumartesi ve Pazar dahil her gün ortalama 18 -20 saat çalıştım ve hâlâ aynı şekilde çalışıyorum. 9 arkadaşım var. Bunların içinde 6 yıldan beri benimle çalışanlarla bir yıllık yeniler de bulunuyor. Hepsi de açılmayan kapıları zorlayan, sarsan kişilerdir. Bizim özelliğimizdir bu. 'Olmaz', 'Yapamayız' sözlerini kabul etmeyiz. Hele, 'Şunu bunu yapacağız' sözlerini hiçbir zaman söyleme taraftarı olmadık. Türkiye'ye gelen yabancı arşivciler yaptıklarımız karşısında dehşete düşmüşlerdir. Bütün bu işlerin başarılmasında benimle

¹²⁹ "Geride Bıraktığımız Ayın Önemli Sinema Olayları", *AS Akademik Sinema*, 3

¹³⁰ "Sinemada Devlet Yardımı", *AS Akademik Sinema*, 5

alışan 9 arkadaşımın, Akademi Müdürü Sayın Hüseyin Gezer'in ve Türk Sineması mensuplarının büyük payı vardır."¹³¹

O dönemde Türk Film Arşivi Başkan Yardımcısı ve Akademi Talebe Cemiyeti Başkanı olan Bülent Erkmen ile yapılan bir görüşmede B. Erkmen DGSA Film Arşivi'nde yapılan çalışmalar üzerine şunları söylemektedir:

"Kulüp Sinema 7, benden önce Sami Şekeroğlu tarafından kurulmuştu. Ben de tam onun sonuna yetiştim. Türk Film Arşivi bir dernek haline geldi. Bu, öğrenci hareketlerinden sonra yapılan düzenlemelerle Akademi'nin bir birimi oldu ve Devlet Film Arşivi ismini aldı. Son olarak da bugünkü Sinema-Televizyon Merkezi oldu.

Akademi dönemimde, eğitimden çok Sami Şekeroğlu'yla birlikte sürdürdüğümüz, onun başında olduğu, onun öngördüğü doğrultuda işlerin yürütüldüğü bir Türk Film Arşivi dönemi vardır. Yani Akademi benim için daha çok odur.

Benim için sinema daha ilgi çekiciydi. Bu bakımdan işte o süre grafik tasarımları kâğıtlarla, baskılarla, boyalarla geçmedi; peliküllerle, sinemanın kendisiyle geçti. Benim ilk grafik tasarım işlerim, film arşivi içinde yapılan dergilerdir. Onun için daha çok yaparken öğrendim. Küçük bir matbaa vardı. Biz yazardık, kalıpları biz alırdık, kâğıt hesabını biz yapardık, biz basardık, biz ciltçiye götürürdük vs... Akademi'nin içinde işgal edilmiş odalarda, bir döneme kadar Akademi'nin bile fark etmediği merdiven altlarında gerçekleşti tüm bunlar.

Öğrenciler çok etkin miydi? Çok emin değilim. Sami Şekeroğlu'nun Akademi içindeki etkinliğinin bir uzantısıydı. Etrafında da ben ve başka kişiler vardık."¹³²

1970 yılının Nisan ayında Prof. Sami Şekeroğlu, gayr-ı resmi olarak yönettiği DGSA Film Arşivi Müdürlüğü'ne yardımcısı Bülent Erkmen ise DGSA Film Arşivi Genel Sekreteri olarak¹³³ resmen atandı. Bu yıllarda Ersu Pekin, Gülden Eruzun ve Yücel Gürocak gibi yeni katılan isimlerle ekip genişledi.

¹³¹ Bkz. (130) "Aydın Kişisi: Sami Şekeroğlu"

¹³² Bkz. (128) ERKMEN

¹³³ Bülent Erkmen bu görevi iki yıl boyunca sürdürmüş, 1972'de Grafik Bölümü'nden mezun olunca askere gitmiş ve sonrasında Kurum'a geri dönmemiştir.

Prof. Sami Şekeroğlu'nun DGSA Film Arşivi gibi özerk bir yapıya sahip bir Kurumu kurmaktaki ana amacı, yalnızca sinema kültürünü yaymak değildi; bunun da ötesinde, ulusal Türk kültür mirasının bir parçası olan Türk sinema ürünlerini toplamak, koruma altına almak, belli bir düzen içinde bu ürünleri arşivlemek ve ilgililerin hizmetine sunarak gelecek nesillere ulaşmasını sağlamaktı. Bir yönetmenin filmlerini seyretmek, sinema tarihi ve sanatını öğrenmek ve incelemek isteyen kişiler DGSA Film Arşivi'ne başvuruyor, o film o anda arşivde mevcutsa hemen filmi seyredebiliyordu.

DGSA Film Arşivi'nin kuruluşu, her şeyden önce Prof. Sami Şekeroğlu'nun Güzel Sanatlar Akademisi'nde sinema alanında 1960'lardan itibaren başlatıp sürdürdüğü çalışmalarla ortaya çıkan kültürel ve bilimsel birikimin bir sonucu olarak gerçekleşmişti. Prof. Sami Şekeroğlu bu tarihlerde Akademi'de görülmeye başlayan özgürlükçü, demokratik-bilimsel ortamdan Kulüp Sinema 7 ve Türk Film Arşivi Derneği'ni kurarak ve kurumsallaşma yönünde büyük çaba göstererek yararlanma başarısını göstermişti.

DGSA Film Arşivi, devlet tarafından bir ön hazırlık yapılarak ve teşkilâtlanması önceden planlanarak kurulmamıştı. Kurum yönetimince, 1969 yılından başlanarak bir Devlet Kurumu oluşturma düşüncesini olgunlaştıracak ileriye dönük yatırım planlarının uygulanmasına geçildi.¹³⁴ Bu uygulamayla bilimsel bir sinema kurumunun ihtiyacı olan araç-gereçler Kurum'a kazandırıldı. Bu cihazlar, arşivlenen filmlerin çoğaltılması, gösteri ve dağıtım kopyalarının hazırlanması işlerinde kullanılacaktı. DGSA Film Arşivi'nin tamamen geleceğe dönük, günlük işlerin ötesinde 1976 yılı sonuna dek bitirilmek üzere, Devlet Planlama Teşkilatı'na sunulan geniş programı DPT yönetimi tarafından kabul edildi. Prof. Sami Şekeroğlu, Kurumun bu geniş programına dahil olan yatırımların kesintisiz olarak sürdürülmesi için

¹³⁴ İDGSA Film Arşivi tarafından yayınlanan 1962-70 broşüründe gerçekleştirilmesi düşünülen projeler ilan edilmiştir. "10.000 filmlik her türlü uygun şartı sağlayan klima tesisli koruma odaları, laboratuvarları, küçük ve büyük gösteri salonları, arşivin bütün ihtiyacını karşılayacak film yapım stüdyoları, zengin kitaplığı, sergi salonlarıyla dünyanın en modern film arşivi ünitesi yakın bir gelecekte kurulacaktır." **İDGSA Film Arşivi, 1962-1970.**

Başbakanlığa bağlı Devlet Planlama Teşkilatı'nın etkin gücünden yararlanmaya çalıştı.

DGSA Film Arşivi'nin resmi olarak kurulduğu tarihte Güzel Sanatlar Akademisi'nde de demokratikleşme ve Akademi'ye üniversiter bir kimlik kazandırma yönünde birtakım değişiklikler gerçekleştirildi. Akademi'yi bir yasaya kavuşturmak, öğretim üyelerini ve öğretimi çağdaş ihtiyaçlara cevap verir hale getirmek amacıyla Prof. Asım Mutlu döneminde başlayan yoğun çalışmalar, 1968'deki İşgal ve Boykot Komitesinin çalışmalarının yarattığı etkinin yanı sıra Prof. Sami Şekeroğlu ve arkadaşlarının desteğiyle, bir sonraki Akademi Müdürü Prof. Hüseyin Gezer döneminde sonuçlandırıldı. 1969 yılında Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, kısmen de olsa üniversiter bir statü elde etti. Türkiye'de akademi adını ve statüsünü elde etmiş ilk sivil yükseköğretim kurumu olan Güzel Sanatlar Akademisi, 30.04.1969'da 1172 sayılı "Devlet Güzel Sanatlar Akademileri Kanunu"nun kabul edilmesiyle birlikte bilimsel özerklik kazandı. Böylelikle Türkiye üniversiteleri arasında bir tek Akademi öğrencileri tam olarak isteklerine ulaşmış oldu.

17 Mayıs 1969 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanmasıyla yürürlüğe giren ve "Akademi Teşkilat Kanunu" olarak da bilinen bu yasal düzenlemeyle, Akademi'deki bütün bölümler yeniden yapılandırıldı. Böylece Akademi öğretim üyeleri için kuruluştan ancak 86 yıl sonra çıkarılan kanunla akademik kariyer imkânı doğdu. Akademik statüye ve hiyerarşiye kavuşturulan Akademi'de önceleri kullanılamayan doçentlik ve profesörlük gibi unvanlar bu tarihten itibaren kullanılmaya başlandı. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir yüksekokul statüsünde öğretim veren ve bir yönetmelikle yönetilen Kurum, bundan sonraki hayatını bir üniversite olarak ve "İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi" (İDGSA) adı altında sürdürdü.

Akademi, üniversite statüsüne girince Akademi Müdürlüğü, Akademi Başkanlığı'na dönüştürüldü. Bu arada, Akademi'nin ileriye dönük gelişimi için yeni mekânlara ihtiyaç duyuluyordu. Akademi binasının yanındaki eski Adile

Sultan Sarayı¹³⁵ binası Akademi'ye tahsis edildi. Ancak, o dönemde bu binada bulunan Atatürk Kız Lisesi binayı boşaltmıyordu. Bunun üzerine Prof. Sami Şekeroğlu ve arkadaşları binayı işgal ettiler ve Atatürk Kız Lisesi orayı terk etmek zorunda kaldı. Binanın yenilenmesi ve ana bina ile bağlantılı bir yapı biçimine dönüştürülmesi 1975 yılında tamamlandı.

DGSA Film Arşivi, 1970 yılında Güzel Sanatlar Akademisi'nde Grafik Bölümü'nün de katkılarıyla Türkiye'de ilk olarak "Sinema Afişleri Yarışması" düzenledi. Lütfi Akad'ın "Kızılırmak-Karakoyun" ve Halit Refiğ'in "Haremde Dört Kadın" filmlerinin konu olarak verildiği yarışmaya 20 öğrenci katıldı.¹³⁶

1967 yılında FIAF'ın Berlin'de düzenlenen kongresine katılan Prof. Sami Şekeroğlu, 1970'de Fransa'nın Lyon kentinde düzenlenen FIAF kongresine katıldı. Bu kongrede Lumière kameralarından A. Promio'nun 1897'de İstanbul'da çektiği ve Türkiye'ye ait ilk hareketli görüntüleri içeren filmlerle ilgili araştırmalar yapan Şekeroğlu, yıllar sonra tarihsel öneme sahip bu belgelerin düp negatif ve pozitifleri ile yazılı dokümanlarının Mimar Sinan Üniversitesi Sinema-TV Merkezi'ne getirilmesini sağladı.

FIAF nezdinde Türkiye'yi arşivcilik alanında temsil eden iki kuruluş vardı. Sinematek Derneği yazışma üyesi olarak kalmış, İDGSA Film Arşivi ise Yedek Üyeliğe yükseltilmişti. 1973'de Moskova'da yapılan FIAF'ın Uluslararası Kongresinde İDGSA Film Arşivi asil ve Türkiye'yi temsil eden tek yetkili üye olarak kabul edilirken Sinematek Derneği arşivciliğin gereklerini yerine getirmemesi nedeniyle federasyondan ihraç edildi.

Prof. Şekeroğlu, 1970'li yılların ilk yarısında dünyanın en zengin sinema arşivlerinden birine sahip olan Doğu Berlin'deki "Staatliches Film

¹³⁵ Hacim ve biçim olarak Akademi binasının aynı olan Adile Sultan Sarayı, daha önce Kolordu Komutanlığı Karargâhı, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi ve en son Atatürk Kız Lisesi olarak kullanılmıştır. Osmanlı devrinde Cemile Sultan ile Adile Sultan Saraylarına "Çifte Saraylar" denilmiştir.

¹³⁶ Yarışmada Emre Çağatay'ın "Haremde Dört Kadın" afişi birinci, Ataman Kızılova'nın "Kızılırmak-Karakoyun" afişi ikinci, Ahmet Ötkünç'ün aynı filmle ilgili afişi de üçüncü seçilmiştir.

Archive”de, daha sonra Wiesbaden, Londra, Viyana, Sofya, Koblenz, Brüksel, Amsterdam Film Arşivlerinde ve dünyanın diğer büyük arşivlerinde araştırmalar yaptı.

Geniş kapsamlı etkinlikleri ve geliştirdiği birikimle gitgide büyüyen DGSA Film Arşivi, 1969 ve 1970 yıllarında Adana Belediyesi’nin işbirliğiyle, Adana’da ilk defa olarak düzenlenen “I. ve II. Altınkoza Film Şenliği”ni gerçekleştirdi. Film Arşivi, tüzüğündeki ilgili maddeye dayanarak, Şenliğin düzenlenmesinde Adana Belediyesi’ne yardımcı olmuş ve şenlik yönetimini üzerine almıştı. Amacı “Türk sinema ürünleri arasında en iyilerini seçip, onlara ödüller vererek kaliteli filmlerin yapılmasını teşvik etmek, sinema sanatçıları ve mensuplarını yılda bir defa Adana’da biraraya getirerek burada yarışma, tartışma, açık oturumlar, film gösterileri, kültür programları vs. gibi çalışmaların yapılmasını sağlama yoluyla Türk sinemasının gelişmesine yardımcı olmak” olarak belirtilen Altınkoza Film Şenliği’nin ilki 15-22 Mayıs 1969 tarihlerinde düzenlenmiş, şenliğe toplam 9 film katılmıştı. Prof. Sami Şekeroğlu, Prof. Tamer Başoğlu, Ersu Pekin ve Orhan Baykara’dan oluşan ön eleme jürisi, şenliğe katılan 9 filmi seyrederek, bu filmlerin tümünün de festivale katılmasına oy birliğiyle karar verdi. Ünlü romancı ve senaryo yazarı Kemal Tahir (Başkan), yapımcı Nusret İkbal, yönetmen Orhon Murat Arıburnu, oyuncu Sema Özcan, eleştirmen Turhan Gürkan, DGSA Öğretim Üyesi-Ressam Prof. Neşet Günal, İçişleri Bakanlığı temsilcisi Prof. Dr. Âlim Şerif Onaran, Türk Film Arşivi temsilcisi ve Genel Sekreteri Bülent Erkmen ve Belediye’den üç temsilcinin yer aldığı Şenlik Büyük Jürisi, Metin Erksan’ın “Kuyu”, Orhan Elmas’ın “Ezo Gelin” ve Yılmaz Güney’in “Seyyit Han” filmlerinin Şenliğin en iyi filmleri olduğuna karar verdi.¹³⁷

DGSA Film Arşivi tarafından organize edilen “II. Adana Altınkoza Film Şenliği” ise 19-26 Eylül 1970 tarihlerinde gerçekleştirildi. Faruk Kenç, Prof.

¹³⁷ Erman ŞENER, **Festivaller**, 45

Sami Şekeroğlu, Çetin Özkırım, Klaus Eder, Musaliha Toksöz, Prof. Şekip Yeğin, Oktay Arayıcı, Nusret İkbâl ve Güner Sarioğlu'ndan oluşan Şenlik Jürisi, yaptığı değerlendirme sonucunda Yılmaz Güney'in "Umut", Halit Refiğ'in "Bir Türke Gönül Verdim" ve Bilge Olgaç'ın "Linç" filmlerini ödüle layık gördü.¹³⁸ Her iki yarışmaya katılan fimler yarışma süresince Film Arşivi'nde korundu, derece alamayan filmler bir hafta sonra sahiplerine verildi. Yarışmada 1., 2. ve 3.'lük ödülü alan filmlerin kopyaları ve bu kopyaların kültürel amaçlarla kullanma hakkı Film Arşivi'ne verilmişti. DGSA Film Arşivi'nin düzenlediği Adana Altınkoza Film Şenlikleri Türk sinema çevrelerinde ilgiyle karşılandı, basında festivalle ilgili haber ve yorumlar genişçe yansıtıldı. Türkiye'de festival ve şenliklerin hemen hemen hiç yapılmadığı bir dönemde Adana'da -günümüzde de devam eden- ulusal bir film festivali geleneğini başlatması bakımından önemli bir etkinlik oldu.

3.5.1. İDGSA Film Arşivi'nden Sinema-Televizyon Enstitüsü'ne

1973 yılına gelindiğinde arşivcilik çalışmaları düzene girmiş, Kurumun yönetmeliği yayınlanmış, uluslararası alanda tanınmıştı ve Prof. Şekeroğlu, 1964'de "Film" dergisinde sözünü ettiği eğitim çalışmalarına başlamak üzere harete geçmişti. Tam bu dönemde Akademi içinden ve dışından gelen baskılar ve engellemeler sonucunda Akademi Senatosu, DGSA Film Arşivi'nin Akademi binası içinde çok fazla yer işgal ettiği, depolardaki yanar tabanlı filmler sebebiyle yangın tehlikesi bulunduğu ve Arşiv'in kullandığı mekânlara ihtiyaç olduğu gerekçelerini öne sürerek, Kurumun film arşiviyle birlikte Akademi binası dışına çıkarılmasına karar verdi. Bir Üniversite, kendine bağlı bir devlet kurumunu onu savunmak, çalışmalarına yardım etmek yerine dışarıya atmak üzere karar çıkartmıştı. Bu görülmemiş bir durumdu. Akademi yönetiminin dört yıl önce tüm mal varlığıyla birlikte Akademi'ye devredilen Kurum için aldığı bu karar sonrasında Prof. Sami

¹³⁸ Bkz (137), ŞENER, 50

Şekeroğlu uygun bir yer aramaya başladı. Harbiye’de bulunan Yapı Endüstri Merkezi’nin uygun bir mekân olabileceği düşünülünce, Prof. Sami Şekeroğlu, bu Merkez’in kurucusu ve yöneticisi Y. Mimar Doğan Hasol ile görüşmeye karar verdi. Doğan Hasol’a, Yapı Endüstri Merkezi’ne ait salonu DGSA Film Arşivi’nin film gösterilerini düzenlemek için kiralamak istediğini bildirdi. Doğan Hasol’dan olumlu cevap alınması üzerine Akademi’de toplanan filmler ve laboratuvar malzemesi buraya nakledildi. Yapı Endüstri Merkezi, film koruma odaları ve laboratuvar malzemesi için elden geçirilerek yeniden düzenlendi. Merkez’in salonu sinema salonu haline getirildi. Kurum, kira karşılığı olarak Yapı Endüstri Merkezi’ne 150 Bin TL. para ödeyecekti. Kiranın ödenebilmesi için Devlet Planlama Teşkilatı’ndan yardım temin edildi.

1959 yılından itibaren sürdürülen ancak Sinematek Derneği’nin kuruluşuyla seyircisi azalan programlı film gösterilerini Yapı Endüstri Merkezi’nde yeniden başlatmak için çalışmalara başlandı. FIAF üyesi arşivlerle yazışmalar yapıldı. FIAF’a üye ülkelerden de çok sayıda film getirildi. O sıralarda Sinematek Derneği, film gösterimlerine ait duyuru yaptığı halde bunları büyük ölçüde gerçekleştiriyordu. DGSA Film Arşivi daha önce Türkiye’de gösterime girmemiş, yasaklanmış veya sansürlenerek gösterilmiş “Amerika Amerika”, “Amarcord”, “Kısa Tesadüfler”, “Satyricon”, “Roma-Fellini” vd... gibi sayısı 200 civarında olan dünya sinemasından seçme film örneklerini Başbakanlık’tan alınan özel izinle, hiçbir sansür uygulanmadan birer birer göstermeye başladı. Harbiye’de bulunan Yapı Endüstri Merkezi binasına büyük bir bez afiş asıldı. 200 filmden oluşan bir liste ilan edildi. Haftanın altı günü gerçekleştirilen film gösterileri ile DGSA Film Arşivi Türk sinema çevrelerinde yeniden ilgi odağı haline geldi. Harbiye Subay Orduevi karşısındaki Yapı Endüstri Merkezi binasının önünde başlayan ve Taksim-Kabataş yokuşuna kadar uzanan uzun kuyruklar oluştu. Yaklaşık on yıl önce Güzel Sanatlar Akademisi’nde yine Prof. Sami Şekeroğlu’nun düzenlediği film gösterilerine olan katılımın kat kat üzerinde sinemacılar, aydınlar, üniversite öğretim üyeleri, öğrenciler bu film

gösterilerine akın akın katıldı.¹³⁹ Böylelikle DGSA Film Arşivi nitelikli bir seyirci kitlesi kazandı. Seyirci sayısının fazlalığından kapıların kırılacak duruma geldiği bu gösteriler hiçbir aksama olmadan, kusursuz bir şekilde yapıldı. 1974'ün ilk altı ayında 146 film gösterildi, 455 gösteri yapıldı ve 16,938 seyirci bu filmleri seyretti.¹⁴⁰

Yapı Endüstri Merkezi'nde düzenlenen film gösterileri 2 yıl boyunca sürdürüldü. İkinci yıl film gösterileri haftada üç gün yapıldı. DGSA Film Arşivi hakkında basında birçok övgü dolu yazılar yayınlandı ve ilginin büyüklüğü karşısında Akademi yönetimi Film Arşivini yeniden Akademi'ye çağırdı.

“Tabii bu gösteriler için kıyamet koptu... Büyük bir olay oldu. Salon dolmaya başladı, biz de bir hayli prim topladık. Bunun üzerine Güzel Sanatlar Akademisi beni hemen geri çağırdı. Yeni mekanlar, odalar aldık. Bu, benim için bir dönüm noktası oldu. Devletin bütün kademeleri bana ilgi göstermeye başladı. Benden söz etmeye başladı. Çok iyi çalışıyor, çok iyi işler yapıyor diye. Sinemacılar da destek verdi. Benim için artık problem kalmamıştı. Herşeyi kolay elde edip kolay yapıyorduk.”¹⁴¹

Yapı Endüstri Merkezi'nde etkinlik gösteren DGSA Film Arşivi, film gösterileri ve sinema kursları dışında, sanat ve kültür sorunlarına çözüm yolları aramak amacıyla çeşitli konularda açık oturum ve konferanslar da düzenledi. 1974 yılında Hukuk bilgini Ord. Prof. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu'nun konuşmacı olarak katıldığı “Cumhuriyet Dönemi”, yazar Çetin Altan'ın katıldığı “Sanat Üzerine”, şair Atilla İlhan'ın katıldığı “Sanat ve Edebiyat Üzerine Bir Söyleşi”, yönetmen Halit Refiğ'in katıldığı “Kültür Değişiminde Sinema ve Televizyon”, yazar Doğan Avcıoğlu'nun katıldığı “Günümüzün Kültür Sorunları” konulu konferanslar, Ahmet İsvan (İstanbul Belediye Başkanı), Doç. Turgut Cansever, Prof. Asım Mutlu, Prof. Gündüz Özdeş ve

¹³⁹ Yaptığım araştırmalar sonucunda bu gösteriler sırasında çekilen filmlerde Prof. Dr. Hüseyin Nail Kubalı, İlhan Selçuk, Abdi İpekçi, Atilla İlhan... vd. gibi birçok Türk aydınının film gösterilerine katıldıklarını gördüm.

¹⁴⁰ Sanat-Kültür Konuşmaları, İDGSA Film Arşivi.

¹⁴¹ Bkz. (98)

Prof. Dr. Gülten Kazgan'ın katıldığı “Ana Çizgileriyle İstanbul’un Sorunları”, Doç. Özdemir Altan, Prof. Bülent Özer, Sezer Tansuğ, Ömer Uluç ve Doç. Turgut Cansever'in katıldığı “Türk Resminin Bugünkü Sorunları” konulu açık oturumlar düzenlendi.¹⁴² Haftada iki gün sinema salonu bu konferans ve açık oturumlara tahsis edildi.

Ayrıca Kurum'un kendi imkânlarıyla hazırladığı önemli sinema ürünlerinden kopyalar, kültür merkezlerine ve çeşitli kuruluşlara verilerek bu alandaki eksiklik giderilmeye çalışıldı. Film afişi yarışmaları, festivaller, toplu gösteriler düzenlenerek yaygın eğitim faaliyeti hız kazandı.

3.5.2. Prof. Sami Şekeroğlu ve Sinema Eğitimi Konusundaki İlk Çalışmalar

Yapı Endüstri Merkezi'ndeki film gösterilerinin ve kültür programlarının yanında Prof. Sami Şekeroğlu, Kulüp Sinema 7'yi kurduğu dönemden beri hedeflediği sinema eğitimi çalışmalarını kademeli olarak başlattı. İlk basamak sinema kursları oldu. 1962'den beri zaten Kulüp Sinema 7 ve Türk Film Arşivi bünyesinde kendi içinde zaman zaman yaptığı eğitim faaliyetlerini daha da genişleterek sistematik bir hale getirip dışarıya açtı. Böylelikle Kurumun yeni bir çalışma alanına doğru ilerlemesine imkân yarattı. Bu faaliyet hem Prof. Şekeroğlu'nun amacına uygun bir gelişme hem de Türkiye'de örgün sinema eğitiminin başlangıcı oldu.

1973-74 döneminde Prof. Sami Şekeroğlu başkanlığında Lütfi Ö. Akad, Metin Erksan, Halit Refiğ, İlhan Arakon ve Cafer Türkmen ile birlikte Yapı Endüstri Merkezi'nde sinema kursları resmen başlatıldı. Sinema Tarihi, Sinema Dili, Sinema ve Toplum, Sinema Tekniği ve Film Analizi gibi temel konuların yer aldığı kurslarda Prof. Sami Şekeroğlu “Sinema Tarihi” ve “Sinema Tekniği” dersleri veriyordu. Toplam üç ay devam eden kurslara çok

¹⁴² Bkz. (140)

sayıda başvuru oldu, ancak kursun programına uygun olarak 65 kişi kabul edildi.¹⁴³

Yapı Endüstri Merkezi'nde düzenlenen film gösterileri ve sinema kursları Akademi içinde önemli ölçüde pozitif etki yarattı. Daha önce Akademi yönetiminin Prof. Sami Şekeroğlu ve Kurumunu Akademi dışına çıkarmış olması eleştirilmeye başlandı. Kurum'un Akademi'den atılmasını isteyen öğretim üyeleri yapılan eleştiriler karşısında tavır değiştirip Kurum'u sahiplendiler. Akademi yönetimi durumu yeniden değerlendirdi ve bundan sonraki çalışmalarını Akademi binasında sürdürmek üzere Prof. Sami Şekeroğlu'nu yeni yerler de tahsis ederek Akademi'ye davet etti. İkinci yılını da Yapı Endüstri Merkezi'nde tamamlayan Kurum, arşiv malzemesi, filmleri ve teknolojik donanımıyla yeniden Akademi binasına taşındı.

Yapı Endüstri Merkezi'ndeki tüm faaliyetler, özellikle eğitim çalışması DGSA Sinema-TV Enstitüsü'nün açılmasına temel oluşturdu, Prof. Sami Şekeroğlu'nun 1965 yılında hedeflediği sinema eğitiminin üniversiteleşmeye, bir okula dönüşmesi fikrinin olgunlaşması için bu uygulama son derece dinamik bir ortam yarattı. Bu olay Prof. Sami Şekeroğlu'nun ve Kurum'un tarihçesinde bir dönüm noktası oluşturdu, Kurum'un yaşaması ve gelişmesi için önemli bir birikimi ortaya çıkardı.

Prof. Sami Şekeroğlu Yapı Endüstri Merkezi'nde başlattığı sinema kurslarının önemli ölçüde ilgi görmesi üzerine, bu eğitim sürecinin ikinci basamağını gerçekleştirerek sinema derslerinin Güzel Sanatlar Akademisi'nin müfredat programına koyulması için çalışmalara başladı. Ve bir program hazırlayarak Akademi yönetimine başvuruda bulundu. Akademi hocalarının bir bölümünün muhalefetine rağmen Prof. Hüseyin Gezer, Prof.

¹⁴³ O tarihlerde Akademi'de Y. Resim bölümünde öğrenci olan ve şu anda MSGSÜ Güzel Sanatlar Fakültesi Sinema-TV Bölümü öğretim üyesi olan ve Prof. Sami Şekeroğlu'nun emekliliğinden sonra üç yıl için Kurumun Müdürlüğünü de yapan Prof. Cem Odman ile 1975-2002 yılları arasında Kurum'da kimyager ve sonra da öğretim görevlisi olarak çalışan Faruk Demirel bu kurslarda yetişti.

Utarit İzgi, Prof. Şadi Çalık gibi hocaların, o tarihlerde genç öğretim üyeleri olan Doç. Atan Gürman, Prof. Gündüz Gökçe, Prof. Tamer Başoğlu, Prof. Önder Küçükerman vd. destek ve telkinleriyle Akademi Senatosu'nda başvurusu kabul edildi. Böylelikle Prof. Sami Şekeroğlu 1974-75 öğretim dönemi güz yarıyılından itibaren Türkiye'nin ilk sinema öğretim üyesi olarak, Sahne ve Görüntü Sanatları, İç Mimarlık, Grafik ve Endüstri Sanatları Bölümlerinde "Sinema" dersleri vermeye başladı.

Çalışmalarını yeniden Akademi'de sürdürmeye başlayan Kurum, bir süre sonra, gün geçtikçe sayısı artan film koruma odaları, teknolojik alt yapısı, laboratuvarı, kütüphanesi ve bürolarıyla Akademi içine sığamaz hale geldi. 1973 yılında beş koruma odasında arşivlenen film sayısı 2000'in üzerindeydi. Filmlerin yanı sıra, sinemayla ilgili her türlü belge, orijinal film senaryoları, mikrofilmler, afişler, fotoğraflar arşivde toplanmış ve koruma altına alınmıştı. Prof. Sami Şekeroğlu, Kurumun devlete devredildiği dönemde büyük bir öngörüyle Kurumun faaliyet alanlarının genişleyeceğini, müstakil bir binaya ve teknolojik alt yapıya ihtiyaç olacağını görmüş ve bu konudaki çalışmalarını başlatmıştı. 1970 yılında Devlet Planlama Teşkilatı'ndan 1 milyon 900 bin lira ödenek almış, bunun 500 bin lirasıyla laboratuvar aletleri aldıktan sonra, 1 milyon 400 bin liraya da Balmumcu'daki bugünkü binanın ihalesini yapmıştı.

Prof. Sami Şekeroğlu'nun ana amacı, ileri teknik cihazlarla donatılmış yüksek düzeyde bir ulusal sinema merkezi oluşturmak, üniversite düzeyinde profesyonel sinema-televizyon eğitimini başlatmak, Türk sinema sanatının ve Türk televizyonculuğunun gelişimine katkıda bulunacak yaratıcı teknik ve sanat adamlarını yetiştirmektir. Bu hedefine ulaşabilmek için Akademi bünyesinde Sinema-TV Enstitüsü'nün kurulmasını sağladı.

DGSA Film Arşivi'nin Sinema-TV Enstitüsü'ne dönüşme isteğiyle Prof. Sami Şekeroğlu'nun tasarıları da eyleme dönüşmeye başladı ve kısa bir süre içinde dünyada eşi benzeri bulunmayan bir kurum oluşturuldu. Türkiye

Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarında ve daha sonraki yıllarda diğer güzel sanat dallarına kıyasla sinemaya yeterli düzeyde devlet desteği olmadığı sıklıkla belirtilen bir olguydu. Rusya, İtalya veya Almanya örneklerine bakıldığında bir propaganda aracı olarak da Türkiye'de sinema sanatının desteklenmediği doğrudur. Sinema alanındaki bu devlet desteğinden yoksunluk Türkiye'de sağlam bir sinema endüstrisinin temellerinin atılmasını uzunca bir süre geciktirmişti.

Prof. Sami Şekeroğlu, yurt dışındaki önemli ve gelişmiş sinema merkezleri, sinema okulları, laboratuvar, sinema cihazları fabrikaları ve film arşivlerindeki bilimsel yöntemleri Türkiye şartlarına uygun olarak gerçekleştirmek ve sinema-televizyon alanlarında faaliyet gösterecek bir bilim-sanat-kültür kurumu oluşturmak amacıyla Amerika Birleşik Devletleri'nde; Hollywood, Chicago, Newyork ve Minneapolis şehirlerinde, Avrupa'da; Hollanda, Münih, Londra, Fransa, Roma ve Brüksel gibi merkezlerde, Moskova'da araştırma ve incelemelerde bulundu. Bir yandan kurslar ve Akademi içindeki sinema dersleri devam ederken yurt dışındaki sinema okullarının müfredatı, eğitim biçimleri, giriş şartları geniş kapsamlı olarak araştırıldı. Prof. Sami Şekeroğlu, yatırımlar sonucu oluşan yapıyı, sinema ve televizyon alanlarında bilimsel yöntemlere dayalı araştırma ve incelemelere yöneltti. Türkiye şartlarına uygun bir yapı oluşturmaya çalıştı. Ona göre, yapısı gereği yatırımı ve üretimi çok pahalı olan sinema sanatının sadece araştırma ve eğitimle sınırlandırılmasına imkân yoktu.

Bu arada Devlet Planlama Teşkilatı'ndan alınan bütçe ile bağımsız bir binanın yapımı için gerekli çalışmalar başlatılmıştı. 1972 yılında Beşiktaş Balmumcu civarında bir arsa bulundu. Sinema-TV Enstitüsü'nün inşaat projesi çalışmalarına başlandı. Akademi mimarlık bölümü öğretim üyelerinden Prof. Ataman Demir binanın projesini gönüllü olarak yapmayı kabul etti.

“1971’de Akademi’de asistan iken, DGSA Film Arşivi Müdürü Sami Şekeroğlu ve Genel Sekreter Bülent Erkmen, yapılması düşünülen DGSA Film Arşivi binası için benden yardım istediler. Amacımız, FIAF’ın standartlarına uygun bir arşiv binasının projesini elde etmektir. Arşivin kapasitesi, arşiv odalarında bulunması gereken özellikler, baskı, yıkama, montaj ve projeksiyon makinalarına ait teknik bilgiler, bu cihazların yer alacağı mekânlarda aranan koşullar, bu mekânların birbirleri ile ilişkileri, farklı amaçlarla kullanılacak olan üç gösteri salonunun kapasiteleri, bunların üçüne aynı anda projeksiyon yapabilecek makine dairesinin konumu, idari bölümün, servis bölümlerinin, o günkü ve ilerideki gelişmelere göre programlanması gibi, projeye esas olacak verileri konuşarak, uzun uzun tartışarak, dokümanlardan ve prospektüslerden yararlanarak, hep birlikte oluşturduk. Altı ya da sekiz ay süren bu safhanın sonunda, 1 Mart 1971’de, bu veriler ışığında hazırladığım avan projeyi Sami Şekeroğlu’na teslim ettim. Üç kattan oluşan Film Arşivi Binası, 5000 filmlik bir arşive sahip, toplam 2694 m²’lik bir yapı olacaktı.¹⁴⁴

Sinema-TV Enstitüsü binasının temel atma töreni, 24 Şubat 1972 tarihinde kalabalık ve saygın bir topluluğun katılımıyla gerçekleştirildi. Bir yandan yurt dışından gerekli araç-gereçler getirilirken diğer yandan film koruma odaları, laboratuvarları, kütüphanesi, sinema ve sergi salonları, dershaneleri içinde barındıran bir bina inşa edildi. Yapılan iş planına göre önce arşiv binası bitirildi, daha sonra dersaneler, idari bölüm ve kalan kısımlar tamamlandı. Büyük bir hızla başlayan çalışmalar birkaç yıl içinde büyük ölçüde bitirildi. Bina projesinin birinci bölümü olan Film Arşivi, 1974 yılında tamamlandı. Yurt dışından getirilen cihazlar, o güne kadar toplanan filmler ve diğer görsel-işitsel arşiv malzemesi bu binaya yerleştirildi.

Kurumu daha büyük ve çağdaş bir sinema merkezi haline dönüştürme amacıyla ilerideki yıllarda sürekli olarak değişiklikler yapıldı. Zaman içinde mekân ve teknoloji yönünden büyük aşamalar gösteren Kurum’a iki bina daha eklendi. Böylece birbirine entegre olarak çalışan üç binadan ilkinde arşiv, ikincisine teknolojik alt yapı ve üçüncüsüne eğitim bölümü yerleştirildi.

¹⁴⁴ Bkz. (80), DEMİR, 13

3.6. Bir Bilim-Sanat ve Kültür Kurumu: Sinema-Televizyon Enstitüsü

1975 yılında yeni binasına taşınan, dünya standartlarında teknolojik alt yapıya sahip laboratuvarı, dev arşivi, kütüphanesi, gösteri ve sergi salonlarıyla bir bilim-sanat-kültür kurumu haline gelen DGSA Film Arşivi'nin gerçekteştirdiği bilimsel araştırma, inceleme, eğitim, yayın, film gösterisi, açık oturum, konferans, sergi vb.çalışmalar arşiv kapsamını aştığından, Kurum'un yeni bir statüye kavuşturulması gerekiyordu. Prof. Sami şekeroğlu bu düşünce doğrultusunda 1975 yılında DGSA Film Arşivi'nin resmi adının ve statüsünün "İDGSA Sinema-Televizyon Enstitüsü" olarak değiştirilmesi gerektiğini belirterek Akademi Senatosu'na teklif etti. İDGSA Sinema-TV Enstitüsü Yönetmeliği, 1172 sayılı Devlet Güzel Sanatlar Akademileri Kanunu'nun 2. maddesinin 2. fıkrası uyarınca¹⁴⁵ 11 Mart 1975 tarih ve 15174 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi. Kurum'un kurucusu Prof. Sami şekeroğlu bu tarihten itibaren çalışmalarını Sinema-TV Enstitüsü Müdürü olarak sürdürdü. DGSA Film Arşivi'nin FIAF başta olmak üzere uluslararası kuruluşlar nezdindeki ismi bu tarihten itibaren "Turkish Film & TV Institute" olarak belirlendi.

İDGSA Sinema-TV Enstitüsü, yönetmelikte örgün ve yaygın eğitimin hizmetinde, araştırma, inceleme, arşivleme ve yayın yapan bir sanat, bilim ve kültür enstitüsü olarak tanımlandı. Enstitü'nn başlıca görevleri Eğitim, Araştırma-İnceleme, Film Yapımı, Basın-Yayın, Kitaplık, Gösteri, Teşvik ve Dağıtım başlıkları altında ele alınmıştı. Yönetmelikte Arşivleme alanındaki

¹⁴⁵ "Akademi, Milli Eğitim Bakanlığının onayı ile, kendilerine bağlı olmak üzere, sanat ve bilim alanında araştırma ve yayın yapacak yeni enstitüler açaabilirler."

görevleri, Toplama ve Bakım-Koruma ana başlıkları altında ayrıca belirtiliyordu.¹⁴⁶

Sinema-TV Enstitüsü'nün kurulmasıyla sanatla ilgili her türlü branşın üst düzeyde temsil edildiği Güzel Sanatlar Akademisi'nde daha önce eksik olan sinema sanatı da yüksek düzeyde temsil edilmeye başlandı. Modern optik ve elektronik cihazlarla donatılmış, dünyanın en zengin arşivlerinden birine sahip,¹⁴⁷ bu alanda araştırma, inceleme, yayın ve eğitim yapan bir sanat, kùltür ve bilim kurumu olan Sinema-TV Enstitüsü, bu özelliklerine ek olarak Akademi'de bağımsız bir binası olan tek ünite haline geldi.

Sinema-TV Enstitüsü'nde, sinema alanında bilimsel çalışma ve eğitim yapabilmek için optik ve elektronik cihazlardan oluşan modern bir laboratuvar kuruldu. Teknolojik alanda uluslararası çağdaş standartların kazandırıldığı Kurumda oluşturulan laboratuvar dünya standardında işlem yapabilecek kaliteye sahipti. Kurumun laboratuvarı Kodak firması tarafından uluslararası alanda ün kazanan laboratuvarlarla birlikte değerlendirildi ve Türkiye'de A kalite belgesi alan tek laboratuvar oldu. Türk sinemasının uzun yıllardan beri devam edegelen eksikliğini gidererek dünya standartlarında sinema teknolojisini ÷lkemize getirmesine rağmen sinemacılar bu önemli imkânı yeterince değerlendiremediler. Ancak, yurt dışına gönderilen film kopyalarının teknik problemler nedeniyle geri dönmesi ve yurt dışındaki sinema laboratuvarlarının çok pahalı olması sebebiyle birçok filmin laboratuvar işlemleri Sinema-TV Enstitüsü'nde yapıldı. Prof. Sami Şekeroğlu uzun yıllar dünya standartlarını Türk sinemasına yerleştirmek için büyük bir çaba harcadı. Sinemacılarla olan yakın ilişkilerini kullanarak onlara teknik

¹⁴⁶ 11.03.1975 tarihli bu yönetmelik, 15 Ağustos 1979 tarih ve 16728 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İDGSA Sinema-TV Enstitüsü Yönetmeliği'nin yayını ile yürürlükten kaldırılmış ve yerine bu yönetmelik yürürlüğe konmuştur. Bu yönetmelikte, Kurum'un kuruluşunu ele alan 1. maddede, İDGSA STE, "İDGSA'ya bağlı araştırma, inceleme, arşivleme, film, yayın, eğitim ve öğretim yapan bir sanat ve bilim enstitüsü" şeklinde tanımlanmıştır. İlk çıkan yönetmelikte, "araştırma, inceleme, arşivleme ve yayın" görevlerine "film, eğitim ve öğretim" görevleri eklenmiştir.

¹⁴⁷ 1962 yılında toplanmaya başlanan filmler 1982 yılında sayısı 3000'i aşan bir koleksiyon oluşturmuştur. Türk filmlerinin yanısıra dünya sinema klasiklerinin de korunduğı arşivde filmler 14°C ısı ve % 50 relatif nem ortamında korunmuştur.

konuları anlatmaya çalıştı. El broşürleri, fiyat listelerine iliştiirdiği bilgilerle o yılların Türk sinema sektörünü bu alanlara çekmeye çalıştı.

Türkiye'nin ilk dizi filmi olarak TRT Kurumu tarafından çekilen, yönetmenliğini Halit Refiğ'in yaptığı "Aşk-ı Memnu" adlı dizi film ile, "Yorgun Savaşçı" dizi filminin teknik işlemleri Sinema-TV Enstitüsü'nde yapıldı. Yurt dışına satılmış ancak teknik kalite yetersizliğinden iade edilmiş olan "Sürü" ve "Hazal" gibi filmler yeniden restore edildi. Ayrıca birçok Türk filminin işlemleri de Sinema-TV Enstitüsü laboratuvarında gerçekleştirildi. Bu laboratuvardan, yapılan araştırmalarda, eğitimde, üretimde, Türk sinemacılarının teknik sorunlarına danışmanlık yapılmasında, TRT Televizyonu'nun filmlerinin hazırlanmasında yararlandı.

Sinema yazarı Burçak Evren'in, dünyanın sayılı sinema kurumlarından biri olarak gördüğü Sinema-TV Enstitüsü'yle ilgili gözlemleri 1977 yılında Milliyet Sanat dergisinde özel bir sayı yapılarak yayınlandı:

"Enstitünün en alt katında yer alan arşiv ve depolama kısmı ise oldukça ilginç. İlgililerin belirttiğine göre burası öylesine bir düzende yapılmış ki, binanın tamamı hasar gördüğü ya da dış etkenlerle yıkılıp-yakıldığı zaman, tek bir filmin zarar görmesi bile olanaksızmış. Şimdiki durumda yanyana dizilmiş 21 blok var. Her bloğun içinde ise Türk sinemasının ilk ürünlerinden, son ürünlerine kadar olan binlerce filmi muhafaza eden kutular, dünya sinemasının oldukça kabarık bir liste tutan örnekleri var. Örneğin daha tasnifi yapılmamış kutuların birinde Baha Gelenbevi'nin 'Barbaros Hayreddin Paşa'sını, bir yanındakinde ise Bunuel'in filmini görebiliyorsunuz. Tüm filmler günde tam altı kez havası değiştirilen 14 derecelik bir ısı altında muhafaza ediliyor. Nem derecesi ise bu bölümde hiç değişmiyor. Filmlerin korunması, yarına, bu filmleri görme olanağına kavuşmamış kişilere aynı tazelikte ulaşması için. "¹⁴⁸

¹⁴⁸ Burçak EVREN, "DGSA Sinema-Televizyon Enstitüsü: Benzerine Az Rastlanan Bir Kurum", Milliyet Sanat, 225

Mimar Sinan Üniversitesi'nin eski Rektörlerinden Y. Mimar Prof. Gündüz Gökçe ise, Sinema-TV Enstitüsü'nün kuruluşunu Güzel Sanatlar Akademisi tarihindeki en önemli aşama olarak belirtmektedir:

“1883 yılında resim, heykel, mimarî, hakkaklık(gravür) bölümleri ile açılan Sanayi-î Nefise zaman içinde yeni bölümlerin eklenmesiyle giderek daha kapsamlı bir yapıya kavuşmuştur. Bunların arasında Üniversiteleşme sırasında bağlanan İstanbul Devlet Konservatuvarı'nı, yeni ihdas edilen Fen ve Edebiyat Fakültesi'ni, Restorasyon ve Moda Konfeksiyon bölümlerini açtığımız Meslek Yüksekokulumuzu hatırlıyoruz. Akademi dönemindeki en büyük aşama ise Sinema-TV ilgili birimin kurulması, film gösterileri ve arşivlemenin ardından yurdumuzda ilk olarak sinema öğretiminin başlaması idi.”¹⁴⁹

Bütün bu olumlu gelişmelere karşılık, Türkiye’de Prof. Sami Şekeroğlu ve arkadaşlarının dinamizminden ve başarısından rahatsızlık duyanlara, yaratılan Kurum’u ele geçirmek için girişimlerde bulunanlara rastlanabiliyordu.

1977 yılında Kültür Bakanlığı tarafından, “İDGSA Sinema-Televizyon Enstitüsü bünyesindeki Film Arşivi'nin döner sermayesi, elemanları, laboratuvar ve binaları ile birlikte, Enstitü'den ayrılarak Devlet Film Arşivi adıyla bağımsız bir müdürlük olarak Kültür Bakanlığı'na bağlanması” talebini içeren bir karar¹⁵⁰ alındı. Bu karara dayalı olarak da bir devir-teslim emri¹⁵¹ çıkarıldı. Kurumu tanımayan kişilerin bir düşüncesi olarak ortaya çıkan böyle bir hareketin yasal olmayacağı, Türkiye şartlarında uzun yılların emeği ve birikimiyle oluşturulan ve kendine özgü nitelikler taşıyan bir Kurumu, onu yaratan, meydana getiren insanların dışında kimsenin çalıştıramayacağı çok açıktı. Kanunla öngörülen bir yükseköğretim kuruluşunun yönetimini idari bir işlemle değiştirmeyi ve büyük bir titizlikle yaratılan Kurum’u ele geçirmeyi

¹⁴⁹ Prof. Gündüz GÖKÇE, “Her Şeye Rağmen Vahamızda Bir Çiçek: MSÜ Sinema-TV Araştırma ve Uygulama Merkezi”, Sanat Çevresi, 213-214

¹⁵⁰ Kültür Bakanlığı'nın 6.1.19977 gün, 227/27 sayılı onay kararı.

¹⁵¹ Kültür Bakanlığı'nın 14.1.1977 gün ve 327/103 sayılı devir-teslim emri.

amaçlayan bu girişime karşı Prof. Sami Şekeroğlu, Akademi Başkanlığı nezdinde hukuki yollara başvurmakla birlikte başka tedbirler de düşündü.

“Kendi aramızda para toplayıp demir aldık, binayı dıştan içeri girilmesin diye demir parmaklıklarla çevirdik. Kale gibi. Kendimi ülkemde yabancıların işgali altında gibi hissediyordum. Her türlü çatışmaya hazırдық. Şimdi gülüyoruz ama maalesef öyleydi.

Tüm yaşamım boyunca savaştım. Belki komik ama savaş filmlerine merakım arttı.

Sinema-TV Enstitüsü bir inancın, bir tutkunun ürünüydü. Türk sinemasına, sinemacılara rağmen samimi olarak sahip çıkmıştım. Ama Türk sinemacıları da bana sahip çıktılar. Sağolsunlar”¹⁵²

O yıllarda Başbakan danışmanlığı yapan ünlü yazar Fakir Baykurt Enstitü’de düzenlenen “Behçet Necatigil’i Anma Toplantısı”na katılmak üzere Sinema-TV Enstitüsü’ne gelmişti. Bina etrafındaki demirleri görünce “Bu demirler de ne oluyor. Hapishaneye benzetmişsiniz” demiş, Prof. Sami Şekeroğlu da “Hükümete karşı Devleti koruyorum” diye cevap vermişti. Prof. Şekeroğlu, çalışmalarını takdirle karşılayan Fakir Baykurt’un danışmanlık teklifini de Kurumu bırakıp Ankara’ya gidemeyeceği gerekçesiyle kabul etmemişti.¹⁵³

Güzel Sanatlar Akademisi’nin Kültür Bakanlığı’na karşı açtığı ve uzun bir sürede sonuçlanan dava kazanıldı ve olay tümüyle kapandı. Sinema-TV Enstitüsü’nün Kültür Bakanlığı’na bağlanamayacağı ortaya çıktı.

Sinema-TV Enstitüsü zaman zaman sinemacıların, hükümetlerin, hatta bağlı bulunduğu Güzel Sanatlar Akademisi yönetiminin eleştiri, baskı ve hücumlarına maruz kaldı. Her Hükümet ve Akademi yönetimindeki değişiklik sonucunda gelen yeni yönetimler bu hızlı gelişimi ve geline nokta kuşku ile

¹⁵² Bkz. (87), 10

¹⁵³ 14.06.2006 tarihli görüşme.

karşıliyordu. Bu nedenle çok iyi kurulmuş olan Kurum, ne yazık ki kurucusu tarafından düşünölen bir biçimde çalışmalarını özgürce sürdürüp yatırımlarını tamamlayamadı. Bütün uğraşlar varlığını korumak için yapıliyordu. Kurum'un en önemli yanı içten ve dıştan gelen tüm zorlamalara karşı tavizsiz olarak direnmiş olmasıydı.

Eski Sinematek Derneği yöneticilerinin Sinema-TV Enstitüsü'ne karşı sürdürdükleri faaliyetler de sonuç vermedi. Sinematek Derneği yöneticileri dönemin Akademi Başkanı Prof. Orhan Şahinler'den randevu istediler ve Sinema-TV Enstitüsü'nde bir toplantı yapıldı. Toplantıya Prof. Orhan Şahinler, Sinematek Derneği'nden Onat Kutlar, Vecdi Sayar ve Atilla Dorsay, Sinema-TV Enstitüsü'nden Prof. Sami Şekeroğlu, Genel Sekreter Ersu Pekin, Lütfi Akad, İlhan Arakon, Halit Refiğ katıldılar. Toplantı öncesinde Prof. Orhan Şahinler, Prof. Şekeroğlu'ndan toplantı sırasında ne kendisinin ne de sanatçı-hocaların konuşmamalarını rica etti. Toplantıda, eski Sinematek Derneği yöneticileri, Sinema-TV Enstitüsü'nü övüp Prof. Şekeroğlu'nu eleştirdiler ve kendilerinin bu Kurumu yönetmeye talip olduklarını söylediler. Prof. Şekeroğlu'na yöneltilen eleştirilerden biri de "Buraya gericileri toplayıp onlara ders verdirtiyor, halbuki dışarıda çok değerli kişiler var" şeklindeydi. Toplantıya katılan Lütfi Akad bu konuşmaya daha fazla tahammöl edemeyerek bu değerli kişilerin kim olduklarını sordu. Bu konuda Dr. Mahmut Tali Öngören'in uzmanlığı olduğu, birçok kitabı bulunduğu söylendi. Lütfi Akad, "Onları okuduk efendim. Hepsi yanlış" diye kesin bir dille cevap verdi. Toplantının sonunda Sinematek Derneği yöneticileri kendilerinin bu Kuruma talip olduklarını yineleyerek, Kültür Bakanlığı'nın da bunu uygun bulduğunu, eğer istiyorsa Prof. Sami Şekeroğlu'nun kalıp arşiv işleriyle ilgilenebileceğini söylediler. Bunun üzerine Akademi Başkanı Prof. Orhan Şahinler, kendine özgü yapısı olan Sinema-TV Enstitüsü'nün özerk bir Kurum olduğunu, böyle bir konuda kararı da kurucusu ve yaratıcısının verebileceğini, bu nedenle Prof. Sami Şekeroğlu'nun onayını almaları gerektiğini eğer o uygun görürse bu tür toplantılara devam edilebileceğini söyleyerek toplantıya son noktayı

koydu.¹⁵⁴ Yıllar sonra Prof. Şekeroğlu, yanlarında Prof. Cem Odman'ın da bulunduğu bir ortamda bu olayı Atilla Dorsay'a hatırlattığında; Atilla Dorsay “Evet, yanlış yaptık. O zamanlar çok politize olmuştuk” diye cevap verdi.¹⁵⁵

Bu ve bunun gibi daha birçok olay, bu süreçte yaşanan sıkıntılara karşı Prof. Sami Şekeroğlu ve etrafındakilerin tutku, sebat ve ileri görüşü ve mücadele gücü nereden nereye varılabileceğinin somut örneklerini oluşturdu. Sürekli olarak değişen şartları Kurumun menfaati doğrultusunda yönlendiren Prof. Sami Şekeroğlu her büyük problemten Kurum için büyük kazanımlar elde edilmesini sağladı.

Kurumun yaşadığı zorluklara tanık olan ve uzun yıllar boyunca öğretim görevlisi olarak Kurum'da görev yapan Türk sinemasının ünlü görüntü yönetmeni İlhan Arakon da (1916-2006) bu konuda şunları söylemektedir.

“Şimdi şu kadarını söyleyeyim, Sami Bey, benim tahammül edemeyeceğim kadar, ki ben öyle mücadelecı bir adam değilim, ama dünyanın en mücadelecı adamı da gelse Sami Bey'in karşısına çıkarılan güçlükleri, ona yapılan çelmeleri kaldıramazdı. ‘Lânet olsun’ der, bırakır giderdi. Kaldı ki, aslında kendisi serbest hayata atılmış olsaydı, belki Türkiye'nin değil, dünyanın en iyi prodüktörlerinden biri olabilecek bir insandı. Ama o bu mektebe, bu işe verdi kendini.”¹⁵⁶

¹⁵⁴ 10.06.2006 tarihinde Prof.Sami Şekeroğlu ile Prof. Asiye Korkmaz ve Prof. Alev İdrisoğlu'nun yaptığı röportaj.

¹⁵⁵ 02.05.2007 tarihinde Prof. Cem Odman'la yaptığım röportaj.

¹⁵⁶ Öğr. Gör. İlhan Arakon ile “Türk Sineması Sözlü Tarih Araştırma Atölyesi” kapsamında 28.10.2004 tarihinde yüksek lisans öğrencileri tarafından MSGSÜ Sinema-TV Merkezi'nde yapılan görüşme.

3.6.1. Türkiye’de Akademik Sinema ve Televizyon Eğitiminin Başlangıcı

Dünyada sistemli eğitim veren ilk sinema okulu, Sovyet Devrimi’nden hemen sonra 1919’da Moskova’da kurulan Devlet Sinema Enstitüsü idi (VGİK-Vsesoyuznyi Gosudarstvenyi Institut Kinematografii). VGİK, bütün Sovyet sinema tarihinin ve Rus sinemasının önemli bir parçasını oluşturuyordu. Öteki ülkelerde sinema okullarının açılması ise sonraki yıllarda başladı ve daha çok sinemanın devlet denetiminde olduğu ülkelerde görüldü. İtalya’da Mussolini’nin girişimiyle 1935’te açılan Deneysel Sinema Merkezi (Centro Sperimentale di Cinematografia) ile Almanya’da Goebbels’in kurduğu Alman Film Akademisi (Deutsche Film-Akademie) bu gelişmenin tipik örnekleriydi. 1924 yılında Fransa’da kurulan ve o tarihlerden günümüze sinema sektörüne genç yetenekler kazandıran École Nationale Supérieure (ENS) Louis Lumiere dünyanın en eski sinema okullarından biridir. Lumiere Sinema Okulu, en az iki yıl üniversite eğitimi alan öğrencilere açıktır. ENS’in verdiği eğitim yüksek lisans derecesiyle eşdeğer olduğu için olgunluk seviyesi açısından yaş faktörü ön planda tutulmaktadır. 1943’te yönetmen Marcel L’Herbier tarafından Fransa’da Paris Yüksek Sinema Eğitimi Enstitüsü’nün (IDHEC-Institut des Hautes Études Cinématographiques)¹⁵⁷ açılmasına rağmen Batı ülkelerinde üniversite düzeyinde eğitim veren sinema okulları genellikle İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra yaygınlaşmıştır.

1973 yılında sinema kursları ile başlayan, 1974’de Akademi müfredat programına alınarak geliştirilen sinema eğitim çalışmaları, 1976’da bağımsız bir program haline getirildi. Böylelikle, Türkiye’de üniversite düzeyinde ilk örgün sinema eğitimi aynı zamanda ilk sinema öğretim üyesi olan Prof Sami

¹⁵⁷ IDHEC’in yerini, 1986 yılında Avrupa Görüntü ve Ses Meslekleri Kuruluşu (LA FEMIS-Fondation Européenne des Métiers de l’Image et du Son) almıştır.

Şekeroğlu tarafından, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Senatosu kararıyla, 10 öğrenci alınarak başlatılmış oldu.¹⁵⁸

İlk yıl eğitime başlandığında Akademi’de en az iki yıl öğrenim görmüş olan başarılı öğrenciler arasından öğrenci alındı. Bu öğrencilere sinema alanındaki bilgi ve yeteneklerini ölçmeye yönelik bir sınav yapılmıştı. Böylelikle ilk yıl Sinema-TV Enstitüsü’ne alınan öğrencilere hem kendi alanlarında hem de sinema-televizyon alanında diploma verildi. O dönemde Akademi öğrencilerinden birçoğu Sinema-TV Enstitüsü’ne girebilmek için çaba gösterdi.

İstanbul’un Avrupa yakasında, Beşiktaş Balmumcu’da sanat ve kültür merkezlerinin yakınında konumlanan Sinema-TV Enstitüsü’nün ilk eğitim kadrosu Prof. Sami Şekeroğlu başkanlığında Lütfi Ö. Akad, Metin Erksan, İlhan Arakon, Halit Refiğ’den oluşuyordu. Prof. Sami Şekeroğlu, eğitim kadrosunun Türk sinemasında yıllarca ürün vermiş ustalardan oluşması için sinema alanında ülkedeki en usta elleri bu Kurumda biraraya toplayarak Türk sinema tarihi boyunca birikmiş yaratıcılık geleneği ile, ülkenin en köklü sanat kurumu olan Güzel Sanatlar Akademisi’nde uzun yıllardır sürüp gelen yaratıcılık geleneğini biraraya getirdi ve yepyeni bir sentez oluşturdu. Bu bakımdan bu küçük sanat ve sinema ocağı, hem çağdaş Türk sinema sanatının yıllar boyunca ulaştığı yaratıcılığın mirasçısı hem de çağdaş Dünya sinema sanatının eğitim ve öğretim yoluyla hayata geçirileceği yeni bir ortamın yaratıcısı olmuştu. O tarihlerde Sinema-TV Enstitüsü çatısı altında çağdaş Türk kültürünün bir parçası olan Türk sinema sanatının ve mirasının korunması ve geliştirilmesi için önemli proje ve etkinlikler hayata geçirilmeye başlandı. Kurum’un ilk öğretim kadrosu içinde yer alan ünlü Türk sinema adamı Lütfi Ö. Akad, Sinema-TV Enstitüsü ve Prof. Sami Şekeroğlu hakkında “Sanat Çevresi” dergisinde şunları söylemektedir:

¹⁵⁸ Nur Büyükkürkçü, İbrahim Ayoğlu, Z. Füsun Selen, Turgut Denizler, Zafer Arkan, Ömer Atagün, Haşim Vatandaş, İbrahim Tabakoğlu, Şemsettin Erdem ve Canan Öner, Sinema-Televizyon Enstitüsü’nün ilk öğrencileri olmuşlardır.

“Bir öğrenci Sinema Kulübü ile başlayan serüven, dünyanın en zengin film arşivlerinden biri, kompleks bir bilimsel araştırma birimi, laboratuvar, gelişmiş elektronik donanımı ve araçlarıyla Türkiye’nin ilk sinema okulu olarak devam ediyor. Hayır, bir mucize değildi bu. Her şey gözlerimizin önünde oldu, ama bizim gördüğümüz, atılan küçük adımlar, üst üste konan tuğlalardı, yapının büyük perspektifi onun kalbinde idi, biz varılacak hedefler oluşukça olanları görüyorduk. Şu anda bile oluşmakta olan işler var. Kimini görüyoruz, göremediklerimizi de seziyoruz. Bu tür insanların ufuklarında sınır yoktur. Yaptıkları için Şekeroğlu’nun Türk Sineması adına minnetle dolu olduğumu açıklamak fırsatını bulduğum için mutluyum.”¹⁵⁹

O dönemde Türkiye’de okul eğitimiyle Türk sinema ve televizyonuna teknik ve sanat adamı boşluğunu doldurmak amacını omuzlarına yüklenen tek kurum olan Sinema-TV Enstitüsü, ipek böceğinin sessizce kozasını örmesi gibi sessizlik içinde sinema ve televizyon kadrolarına profesyonel uzmanlar yetiştirdi, Türk toplumunun sinema ve televizyona ilişkin birikimini oluşturdu. Sinema-TV Enstitüsü’nün ilk öğretim elemanlarından biri olan görüntü yönetmeni İlhan Arakon, Kurumun Türk sinemasındaki yeri ve işlevi hakkındaki görüşlerini şöyle özetlemektedir:

“Akademi, Türkiye’nin sanat ocağıydı. Bu ocağın içinden sinemaya gönülden bağlanmış ve hiçbir art düşünce gütmeyen yalnız sinema için çalışan bir insanı tanımak bana büyük bir mutluluk verdi. Onun ve arkadaşlarının tuttuğu yolda ilerlemeleri içimdeki külleri deşti ve şu kanaate vardım; Yeni Türk Sineması bu ocaktan doğacaktı. Kulüp Sinema 7, Türk Film Arşivi, Devlet Film Arşivi, Sinema-TV Enstitüsü olarak gelişirken benim inancım da onlarla beraber gelişti.

Aradan 20 seneyi aşkın bir süre geçti. Bitmiş bir filmciliği yeniden diriltmek ‘Hayır yeniden kurmak’ hiç de kolay değil. Hele Dünya Sineması yeni teknolojileri ard arda sıralar, dün piyasaya çıkardığı yeniliği bugün demode ilan ederken, bunu başarabilmek hem de hesapsız zorluklar, üst üste gelen darbelerle göğüs gererek bugüne varmak inanılmaz bir iradenin, kırılmaz bir azmin eseridir. Dünden bugüne çok yol katedildi.”¹⁶⁰

¹⁵⁹ Lütfi Ö. AKAD, **Türkiye’nin İlk Sinema Okulu**, Sanat Çevresi, 213-214

¹⁶⁰ İlhan ARAKON, **Yeni Türk Sineması Bu Ocaktan Doğuyor**, Sanat Çevresi, 213-214

3.6.2. Dünyada İlk Kez Uygulanan Özgün Bir Sistem:

“Eğitim İçinde Üretim, Üretim İçinde Eğitim”

Prof. Sami Şekeroğlu'nun, eğitim kadrosuna önde gelen Türk sinema adamlarını alarak başlattığı, daha önce hiçbir eğitim kurumunda bulunmayan özgün bir yapı olan “Eğitim İçinde Üretim-Üretim İçinde Eğitim” ilkesi doğrultusunda planlandığı sinema eğitimi günümüze kadar bu özelliğini korudu. Zaman içinde eğitim kadrosu zenginleşen Kurumda, bu özelliğiyle uygulamalı eğitim yerli ve yabancı profesyonel sinemacılarla sürdürüldü, bilimsel koşullar içinde akademik öğretimle usta-çırak ilişkisi birleştirildi. Sinema-TV Enstitüsü bu eğitim sistemini Türkiye’de ve dünyada uygulayan tek eğitim kurumuydu. Bu noktada günümüz Türk sinemasının önde gelen temsilcilerinden biri olan ve 1978’de Sinema-TV Enstitüsü’nde öğrenim görmeye başlayan yapımcı-yönetmen Osman Sınav’ın görüşleri önem arz etmektedir:

“Biz ilklerdeniz okulun ve çoğumuz başka fakülteleri bırakıp gelmiştik. Herkes seçerek, bilerek, isteyerek gelmişti. O dönemde sinema ya da televizyonla ilgilenenlere hiçbir umut yoktu. Öyle bir dönemde buranın kurulmuş olması ve Türkiye’de sinema okulları trendini başlatmış olması nedeniyle sadece bizim değil bence bütün sinema okullarının Sami Şekeroğlu’na teşekkür etmesi gerekir... Sektörün içinden birisi olarak şimdi anlıyorum ki onun heykelini dikmek lazım.”¹⁶¹

Sinema-TV Enstitüsü son derece iyi organize edilmiş bir eğitim sistemine sahipti. Sinema-TV Enstitüsü’nde öğrenim görmek için liseyi bitirmiş olmak, üniversite yerleştirme sınavına katılarak yüksek bir puan almak¹⁶² ve üç aşamalı olarak yapılan sınavlarda başarı göstermek gerekiyordu. Burada öğrenime başlayan bir öğrenci, ilk olarak iki yıl temel eğitim döneminden geçirdi. Temel eğitim dönemi, ön lisans kademesini

¹⁶¹ Osman SİNAV, “Prof. Sami Şekeroğlu ve Türk Sinemasındaki Yeri” konulu program için hazırlanan broşürde yer alan yazısından, İstanbul, 2007.

¹⁶² 1977 yılı için bu puan, 450 fen puanıydı. 450 puanla o dönemde tıp fakültesi dahil pek çok bölüme girilebiliyordu.

oluşturuyordu. Temel eğitim dönemini bitirenler, bir yıl daha eğitim yaparak “Ara Meslek Elemanı” diploması alabiliyordu. Ara meslek elemanı kademesinde sinema ve televizyon alanlarında bilimsel ve teknik alt yapı ile donanmış meslek adamı yetiştiriliyordu. Lisansı tamamlamak için iki yıl daha eğitime devam etmek gerekiyordu. Yüksek lisans kademesi, ön lisans ve lisans eğitimlerini başarıyla tamamlayan ve eğitimini sürdürmek isteyen öğrencilerin devam edebileceği toplam 4 yarıyıldan oluşuyordu. Yüksek lisans kademesinden mezun olabilmek için bir öğretim görevlisinin nezaretinde bir tez çalışması hazırlamak gerekiyordu. Yüksek Lisanstan sonra Akademik kariyere devam etmek isteyen öğrenciler için doktora aşaması bulunuyordu. Ön lisans, lisans, yüksek lisans, doktora eğitim kademeleri bağımsız birer bütündü, her dönem ve kademeyi başarıyla tamamlayamayan öğrenci, bir üst dönem veya kademeye geçemezdi.

Alanındaki tüm yenilikleri yakından izleyen ve bu yenilikler doğrultusunda her dönem programını gözden geçiren Sinema-TV Enstitüsü geleneğin ışığında sürekli yenilenen organik bir yapıya sahipti. Burada sinema eğitimi planlanırken Türk sinemasının tarihsel ve günümüz koşulları ve sorunları ele alınarak incelendi, sorunlar bilimsel anlamda analiz edildi ve yeni sinema adamlarının bu sonuçlara göre yetiştirilmesi sağlandı.

Sinema-TV Enstitüsü’nde bilimsel koşullar içinde modern bir usta-çırak ilişkisi sürdürüldü. Öğrencilere sinema sanatının uygulamalı teknik öğretiminin yanında yönetim, senaryo, estetik, sinema tarihi, sanat yönetmenliği alanlarında temel bilgiler veriliyordu. Sürekli olarak yapılan araştırmaların sonuçları eğitime aktarılıyordu. Öğrenciler Kurumun sahip olduğu modern teknoloji içinde dünya standartlarında profesyonel işler yaparken, aynı zamanda deneyimli atölye hocaları denetiminde filmler de üretiyorlardı. Böylelikle bir araştırma-eğitim-üretim entegrasyonu sağlanarak, Kurumun sahip olduğu bir kaynaktan üç ayrı verim alınıyordu. Öğrencilerin bir yandan Kurumun kendilerine sunduğu modern teknik alt yapı ve arşiv imkânlarıyla bilgi, görgü ve deneyimlerini arttırmaları ve üretime doğrudan

katılmaları, diğer yandan da Türk sinemasının usta yönetmen ve teknik adamlarının deneyimlerinden yararlanmaları sağlanıyordu.

Sinema eğitimi konusunda yaratıcılık ve doğuştan gelen yeteneğin eğitimle birleştiği zaman en iyi biçimde ortaya çıkacağına inanan Prof. Sami Şekeroğlu, sinema eğitiminin yararları konusundaki görüş ve düşüncelerini şöyle belirtmektedir:

“Kabul etmeliyiz ki, sinemanın yaratıcı kesimini okulda üretmek mümkün değildir. Sanatçı annesinden doğduğu zaman yetenekleri ve sanatçı kişiliğiyle birlikte doğar. Okulda ise, bu kanalize edilir ve daha kolayca ortaya çıkarılır. Yaratıcı kişiliği olmayan bir insan, dünyadaki tüm üniversiteleri de bitirse sanatçı olamaz.

Sinema kolektif bir çalışmadır. Yazılan senaryo, düşünülen tasarlanan film, bu kolektif çalışmada şekil alır. Kamerayı kullanan operatörden aydınlatmayı yapan kameramana, film yıkayan, basan, kurgulayan, seslendiren hatta perdeye aksettiren makinistin uygulamasında doğru işlem yapılmamış ise, asla yönetmenin kafasındaki film ortaya çıkmaz. İşte eğitimin yararı burada başlar. Tüm bu alanlarda eğitim görmüş kişiler olmadıkça sinemamız da çağdaş düzeye çıkamaz.”¹⁶³

Öğrencilerin eğitim programları kapsamında Enstitü içinde sırayla çekim ve çekim sonrası (film yıkama ve baskı, negatif, pozitif montaj vb) işlemlerinde çalışarak gerekli teknik bilgileri edinmesi sağlandı. Büyük bir sabır ve dikkat çalışması gerektiren özel efekt ve baskı ünitelerinde bile deneyim kazanmalarına fırsat verildi. Eğitim kadrosuna katılan hocaların film çalışmalarına öğrenciler de fiilen katılarak görev aldılar. Her film çalışmasında her öğrencinin farklı görev alanlarında bilgi ve tecrübe kazanması için görev değişiklikleri yapıldı. Bir çalışmada yönetim asistanlığı yapan öğrenci diğer çalışmada montaj veya baskı aşamalarında çalıştırıldı. 1970’li yıllardan itibaren Türk sinemacıları tarafından yapılan “Aşk-ı Memnu”, “Mevlânâ”, “Yorgun Savaşçı”, “Üç İstanbul”, “Toprağın Teri”, “Metamorfoz”,

¹⁶³ Sami ŞEKEROĞLU, **Örgün ve Yaygın Eğitim**, Kültür Bakanlığı Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü’nce düzenlenen Türk Sinema Kurultayı, İstanbul, 3-5 Mayıs 1990.

“Yalnız Efe”, “Preveze’den Önce”, “Beş Hikâye”, “Derman”, “Mavi Sürgün” “Konutun Öyküsü” gibi filmlerin laboratuvar işlemleri, Sinema-TV Enstitüsü’nde öğrenciler tarafından gerçekleştirildi. Prof. Sami Şekeroğlu, TRT Kurumu tarafından yapılan yönetmen Halit Refiğ’in “Aşk-ı Memnu” ve “Yorgun Savaşçı” filmlerinde danışmanlık yaptı. Bütün bu çalışmalardan alınan sonuç, “Eğitim İçinde Üretim-Üretim İçinde Eğitim” ilkesinin doğru ve sağlıklı bir şekilde uygulanmasını sağlamakta idi.

Sinema-TV Enstitüsü’nün sahip olduğu film arşivi, üniversite düzeyinde sinema eğitimi gören öğrenciler için eşi bulunmaz bir imkân ve önemli bir kaynaktı. Öğrenciler, sinema tarihinden önemli örnekleri, klasik sinema eserlerini öğrenim gördükleri okulda seyretme imkânına sahiptiler. Öğrencilerin böyle bir fırsatı Türkiye’de bulabilmeleri mümkün değildi.

Akademi’de Türk sanat ortamının geliştirilmesi ve yönlendirilmesi amacıyla ilki 1977 yılında gerçekleştirilen ve 1977-1993 yılları arasında iki yılda bir olmak üzere tekrar edilen “İstanbul Sanat Bayramı” ve “Yeni Eğilimler Sergisi” gibi öncü ve etkin projelere Sinema-TV Enstitüsü de sinema alanında önemli katkılarda bulundu. İstanbul Sanat Bayramı etkinlikleri, İstanbul’daki tüm sanat ve kültür kurumlarının henüz suskun oldukları bir dönemde Türk sanat hayatı için gerçek anlamda ışık tutucu ve kültürel açıdan vazgeçilmez bir faaliyet haline gelmişti. 1979’da İstanbul 2. Sanat Bayramı kapsamında Prof. Sami Şekeroğlu öncülüğünde Sinema-TV Enstitüsü tarafından gerçekleştirilen “Türk Sineması Sergisi” uzun yıllar belleklerden silinmeyecek çalışmalardan biri olarak ilgi gördü.

Prof. Sami Şekeroğlu’nun 1980 yılında hazırladığı ve Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Hastanesi’nde Prof. Dr. Selçuk Erez’in yaptığı ameliyatı konu alan “Bir Ameliyat” ve Ressam Prof. Neşet Günal’ın resimlerinden yola çıkarak gerçekleştirdiği “Toprak Adamları”, Öğr. Gör. İlhan Arakon’un hazırladığı “Sabri Berkel”, Öğr. Gör. Halit Refiğ’in yönettiği “Sedat Hakkı Eldem ve Ulusal Mimarlık”, “Cemal Reşit Rey Orkestra Başında” ve “Şişli Terakki

Lisesi'nin 100. Yılı" belgesellerinin çekim öncesi, çekim ve çekim sonrası aşamalarında Sinema-TV Enstitüsü öğretim elemanları ve öğrencileri görev aldılar. Hazırlanan bu belgeseller Türkiye'de ve yurt dışında festival ve kongrelerde gösterildi, televizyonlarda yayınlandı.

1981 yılında Atatürk'ün doğumunun 100. yıldönümü kapsamında 100. Yıl Kutlama Koordinasyon Kurulu tarafından programa alınan çalışmalardan biri olarak, Sinema-TV Enstitüsü'ne "Atatürk ve Sanat" filmini yapma görevi verildi. 35 mm, renkli ve 45 dakikalık "Atatürk ve Sanat" belgeseli, Prof. Sami Şekeroğlu'nun başkanlığında 40 iş gününde "eğitim içinde üretim, üretim içinde eğitim" programı çerçevesinde Öğr. Gör. Halit Refiğ yönetiminde çeşitli sınıflardaki öğrencilerden meydana gelen karma bir ekiple gerçekleştirildi.¹⁶⁴ Beş milyon lira bütçesi olan film, Devlet kuruluşlarının yapması planlanan filmlerden tek gerçekleşeni oldu. İmkânlar tanınırsa Kurum tarafından başarılı işler yapılacağı inancını kazandıran bu çalışma, Atatürk'ün sanata verdiği önemi belirten bir film olarak Sinema-TV Enstitüsü'nün geleceği adına umut veren bir üretim oldu. 1983'te II. Uluslararası İstanbul Festivali Sinema Günleri'nde açılış filmi olarak gösterilen "Atatürk ve Sanat" belgeseli, yurt içinde olduğu kadar yurt dışında da büyük bir ilgi ve beğeniyle karşılandı.

1981 yılının yaz aylarında Prof. Sami Şekeroğlu'nun genel sanat yönetmenliği altında, Enstitü öğretim elemanları ve öğrencilerinin katılımıyla, "Yerle Gök Arasında" filmi yine profesyonel bir çalışma sistemi içinde sesli olarak çekildi. Yönetmenliğini Lütfi Akad'ın, görüntü yönetmenliğini İlhan Arakon'un, sanat yönetmenliğini Duygu Sağıroğlu'nun, başrollerini Halil Ergün, Şerif Sezer ve Osman Alyanak'ın üstlendiği bu eğitim filminde günü güne çekim sonuçları Enstitü laboratuvarında işlem görüp, her çekim günü sonunda tartışması da yapılıyordu. Enstitü'nün ilk mezunları ve öğrencileri bu

¹⁶⁴ Sami ŞEKEROĞLU, **Atatürk ve Sanat**, MSÜ Sinema-TV Merkezi broşürü.

"Atatürk ve Sanat" filminin yapımcılığı Ersu Pekin, görüntü yönetmenliği Uğur Erüzün ve Oya Küçümen, montajı Alev Demirelek (İdrisoğlu) ve Cem Odman, laboratuvar kontrolü Yusuf Z. Özbek, kimyasal kontrolü Faruk Demirel, special effect'i Deniz Kunkut tarafından gerçekleştirilmiştir.

yapım sürecinin bütün aşamalarında görev almıştı.¹⁶⁵ Filmin dış çekimleri Pirinççi köyünde, iç çekimleri ise Enstitü’de kurulan iki katlı bir dekorda gerçekleştirilen filmin seti, çekimleri izleyerek kullanılan teknolojiyi incelemek isteyen yönetmen ve görüntü yönetmenlerince ziyaret edildi. Enstitü öğretim görevlisi, ünlü sanat eleştirmeni Sezer Tansuğ, bu eğitim filmi ile ilgili gözlemlerini bir yazısında belirtmişti:

“Enstitü’nün sanat tarihi ve sinema estetiği hocası olarak, ilerde her biri birer kişilik olarak ülke sinemasının yeni boyutlara ulaştıracak olan öğrencilerimizin tüm hazırlıklar ve çekim süresince gösterdikleri üstün azim ve başarıya tanık olmak beni de, diğer hocalar gibi çok çok sevindirdi. Canla başla çalışan bir öğrenci grubunun oluşturduğu bu filmi, yüreği sevinçle dolarak heyecan içinde seyretmeyenin aklına şaşarım ben. Bir süre önce Enstitüyü ziyaret eden Amerikalı Prof. Stout konusu eğitim filminin çalışmalarını görseydi, bizler kadar heyecan duyar mıydı, bilemem. Ama Prof. Stout Enstitü’deki izlenimlerinden yeterince heyecan duymuş olmalı ki, ‘American Cinematographer’ için bir yazı yazdı, yakında yayınlanacak: Hollywood on Bosphorus.”¹⁶⁶

¹⁶⁵ Yerle Gök Arasında adlı filmde görev alan Sinema-TV Enstitüsü öğrencileri ve bugünkü çalışma alanları : Alev Demirbilek (Prof., Öğretim Üyesi), Uğur Eruzun (Görüntü Yönetmeni), Oya Küçümen (Seslendirme Sanatçısı), Betül Vurandamar (Reklamcı), Alim Günay (Balet), Ömer Faruk Boyana (Öğretim Elemanı), Hasan Gergin (Görüntü Yönetmeni), Doğan Sarıgüzel (Görüntü Yönetmeni), Kutluğ Ataman (Yönetmen), Gani Müjde (Yönetmen, senarist, TV Program Yapımcısı), Atay Sözer (Senarist), Halit Sarayoglu (Kameraman), Sezai Tülübaş (Serbest Meslek Sahibi), İnci Pamirtan (TV Programcısı)

¹⁶⁶ Sezer TANSUĞ, **İlk Eğitim Filminin Yürekli Çabası**, Sanat Çevresi, 35

4. MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ DÖNEMİ

İDGSA, üniversiteye dönüşmeden önce 1979 yılında Akademi Temsilciler Kurulu tarafından düzenlenen yeni yönetmelikle¹⁶⁷, Bölüm yerine Fakülte, Bölüm Başkanı yerine Fakülte Dekanı, Akademi Temsilciler Kurulu yerine Senato ve Akademi Başkanı yerine Rektör unvan sıfatlarının kullanılması kabul edildi.¹⁶⁸

12 Eylül askeri müdahalesinden sonra 1982 yılında Türkiye'deki bütün yüksek öğretim kurumları, Yükseköğretim Kanunu ile Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı tek bir merkezî üst yönetim olan "Yüksek Öğretim Kurulu" (YÖK) çatısı altında toplanırken, üniversitelerin yapılarında da çok önemli değişiklikler oldu. Buna bağlı olarak önceki yasalarda seçimle gelen üniversite yönetim organları atamayla görevlendirilmeye başlandı.

Bu arada İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, Mimar Sinan Üniversitesi'ne dönüştürüldü.¹⁶⁹ Güzel Sanatlar Fakültesi, Mimarlık Fakültesi, Fen-Edebiyat Fakültesi ile Fen Bilimleri ve Sosyal Bilimler Enstitüleri'nden oluşan Mimar Sinan Üniversitesi, daha önce Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı olan İstanbul Devlet Konservatuvarı'nın da bünyesine katılmasıyla statü değiştirdi. Prof. Muhteşem Giray, Mimar Sinan Üniversitesi Rektörlüğü'ne atandı. Böylece Türkiye'nin en önemli ve köklü sanat eğitim kurumu, bundan

¹⁶⁷ 22.08.1979 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan "İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nin Örgüt ve Organları Hakkında Yönetmelik"

¹⁶⁸ Yapılan yasal düzenlemeyle İDGSA; Mimarlık, Resim, Heykel, Endüstri Sanatları, Görüntü Sanatları, Temel Sanat ve Bilimler, Yapı Üretimi ve Çevre Düzenleme Fakülteleri ile, Rektörlüğe bağlı Türk Sanat Tarihi, Sinema-Televizyon, Fotoğraf, Şehircilik Araştırma, Türk Mimarisi Araştırma ve Restorasyon, Endüstri Tasarımı Araştırma ve Yayın Enstitüleri ile Resim ve Heykel Müzesi birimlerinden oluşmuştur.

¹⁶⁹ 20 Temmuz 1982 tarih ve 2547 sayılı Kanun ve 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararname.

sonraki tarihlerde “Mimar Sinan Üniversitesi”¹⁷⁰ adı altında varlığını sürdürmeye başladı. YÖK Kanunu ile Akademi’nin kürsüleri, Ana Bilim ya da Ana Sanat Dalı’na dönüştürüldü.

Bu büyük değişikliğin devamı olarak, İDGSA Sinema-TV Enstitüsü yeniden teşkilatlandırıldı. Ancak bu değişiklik gerçekleştirilirken kanunda “Sinema-TV Enstitüsü” adı yer almadı. Uzun yıllar bu konuda çeşitli çalışmalar yapılmasına, yanlışlığın düzeltilmesi için devlet adamlarından söz alınmasına rağmen bu yanlışlık düzeltilmedi ve Kurum bir süre adsız kaldı. Bu yasal değişiklik Kurum için son derece olumsuz bir süreç oldu. Daha sonra Enstitü’nün arşiv, laboratuvar, stüdyolar, profesyonel çalışma ile araştırma-inceleme yapan ana gövdesi, “Sinema-Televizyon Uygulama ve Araştırma Merkezi”ne dönüştürüldü. Eğitim bölümü ise aynı üniversitenin Güzel Sanatlar Fakültesi’ne bağlandı. Gerek Merkez’in gerekse Bölümün yöneticisi Prof. Sami Şekeroğlu olarak kaldı. Prof. Sami Şekeroğlu uygulamalı sinema sanatı eğitiminin Sinema-TV Merkezi’nin olanakları kullanılmadan yapılamayacağı görüşünden hareketle Merkez yönetmeliğini eğitim birimiyle organik bir bağlantı kurarak hazırladı. Böylelikle ikiye ayrılmış gibi görünse de Merkez, binası, teknolojik alt yapısı ve film arşiviyle eğitime destek verecek, Bölüm ise öğretim elemanları ve öğrencileriyle Merkez’in tüm profesyonel işlerine katılacak şekilde organik olarak birbirine bağlı iki ünite halinde yeniden düzenlendi. Buna karşılık uluslararası alanda Kurumun adı FIAF başata olmak üzere uluslararası kuruluşlardaki üyeliklerinin isim

¹⁷⁰ Kurumun Mimar Sinan adını almasıyla ilgili olarak MSÜ Kurucu Rektörü Y. Mimar Prof. Muhteşem Giray’ın anıları ilgi çekicidir: “80 ihtilâli olmuştu. Evren Paşa ve arkadaşları yönetime, Doğramacı Hoca da YÖK Başkanlığı’na gelmişti. Yeniden revizyon yapıyordu İstanbul’da. Yeni üniversiteler açılacak, akademiler üniversite haline getirilecekti. Beni de rektör yapmak üzere Ankara’ya çağırdılar. Doğramacı Hoca dedi ki; ‘Sizi üniversite yapacağız. Şundan dolayı size Güzel Sanatlar ismini vermeyeceğiz.’ dedi. ‘Üniversite çok yönlü bir müessesedir. Yalnız güzel sanatlar değil, fen ve edebiyat var. Bir kere fen ve edebiyat mecburi konuyor; Fen-Edebiyat, Mimarlık, Güzel Sanatlar Fakülteleri olacak. Onun için siz başka bir isim bulun. İki şey olabilir: ya meşhur bir adamın ismini alacaksınız, yahut da semtin adını.’ Fındıklı ismi biraz zayıf kaldı. O sırada emekli bir orgeneral vardı orada. ‘Hocam, siz neden Mimar Sinan adını almıyorsunuz’ dedi, ‘Mimar Sinan, İstanbul’a, Türkiye’ye çok büyük eserler vermiş birisidir.’ Binaenaleyh, Mimar Sinan’ın adını aldık. Ben de makul buldum. Bizden çok itiraz geldi. Bilhassa resim ve heykel kısmından... Biz de cevap olarak dedik ki; ‘Mimar Sinan’ın şöhretini yakalamış bir ressamımız, heykeltıraşımız yok. Mimar Sinan çok kapsamlı, çok kuvvetli bütün dünyaca tanınan bir sanatçı. Onun ismini almakta bir mahzur görmüyoruz.” Prof. Muhteşem GİRAY, **Akademi’ye Tanıklık 2**

değişikliği nedeniyle düşmemesi için “Türkish Film and TV Institute” olarak korundu.

Mimar Sinan Üniversitesi Rektörlüğü'ne bağlı olarak kurulan MSÜ Sinema-TV Uygulama ve Araştırma Merkezi, araştırma, inceleme, uygulama, arşivleme, film, yayım yapan ve bu alandaki öğretimin sürdürüldüğü bir bilim, teknik ve sanat kurumuydu. Yeni oluşturulan Merkez'e bilim, sanat ve teknik alandaki görevleriyle birlikte öğretim destek görevi de yüklendi. Buna göre Sinema-TV Merkezi'nin öğretim alanındaki görevi, sinema ve televizyon alanında bilimsel, teknik ve artistik inceleme ve araştırma yapabilecek, mesleki yaratma gücüne sahip sanat ve meslek adamı yetiştirmek amacıyla öğretim yapan MSÜ Sinema-TV Bölümü öğretim programlarının uygulanmasına kadro ve fiziksel imkânları ile destek hizmeti yapmaktı. Merkez, bu görevi söz konusu öğretim programlarına bağlı olarak lisans ve lisansüstü kademelerinde sürdürecekti.

Yeni yasal düzenlemeyle birlikte Sinema-TV Merkezi'nin çalışma alanlarında faaliyet göstermek üzere bir Döner Sermaye İşletmesi kuruldu. Yapılan tüm çalışmaların geliri Kurum'un teknolojik gelişimi için kullanıldı. Böylelikle Prof. Sami Şekeroğlu'nun öncülüğünde kurulan döner sermaye işletmesi ile Sinema-TV Merkezi kendi üreten, kendi kazanan ve kendi ihtiyaçlarını karşılayabilen bir Kurum haline geldi. Merkez, bu alanda Mimar Sinan Üniversitesi içinde ilk ve doğru bir model oluşturdu. Prof. Sami Şekeroğlu, yapısı gereği çok pahalı olan sinema eğitiminde “Eğitim İçinde Üretim, Üretim İçinde Eğitim” ilkesinin uygulanmasını sağlayarak öğrencileri ile birlikte çok sayıda proje gerçekleştirdi.

Prof. Sami Şekeroğlu, 1983 yılında MSÜ Sinema-TV Merkezi'nde Güzel Sanatlar Akademisi Y. Resim Bölümü'ndeki öğrenciliği sırasında çalışmalarında kendisine destek olan atölye hocası, ünlü ressam Prof. Neşet

Günel'in¹⁷¹ dünyasını anlatan “Neşet Günel’in Toprak Adamları” adlı deneysel filmini çekti. Kısa metrajlı bu ilgi çekici film dolayısıyla Prof. Sami Şekeroğlu, 1985 yılında Kültür Bakanlığı Sinema Başarı Ödülü'ne lâyık görüldü. Film hakkında Türk sinema adamları ve eleştirmenlerince çok sayıda yazı yayınlandı.

Ressam Prof. Neşet Günel'in “Sinema sanatının resim sanatına baskınlığının çarpıcı belgesi. Şekeroğlu, benden daha duyarlı, daha dinamik. Çok uygulandım.”¹⁷² diye değerlendirdiği ve yabancı sinema adamlarının da büyük ilgisini çeken “Neşet Günel’in Toprak Adamları”, 1989'da Almanya'da düzenlenen Türk Film Günleri'nde gösterildi ve bu dönemde İstanbul Film Festivali Sinema Günlerinde açılış filmi olarak yer aldı. Türk sinemasının önde gelen yönetmenlerinden Halit Refiğ, “Toprak Adamları” filmi hakkında şu sözleri dile getirmektedir:

“Sami Şekeroğlu'nun hazırladığı, Neşet Günel'in resimlerini anlatan ‘Toprak Adamları’ adlı film bugüne kadar gördüğüm resim üzerine yapılmış filmlerin en güzelidir. Bir resim ustasının insan sevgisini, Anadolu üstüne duyarlılığını bu kadar ustalikle ve incelikle yakalayıp sinema diliyle ifade edebilen kaç

¹⁷¹ Prof. Neşet GÜNAL(1923-2002). Ünlü Türk ressamı, öğretim üyesi ve sanat adamı. Nevşehir'de doğdu. İlkokulu Şereflikoçhisar'da, ortaokulu Nevşehir'de okudu. Nevşehir Belediyesi'nin verdiği bursla Güzel Sanatlar Akademisi'ne girdi ve Fransız ressam Léopold Lévy'nin öğrencisi oldu. 1946'da Akademi'den mezun oldu ve ilk açılan Avrupa sınavını kazandı. 1946-48 yılları arasında çeşitli tiyatrolarda dekor işleri yaptı. 1948-54 yılları arasında devlet burslusu olarak Paris'te 'Fresk ve Duvar Resmi' konusunda uzmanlık öğrenimi gördü. Resim çalışmalarını Fernand Léger atölyesinde sürdürdü. Fransa'da, İtalya'da, İspanya'da inceleme gezileri yaptı. Bir dönem, hastalığı nedeniyle çeşitli hastanelerde tedavi gördü. 1954'te Türkiye'ye döndü. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nde asistan olarak göreve başladı. 1963'te Fransız Hükûmeti'nin bursu ile Paris'te vitray ve 'Goblen' resimsel halı tekniklerinde çalışmalar yaptı. 1964'te Güzel Sanatlar Akademisi'ne atölye hocaları olarak atanan Neşet Günel, 1969'da doçent, 1970 yılında da profesör oldu. 1975-80 yılları arasında Akademi Resim Bölümü Başkanı, 1980-82 yılları arasında da Dekan olarak görev yaptıktan sonra, 1983'te kendi isteğiyle emekliye ayrıldı. 26 Kasım 2002 günü evinde geçirdiği beyin kanaması sonucu hayatını yitirdi. Atölyesinde Mehmet Güleriyüz, Prof. Aydın Ayan, Prof. Nedret Sekban, Prof. Neşe Erdok, Prof. Sami Şekeroğlu, Ahmet Umur Deniz gibi birçok usta ressam ve sanatçıyı eğiten Prof. Neşet Günel, yurt içi ve yurt dışında pek çok kişisel sergi açtı, karma ve grup sergilerine katıldı. Anadolu insanının ressamı olarak bilinen Prof. Neşet Günel, ressamlığının yanısıra asistanlıktan dekanlığa dek uzanan bir süreçte Türkiye'de resim sanatı eğitimine de önemli katkılarda bulunmuştur.

¹⁷² Prof. Neşet GÜNAL, ‘Neşet Günel’in Toprak Adamları’ filminin özel gösterisi için hazırlanan broşürden

sinemacı vardır bilemiyorum. İtiraf edeyim, ben böylesine rastlamadım.

Neşet Günal, ülkemizde resim alanında yetişmiş en özgün kişiliği olan, en usta resim sanatçılarından biridir. Onun resimleri, bağrından çıktığı Anadolu'ya ve insanlarına sevgi ve bağlılık eserleridir. Ne mutlu Neşet Günal'a ki kendisini böylesine anlayan ve anlatabilme gücüne sahip olan bir Sami Şekeroğlu çıkmıştır. En büyük Rönesans ustaları arasında bile böylesine şanslısı yoktur.”¹⁷³

4.1. Televizyon Yayıncılığı Alanındaki Çalışmalara Hız Veriliyor

Türkiye'de 1980'lerden başlayarak televizyonun yaygınlaşması ve video teknolojisinin gün geçtikçe ilerlemesinin de etkisiyle Sinema-TV Merkezi'nde televizyon alanına yönelik çalışmalar ağırlık kazandı. Bundan önceki tarihlerde İDGSA Film Arşivi döneminde TRT Kurumu ile ortak bir çalışma yapılmıştı. 1972 yılında Tümgeneral Musa Öğün'ün Genel Müdürlüğü döneminde TRT ile İDGSA Film Arşivi arasında yapılan iş birliği ile Arşiv tarafından seçilen yaklaşık 20 film TRT ekranlarında gösterilmek üzere yayına hazır hale getirildi.¹⁷⁴ Daha sonraki yıllarda TRT ile olan ilişkiler sürdürüldü.

1977-78 yıllarında Prof. Sami Şekeroğlu tarafından Sinema-TV Enstitüsü içinde kurulan kapalı devre televizyon yayınında öğrenciler aktif görev almışlardı. Programın adı “Beyaz Camdaki Görüntü” idi. Her hafta bir veya birkaç konuk Enstitü'ye davet ediliyor ve bu konuklarla söyleşiler yapılıyordu. Çekimler çok sayıda kamera ile gerçekleştiriliyor, canlı yayın mantığında resim seçme masasında anında montaj yapılarak profesyonel formatta kaydediliyordu. Söyleşi dekorunun hazırlanması, aydınlatılması, çekimler, montaj ve diğer tüm işlemler 1. ve 2. sınıf öğrencileri tarafından yapılıyordu. Ünlü yönetmen ve Fransız Sinema Akademisi Başkanı Marcel

¹⁷³ Bkz. (172) REFİĞ

¹⁷⁴ 01.06.2006 tarihinde yapılan görüşme.

Carne, M n h Sinema Okulu  ğretim  yesi Prof. J. Müller, görüntü yönetmeni Kenan Ormanlar, yönetmen Halit Refiğ, yönetmen Zeki  kten, görüntü yönetmeni İlhan Arakon gibi yerli ve yabancı sinema adamları bu programda konuk edildi. Çekilen programlar her hafta düzenli olarak halka açık programlı gösteriler halinde Enstitü'nün sinema salonlarına kurulan büyük boyutlu televizyonlardan yayınlanıyordu. Hem eğitim içinde uygulama yapılıyor hem de kültürel bir faaliyet ve yaygın eğitim gerçekleştiriliyordu. Ayrıca bu elektronik teçhizat kullanılarak müzikaller, tiyatro oyunları, konserler çekilip yine halka açık gösterilerde yayınlanıyordu. Tüm bu  alışmalar Prof. Sami şekeroğlu yönetiminde öğrencilerden oluşturulan bir ekip tarafından gerçekleştiriliyordu.

1985-86 döneminde Sinema-TV Merkezi'nde "Gençlik İçin Türk Sineması" adı altında uzun soluklu bir film gösteri programı düzenlendi. İki yıl süren bu program açık oturumlar, konferanslar ve "Başlangıcından Günümüze Türk Sineması" sergisiyle zenginleştirildi. Sinemamızın geçmişini görme imkânı bulamayan genç sinemaseverler için hazırlanan bu program, Kurum arşivinde 1909 yılına dek uzanan ilk belgelerden başlayarak Türk sinemasının geçmişine ışık tutan yaklaşık 200 filmi içeren geniş bir  l kte hazırlandı. Türkiye'de ilk defa gerçekleştirilen bu program sayesinde sinemasever Türk gençlerinin kulaktan dolma bilgilerle değil, görerek Türk sinemasını değerlendirmeleri için uygun bir ortam yaratıldı.

Kurumun aynı amaç doğrultusunda TRT Televizyonu ile işbirliği yaparak, Prof. Sami şekeroğlu yönetiminde Kurumun  ğretim elemanları ve öğrencileri tarafından çeşitli belgeseller ve televizyon programları hazırlandı. Bu çerçevede ilk olarak 1985 yılında "Türk Sinema Tarihi Araştırma Projesi"ne başlandı. Türk sinemasını başlangıcından günümüze kadar incelemek, o yıllarda yaşamış ve sinema alanında ürün vermiş kişilerin anı, düşünce ve deneyimlerini tespit ederek Türk sinema tarihini yaşayan temsilcileri aracılığıyla yeni bir gözle ortaya koymak amacıyla, 1985-1989 yılları arasında gerçekleştirilen araştırma kapsamında elliyi aşkın sinema

adamı, araştırmacı, tarihçi, yazar ve devrine tanıklık etmiş kişilerle röportaj çekimleri yapıldı. Bu çekimlere konuk olan kişiler birbirleriyle karşılaştırılmadı, çekimler ayrı mekân ve zamanlarda gerçekleştirildi. Bu yolla, zamanının tanıkları olan kişiler olayları farklı yönleriyle değerlendirdiler. Bu araştırmanın sonuçları Prof. Sami Şekeroğlu'nun Kulüp Sinema 7 döneminde başlattığı sözlü tarih çalışması ile zenginleştirildi.

TRT Televizyonu 1. kanalında iki yıl süreyle gösterilen, her biri yaklaşık bir saat uzunluğundaki 20 bölümlük "Türk Sinema Tarihi" belgeseli, gerek yurt içinde gerekse yurt dışında Türk sinemasını yakından tanımak isteyen kişiler için eşsiz bir kaynak olma özelliğini taşımaktadır. "Türk Sinema Tarihi" belgeselinin bölüm başlıkları şunlardır: "Sinemanın Doğuşu", "Sinematograf Türkiye'de", "İlk Konulu Türk Filmleri", "Muhsin Ertuğrul", "Muhsin Ertuğrul ve İpekçiler", "Muhsin Ertuğrul ve Geçiş Dönemi", "Geçiş Dönemi Sinemacıları", "Özet Program", "İlk Renkli Türk Filmi", "Yeni Sinemacılar, Yeni Filmler", "Lütfi Ö. Akad", "Metin Erksan 1", "Metin Erksan 2", "Metin Erksan 3", "Atıf Yılmaz 1", "Atıf Yılmaz 2", "Atıf Yılmaz 3", "Memduh Ün 1", "Memduh Ün 2" ve "Osman Seden".

Ünlü yazar Haldun Taner, o dönem yazı yazdığı Milliyet gazetesindeki köşe yazısında "Türk Sinema Tarihi" belgeseli hakkındaki görüş ve düşüncelerine yer vermişti.

"Geçen gece seyrettiğimiz Türk Sinema Tarihi adlı program bir vefa örneği olarak alkışlanacak bir kültür hizmeti idi. Eski film dokümanlarını böylesine itina ile onarıp kotaran Sinema-Televizyon Merkezi Başkanı Sami Şekeroğlu'na bu kaliteli programından dolayı ne kadar teşekkür etsek az. Televizyonun Türk Sinema Tarihi dizisi evvelki gece yeni kuşaklara tiyatromuzun olduğu kadar sinemamızın da ilk öncülerinden Şadi Fikret'i biraz da olsa tanıtmış oldu. İlk kameramanımız Fuad Uzkınay'ı da bu arada vefa ile andı. Çok iyi de etti. Nerde ki vefa vardır, bizi yanında bulacaktır."¹⁷⁵

¹⁷⁵ Haldun TANER, **Nerde ki Vefa Vardır...**, Milliyet, 2 Şubat 1986

“Türk Sinema Tarihi” adlı çalışma, Türk sinema tarihi araştırmalarının temel yapı taşlarından sayılmalıdır. Yirmi bölümlük bu araştırma-belgesel, üniversitelerin güzel sanat fakültelerinde ve iletişim fakültelerinin sinema lisans ve lisansüstü programlarında ders olarak gösterilmektedir. Dar bir sinema çevresine ait olmayan, ülkemizde sinema sanatının kuruluşunu, gelişimini, topluma nasıl aktarıldığını ele alan seyrek örneklerden biri, bu alandaki ilk ve öncü çalışmalar değerindedir.

Prof. Sami Şekeroğlu’nun 1980’li yıllarda TRT Televizyonu ekranlarında periyodik olarak yayınlanan diğer çalışması da “Ünlü Ustalar ve Filmleri” adını taşımaktaydı. “Ünlü Ustalar ve Filmleri” dizi belgeseli, “Ingmar Bergman”, “Akira Kurosawa”, “Roman Polanski”, “Federico Fellini”, “John Ford”, “Alfred Hitchcock”, “Ken Russel”, “Frank Capra”, “Andrezj Wajda”, “William Wyler”, “Steven Spielberg”, “Luchino Visconti” başlıklarından oluşuyordu. Çağdaş dünya sinema sanatının önde gelen yaratıcıları olan bu yönetmenlerin hayatını ve sanatını “Ünlü Ustalar ve Filmleri” adlı dizi belgeseli dünya sinemasını tanımak isteyen kişiler için önemli bir kaynak olmuştur.

Bu çalışmaların yanı sıra, yine Prof. Sami Şekeroğlu danışmanlığında Kurum öğretim elemanları ve öğrencileri tarafından hazırlanan “Oskar Alan Filmler”¹⁷⁶; “Sinema Klasikleri” (5 bölüm), “Toplu Gösteriler”¹⁷⁷ “Muhsin Ertuğrul”, “Ayhan Işık”, “Bedi Muvahhit”, “100. Yılda Türk Sineması” adlı filmler Sinema-TV Merkezi’nin video post-produksiyon ünitesinde gerçekleştirildi. Uzun yıllar TRT ve özel televizyon kanallarında gösterilen bu programlar, bu alana yapılan yatırımı artırma işlevinin yanı sıra öğretim

¹⁷⁶ Bölüm başlıkları: “Levis Milestone”, “Frank Capra”, “Alfred Hitchcock”, “John Ford”, “William Wyler”, “Michael Curtiz”, “Laurence Olivier”, “J. L. Mankiewicz”, “Vincente Minelli”, “Fred Zinnemann”, “Elia Kazan”, “George Cukor”, “Carol Reed”, “Franklin Schaffner”, “William Friedkin”, “F. Ford Coppola”, “George Roy Hill”, “Woody Allen”, “Robert Benton”, “Hug Hudson”, “James L. Brooks”.

¹⁷⁷ Bölüm başlıkları: “Gary Cooper” (4 bölüm), “Marilyn Monroe” (4 bölüm), “Spencer Tracy” (5 bölüm)

elemanları ve öğrenciler için de dinamik bir uygulama alanı yaratması bakımından da büyük önem taşıyordu.

1992 yılında İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı ile Mimar Sinan Üniversitesi Sinema-TV Merkezi iş birliğiyle gerçekleştirilen Belediye Radyo-Televizyonu'nun (BRT) Eylül 1992-Nisan 1994 tarihleri arasında İstanbul ve çevresine yaptığı kültür ve eğitim amaçlı bölgesel televizyon yayınları Sinema-TV Merkezi'nde yürütüldü. BRT Televizyonu'nun verici anten tesisatı Sinema-TV Merkezi'nde kuruldu. Bütün program ve yayınlar Sinema-TV Merkezi'nin stüdyo ve post-produksiyon üniteleri imkânlarıyla yapıldı. Yapılan anlaşma uyarınca günlük yayın süresinin iki saati Mimar Sinan Üniversitesi'ne tahsis edilmişti. Her akşam iki saat Sinema-TV Merkezi öğrencilerinin eğitim dönemi boyunca hazırladıkları filmler ("Okullu Sinemacılar" başlığı altında), öğretim elemanları ve öğrenciler tarafından hazırlanan müzik ve kültür programları, çeşitli belgeseller ve kültür sanat söyleşileri yayınlandı. BRT Televizyonu yayınları için Sinema-TV Merkezi bünyesinde öğrencilerden oluşan bir kamera grubu oluşturuldu. Yayınlanacak bütün programların çekim, montaj, yayın işlemleri Sinema-TV Bölümü'nde öğrenim gören öğrenciler tarafından gerçekleştirildi. BRT Televizyonu'nun bütün yayınlarında ve programlarında genel koordinasyon Merkez Müdürü ve Bölüm Başkanı Prof. Sami Şekeroğlu tarafından sağlanıyordu.

Sonraki tarihlerde özel televizyon kanallarının kurulmasıyla sayısı artan televizyon yayınlarının bir kısmı Mimar Sinan Üniversitesi Sinema-TV Merkezi tarafından üstlenildi. NTV Televizyonu'nun ilk yayınları ve Show Televizyonu'nun bazı programları Sinema-TV Merkezi mekânlarında ve imkanlarıyla gerçekleştirildi. Bütün bu çalışmalarda Merkez öğretim elemanları ve öğrenciler aktif görev aldılar.

4.2. Prof. Sami Şekeroğlu'nun Diğer Çalışma ve Etkinlik Alanları

Mimar Sinan Üniversitesi ve bağlı yüksekokullarda çalışan sanatçı öğretim görevlilerinin, öğretim üyeliği ünvanını almalarını öngören 2809 sayılı Kanun'un¹⁷⁸ 1988 yılında TBMM'de kabul edilmesiyle, bu yasaya dayalı olarak yapılan değerlendirmeye göre öğretim görevlisi kadrosundan öğretim üyeliğine yükseltlen Sami Şekeroğlu'na önce "Doçent" ve sonra 1988'de "Profesör" akademik unvanı verildi. Prof. Sami Şekeroğlu, Sinema-TV Ana Sanat Dalı Başkanlığı'nı ve Sinema-TV Merkezi Müdürlüğü'nü birbirine bağlantılı olarak yürüttü.

Prof. Sami Şekeroğlu, 1988 yılında Mimar Sinan Üniversitesi Rektör Yardımcılığı görevine atandı. Böylelikle 19 Temmuz 1988 tarihinden itibaren Sinema-TV Merkezi Müdürü ve Sinema-TV Ana Sanat Dalı Başkanlığı'nın yanı sıra, MSÜ Rektör Yardımcısı olarak da hizmet vermeye başladı. Y. Mimar Prof. Gündüz Gökçe'nin 1996'ya kadar iki dönem (1988-1992 ve 1992-1996) süren Rektörlüğü süresince onun yardımcılığını üstlenen Prof. Sami Şekeroğlu, genel idare konusunda sorumluluklar üstlendi ve Üniversite yararına önemli idari hizmetlerde bulundu. Prof. Gündüz Gökçe'nin Rektörlüğü sırasında idari görevde bulunduğu süre içinde Üniversite'de 1988'de açılan Meslek Yüksekokulu bünyesinde Moda-Konfeksiyon Programı başladı. 1990'da MSÜ İstanbul Resim ve Heykel Müzesi'ne bağlı Müzecilik

¹⁷⁸ Çıkarılan yasanın tam adı, "2809 Sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Hakkında 41 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanunun Geçici 10'uncu Maddesinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun"dur. Bu yasal düzenlemenin Prof. Sami Şekeroğlu ile ilgili metni şudur:

Geçici Madde 10 - Bu kanun kapsamına giren Devlet Güzel Sanatlar Akademisi ve buna bağlı Sinema-Televizyon Enstitüsü'nde çalışan öğretim görevlilerinden, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun öğretim üyeliği için belirlediği bekleme süresi dışında kalan şartları 1987 yılı sonuna kadar yerine getirenler öğretim üyeliğine yükselttilip atanabilirler. Ancak bu gibilerin yardımcı doçentliğe atanmaları için en az 4, doçentliğe atanmaları için en az 8, profesörlüğe atanmaları için en az 15 yıl resmi eğitim-öğretim kurumlarında öğretim görevi yapmış olmaları gerekir. Bu öğretmenlerden ve öğretim görevlilerinden sanat dallarının birinde görev yapan ve durumları Yükseköğretim Kurulunca çıkarılacak yönetmelikteki esaslara uygun olanlar 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun hükümlerine tabi olmaksızın ve bu maddedeki süreleri kendi alanlarında tamamlamış olmak şartıyla, 1983 yılı sonuna kadar müracaat etmiş olmaları halinde, Üniversitelerarası Kurulun önerisi ve Yükseköğretim Kurulu kararı ile öğretim üyeliklerinden birine yükselttilip atanabilirler.

ve Plâstik Sanatlar Restorasyonu Araştırma ve Uygulama Merkezi Kuruldu. 1993 yılında tarihi Tophane-i Âmire binası Milli Savunma Bakanlığı tarafından Kuruma tahsis edildi. Mimar Sinan Üniversitesi çok önemli bir binaya daha sahip olmuştu. Kısa süre içinde restore edilen bina MSÜ Tophane-i Âmire Kültür ve Sanat Merkezi olarak hizmete girdi. Böylece Mimar Sinan Üniversitesi Fındıklı ve çevresini büyük bir sanat ve kültür etkinliği merkezi olarak yeniden biçimlendirmiş oluyordu.

Kurucusu olduğu Sinema-TV Merkezi ve Sinema-TV Bölümü için bir dizi yenilik ve atılımlar gerçekleştirdi. Kurum'a iki yeni ek bina inşa ettirdi, arşiv, laboratuvar ve müze alanlarının genişletilmesini sağladı, mevcut stüdyolara ek olarak dört çekim platosu daha yaptırdı. 1993 yılında Azerbaycan Devlet Kültür ve Güzel Sanatlar Üniversitesi ile yapılan anlaşma uyarınca karşılıklı konuk öğretim üyesi değiş tokuşu yapılmasına karar verildi. Bu anlaşma sonucunda ünlü Azerbaycanlı sinema ve tiyatro yönetmeni Prof. Tevfik İsmailov, 1993-94 döneminden itibaren Sinema-TV Bölümü'nde öğretim üyesi olarak çalışmaya başladı.

Prof. Sami Şekeroğlu, Prof. Gündüz Gökçe'nin Rektörlüğü ile birlikte iki dönem sürdürdüğü MSÜ Rektör Yardımcılığı görevinde, Üniversite mensuplarının en kıdemli hocasından müstahdemine dek hepsinin özlük hakları açısından durumlarının iyileştirilmesi ve okulu hem öğretim elemanları hem öğrenciler için daha iyi yaşanır hale getirmek için gayret gösterdi. Önceki tarihlerde üniversite içinde önemli bir sorun haline gelen yemek meselesinin çözülmesini sağladı. Daha önceleri üniversitede yemek işi müstecir firma tarafından sağlanıyordu. Ancak firmanın yemek hizmetine çok sayıda şikâyet gelmeye başlayınca bir soruna dönüştü. Prof. Sami Şekeroğlu'nun yönetim becerisiyle üniversite içinde bir ekip oluşturuldu, deniz kenarındaki yapı tamamlanarak tabildot yemek hizmetinin yanında alâkart lokanta da kuruldu. Yine üniversitede eksikliği hissedilen sağlık hizmeti ihtiyacı onun inisiyatifiyle yeni kurulan Dr. Tevfik Fikret Dikmen Sağlık Merkezi ile giderildi.

Tüm hayatı boyunca çeşitli devlet kademelerinde karşılaştığı bürokrasiyle mücadele etmek zorunda kalan Prof. Sami Şekeroğlu, bir bürokrat olarak hizmet verdiği Rektör Yardımcılığı ile geçen yıllarını “kayıp yıllar” olarak değerlendirmektedir.

“Rektör Yardımcılığı yaptığım 8 yıl benim için kayıp yıllardır. Bürokrasi ile ilişkim hiç iyi olmadı. Ömrüm boyunca bürokrasi ile savaştım. İyi bir bürokrat olup olmadığımı bilemiyorum. Ancak gerçekleştirmek istediğim birçok şeyi ertelemek zorunda kaldım. Hayatımdaki bu sekiz yıl benim için boş geçen yıllar olarak kalacaktır.”¹⁷⁹

Prof. Sami Şekeroğlu üniversite içinde sürdürdüğü idari, bilimsel ve akademik görevlerin yanı sıra, 1989 yılından itibaren yeni bir görevi de uhdesine aldı. 1978 yılında öncelikle Güzel Sanatlar Akademisi’ne ve güzel sanatlar alanında öğretim yapan diğer kurumlara yardımcı olmak amacıyla bağımsız olarak kurulan ve kendisinin de Kurucular Kurulu üyesi olduğu Türk Güzel Sanatlar Vakfı Yönetim Kurulu Başkanlığı’nı 1989’da üstlenen Prof. Sami Şekeroğlu, faaliyet yapmayan ve birikmiş borçla devraldığı Vakfı bir süre sonra çalışır hale getirdi. Onun Başkanlığı altında Vakıf, kuruluş senesinde belirtilen asli fonksiyonlarına uygun olarak Mimar Sinan Üniversitesi’nin birçok sanatsal ve kültürel faaliyetine katkıda bulundu. Akademi ile özdeşleşen birçok ünlü ressam, heykeltıraş ve sanat adamları için katalog kitapların Mimar Sinan Üniversitesi adına yayına hazırlanmasını sağladı. Güzel sanatlar alanında araştırma ve uygulamalar yaptırdı, sanat eğitimi gören yetenekli öğrencilere imkân sağladı. Uluslararası sergi, kongre, toplantı, konferans ve film gösterimleri düzenledi, Türk güzel sanatlarının ve sinemasının tarihsel ve toplumsal gelişmelerinin tespitine, Türk sinema eserlerinin bakım ve korunması için bilimsel araştırmaların yapılmasına

¹⁷⁹ Sayın Prof. Sami Şekeroğlu ile 4 Haziran 2006 tarihinde yapılan görüşme.

öncülük etti. Türk Güzel Sanatlar Vakfı şu anda ilk kuruluş varlığına ek olarak önemli bir maddi varlığa, araçlara ve çok sayıda sanat eserinden oluşan bir koleksiyona sahiptir.

Yayıncılık faaliyetine Kulüp Sinema 7 ve Türk Film Arşivi dönemlerinde başlayan ve “Film”, “Özgür Sinema”, “Ulusal Sinema”, “Sinema-TV” dergileri, “Federico Fellini”, “Danimarka Sinemasının Altın Çağı”, “Film Arşivi”, “Altın Koza Film Şenliği”, “Warnes Bross Filmleri”, “Kızılırmak-Karakoyun” (Senaryo), “Türk Sinemasında 6 Yönetmen”, “Haremde Dört Kadın” (Senaryo), “Başlangıcından Bugüne Fotoğraflarla Türk Sineması” adlı kitapları yayınlayan Prof. Sami Şekeroğlu, Türk Güzel Sanatlar Vakfı bünyesinde de bu faaliyetini sürdürdü. 2001 yılında MSÜ Sinema-TV Bölümü öğretim üyelerinden Prof. Tevfik İsmailov’un beş yıllık bir araştırma sonucunda hazırladığı “Türk Cumhuriyetleri Sinema Tarihi” adlı üç ciltlik çalışması, Prof. Sami Şekeroğlu’nun Başkanlığında Türk Güzel Sanatlar Vakfı tarafından yayınlandı.¹⁸⁰

Bundan sonraki tarihlerde 1996-1999 yılları arasında Prof. Tamer Başoğlu’nun Rektörlüğü döneminde MSÜ’nin en önemli eğitim birimi olan Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanlığı’nı yürüten Prof. Sami Şekeroğlu, bu görevi sırasında da önemli etkinliklerin yapılmasını sağladı. Dekanlığı sırasında Güzel Sanatlar Fakültesi içinde “Temel Eğitim” bölümü kuruldu. Fakülte Yönetim Kurulu’na, araştırma görevlisi temsilcilerinin ve bölüm başkanlarının katılmasını sağladı. Böylece tüm kararlar, genişletilmiş Yönetim Kurulu ve Fakülte Kurulu’nun görüşü alınarak uygulandı. Başta “MSÜ Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim Üyeleri Sergisi”, “Güzel Sanatlar Fakültesi Araştırma Görevlileri Sergisi: Baykuş 1”, “Baykuşun Gördükleri”, “Türk Sinemasında Kostüm”, “Resim Eğitimi Bağlamında Litografi ve

¹⁸⁰ Bu çalışmanın yayına hazırlanmasında bizzat ben de görev aldığım için Sinema-TV Merkezi’ni ve kurucusu Prof. Sami Şekeroğlu’nu daha yakından tanıma fırsatım oldu. Prof. Sami Şekeroğlu’nun olağanüstü çalışma gücü ve tükenmez enerjisine bu vesileyle ben de tanık oldum. Ayrıca MSÜ Sinema-TV Merkezi elemanları ve Sinema-TV Bölümü öğretim kadrosu bu kapsamlı çalışmaya katkıda bulundular.

Serigrafi", "Fotoğraflarla Sinemada Atatürk", "Hocalardan Hocalar", "Bir Geleneğin Temsilcileri", "Güzel Sanatlar Fakültesi Araştırma Görevlileri Sergisi: Ayna", "Kosova İçin Her Renk Bir Umut" olmak üzere çeşitli sergi ve etkinliklerin gerçekleştirilmesinde öncü ve destek oldu. Ünlü Türk sinema adamları ve ilk sinema eğitmenleri olan Lütfi Ömer Akad, Metin Erksan, İlhan Arakon ve Halit Refiğ'e Türkiye'de akademik sinema eğitimine yaptıkları katkılardan dolayı Mimar Sinan Üniversitesi Senatosu tarafından "Onursal Profesörlük" unvanı verilmesini sağladı.

1995'te Başbakanlık Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi asli üyeliğine seçilen Prof. Sami Şekeroğlu, sonraki yıllarda Türkiye ve Cumhuriyet tarihine, Atatürk'e ait yanar tabanlı filmlerin tasnifi ve yenilenmeleri konusunda Başbakanlığa, teknolojik alt yapı oluşturma konusunda Milliyet Televizyon Genel Müdürlüğü'ne ve sinema alanında İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na, Kültür Bakanı'na (1992-1996), EUROPALIA'96 Türkiye Film Direktörlüğü'ne, Habitat II etkinliklerine, I. Uluslararası Ankara Kültür ve Sanat Festivali'ne, Cumhuriyetimizin 75. Kuruluş yıldönümü kutlamalarında İstanbul İl Kutlama Komitesi Kültür-Sanat Komisyonu'na, Cumhuriyet Dönemi Kültür ve Sanat Adamları Ansiklopedisi'nin Yayın Danışma Kurulu'na, I. Türk Dünyası Sinema Günleri Yürütme Kurulu'na danışmanlık yaptı. Yurt içinde ve yurt dışında düzenlenen birçok film festivaline jüri üyesi ve jüri başkanı olarak katılan, birçok festivale Onur Konuğu olarak davet edilen Prof. Sami Şekeroğlu, 1967 Almanya-Doğu Berlin, 1970 Fransa-Lyon, 1973 SSCB-Moskova, 1984 Avusturya-Viyana (Onur Konuğu), 1988 Fransa-Paris, 1991 Avrupa Konseyi toplantısı-Strazburg, 1995 ABD-Los Angeles'ta (Onur Konuğu) yapılan sinema kongrelerine katılarak Türkiye'yi temsil etti.

1976 yılında ABD-Hollywood, Chicago, New York, Minneapolis, Amsterdam, Münih, Londra, Paris, Roma ve Brüksel'de, 1989'da Almanya'da Bavaria Laboratuvarı, Arnold and Arrie Stüdyoları, Bavyera Televizyonu ve Münih Sinema-TV Yüksek Okulu'nda, İsviçre-Montreux'de sinema eğitimi ve

çağdaş teknolojinin dünyada kullanılması konusunda inceleme ve araştırmalar yaptı, seminerlere katıldı. 1980 yılında Belçika Kraliyet Arşivi'nin dünyadaki sinema adamları arasından seçtiği 203 sinema spesiyalisti içinde yer aldı.

Çok sayıda kitap, dergi ve gazetede yayınlanan yazılarının yanı sıra birçok seminer, sempozyum, açık oturum, kongre ve konferansa bildirileriyle katılan Prof. Sami Şekeroğlu'nun, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu "Sinema-Televizyon Alt Komitesi", Oscar ödülleriinde "En İyi Yabancı Film" dalında ülkemizi temsil edecek filmi tespit edecek Komisyon, Kültür Bakanlığı Sinema Filmleri Değerlendirme Komisyonları, Türk Sinema Vakfı (TÜRSAV) (Kurucu Üye), Devlet Planlama Teşkilatı'nın Kültür ve Sanat Özel Komisyonu gibi kurum ve kuruluşlarda da üyeliği vardır.

4.3. Birbiriyle Bağlantılı İki Ünite:

Sinema-TV Merkezi ve Sinema-TV Bölümü

Sinema-TV Bölümü; araştırma, inceleme, arşivleme, yayın ve yaygın eğitim yapan Sinema-TV Merkezi ile entegre olarak yerli ve yabancı sanat adamlarıyla uygulamalı eğitim-öğretim yapan ülkemizin ilk sinema kurumudur. Sinema-TV Bölümü'ndeki eğitimin ana amacı, kendi kültürünü, toplumunu, sanatını iyi tanıyan, çağdaş ve yenilikçi anlayışla klasik ve idealist olanın sentezini yapabilen, kullandığı malzemeye hakim, günümüzün en etkin iletişim araçlarını ve en yaygın sanatını kullanmanın bilincinde olan, yaratıcı ve konusunda uzman meslek ve sanat adamlarını yetiştirmektir. Öğrenciler, senaryo, yönetim, görüntü yönetmenliği, kurgu, sanat yönetmenliği, arşivcilik vb. dallara ilgi duyup bu dallarda uzmanlaşma olanağına sahiptir.

Prof. Sami Şekeroğlu başkanlığında Lütfi Ö. Akad, Metin Erksan, İlhan Arakon, Halit Refiğ'den oluşan ilk eğitim kadrosu, sonraki yıllarda Sezer

Tansuğ, Cafer Türkmen, Nedim Otyam, Ersu Pekin, Prof. Dr. Adnan Ataman, Memduh Ün, Duygu Sağıroğlu, Prof. Dr. Âlim Şerif Onaran, Prof. Tevfik İsmailov, Suha Arın, Atıf Yılmaz, Feyzi Tuna, Tunç Başaran, Atilla Dorsay, Erol Keskin, Süleyman Erdoğan gibi sinemacılar ve uzmanlarla, Kurumun kendi yetiştirdiği Prof. Cem Odman, Prof. Alev İdrisoğlu, Prof. Asiye Korkmaz, Yard. Doç. Yüksel Aktaş, Serdar Akar, Uğur İçbak, Mehmet Aksın gibi genç akademisyenler ve başarılı sinemacılarla zenginleşti.

1998-99 öğretim yılına kadar özel yetenek sınavıyla öğrenci alınan Sinema-TV Bölümü'nde örgün eğitim halen; lisans, yüksek lisans ve sanatta yeterlik kademelerinde yapılmaktadır. Dört yıllık lisans eğitimlerinin ilk 3 yarıyılında sinemanın temel bilgilerini teorik ve uygulamalı olarak alan öğrencilerin her biri 4. yarıyıldan başlayarak her yarıyıl en az bir film yapmak koşuluyla eğitimlerini tamamlarlar. Öğrencilerin tamamen özgür bir ortamda, öğretim elemanlarının danışmanlığında ve profesyonel imkânlarla gerçekleştirdikleri bu filmler, öğretim kadrosunun tümünün katıldığı jüriler tarafından değerlendirilir. Bölümde yürütülen eğitimin bütünü uygulamalıdır. Öğrenciler ilk yıl sinema tarihi, genel sinema kültürü, sinema tekniği, sinema dili gibi temel dersleri teorik ve uygulamalı olarak görmektedir. 3. ve 4. sınıflarda yer alan uygulama atölyesi, projeye giriş ve diploma projesi dersleri her öğrencinin danışman öğretim elemanı denetiminde kişisel olarak kendi filmini çektiği atölyelerdir. Öğrencilerin çektiği filmlerin tüm ekipmanı Kurum tarafından karşılanmaktadır. Öğrenciler bu çalışmaların her aşamasında Sinema-TV Merkezi'nin profesyonel imkânlarından yararlanmaktadırlar. Her yarıyıl, senaryoları atölye danışmanları tarafından onaylanan öğrenciler için bir çekim programı hazırlanmaktadır. Bu program doğrultusunda her öğrenci belirli süreler içinde Kurumun ses yalıtımlı dört stüdyosunun yanı sıra, dekor malzemesi, kamera, ses, ışık ekipmanı ve montaj ünitelerinden yararlanmaktadır. Öğrenciler aynı zamanda ekipler halinde çalışabilmektedirler. Bir öğretim yılı içinde uzunlukları 10 ile 30 dakika arasında değişen 100 civarında film çekilmektedir.

Sinema-TV Bölümü mezunları bugün Türk sinema ve televizyon sektöründe her alanda (yönetmen, görüntü yönetmeni, sanat yönetmeni, senaryo yazarı, kameraman, kurgucu, post-production elemanı vb.) ustalıkla çalışabilmektedir. Bugün kamera asistanlarının hemen hepsi sinema eğitime sahiptir. Son yıllarda ülkemizde gerçekleştirilen yabancı prodüksiyonların teknik ve yönetim ekiplerinde ise sadece eğitilmiş sinemacılar çalışmaktadır. Özel televizyon kanallarının eleman talepleri, ülkedeki reklam ve klip üretiminin artması, genç insanlara imkân sağlamış, böylece sektördeki eğitilmiş eleman sayısı hızla artmıştır. Eğitimi Sinema-TV Bölümü'nde tamamladıktan sonra öğretim elemanı olarak yıllarca görev yapan ve şu anda Türk sinema sektöründe colorist olarak çalışan Dilek Er'in sözleri bu noktada önem arz etmektedir:

“Sami Hoca Türk Sinemasında yeni bir devir açtı. Çünkü yetiştirdiği yüzlerce öğrenci şu anda sektörde çalışıyor. Bundan sonra da sektörü ayakta tutan kişiler olarak çalışmaya devam edecekler.”¹⁸¹

Günümüz Türk sinemasının önde gelen yönetmenlerinden biri olan Sinema-TV Bölümü mezunu ve aynı zamanda öğretim görevlisi Serdar Akar Prof. Sami Şekeroğlu'nun öncülüğünü vurgulamaktadır:

“Şeref-ül mekân bi-limekân' diye bir deyim vardır. Anlamı; Makamına şeref veren insan. Yani bulunduğu yerden beslenen, onun altında kalan bir insan değil de, bulunduğu makama şeref veren insan olarak görüyorum ben Sami Hoca'yı. Diğer sanatların tarihi konuşulurken yüzlerce, binlerce yıl diye bahsediliyor, müzikten, resimden. Ama sinemanın daha çok minik bir tarihi var. Daha yeni başlayan bir sanat. Ve bu yeni başlayan durumda, hele böyle bir ülkede, bir okul, bir ekol kurmak, bu anlayışı yaygınlaştırmak kesinlikle bir öncülüktür. Öncü bir fikrin ürünüdür.”¹⁸²

¹⁸¹ Bkz. (161), ER

¹⁸² Bkz. (161), AKAR

Bölüm mezunlarından senaryo yazarı Zülküf Yücel de Prof. Sami Şekeroğlu'nun eğitimci kimliğiyle ilgili olarak şunları belirtmektedir:

“Sami Hoca'nın bir sinemacı bir de eğitimci tarafı var. Eğitimci tarafı aynı zamanda sinemacı da yetiştiriyor. Sinemacının yanında “insan” yetiştiriyor. Sinemacı yetiştirmek bir yere kadar kolay bir iş, ama insan yetiştirmek zor. Bunu herkes yapamaz.”¹⁸³

Sinema-TV Bölümü Türk sinema ve televizyon sektörüne eğitimli elemanlar yetiştirdiği gibi Türkiye'deki akademik sinema birimlerine de akademisyenler yetiştirmiştir. MSGSÜ GSF Sinema-TV Bölümü'nde görev yapmakta olan Prof. Cem Odman, Prof. Alev İdrisoğlu, Prof. Asiye Korkmaz, Yard. Doç. Z. Yüksel Aktaş'ın yanısıra, Mersin Üniversitesi İletişim Fakültesi Dekan Yardımcısı Yard. Doç. Hakan Erkılıç, Sinema-TV Bölüm Başkanı Yard. Doç. Senem A. Duruel, Kültür Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi öğretim görevlisi Yard. Doç. Melis Oktuğ, Galatasaray Üniversitesi İletişim Fakültesi öğretim görevlisi Alp Birol, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sinema-TV Bölümü Araş. Gör. Nebihat Yağız, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sinema-TV Bölümü Araş. Gör. Afif Ataman bunlardan birkaçıdır.

MSÜ Sinema-TV Bölümü mezunu olduktan sonra sanatta yeterlik eğitimini de burada tamamlayan ve şu anda Mersin Üniversitesi İletişim Fakültesi Sinema-TV Bölüm Başkanı olarak görev yapan Yard. Doç. Senem A. Duruel, Prof. Sami Şekeroğlu ve Sinema-TV Bölümü hakkındaki görüşlerini şu şekilde belirtmektedir:

“Sami Hocam ve bizim okul benim hayatımda çok belirleyici noktalarda ve çok belirleyici anlarda yer alıyor. Sanıyorum bu hepimiz için böyle. O mekanda yaşadığımız, paylaştığımız, öğrendiğimiz her şeyde Sami Hoca'nın izi var. Onun yarattığı atmosferin izleri hepimizin hayatında sürüp gidiyor.”¹⁸⁴

¹⁸³ Bkz. (161), YÜCEL

¹⁸⁴ Bkz. (161), DURUEL

Sinema-TV Bölümü öğrencileri ve mezunları “A Ay”, “Katırcılar”, “Beyoğlu’nun Arka Yakası”, “Gemide”, “On Kadın”, “Polizei”, “Dar Alanda Kısa Paslaşmalar”, “İstanbul Kanatlarımla Altında”, “Arabesk”, “Denize Hançer Düştü”, “İz”, “Karanlık Sular”, “Hoşçakal Yarın”, “Işıklar Sönmesin”, “Gökyüzü”, “Eşkıya”, “Kahpe Bizans”, “Kaç Para Kaç”, “Katırcılar”, “Beyoğlu’nun Arka Yakası”, “Sen de Yüreğinde Sevgiye Yer Aç”, “Koza”, “Kasaba”, “Mayıs Sıkıntısı”, “Uzak”, “Gerilla”, “Yalancı”, “Bizim Yunus”, “Deli Yürek: Bumerang Cehennemi”, “Zümrüt”, “İngiliz Kemal”, “Maruf”, “Mavi Sürgün”, “Ateş Üstünde Yürümek”, “Vizontele Tuuba”, “Ay Vakti”, “Gönderilmemiş Mektuplar”, “Hünkârın Bir Günü”, “Rus Gelin”, “Meleğin Düşüşü”, “Fotoğraf”, “O Şimdi Asker”, “Fasulye”, “Hemşo”, “Sır Çocukları”, “Mustafa Hakkında Her Şey”, “Kayıp Cennet İnsanları”, “Okul”, “Yazı-Tura”, “Gönül Yarası”, “O Şimdi Mahkum”, “Yolda”, “Pardon”, “Organize İşler”, “Meleğin Düşüşü”, “Kurtlar Vadisi Irak”, “Dondurmam Gaymak”, “Araf”, “Kırlangıç”, “Tramvay”, “Barda”, “İlk Aşk”, “Sinema Bir Mucizedir”, “Ölümüne Sevda”, “Türev”, “Bir Parça Nisan”, “Kış Bahçeleri”, “İki Genç Kız”, “Aşk Üzerine Söylenmemiş Herşey”, “İklimler”, “Son Osmanlı/Yandım Ali”, “Lola ve Billy Kid”, “2 Süper Film Birden”, “Hokkabaz”, “Takva”, “Ghost”, “Umut Adası”, “Pars: Kiraz Operasyonu” gibi Türk sinemasının son dönemde verdiği ürünlerle; “Hastane”, “Süper Baba”, “Yorgun Savaşçı”, “Ruhsar”, “Koçum Benim”, “Kuruntu Ailesi”, “Biz Bize Benzeriz”, “Zeki Metince”, “Azad”, “Çiçek Taksi”, “Kuruntu Ailesi”, “Dünya Hali”, “Biz Bize Benzeriz”, “Baba Evi”, “Baş Belası”, “Yıldız Karayel”, “Zeki Metince”, “Gülbeyaz”, “Yeditepe İstanbul”, “Müjgan Bey”, “Tarçın Konuştu”, “Üç Kişilik Aşk”, “Bir İstanbul Masalı”, “Yarım Elma”, “Ruhsar”, “Patron Kim”, “El Bebek Gül Bebek”, “Belalı Baldız”, “Çocuğun Var Derdin Var”, “Erkeksen Seyret”, “Haylaz Babam”, “Dünya Varmış”, “Tam Pansiyon”, “Büyümüş de Küçülmüş”, “Rüyalarda Buluşuruz”, “Hayat Bilgisi”, “Sultan Makamı”, “Kurşun Yarası”, “Yağmur Zamanı”, “Dünya Hali”, “Bir İstanbul Masalı”, “Kampüsistan”, “Kasırga İnsanları”, “Kapıları Açmak”, “Geniş Zamanlar”, “Seni Çok Özledim”, “Gönül”, “Selena”, “Savcının Karısı”, “İhlamurlar Altında”, “Hızlı Adımlar”, “Ayva Sarı Nar Kırmızı”, “Ekmek

Teknesi", "Bu Film Bitmez", "Karaoğlan", "Kurşun Asker", "Ev Hali", "Düşler ve Gerçekler", "Azap Yolu", "Candan Öte", "Serseri Aşıklar", "Beşi Bir Yerde", "Sır Dosyası", "Eksik Etek", "Yarın Geç Olmayacak", "Kurtlar Vadisi", "Yalancı Yarım", "Yanık Koza", "Cemile", "Seni Yaşatacağım", "Aşk Meydan Savaşı", "Ömer Seyfettin Hikâyeleri", "Körfez Ateşi", "Pertev Bey'in Üç Kızı" gibi televizyon dizilerinin yaratıcı kadrolarında yer almışlardır. Sinema-TV Bölümü'nden mezun olan elemanlar gerek teknik gerekse estetik konularda Türk Sinema ve Televizyonuna ürün vermekte, okullu sinemacıların ürettiği filmler, yurt içinde ve dışında katıldıkları festivallerde ödüller almakta, televizyon kanallarında ve sinemalarda gösterilmektedir.

2003 yılında Antalya'da düzenlenen 4. Türkiye Sinema Kurultayı'na katılan Prof. Sami Şekeroğlu, Kurultaya sunduğu bildiride Sinema-TV Bölümü ve yetiştirdiği sinemacılar hakkındaki görüşlerine de yer vermiştir:

"Sinema eğitiminin bir özelliği var: Ders dinleyerek, kitap okuyarak sinemacı olunmuyor. Onu yazarak, yaparak, uygulayarak öğreniliyor. Amaca ulaşmak için iyi bir eğitim kadrosu kurduk, teknik donanımlı stüdyolar yaptık ve az sayıda öğrenci aldık. 1999'a kadar öğrenciyi, yetenek sınavıyla alıyorduk. Çok iyi elemelerden, çok sıkı sınavlardan sonra. Bizim sınavları başaran öğrenciler sinema tarihini ezbere biliyorlardı. Hem genel kültür, hem de sinema kültürü birikimleri vardı. Zaten sınavı başarmak için böyle olmak zorundaydılar. Az sayıda (10-15) öğrenci alıyorduk. Çağdaş teknolojiye sahipti Kurumumuz. Öğrenciler alışılmamış olanaklar ve alışılmamış akademik özgürlükle eğitimlerini sürdürdüler. Bugün ülkemizde sinemayla uğraşanların en az % 60'ı 'Mimar Sinan' damgasını taşıyor."¹⁸⁵

Film arşivi, stüdyo, laboratuvar, kütüphane, televizyonda çekim ve çekim sonrası üretim üniteleri, sergi salonu ve sinema salonlarına sahip olan Sinema-TV Araştırma ve Uygulama Merkezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Rektörlüğü'ne bağlı bağımsız bir müdürlük olarak faaliyet

¹⁸⁵ Sami ŞEKEROĞLU, **Sinema Eğitiminin 30 Yılı ve Sorunları**, 4. Türkiye Sinema Kurultayı, Ekim/2003, Antalya.

göstermektedir. Sinema-TV Merkezi dünyada kendi alanında benzeri olmayan bir teknik donanım ve orijinallerden oluşan büyük bir koleksiyona sahiptir. Türk sinemasına ait orijinallerle dünya sinema klasiklerinin önemli örneklerinin korunduğu, her türlü koruma şartlarına sahip arşivdeki film sayısı bugün yaklaşık 10.000 civarındadır. Arşivde, filmlerin yanı sıra 40.000'in üzerinde fotoğraf, orijinal senaryolar, afişler, kupür dosyaları, dekor, kostüm, aksesuar örnekleri, sinema ile ilgili her türlü belge ve malzeme korunmaktadır. Araştırmacı, yazar ve öğrencilere açık olan ve bireysel film izleme imkânına sahip video kütüphanesinde 4000'in üzerinde film bulunmaktadır.

Kurumun biri 75, diğeri 500 kişilik iki gösteri salonunda sürekli olarak halka açık ücretsiz film gösterileri düzenlenmekte, galalar, özel gösteriler yapılmaktadır. 16 mm ve 35 mm film ve geniş perde video gösteri imkânları bulunan bu salonlarda öğrenciler, araştırmacı ve sinemacılar için de özel gösteriler yapılmaktadır. Kurum yaygın eğitim işlevini film gösterileri ve kütüphanesindeki hizmetlerle yürütmektedir. Dünya standartlarında teknik alt yapıya sahip sinema laboratuvarında her formatta filmin çekim, kurgu, yıkama, baskı, özel efekt işlemleri ile yıpranmış filmlerin bakım-onarım ve restorasyonu yapılmaktadır. Sinema-TV Merkezi'nin yayın kalitesinde modern cihazlarla donatılmış, her türlü video çekim, montaj, elektronik efekt imkânına sahip video post-prodüksiyon ünitesinden öğrenciler, sinemacılar, yurt içi ve yurt dışı televizyon kanalları yararlanmakta, televizyon programları, tanıtım filmleri, belgeseller işlem görmektedir. Merkez bünyesindeki arşiv, yurt dışında yapılacak olan film festivalleri için elindeki filmlerden özel kopyalar üretmektedir. Merkez'de televizyon yayın şirketleri için, getirilen filmlerin bakım, onarım ve yenileme çalışmaları yapılmakta, filmlerin video kopyaları hazırlanmaktadır. Sinema-TV Merkezi'nde eğitim ve öğretimde kullanılmak, ayrıca Türk sineması ile televizyonlara hizmet vermek üzere düzenlenmiş, biri seyircili plato olmak üzere tüm imkânlara sahip beş sesli çekim stüdyosu bulunmaktadır.

Prof. Sami Şekeroğlu'nun Kulüp Sinema 7 yıllarında başlattığı geniş kapsamlı bir "Sözlü Tarih Projesi" Kurumun öğretim elemanları ve öğrencileri tarafından sürdürülmektedir. Bu proje kapsamında yüzlerce sinemacı, yazar ve tarihçiyle söyleşi ve röportajlar yapılmış, yapılan bu görüşmeler değişik formatlarda kaydedilmiştir. Bu proje kapsamında yurt içinden ve dışından pek çok yeni malzeme toplanmış, Türk sinemasına ait fotoğraf, senaryo ve her türlü bilgi ve belge toplanmış, sinemamızın ilk yıllarına ait yanar tabanlı filmler özel yöntemlerle yanmaz hale getirilmiştir.

Sinema-TV Merkezi uzun yıllardan bu yana eğitim ve öğretim çalışmalarıyla birlikte ulusal ve uluslararası kuruluşlara danışmanlık hizmetini sürdürmekte, araştırmacılara, akademisyenlere ve sinema adamlarına bilgi ve belge yardımıyla bulunmaktadır. Kurum tarafından üretilen belgesel filmler her düzeydeki eğitim kurumlarına gönderilmektedir.

Sürekli gelişen dinamik bir yapıya sahip olan Kurum bir şehir içi üniversitesinin birimi olarak İstanbul'daki diğer bilimsel ve sanatsal faaliyetlerle bütünleşmiştir. 1996 yılında Avrupa kamuoyuna Türk tarih, kültür ve medeniyetini tanıtmayı amaçlayan Europalia Festivali'nde sinemaya ayrılan bölümün hayata geçirilmesinde diğer kurumlarla birlikte Sinema-TV Merkezi de önemli görevler üstlendi. Bu programda yer alacak sinemayla ilgili etkinlikler ve gösterilecek 100'ün üzerinde film, Prof. Sami Şekeroğlu'nun da aralarında bulunduğu beş kişilik bir komisyon tarafından tespit edildi. Tespit edilen filmlerin kopyaları Sinema-TV Merkezi'nde öğretim elemanları tarafından hazırlandı. Türk sinema tarihi için önem taşıyan nitrat tabanlı, tahrip olmuş filmler özel yöntemlerle yenilendi. Sergi ve tanıtım kitaplarında kullanılmak üzere fotoğrafları basıldı. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı ile birlikte düzenlenen birçok uluslararası etkinlik kapsamında, 21-28 Kasım 1998 tarihlerinde "I. Türk Dünyası Sinema Günleri", 27 Ekim-5 Kasım 2000 tarihlerinde "Cengiz Aytmatov Filmleri Toplu Gösterisi", 26-31 Ocak 2001 tarihlerinde "II. Türk Dünyası Sinema Günleri", 22-28 Mart 2002 tarihlerinde "III. Türk Dünyası Sinema Günleri"nde Türk

cumhuriyetleri sinemalarından örnekler, “17-28 Nisan 2000 tarihlerinde “Dünya Sinemasında Çocuk” başlıklı toplu gösteri, Çek Cumhuriyeti İstanbul Başkonsolosluğu işbirliğiyle 16-29 Haziran 2000 tarihlerinde “Çek Filmleri Toplu Gösterisi”, 19-30 Mart 2001 tarihlerinde “Türk Sinemasında Kadın” başlıklı toplu gösteri kapsamında Türk sinemasında kadın sorununu inceleyen filmler ile kadın yönetmenlere ait filmlerden seçilen 30 film ve sinema öğrencilerinin gerçekleştirdiği kadın temalı 20 filmin gösterisi, 30 Mayıs-15 Haziran Beyaz Saray 2000-2001 Milenyum kutlamaları çerçevesinde The Library of Congress tarafından restore edilen filmler arasından seçilen “Restore Edilen Amerikan Filmleri Gösterisi”, Ekim 2003 ve Nisan 2004 tarihleri arasında Sinema-TV Merkezince düzenlenen Cumhuriyetimizin 80. Yılı kapsamında “80. Yılda 80 Film Gösterisi”, Kasım 2004 ve Eylül 2005 tarihleri arasında Merkez tarafından düzenlenen “Sanat Belgeselleri”, Belgesel Sinemacılar Birliği ile ortaklaşa “1001 Belgesel Film Festivali”, 3. Uluslararası Çocuk Filmleri Festivali kapsamında yer alan “Küçük Sinemacılardan Büyük Filmler” başlıklı gösteri programında 81 filmin gösterisi, Kasım 2005’te son bir yıl içinde kaybettiğimiz sinema sanatçılarının 20 filminden oluşan “Gidenlerin Ardından” film gösterisi, Aralık 2005’te “Savaşta Kaybedilen İlk Şey Masumiyettir” başlıklı 20 filminden oluşan gösteri programı, Ocak 2006’da Türk sinemasının ünlü yönetmeni ve Sinema-TV Bölümü öğretim görevlisi Lütfi Akad için “Lütfi Akad 90 Yaşında” başlıklı 18 filminden oluşan gösteri programı, Şubat 2006’da önemli görüntü yönetmenlerinden İlhan Arakon’un anısına 12 filminden oluşan “İlhan Arakon’un Ardından” başlıklı gösteri programı, Mart 2006’da yönetmen Atıf Yılmaz’ın anısına 20 filminden oluşan “Atıf Yılmaz Filmleri Toplu Gösterisi”, Nisan 2006’da yönetmen Metin Erksan’ın 20 filminden oluşan “Metin Erksan Filmleri Toplu Gösterisi”, 22-27 Mayıs 2006 tarihlerinde İstanbul Karaköy Rotaract ve Polonya Trajmiastro Rotaract Kulübünün birlikte düzenledikleri Kırmızı-Beyaz Film Festivali kapsamında çağdaş Polonya sinemasına ait 6 filmin tanıtıldığı “Polonya Filmleri Gösterisi”, 21-31 Mayıs 2007 tarihlerinde Sinema-TV Enstitüsü ve Sinema-TV Bölümü’nün yetiştirdiği eğitimli sinemacıların profesyonel alandaki çalışmalarından oluşan “Bizim Çocuklar

Toplu Film Gösterisi" etkinlikleri gerçekleştirildi. Türkiye'de ilk defa "Türk Sinemasında Kostüm", "Fotoğraflarla Sinemada Atatürk", yurt dışında Fransa'da, Mannheim'da, Bastia'da açılan "Başlangıcından Günümüze Fotoğraflarla Türk Sineması" sergileri düzenlendi. Nantes Üç Kıta Film Festivali, Paris'te Georges Pompidou Merkezi'nde düzenlenen "Türk Sineması Retrospektifi", "Strazburg Türk Filmleri Haftaları", "Bastia Film Festivali", "Shaken'in Yıldızları Film Festivali" etkinliklerine katılan Türk filmlerinin alt yazılı kopyalarının hazırlanıp yollanması ve bu yolla Türk sinemasının tanıtımının yapılması sağlandı. Bunlar son yıllarda yapılan etkinliklerin bazılarıdır.

Bunların yanı sıra, öğretim elemanları ve öğrencilerden oluşturulan bir ekip tarafından İstanbul'da düzenlenen önemli sanat olayları, festivaller, gösteri, kültür günleri film ve video ile belgelenmekte, İstanbul'un gittikçe değişen toplumsal yapısına ait dokümanlar arşivlenmektedir.

Eğitime başladıktan sonra her yıl dünyanın ünlü sinema adamları (Fransız Sinema Akademisi Başkanı, yönetmen Marcel Carne, Amerikalı yönetmen Elia Kazan, FIPRESCI-Uluslararası Sinema Eleştirmenleri Birliği Genel Sekreteri Klaus Eder, Münih Sinema-TV Okulu öğretim üyesi Prof. Dr. J. Müller, ünlü yönetmen Mustafa Akkad, sinema oyuncularları Ömer Şerif ve Anthony Quinn, FEMIS Sinema Okulu öğretim üyesi Prof. Jean Pierre Berthome, Azerbaycanlı sinema yönetmeni ve VGİK-Moskova Devlet Sinema Enstitüsü öğretim üyesi Prof. Ejder İbrahimov, kamera tasarımcısı Ed di Giulio, Oscar ödüllü görüntü yönetmeni Walter Lassally, Alman ses uzmanı Andreas Meyer, akademisyen Prof. Elliot Stout, Kırgız sinemasının ünlü yönetmeni ve Kırgızistan'ın Ankara Büyükelçisi Tölömüş Okeyev, Bulgaristan Ulusal Sanat ve Sinema Akademisi (NATFIZ) Rektörü Prof. Zdravko Mitkov, Rektör Yardımcıları Prof. Ludmil Staykov ve Prof. Stanislav Semerdjiyev, Library of Congress arşivcilerinden Michael Mashon, Amerikalı film editörü Paul Lamastra, senaryo yazarı ve Münih Sinema-TV Okulu yöneticisi Prof. Dr. Lengsfeld, Alman yönetmenleri Klaus Tescher ve Wernes Nekes, sinema

eleştirmeni David Robenson, Avusturya Bilimsel Film Enstitüsü araştırmacıları Doç. Dr. S. Hermann ve Said Manafi, Avusturya Film Arşivi temsilcileri Joseph Scuhnick ve Joseph Navratil, Alman senaryo yazarı ve yönetmeni Konstantin Schimidt, Grenoble Üniversitesi öğretim üyesi, tarihçi Prof. Dr. Magalie Laurencin, Alman sinema akademisyeni Prof. Dr. Scobert, Azerbaycanlı yönetmenler Oktay Mirkasımov, Rasim Ocakov, Cemil Ferecov, Oscar ödüllü Azerbaycanlı senaryo yazarı ve yönetmen Rüstem İbrahimbeyov, Azerbaycan Yazarlar Birliği Başkanı ve senaryo yazarı Anar, oyuncular Amelya Penahova, Rasim Balayev, Kazak sinema yönetmenleri Ardak Emirkulov, Abubekr Suleyev, Kazak sinema ve tiyatro oyuncusu Tunguçbay El-Tarazi, Türkmen yönetmenleri Hocakulu Narlıyev, Muhammed Soyunhanov, Halmamed Kakabayev, Türkmen sinema ve tiyatro oyuncuları Oğulcirin Durdueva, Şahmurad Annamuradov ve Çağrı İşanguliyev, Özbek yönetmeni ve Taşkent Sanat Enstitüsü Sinema Bölümü öğretim üyesi Prof. Şöhret Abbasov, Özbek oyuncusu Yılmaz Alimhocayev, Peter Fabry, “Kırgızfilm” sinema stüdyosu yöneticisi Timur Mametaliyev, ünlü Kırgız görüntü yönetmenleri Kadirican Kıdıraliyev ve Hasan Kıdıraliyev, Tatar sinema adamları Zufar Buharayev, Haris Fahrudinov, Edmas Utyaganov, belgesel sinemacı James Longley, Fransız sinemacıları Stephane Barbato, Romain Coche Gendre ve Christine Gendre, İtalyan yönetmeni Daniele Vicari, Amerikalı görüntü yönetmeni Bart Dunkin,... vd.) Kurum’a davet edilerek açık oturum, seminer ve özel etkinlikler yapıldı, öğrencilerle ortak çalışmalar yapmaları sağlandı.

Türk sinemasının önemli yönetmenlerinin, senaryo yazarlarının, görüntü ve sanat yönetmenlerinin, oyuncularının, eleştirmen ve tarihçilerin katıldığı yüzlerce özel etkinlik, seminer, konferans, söyleşi, atölye düzenledi, sinemadaki teknik gelişmelerin yer aldığı sergiler hazırlandı, yurt içi ve yurt dışı film festivallerine katılım sağlandı, sinema etkinliklerine film, fotoğraf ve belge yardımı yapıldı.

Prof. Sami Şekeroğlu'nun Türk Sinemasına ve Kültürüne yaptığı hizmetlerden biri de kurduğu özgün sinema müzesi oldu. Sinema-TV Merkezi bünyesinde yer alan Sinema Müzesi, klasik bir müze anlayışından uzak, örgün ve yaygın eğitimin bir parçası olarak tasarlanmıştır. Müze iki bölümden oluşmaktadır: geçmiş zaman(klasik müze) ve şimdiki zaman. Prof. Sami Şekeroğlu bu müzeye, geçmişe ait ürünlerden meydana gelen koleksiyonun yanında bugün kullanılan modern teknolojinin ürünlerinin çalıştığı, çalışma sırasında ziyaretçilere görme ve öğrenme imkânı sağlayan, dünyada eşi benzeri olmayan yeni bir düzenleme anlayışı getirmiştir.

1998 yılında 10. Ankara Uluslararası Film Festivali açılış töreninde Sayın Cumhurbaşkanı'nın huzurlarında Aziz Nesin Emek Ödülü, Kültür Bakanı tarafından Sinema-TV Merkezi'ne verildi. Ödülün gerekçesinde şu ifadeler yer verildi:

“Sami Şekeroğlu ile Mimar Sinan Üniversitesi Sinema-TV Merkezini birbirinden ayırmaya olanak yok. 10. Ankara Uluslararası Film Festivali Yürütme Kurulu, filmlerin korunmasını, film kopyaları çıkarılarak yurt içinde ve dışında gösterilmesini, film ve tv yapımlarının gerçekleştirilmesini, sinemamızın tarihini araştıranlara olanak tanınmasını ve sinema eğitimini sinemamızın en yetkin filmcileriyle yapılmasını sağlayan tek kaynak olduğu için Aziz Nesin Emek Ödülü'nün Prof. Sami Şekeroğlu'nun yönetimindeki M.S.Ü. Sinema-TV Merkezi'ne verilmesini uygun görmüştür.”

Kurum, çalışmaların başladığı ilk yıllardan itibaren çok sayıda devlet adamı tarafından ziyaret edildi. Milli Eğitim Bakanı İlhami Ertem, Kültür Bakanı Prof. Dr. Talat Halman, TRT Genel Müdürü İsmail Cem (1974), Kültür Bakanı Prof. Dr. A. Taner Kışlalı (1979), Kültür Bakanı Cihat Baban (1981), Kültür Bakanı Fikri Sağlar (1982), Kültür Bakanı Tınaz Titiz, Kültür Bakanı Mesut Yılmaz (1987), YÖK Başkanı Prof. Dr. Mehmet Sağlam (1994), İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Prof. Dr. Nurettin Sözen (1992), Milli

Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri Org. Tuncer Kılınç (2002), Kùltür ve Turizm Bakanı Atilla Koç (2006) bu ziyaretçilerden bazılarıdır.

Çeşitli dönemlerde Prof. Sami Şekeroğlu, onun çalışmaları ve yarattığı kuruluşlar için olumsuz düşünceler taşıyan hatta Kurumu yıpratıcı girişimlerde bulunan devlet adamlarının da içinde bulunduğu bu ziyaretçiler, Prof. Sami Şekeroğlu'nun çalışma azmi, kurduğu yapı ve düzen karşısında hayranlıklarını ifade etmişlerdir.

5. SONUÇ

Türk tarihinin ve Türk kültürünün açık hava müzelerinden biri olan ve tarih boyunca önemli şahsiyetler yetiştiren Harput'ta doğan Prof. Sami Şekeroğlu, geçmişle gelecek arasında bir köprü görevi gören bu şehirde çocukluk ve ilk gençlik yıllarını yaşamıştır. Prof. Sami Şekeroğlu'nun kişiliğinin temel izleri bu devrede ortaya çıkmış ve şekillenmiştir.

Hocalık insanda varolan ve üniversitede öğretim yılları içinde gittikçe gelişen bir öğrenme ve öğretme duygusudur. Gerçek bir 'hoca' için "çırak ustayı geçmezse zanaat ölür" düsturu geçerlidir. Yetiştirdiği gençlerin kendisini geçmesi ve kendisinden daha başarılı olmasını amaçlamayan kişi gerçek bir hoca sayılamaz. Gerçek bir hoca ve eğitimci, meslektaşlarını yönlendirirken çevresinde sevgi ve saygı çemberi kurabilen, asistan ve öğrencilerinin saygıyla baktığı, imrendiği ve örnek aldığı bir insan olmalıdır.

Prof. Sami Şekeroğlu, Türkiye'de henüz film arşivi ve sinema eğitimi düşüncesinin olmadığı bir dönemde ilk sinema kültür kulübünü ve ilk film arşivini oluşturmuş, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde Sinema-TV Enstitüsü'nü kurmuş, akademik sinema eğitimini başlatmış ve 30 yılı aşkın bir zaman diliminde yüzlerce öğrenci-uzman yetiştirmiş, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yapmış, her yönü ile örnek olmuş bir eğitimci, Türk sinema tarihçisi-uzmanı ve eşine ender rastlanan 'hoca' neslinin mütevazı bir üyesidir. Bir hoca, öğretim üyesi ve eğitimci olarak Prof. Sami Şekeroğlu öğrencilerini kendi çocukları gibi görür ve onların problemleri hayatının en önemli konularını oluşturur. Kurduğu eğitim kurumunda öğrencilerine sadece sanat ve sinema formasyonu vermek için değil, aynı zamanda onları toplumun duyan, düşünen, yaratıcı vatandaşları olarak yetiştirmek için gayret gösterir. Üniversite ve sinema çevrelerinde geniş kültürlü ve enerjik bir insan olarak

tanınan Prof. Sami Şekeroğlu'nun sağlam karakteri ve vatanseverliği herkes tarafından ilk planda kabul edilmektedir.

Prof. Sami Şekeroğlu başarılı ve fedakar bir eğitimci olduğu kadar güçlü ve başarılı bir yöneticidir. Kendisi çok çalışkan olduğu kadar, başkalarını iyi çalıştırmamanın sırlarına da vâkıftır. Bu durum arşivci, eğitimci, yönetmen, yapımcı, müzeci ve bilim adamı alanlarında başarılı bir Sami Şekeroğlu'nun oluşumunun temel nedenidir. Değişik alanlarda olduğu gibi, onun yöneticiliğinde de başarı ve yükselişin asıl sihirli anahtarı çalışkanlık, sahiplenme, inandığı uğruna her şeyi yapabilme formülünde düğümlenmektedir.

Prof. Sami Şekeroğlu erken yaşlarda sahip olduğu sorumluluk bilincini ulusal sinemamızın geliştirilmesi ve Türk sinema ürünlerine sahip çıkılması adına bütün hayatına taşımıştır. Prof. Sami Şekeroğlu Türk sinemasının bilimsel ve üstün teknik standartlara kavuşmasını sağlamıştır.

Çalışkanlık ve başkalarını da verimli çalışmalara yönlendirebilme niteliklerinin yanında Prof. Sami Şekeroğlu'nun organizasyon kabiliyeti gücüne de sahip bulunduğundan söz etmek gerekir. Kulüp Sinema 7'den Türk Film Arşivi'ne geçiş, İDGSA Film Arşivi'nin kuruluşu ve sonra Sinema-Televizyon Enstitüsü'ne dönüşmesi, daha sonraki yıllarda da Sinema-TV Merkezi ve Sinema-TV Bölümü'nün kuruluşunun sağlanması, onun yöneticilik gücünün ve yönetim becerisinin yanısıra organizatörlük gücünü de ortaya koyar.

Prof. Sami Şekeroğlu bütün bunları gerçekleştirirken mutlaka çeşitli insanların çalışma ve fikirlerine önem vermiştir. Ancak başkalarının fikir, çalışma ve yardımlarından yararlanmış, yepyeni ve gelişmeyi sağlayıcı sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Prof. Sami Şekeroğlu'nun bu yönden ulaştığı olumlu sonuçların maddi delilleri meydandadır. Etrafında takdir ve saygı uyandıran Prof. Sami Şekeroğlu çalışmalarına bağlı olarak daima bilgisini

yenileyip artırmaktan da geri kalmayan bir insandır. Kendisinden bir şeyler öğrendiği kimseleri daima rahmet ve şükranla hatırlar. Prof. Sami Şekeroğlu daima her kötülüğün, fenalığın altından bir güzellik doğacağına inanarak hayata ve dünyaya hep umutla bakar.

Günümüzün en etkileyici sanatı olan sinemanın ülkemizde uzunca bir geçmişi vardır. İlk Türk filminin çekilmesinden bu yana binlerce film üretildi Türkiye’de. Ancak bir yüzyıla yaklaşan bu tarihsel geçmişin hemen hemen büyük bir bölümü aynı derecede uzun süren bir sorumsuzluğun ve ilgisizliğin izlerini taşımaktadır. Birkaç sinemacının ve sinema sevdalısının gözüpük, cesurca çıkışı bir yana bırakılırsa, süreklilik gösteren, köklü bir sinema ortamının yaratılamadığı bir gerçektir. Bu geçmişin ürünlerinin bile geç tarihlerde koruma altına alındığı ülkemizde hem bu koruma ve araştırma görevini yerine getiren, hem de sinemayı bir sanat olarak kendisine en yaraşır, onurlu, saygıdeğer kimliği ile kazandırmaya çalışan bir Kurumun doğması tarihi bir gerekliliktir. Bu amaçla Prof. Sami Şekeroğlu’nun kurduğu Sinema-TV Enstitüsü durumun bilincinde olan bütün sinemacıların ihtiyaçlarına cevap verdiği için kısa zamanda geniş ilgi ve destek kazanmıştır.

Prof. Sami Şekeroğlu’nun yeni bir misyon ve vizyonla kurduğu İDGSA Film Arşivi ve Sinema-Televizyon Enstitüsü, Türk sinema ve sanat hayatına neler katmıştır? Prof. Sami Şekeroğlu Türkiye’de ilk defa sinema sanatı eğitiminin programını planlamış ve bu programı hazırlamak için yoğun ve bilimsel bir çalışma yaparak sinema adamı olmanın yöntemlerini hazırlamıştır. Prof. Sami Şekeroğlu’nun 1967’de Uluslararası Film Arşivleri Federasyonu-FIAF kongresine katılmasıyla başlayan Kurum’un FIAF’la bağlantısı bugün de sürmektedir. Kurum FIAF’la kurduğu bağlantı çalışmalarını uluslararası alanda tanıtma ve diğer ülkelerin film arşivlerle işbirliği yapma imkânı sağlamıştır. Sinema-TV Enstitüsü zaman zaman bu bağlantıları Türk sinemasını yurt dışında tanıtmak amacıyla kullanmıştır.

Prof. Sami Şekeroğlu film arşivciliğinin ve sinema eğitiminin bir özel alan olduğunu o tarihlerde kavrayarak öncülük görevini günümüzde de başarıyla sürdürmektedir. Dünyada eşi benzeri olmayan “Eğitim İçinde Üretim, Üretim İçinde Eğitim” düşüncesini bir eğitim modeli olarak benimsemiş ve usta-çırak ilişkisini öne alan, sistematik ve bilimsel sinema eğitimini Türk eğitim hayatına armağan etmiştir. Sinema-TV Enstitüsü, kurucusu Prof. Sami Şekeroğlu’nun dinamik ve atılımcı kişiliğinde bir uluslararası kurum olma niteliğini kazandıktan sonra sinema alanında sanat ve teknik adamlar yetiştirmiştir. Sinema-TV Enstitüsü, aynı zamanda o tarihlerden sonra Türkiye’de açılan sinema-televizyon bölümleri için de doğru ve temel bir örnek oluşturmuştur.

Prof. Sami Şekeroğlu’nun Sinema-TV Merkezi’nin kurulması için sarf ettiği emek, Türk Film Arşivi’ni yaratması, Merkez’i adeta bir sinema müzesine çevirmesi, yaptırdığı salon, laboratuvar, post-produksiyon ünitesi, çekim stüdyoları, Merkez’de biraraya getirdiği eğitim kadrosu Türk sinema dünyasının unutulmaz servetlerindendir.

Sinema-TV Enstitüsü’nün devamı olan MSGSÜ GSF Sinema-TV Bölümü ülkemizin sinema alanında sanat eğitimi veren ilk ve en önemli eğitim kurumudur. Bu eğitim kurumunda okuyan öğrencilere sinema sanatını öğrenmek ve sinemanın yaratıcı alanında ürün vermeleri için gerekli bütün teknik ve estetik alt yapı oluşturulmuştur. Bölüm öğrencileri “Eğitim İçinde Üretim-Üretim İçinde Eğitim” ilkesi doğrultusunda Kurumun yaptığı profesyonel çalışmalara katılarak üretime ortak olmakta, sinema alanında çalışmak için gerek duyulan temel teknik ve estetik bilgileri ve profesyonel çalışma disiplini edinmektedirler. Bu nedenle öğrencilik döneminden itibaren rahatlıkla sinema ve televizyon sektöründe çalışabilmektedirler. Bölüm öğrenci ve mezunları gerek teknik gerekse estetik konularda Türk sinema ve televizyonuna ürün vermekte, yurt içinde ve yurt dışında büyük başarılar kazanmaktadır.

MSGSÜ Sinema-TV Bölümü her öğrencisinin, bütün öğrenim süresince çok sevdiği ve her an onun karşılıklı anlayış ve arkadaşlığa dayanan samimi atmosferinde bulunmayı arzuladığı bir eğitim yuvasıdır.

Prof. Sami Şekeroğlu eğitimciliği ile bilim adamlığını, sinema tutkusuyla arşivciliğini ve kurum yöneticiliğini, kişiliğinde ve bütün davranışında birleştirmiş bir insandır.

Hayatını hiçbir karşılık beklemeden Türk sinemasına adayan ve bu uğurda 45 yıl boyunca büyük fedakârlıklarla çalışan, 30 yılı aşan eğitimciliği sırasında Akademi mensupları ve Akademi dışındaki uzman, sanatçı, sanatsever ve herkes tarafından takdir edilen Prof. Sami Şekeroğlu, 67 yaşını doldurması nedeniyle 26 Şubat 2004 tarihinde Sinema-TV Merkezi'nde belki de dünyada hiçbir eğitimci ve sanatçı için rastlanmayan bir şekilde, meslek sahibi olmuş öğrencileri tarafından düzenlenen bir törenle emekli oldu. Çeşitli dönemlerde öğrenci, asistan, öğretim üyesi, sanatçı, dost ve arkadaş çevresinden kişilerin ve sevenlerinin katıldığı, tümüyle her biri profesyonel iş hayatında meslek sahibi olmuş 500'ü aşkın öğrencisi tarafından gerçekleştirilen Prof. Sami Şekeroğlu'nun emeklilik töreni, uzun yıllar hem Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi için hem de günümüz Türk yükseköğretim kurumları için örnek alınacak bir etkinlik olarak unutulmayacaktır.

İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Y. Resim Bölümünden mezun, Yüksek Lisans diplomasına ve doktora eş değerli Sanatta Yeterlik belgesine sahip olan Prof. Sami Şekeroğlu, emekli olduğu tarihe kadar MSÜ GSF SinemaTV Bölümü Başkanlığı ve MSÜ Sinema-TV Merkezi Müdürlüğü görevlerini sürdürmüştü. Ancak sonsuz mücadele gücü, olağanüstü çalışma azmiyle öğrenci ve sevenlerinin gözünde bir "kahraman" haline gelen Prof. Sami Şekeroğlu ve emeklilik kavramı hiçbir şekilde birbiriyle bağdaşmamaktadır. Görevini emin ellere teslim eden Prof. Sami Şekeroğlu sadece üniversitedeki idari görevlerinden emekli olmuştur. Ancak bütün

alışmalarını aynı enerji ve ruhla sürdürmekte, kurucusu olduğu eğitim kurumunda lisans ve lisans üstü kademelerindeki ğretim yeliğine devam etmektedir.

“Hep BİTİş'i düşünürüm, her insanın bastığı toprağa, teneffüs ettiği havaya, beslendiği ortama karşı bir sorumluluğu olmalı diye düşünürüm. İnsanın son nefesinde kendi kendine ‘tkettiklerimin yerine bir şeyler bıraktım mı, taş üstüne bir taş da ben koydum mu?’ gibilerden son bir muhasebe anı olur diye düşünürüm. Bu bilince çok küçük yaşlarda erişmiştim. Yaşantımı hep bu doğrultuda sürdürmenin sonunda Sinema-TV Enstitüsü meydana geldi. mrmn 34 yılında ortalama günde 15-20 saat kesintisiz devlet için çalıştım. Bazı şeyleri tahmin etmeme rağmen, bazılarında hayal kırıklığına uğradım.”¹⁸⁶

¹⁸⁶ Bkz. (87), 11

KAYNAKLAR

Kitaplar

AÇIKSES, Erdal (2003), **Amerikalıların Harput'taki Misyonerlik Faaliyetleri**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

AKDAĞ, Mustafa (1999), **Türkiye'nin İktisadi ve İctimai Tarihi**, C. 1, Barış Kitabevi, Ankara.

AHMAD, Feroz (1996), **Demokrasi Sürecinde Türkiye (1945-1980)**, Türkçesi: Ahmet Fethi, Hil Yayın, İstanbul.

ARDIÇOĞLU, Nureddin (1997), **Harput Tarihi**, Elazığ Eğitim, Sanat, Kültür, Hizmet, Araştırma ve Tanıtma Vakfı, 2. Baskı, Ankara.

Akademi'ye Tanıklık - 3 Cilt (2003) Bağlam Yayıncılık, İstanbul.

Arkeolojinin Delikanlısı: Muhibbe Darga Kitabı (2003), T. İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

ARSLAN, Ali (2004) **Kısır Döngü Türkiye'de Üniversite ve Siyaset**, Truva Yayınları, İstanbul.

CEZAR, Mustafa (1971), **Sanatta Batıya Açılış ve Osman Hamdi**, T. İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul

ÇAVDAR, Tefik (2004), **Türkiye'nin Demokrasi Tarihi - 1950'den Günümüze**, İmge Kitabevi, Ankara

EYÜBOĞLU, Bedri Rahmi (1986), **Resme Başlarken**, Bilgi Yayınevi, İstanbul.

FİLMER, Cemil (1984), **Hatıralar Türk Sinemasında 65 Yıl**, Emek Matbaası, İstanbul.

GÖKMEN, Mustafa (1989), **Türk Sinema Tarihi**, Denetim Ajans, İstanbul.

Güldüğüne Bakma Mehmet Güteryüz Kitabı (2004), T. İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

İLERİ, Selim (2002), **Nâm-ı Diğer Kaptan Atillâ İlhan'ı Dinledim**, T. İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

KISAPARMAK, Necip Güngör (1967), **Milli Eğitim Cephesiyle Elazığ**, Turan Matbaası, Elazığ.

Kitabın Adı Budur – Tan Oral Kitabı (2006), T. İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

KOÇAK, C.-ÖZDEMİR, H. vd. (2005), **Türkiye Tarihi 4/Çağdaş Türkiye 1908-1980**, 8. Baskı, Cem Yayınevi, İstanbul.

KONGAR, Emre (1998), **21. Yüzyılda Türkiye**, Remzi Kitabevi, İstanbul.

ONARAN, Âlim Şerif, (1994), **Türk Sineması**, Kitle Yayınları, İstanbul.

ÖZÖN, Nijat (1968), **Türk Sineması Kronolojisi** (1895-1966), Bilgi Yayınevi, İstanbul.

Osman Hamdi Bey'den Günümüze Güzel Sanatlarda Kim Kimdir? (1995), Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi yayını, İstanbul.

ÖZÖN, Nijat (2003), **Dünden Bugüne Türk Sineması Tarihi**(1896-1960), 2. Baskı, Antalya Kültür Sanat Vakfı yayını, Ankara.

REFİĞ, Halit (1971), **Ulusal Sinema Kavgası**, Hareket Yayınları, İstanbul.

SCOGNAMİLLO, Giovanni (1996), **Yeşilçam'dan Önce Yeşilçam'dan Sonra**, LEYA Yayıncılık, İstanbul.

SCOGNAMİLLO, Giovanni (1998), **Türk Sinema Tarihi**, Genişletilmiş Baskı, Kabalcı Yayınevi, İstanbul.

SCOGNAMİLLO, Giovanni (2004), **Bay Sinema - Türker İnanoğlu**, Doğan Kitapçılık, İstanbul.

SCOGNAMİLLO, Giovanni (2006), **Batı Sinemasında Türkiye ve Türkler**, +1 kitap PMP Basım Yayın Matbaacılık, İstanbul.

SUNGUROĞLU, İshak (1958-1966), **Harput Yollarında**, 4 Cilt, İstanbul.

ŞENER, Erman (1972), **Festivaller**, Anlam Yayınları, İstanbul.

TOPAL, Mehmet (1997), **Atatürk Elazığ'da**, Elazığ Eğitim, Sanat, Kültür, Hizmet, Araştırma ve Tanıtma Vakfı, Elazığ.

Ansiklopediler

AnaBritannica Genel Kültür Ansiklodisi (1992), C. 19-20, AnaYayıncılık, İstanbul.

Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi (1991), C. 3, İletişim Yayınları, İstanbul.

Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi (1998), C. 2, İstanbul.

Yurt Ansiklopedisi (1989), C. 4, İstanbul.

Süreli Yayınlar

“Sami Şekeroğlu İle Sinema-TV Enstitüsü Üzerine Bir Söyleşi” (1996),

Sanat Çevresi, 213-214, Temmuz-Ağustos: 8-11

“Devlet Tarafından Kurulmayan Devlet Kurumu: Sinema-TV Enstitüsü”
(1996), **Sanat Çevresi**, 213-214, Temmuz-Ağustos: 28-32

“Resim ve Heykel Müzesi Müdürü Prof. Belkıs Mutlu’yu Kaybettik” (1987),
Sanat Çevresi, 180, Ekim: 17

“Prof. Sami Şekeroğlu MSÜ Rektör Yardımcısı Oldu” (1988),
Sanat Çevresi, 118, Ağustos: 44

“Sanatçı Öğretim Görevlileri İçin Hazırlanan Yasa TBMM’de Kabul Edildi”
(1986), **Sanat Çevresi**, 93, Temmuz: 41

“Türk Film Arşivi Koruma Odası” (1968), **Özgür Sinema**, 1, Şubat: 19

“Ellinci Yıla Önsöz” (1966), **Yeni Sinema**, 3, Ekim-Kasım: 3-5
Temmuz-Ağustos: 18

“Ayın Olayı: Sinemada Devlet Yardımı” (1969), **AS Akademik Sinema**, 5,
Kasım: 17-19

“Geride Bıraktığımız Ayın Önemli Olayları” (1969), **AS Akademik Sinema**, 3, Eylül: 16

“Eğitimin Bütünü Uygulamalıdır” (2002), **Popüler Sinema**, 81, Mayıs: 28

“Bir Bizden Bir Sizden” (1967), **Yeni Sinema**, Nisan-Mayıs: 20-21

“Türkiye’nin İlk Sinema Kulüp’ü” (1963), **San’at Dünyası**, 176, Haziran: 17

“Kulüp Sinema 7 Yönetmeliği” (1963), **San’at Dünyası**, 176, Haziran:11-14

“Güzel Sanatlar Akademisi Kulüp Sinema 7” (1963), **San’at Dünyası**, 177, Temmuz: 14

“Bir Film Nasıl Çekildi?” (1963), **San’at Dünyası**, 182, Eylül: 11

“Kulüp Sinema 7 Yönetmeliğinde Yapılan Değişiklik” (1964), **San’at Dünyası**, 204, Aralık: 22

“Günüşiği (Topkapı)” (1963), **San’at Dünyası**, 188, Aralık: 17

“Kulüp Sinema 7” (1964), **San’at Dünyası**, 200, Ağustos: 20

“Kulüp Sinema 7 1964-1965 Çalışma Programını Büyük Yeniliklerle Açıyor” (1964), **San’at Dünyası**, 203, Kasım: 3

BAŞOĞLU, Prof. Tamer (1996), “İkisi Beraberdır, Ayıramazsınız”, **Sanat Çevresi**, 213-213, Temmuz-Ağustos: 17

BATUR, Enis (18 Nisan 1998), “Sami Şekeroğlu”, **Cumhuriyet** Gazetesi

CEZAR, Mustafa (1983), “Yüz Yıllık Bir Sanat Eğitim Kurumu”, **Sanat Çevresi**, 53, Mart: 12-15

CEZAR, Mustafa (1987), “Ressam Osman Hamdi Bey”, **Sanat Çevresi**, 99, Ocak: 8-10

DORSAY, A - AYÇA, E. (1973), “Türk Film Arşivi Müdürü Sami Şekeroğlu İle Konuşma”, **Yedinci Sanat**, 8, Ekim: 36-47

DEMİR, Ataman (1996), “Otuzdört Yıllık Uğraşın Bir Bölümü”, **Sanat Çevresi**, 213-214, Temmuz-Ağustos: 12-13

ERKOÇ, Gülayşe (2002), “1960-1970 Dönemi Tiyatro Hareketleri”, **Tiyatro Araştırmaları Dergisi**, 13, Haziran: 5-23

ERKSAN, Metin, (1996), “MSÜ Sinema-Televizyon Merkezi Tarihi”, **Sanat Çevresi**, 213-214, , Temmuz-Ağustos: 14-16

EVREN, Burçak (1977), “DGSA Sinema-Televizyon Enstitüsü: Benzerine Az Rastlanan Bir Kurum”, **Milliyet Sanat**, 225, Nisan: 4-6

EVREN, Burçak (2003), “Söyleşi: Sami Şekeroğlu”, **Antrakt**, 70, Haziran: 13-22

GÖKÇE, Gündüz (1996), “MSÜ Sinema-TV Araştırma ve Uygulama Merkezi”, **Sanat Çevresi**, 213-214, Temmuz-Ağustos: 4-6

KABAKLI, Ahmet - AĞABEĞÜM, Ayla (1983), “Üstad Necip Fazıl Kısakürek ile Sohbet”, **Türk Edebiyatı**, 117

KAYA, Mehmet, (2000), “Ressam Necati Ayden’i Kaybettik”, **Sanat Çevresi**, 258, Nisan: 54-56

KINAYTÜRK, Hamit (1983), “47 Yıllık Bir Eğitimci”, **Sanat Çevresi**, 223, Mayıs: 24-27

MUTLU, Asım (1964), “Güzel Sanatlar Akademisi 1963-1964 Öğretim Yılı Açılış Konuşması”, **Akademi - Mimarlık ve Sanat**, 1, Mart: 4-6

MUTLU, Asım (1983), “Akademi Müdürlüğünde 7 Yıl”, **Sanat Çevresi**, Mayıs: 34-35

SCOGNAMİLLO, Giovanni (1997), “Türk Sinemasında Tartışmalar/ Polemikler/ Kuramlar”, **Yeni Sinema**, Sonbahar:39-50

ŞEKEROĞLU, Sami (1963), “Atatürk ve Sinema”, **San’at Dünyası**, 186, Kasım: 4-5

ŞEKEROĞLU, Sami (1964), “Film Yedinci Sanatın Koruyucusudur”, **Film**,1, Aralık: 1-2

ŞEKEROĞLU, Sami (1965), “İleriye Doğru”, **Film**, 2-3, Mayıs: 1-2

ŞEKEROĞLU, Sami (1968), “Doğru, Namuslu, Gerçek ve İleri Olmak”, **Ulusal Sinema**, 3-4, Kasım: 3-5

ŞEKEROĞLU, Sami (1985), “Sinema Sanatı ve Eğitimi”, **Sanat ve Sanat Eğitimi**, 1, MSÜ Güzel Sanatlar Fakültesi yayını

ŞEKEROĞLU, Sami (1985), “Gençlik İçin Türk Sineması”, **Sanat ve Sanat Eğitimi**, 2, MSÜ Güzel Sanatlar Fakültesi yayını

ŞEKEROĞLU, Sami (1988), “Eğitim İçinde Üretim, Üretim İçinde Eğitim”, **Milliyet Sanat**, Ekim: 12-13

SELÇUK, İlhan (2 Nisan 1964), “Kulüp Sinema 7”, **Cumhuriyet Gazetesi**

ŞEN, Hasan (1968), “Güzel Sanatlar Akademisinde Boykot ve Düşündürdükleri”, **San’at Dünyası**, 247, Temmuz: 1-2

SİLİVRİLİ, Prof. Kerim (1997), “Asım Mutlu Hoca’yı Kaybettik”, **Sanat Çevresi**, 224, Haziran: 22-24

TANSUĞ, Sezer (1981), “İlk Eğitim Filminin Yürekli Çabası”, **Sanat Çevresi**, 35, Eylül: 18-19

TÜRKMEN, Prof. Muhlis (1993), “Anılarda Akademi ve Mimari Üzerine Not ve Çizgiler”, **Sanat Çevresi**, 175, Mayıs: 16-20

ÜN, Memduh (1996), “Film Arşivinin Önemi”, **Sanat Çevresi**, 213-214, Temmuz-Ağustos: 23

YILDIZ, Şehper (1966), “Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğü”, **Sanat Dünyası**, 222, Haziran: 4

Broşürler-Bildiriler

Türk Film Arşivi broşürü (1967), Güzel Sanatlar Akademisi Türk Film Arşivi **Filmarşiv**, (1970), Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Türk Film Arşivi Matbaası, İstanbul.

“Prof. Sami Şekeroğlu ve Sinema-TV Merkezi 45 Yıl” broşürü (Şubat 2004), MSGSÜ Sinema-TV Merkezi, İstanbul.

“Prof. Sami Şekeroğlu ve Türk Sinemasındaki Yeri” broşürü (27 Şubat 2007), İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı yayını, İstanbul.

Sinematek Derneği, Tarihsiz

Prof. Sami Şekeroğlu, Ofset Yapımevi, Haziran 2000

İDGSA Film Arşivi 1962-1970 broşürü (1970), İDGSA, İstanbul.

DGSA Türk Film Arşivi Sanat-Kültür Konuşmaları (1974), İDGSA Film Arşivi, İstanbul.

Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Tarihçesi, Akademi 85. Yıl Broşürü, İDGSA, İstanbul

Neşet Günal'ın Toprak Adamları film broşürü, tarihsiz

MSÜ Sinema-TV Merkezi broşürü, 1983, İstanbul.

İDGSA Sinema-TV Enstitüsü Belgelerle 20. Yıl, 1982, İDGSA Sinema-TV Enstitüsü, İstanbul

MSGSÜ Bilgi Kataloğu (2005), İstanbul

MSÜ Sinema-TV Merkezi (1983), İstanbul

Türk Sinema Kurultayı Bildirileri-Komisyon Raporları (1990), T. C. Kültür Bakanlığı Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü.

4. Türkiye Sinema Kurultayı Bildiriler-Raporlar (2003), T. C. Kültür Bakanlığı Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü, Antalya.

İnternet siteleri

<http://www.mimarlikmuzesi.org/biyografi.asp?id=57>

<http://www.alem.com.tr/alem12200212/roportaj6.html>

<http://www.tiyatrokeyfi.com/soylesiler/hzeybek.html>

<http://elazig.gov.tr/tr/kulturturizmvecevre/default.asp>

<http://www.cu.edu.tr/Content/Shtml/Turkish/basin/2003/1020030052.shtml>

http://msu.edu.tr/akademik/guzsanfak/sinmtv/sinmtv_main.htm

<http://kameraarkasi.org/belgesel/s/samisekeroglu.html>

http://tr.wikipedia.org/wiki/Vecihi_TimuroÄlu

<http://www.turkcebilgi.com/Oktayarayici>

http://tr.wikipedia.org/wiki/Ayhan_Basoglu

Elektronik Kayıtlar

Akademi Kayıt Defteri, CD-Rom, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi yayını, İstanbul, 2003

ÖZGEÇMİŞ

1974 yılında İstanbul’da doğdu. Ortaöğrenimini Yahya Kemal Beyatlı Lisesi ve Kağıthane Gültepe Endüstri Meslek Lisesi’nde tamamladı.

1999 yılında İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü’nden mezun oldu. Öğrenciliği sırasında İstanbul Üniversitesi Öğrenci Kültür Merkezi Sinema Kulübü’nün çalışmalarında yer aldı. Gösteri Sanatları Merkezi’nin Tiyatro Yönetmenliği kursuna katıldı. 2001’de Türk Güzel Sanatlar Vakfı’nca basılan ve MSÜ Sinema-TV Bölümü öğretim üyelerinden Prof. Tefvik İsmailov’un “Türk Cumhuriyetleri Sinema Tarihi” adlı üç ciltlik araştırma eserinin yayına hazırlanmasında çalıştı.

2004 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sinema-TV Ana Sanat Dalı’nda yüksek lisans eğitimine başladı. Halen İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı’nda görev yapmaktadır.